

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020.godine

Požega, studeni 2018.

GLAVNI SUDIONICI NA IZRADI STRATEGIJE

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA

Glavni županijski tim

1. Alojz Tomašević, župan PSŽ
2. Vedran Neferović, zamjenik župana za društvene djelatnosti
3. Željko Jakopović, zamjenik župana za gospodarstvo
4. Željko Obradović, tajnik Skupštine PSŽ
5. Damir Jakoubek, pročelnik-Upravni odjel za proračun i financije PSŽ

Nositelj izrade ŽRS-a

Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo
Požeško-slavonske županije
Branka Kuba, pročelnica

REGIONALNI KOORDINATOR PSŽ

Izradivač Strategije

Regionalna razvojna agencija PSŽ-PANORA d.o.o.
(od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja
Požeško-slavonske županije)
Kordinacijski tim:
Senka Horvat, ravnateljica
Zdenko Kolarić, koordinator izrade ŽRS PSŽ za
razdoblje do kraja 2020

Korištene kratice

AP	Akcijski plan
CBC	Cross Border Cooperation - Prekogranična suradnja
CNC	Computer Numerical Control - Računalno numeričko upravljanje
DP	Distributivno područje
DZS	Državni zavod za statistiku
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EM	Ekološka mreža
EP	Eksploatacijsko polje
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
FR	Funkcionalna regija
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
HC	Hrvatske ceste
HCR	Hrvatski centar za razminiranje
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HŠ	Hrvatske šume
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
ICT/IKT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
IRMO	Institut za razvoj i međunarodne odnose
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa (skupina)
LMR	Laka mentalna retardacija
LPZ	Lokalno partnerstvo za zapošljavanje
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU
MSP	Malo i srednje poduzetništvo
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
MZOE	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NATURA	Područja ekološke mreže u Republici Hrvatskoj
OCD	Organizacije civilnog društva
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
OŽB	Opća županijska bolnica
P1	Osobito vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište
P2	Vrijedno poljoprivredno zemljište
PP PSŽ	Prostorni plan Požeško-slavonske županije
PRR RH	Program ruralnog razvoja RH 2014. - 2020.
PSŽ	Požeško-slavonska županija
PŠ	Područna škola
PUR	Program ukupnog razvoja grada/općine
PV/PO	Partnersko vijeće/Partnerski odbor
RH	Republika Hrvatska
RRA PSŽ	Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije
SPR RH	Strategija prometnog razvoja RH za razdoblje od 2014. do 2030.
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SWOT	Analiza snaga, slabosti prilika i prijetnji
TZ	Turistička zajednica
UMR	Umjerena mentalna retardacija
UO PSŽ	Upravni odjel Požeško-slavonske županije
VUP	Veleučilište u Požegi
ŽRS PSŽ	Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije
ZVZG	Zdravstveno veleučilište Zagreb

SADRŽAJ

0.	SAŽETAK	7
0.1.	Uvodna riječ župana	9
1.	ANALIZA STANJA - SAŽETAK	10
1.1.	Položaj Požeško-slavonske županije	10
1.1.1.	Osnovni podaci o položaju i prostoru	10
1.1.2.	Teritorijalno-upravni ustroj	10
1.1.3.	Reljef i geološka obilježja	11
1.1.4.	Klima	11
1.1.5.	Tlo	11
1.1.6.	Poljoprivredno zemljište i šume	12
1.1.7.	Vode	12
1.1.8.	Mineralne sirovine	12
1.1.8.1.	Eksploatacija mineralno-termalnih voda	13
1.1.8.2.	Minski sumnjiva područja	13
1.2.	Društvo	13
1.2.1.	Stanovništvo i ljudski resursi	13
1.2.1.1.	Broj stanovnika	13
1.2.1.2.	Gustoća naseljenosti	14
1.2.1.3.	Migracije stanovništva	15
1.2.1.4.	Struktura stanovništva po spolu i dobi	15
1.2.1.5.	Udio nacionalnih manjina u Požeško-slavonskoj županiji	16
1.2.1.6.	Kućanstva	16
1.2.1.7.	Stanovanje	16
1.2.2.	Zdravstvo i socijalna skrb	16
1.2.2.1.	Zdravstvo	16
1.2.2.2.	Socijalna skrb	17
1.2.3.	Odgoj, obrazovanje, kultura i sport	19
1.2.3.1.	Predškolski odgoj	19
1.2.3.2.	Osnovno školstvo	19
1.2.3.3.	Srednjoškolsko obrazovanje	20
1.2.3.4.	Visokoškolsko obrazovanje	21
1.2.3.5.	Cjeloživotno učenje	21
1.2.3.6.	Obrazovanje odraslih	22
1.2.3.7.	Kultura	22
1.2.3.8.	Sport	23
1.2.4.	Civilno društvo	24
1.3.	Gospodarstvo	25
1.3.1.	Opća gospodarska situacija u uvjetima globalne ekonomske krize	25
1.3.2.	Bruto društveni proizvod i bruto društveni proizvod po stanovniku	26
1.3.3.	Tržište rada	27
1.3.3.1.	Zaposlenost	27
1.3.3.2.	Nezaposlenost	27
1.3.4.	Poslovno okruženje	28
1.3.4.1.	Poslovni subjekti	28
1.3.4.2.	Vanjsko-trgovinska razmjena	29
1.3.4.3.	Strana ulaganja	29
1.3.4.4.	Poslovna infrastruktura - poduzetničke zone	29
1.3.4.5.	Poslovna infrastruktura - poduzetničke potporne institucije	30
1.3.5.	Gospodarski subjekti	32
1.3.6.	Obrtništvo i djelatnosti slobodnih profesija	32
1.3.7.	Poljoprivreda	33
1.3.7.1.	Poljoprivredne površine	33
1.3.7.2.	Struktura poljoprivrednih gospodarstava	34
1.3.7.3.	Voćarska i vinogradarska proizvodnja	35
1.3.7.4.	Stočarska proizvodnja	35
1.3.8.	Uzgajalište vodenih organizama	36
1.3.9.	Pčelarstvo	36
1.3.10.	Šumarstvo	37
1.3.11.	Turizam i ruralni razvoj	38
1.3.12.	Lovstvo	39

1.3.13.	Slatkovodni ribolov	40
1.4.	Stanje u prostoru/okolišu	40
1.4.1.	Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima.....	40
1.4.1.1.	Onečišćenje tla i zemljišta	40
1.4.1.2.	Onečišćenje zraka	41
1.4.1.3.	Onečišćenje voda	41
1.4.1.4.	Izloženosti poplavama i zaštita od poplava.....	43
1.4.1.5.	Nekadašnji vojni i industrijski prostori.....	46
1.4.1.6.	Otpad	46
1.4.1.7.	Prirodna baština	49
1.4.2.	Primarna infrastruktura	50
1.4.2.1.	Sustav javne vodoopskrbe.....	50
1.4.2.2.	Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	51
1.4.2.3.	Plinoopskrba	51
1.4.2.4.	Naftni sustav	51
1.4.2.5.	Elektroenergetika	51
1.4.3.	Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost	52
1.4.3.1.	Cestovni promet.....	52
1.4.3.2.	Željeznički promet	53
1.4.3.3.	Zračni promet.....	54
1.4.3.4.	Pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom	55
1.4.3.5.	Kućanstva s pristupom internetu/širokopojasnom internetu	56
1.5.	Institucionalni kontekst.....	57
2.	REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA	60
2.1.	Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2011. - 2013.	60
2.2.	Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2011. - 2013	64
2.3.	Osnove navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije.....	65
2.4.	Plan gospodarenja otpadom u Požeško-slavonskoj županiji za razdoblje 2007. - 2015. godine.....	66
3.	PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA	66
3.1.	SWOT analiza.....	66
3.2.	Analiza razvojnih potreba i potencijala za društvo	75
3.3.	Analiza razvojnih potreba i potencijala za gospodarstvo	77
3.4.	Analiza razvojnih potreba i potencijala za okoliš i prostor	78
4.	STRATEŠKI OKVIR	80
4.1.	Vizija.....	80
4.2.	Ciljevi	80
4.3.	Razvojni prioriteti i mjere	87
5.	POLITIKA ŽUPANIJE PREMA TERITORIJALNOM I URBANOM RAZVOJU	106
5.1.	Prostorna politika Županije.....	106
5.2.	Politika županije prema gradovima – uloga gradova u poticanju razvoja PSŽ te poveznica ŽRS-a i strategije razvoja urbanih područja	109
5.3.	Politika Županije prema područjima s razvojnim posebnostima	110
6.	PROVEDBA	111
6.1.	Financijski okvir za provedbu strategije	112
6.2.	Provedbeni mehanizmi.....	114
6.3.	Popis strateških projekata Županije	119
6.4.	Mjere zaštite okoliša	127
6.4.1.	Mjere poboljšanja stanja okoliša	127
6.4.2.	Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu	128
7.	PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE	130
7.1.	Uspostava sustava praćenja i vrednovanja	130
8.	ŽUPANIJSKO PARTNERSTVO	131
9.	HORIZONTALNA NAČELA	133
10.	IZVJEŠĆE O PROVEDENOM PRETHODNOM VREDNOVANJU - SAŽETAK	134
11.	IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ-SAŽETAK	137

DODATCI

DODATAK 1. REZULTATI KONZULTACIJA S PARTNERSKIM VIJEĆEM ZA PODRUČJE ŽUPANIJE	140
DODATAK 2. CJELOVITA ANALIZA STANJA	147
DODATAK 3. IZVJEŠTAJ O PRETHODNOM VREDNOVANJU	147
DODATAK 4. IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ OCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ	156
DODATAK 5. SUDIONICI NA IZRADI ŽRS PSŽ ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020.	157

POPIS SLIKA

SLIKA 1. POLOŽAJ POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	10
SLIKA 2. MINSKA SITUACIJA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	41
SLIKA 3. PRIRODNA RANJIVOST PODZEMNIH VODA NA PODRUČJU PSŽ	42
SLIKA 4. BRANJENO PODRUČJE 3: PODRUČJE MALOGA SLIVA ORLJAVA-LONDŽA	43
SLIKA 5. BRANJENO PODRUČJE 6: PODRUČJE MALOGA SLIVA ILOVA-PAKRA	45
SLIKA 6. ŽELJEZNIČKE PRUGE NA PODRUČJU PSŽ	54
SLIKA 7. PLANIRANA SREDSTVA ZA RAZDOBLJE 2011. - 2017. I UKUPNO UTROŠENA SREDSTVA U 2011. -2017. GODINI I POSTOCI ULAGANJA	61
SLIKA 8. GRAFIČKI PRIKAZ INSTITUCIONALNOG OKVIRA IZRADE ŽRS PSŽ	115

POPIS TABLICA

TABLICA 1. BROJ, UKUPNA POVRŠINA I GUSTOĆA NASELJA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI	10
TABLICA 2. POSEBNA PODRUČJA U PSŽ	11
TABLICA 3. PREGLED GRADOVA I OPĆINA U PSŽ	14
TABLICA 4. DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA RH I PSŽ	15
TABLICA 5. BDP U RH I PSŽ ZA RAZDOBLJE OD 2011. DO 2015. GODINE (U EUR-IMA)	27
TABLICA 6. KRETANJE ZAPOSLENIH U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI (2012. - 2017.)	27
TABLICA 7. PROSJEČAN BROJ NEZAPOSLENIH OSOBA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI I REPUBLICI HRVATSKOJ U 2017. GODINI PREMA RAZINI OBRAZOVANJA	28
TABLICA 8. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA PREMA PRAVNOM STATUSU, STANJE NA DAN 31.12.2016.	28
TABLICA 9. STRUKTURA GOSPODARSTVA PREMA VELIČINI GOSPODARSKIH SUBJEKATA U 2017. GODINI	32
TABLICA 10. AKTIVNA TRGOVAČKA DRUŠTVA I OBRTI 2013. - 2017.	32
TABLICA 11. CEHOVSKI USTROJ U AKTIVNIM OBRTIMA OD 2013.-2017.	32
TABLICA 12. BROJ GOSPODARSTAVA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI PREMA TIPU	34
TABLICA 13. OBJEKTI NA KOJIMA SE PROVODE MJERE OBRANE OD POPLAVE, PODRUČJE MALOGA SLIVA ORLJAVA-LONDŽA, PRIMJER	44
TABLICA 14. UKUPNA KOLIČINA ODLOŽENOG OTPADA NA SLUŽBENA ODLAGALIŠTA U TONAMA	47
TABLICA 15. KOLIČINE SAKUPLJENOG I ODLOŽENOG KOMUNALNOG I PROIZVODNOG OTPADA U TONAMA	48
TABLICA 16. INVESTICIJE I TEKUĆI IZDACI U ZAŠTITU OKOLIŠA PO STANOVNIKU U RH, STATISTIČKIM REGIJAMA NUTS 2 I NUTS 3 U RAZDOBLJU 2008. - 2013. (U KN)	49
TABLICA 17. POKAZATELJI IZGRAĐENOSTI POSTOJEĆE CESTOVNE MREŽE NA PODRUČJU POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	53
TABLICA 18. DULJINE ŽELJEZNIČKIH PRUGA NA PODRUČJU PSŽ	54
TABLICA 19. POPIS PLANIRANIH LETJELIŠTA U NASELJIMA	55
TABLICA 20. GUSTOĆA ŠIROKOPOJASNIH PRIKLJUČAKA PO ŽUPANIJAMA U RH, NEPOKRETNIA KOMUNIKACIJSKA MREŽA Q3 2015.	55
TABLICA 21. UDJELE STANOVNIŠTVA KOJE NIJE POKRIVENO ŠIROKOPOJASNOM INFRASTRUKTUROM PO ŽUPANIJAMA	56
TABLICA 22. ODNOS PLANIRANIH I OSTVARENIH (UTROŠENIH) SREDSTAVA 2011. - 2017.	63
TABLICA 23. SWOT ANALIZA	67
TABLICA 24. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI DRUŠTVA	76
TABLICA 25. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI GOSPODARSTVA	77
TABLICA 26. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI ZA OKOLIŠ I PROSTOR	79
TABLICA 27. CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	81
TABLICA 28. FINANCIJSKI OKVIR PROVEDBE	113
TABLICA 29. PREGLED KLJUČNIH DIONIKA U PROVEDBI ŽRS-A	117
TABLICA 30. ŽUPANIJSKI STRATEŠKI PROJEKTI ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE	121

0. SAŽETAK

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine¹ (u daljnjem tekstu Strategija) temeljni je strateški planski dokument u kojem su određeni glavni ciljevi i prioriteta razvoja Županije te projekti koji će svojom realizacijom doprinijeti ostvarenju postavljene vizije ovog područja.

Strategija je izrađena sukladno Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe koje je propisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (rujan 2015.) i sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17).

Prema načelu partnerstva i suradnje u planiranju budućnosti Županije tijekom izrade Strategije održano je niz radionica, sastanaka, konzultacija i rasprava s predstavnicima radnih timova, privatnog i javnog sektora i civilnog društva, s Partnerskim vijećem, gradonačelnicima i načelnicima općina.

Zajedničkim radom svih zainteresiranih skupina pripremljena je analiza stanja, izrađen je pregled ključnih razvojnih problema Županije, kao i potreba. Analiza sadrži ključne pokazatelje vezano za položaj Požeško-slavonske županije, društvo, gospodarstvo, stanje u prostoru i okolišu te institucionalni okvir. Cjelovita je analiza stanja prikazana je u Dodatku 2 ovog dokumenta.

Također, definirana je i vizija razvoja Požeško-slavonske županije u kojoj su sadržane želje, potrebe i nastojanja stanovnika za boljom budućnošću i svekolikim napretkom do kraja 2020. godine.

VIZIJA

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA - ZELENA I ZLATNA, ŽUPANIJA ZADOVOLJNIH LJUDI

Sudionici procesa izrade Strategije razvoja Požeško-slavonske županije opredijelili su se za ostvarenje triju ključnih strateških ciljeva:

- Cilj 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz zeleni i pametni razvoj
- Cilj 2: Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj
- Cilj 3: Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost

Postavljenom vizijom razvoja i definiranim strateškim ciljevima Županija se opredijelila za ostvarivanje pametnog, održivog i uključivog rasta, što je u skladu s ključnim postavkama strateškog opredjeljenja Europske unije.

Kroz pametan rast Požeško-slavonska županija opredijelila se za razvijanje gospodarstva utemeljenog na znanju i inovacijama, kroz održiv rast na očuvanje i održivo korištenje svih razvojnih resursa, a kroz uključiv rast na ostvarenje visoke stope zaposlenosti.

Tijekom rada na Strategiji, javnim je pozivom prikupljeno oko 500 razvojnih projekata koji će u sljedećih nekoliko godina doprinijeti ostvarenju postavljenih ciljeva i prioriteta. Projekti su uneseni u Akcijski plan u vidu propisanih tablica (T-1 do T-5) koje su prilog ovom dokumentu. Akcijski plan ukazuje na 4,454 milijardi kuna koje je potrebno osigurati u razdoblju do kraja 2020. godine za provedbu predloženih projekata. Više od polovice potrebnih financijskih sredstva (2,5 milijarde kuna), namjerava se namaknuti iz fondova EU. Akcijski plan sadrži i 18 projekata ukupne vrijednosti 5,010 milijardi kuna koje Požeško-slavonska županija određuje kao strateške razvojne projekte u razdoblju tijekom, ali i nakon ove Strategije.

¹ Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2016.- 2020. bila je spremna za usvajanje na Županijskoj skupštini tijekom prosinca 2016. , no zbog Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine (kao krovnog dokumenta), koja je usvojena na Saboru tek 14.7.2017., odgođeno je usvajanje Županijske strategije za 2018. godinu. Zbog vremenskog odmaka Strategija je preimenovana u *Županijsku razvojnu strategiju PSŽ za razdoblje do kraja 2020.*

Strategija je usklađena sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine², sa svim glavnim strateškim dokumentima na državnoj razini te sa svim postojećim strategijama na lokalnoj razini (napose Strateškom studijom utjecaja na okoliš Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020., a propisane mjere zaštite okoliša iz Strateške studije ugrađene su u Strategiju kako bi njena provedba bila okolišno prihvatljiva) kao i sa planovima na regionalnoj i lokalnoj razini te s Operativnim programom „Konkurentnost i kohezija“, Operativnim programom „Učinkoviti ljudski potencijali“ i Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

Usklađenost Strategije sa Strateškom studijom utjecaja na okoliš za razdoblje do kraja 2020. godine znači da ukoliko se propisane mjere zaštite okoliša budu poštivale, provedba Strategije se može smatrati usuglašenom s načelima zaštite prirode i okoliša odnosno **postavljeni strateški ciljevi zaštite okoliša mogu se smatrati ostvarenim.**

Izradu Strategije, organizaciju i koordinaciju svih aktivnosti provodila je Regionalna razvojna agencija PSŽ - PANORA d.o.o.(od 1.07.2018.godine preimenovana u Regionalni koordinator razvoja PSŽ), a prethodno vrednovanje (ex-ante evaluaciju) Strategije proveli su stručnjaci Instituta za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) iz Zagreba.

Strategija razvoja Požeško-slavonske županije razvojni je okvir, želja i stremljenje za budućnost koja se temelji na objektivnim, postojećim resursima te konkretnim, jasnim i izvedivim projektima. Možda neće biti prilike za realizaciju svih aktivnosti, a sigurno će se iznjedriti i neke nove ideje i iznaći nove razvojne mogućnosti. Stoga, ova je Strategija okvir - otvoreni plan, koji ostavlja prostor za promjene u bližem i širem okružju Požeško-slavonske županije, kao i za promjene unutar Županije. Proces godišnjeg praćenja i vrednovanja provedbe Strategije svake godine njenog trajanja otvara mogućnost revidiranja i ažuriranja planiranih projekata, aktivnosti i revidiranja budućih stremljenja u skladu s promjenama iz okruženja.

² Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, usvojena na Saboru 14.7.2017., NN 75/17

0.1. Uvodna riječ župana

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije je glavni strateški razvojni dokument u vremenskom razdoblju do kraja 2020. godine, na temelju kojega sredstva iz fondova Europske unije mogu biti dodijeljena za razvoj županije. Prema načelu partnerstva na izradi i pripremi Strategije radilo je mnogo dionika. Načelo podrazumijeva suradnju između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva. Osnovano je Partnersko vijeće županije kao savjetodavno tijelo u fazi pripreme i praćenja Strategije. Tijekom izrade Strategije održano je niz radionica, sastanaka, konzultacija i rasprava s predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora. Partnerstvo ima savjetodavnu ulogu.

Svakako najzahtjevniji dio za sudionike pripreme i izrade Strategije bila je analiza stanja. U Analiza stanja navedene su ključni problemi i zaključci utvrđeni provedenom analizom stanja, dok se cjelovita analiza stanja nalazi u prilogu Strategiji (Dodatak 2 : Cjelovita analiza stanja). Analiza stanja je temelj za utvrđivanje ciljeva, prioriteta i mjera. Mjere su bile osnovne za pripremu i izradu svih prijavljenih razvojnih projekata/aktivnosti unesenih u Bazu projekata i Akcijski plan.

Županija je od 1.09.2016. do 30.09.2016. objavila javni poziv za prikupljanje razvojnih projekata za sva područja djelovanja na području županije. Na ovaj poziv stiglo je zaista puno projekata (oko 500) što dokazuje zrelost županije kao zajednice i svih njenih dionika te potrebu za rješavanjem problema u svrhu općeg razvoja županije.

Kao zasebni provedbeni dokumenti Strategije, koji s njom čine logičnu cjelinu, izrađeni su Akcijski plan i Komunikacijska strategija.

Akcijski plan prikazuje povezanost među aktivnostima/projektima/programima u pogledu troškova i izvora financiranja te povezanost s proračunom i stavkama u proračunu.

Komunikacijska strategija izrađena je radi informiranja javnosti te podizanja svijesti o ulozi i značaju ŽRS-a za razvoj županije i lokalnih jedinica s područja županije.

Smjernice razvoja i očekivane promjene ovise o svim dionicima koji planiraju i provode ŽRS.

Djelatnici Regionalne razvojne agencije PSŽ - PANORA d.o.o., zaposlenici Županije i ostali sudionici na pripremi i izradi Strategije pokazali su velik trud i napor u organizaciji i koordinaciji svih aktivnosti prilikom pripreme i izrade Strategije, uz nesebično zalaganje stručnjaka Instituta za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) iz Zagreba koji su bili u ulozi ocjenjivača prethodnog vrednovanja (ex-ante evaluacija) Strategije. Njihovim zajedničkim zalaganjem, znanjem i preporukama postiglo se da Strategija izgleda ovako kako se danas prezentira.

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje kraja 2020. godine integralni je gospodarski i općedruštveni razvojni okvir za predviđeno razdoblje te podložan promjenama u okruženju. Strategija je živi dokument koji prati promjene i koji se, nastupom novih okolnosti, može i mora mijenjati kako bi u svakom trenutku bio aktualan i mogao odgovoriti izazovima vremena.

Sa željom ostvarenja Vizije Požeško-slavonske županije

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA - ZELENA I ZLATNA,
ŽUPANIJA ZADOVOLJNIH LJUDI

i u nadi da ćemo, kao zajednica, sve zacrtano u Strategiji i provesti do kraja 2020. godine još jednom se zahvaljujem svim sudionicima na pripremi i izradi ovog strateškog dokumenta.

Župan:
Alojz Tomašević, dipl.oec.,v.r.

1. ANALIZA STANJA - SAŽETAK

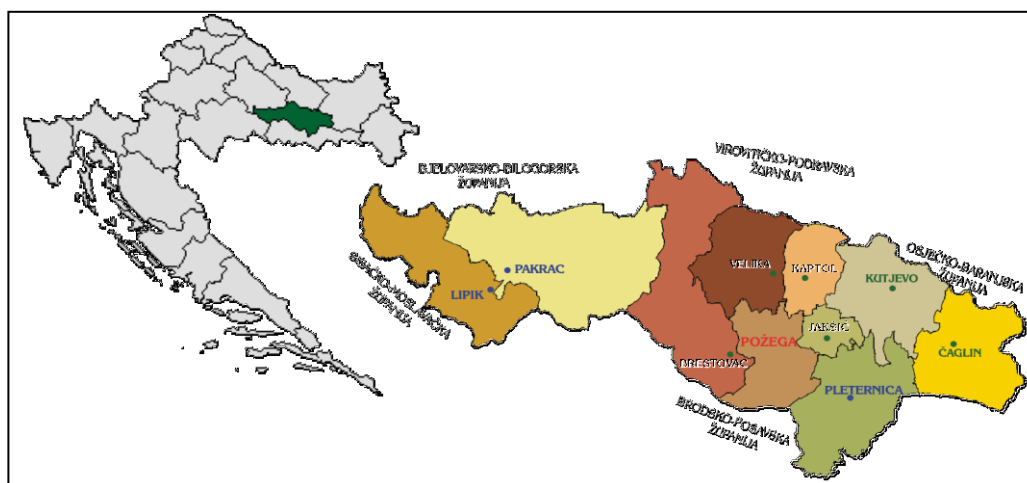
1.1. Položaj Požeško-slavonske županije

1.1.1. Osnovni podaci o položaju i prostoru

Požeško-slavonska županija nalazi se u kontinentalnoj Hrvatskoj, na sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske. Na zapadu graniči sa Sisačko-moslavačkom županijom, na sjeverozapadu s Bjelovarsko-bilogorskom županijom, na sjeveru s Virovitičko-podravskom županijom, na istoku s Osječko-baranjskom županijom i na jugu s Brodsko-posavskom županijom.

Površina županije iznosi 1 815,23 km², (što je 3,21% kopnene površine Hrvatske). U popisu stanovništva iz 2011. godine, u županiji živi 78 034 stanovnika (1,82% stanovnika RH). PSŽ je 15. županija po površini u Republici Hrvatskoj, a na 20. mjestu u Republici Hrvatskoj po broju stanovnika.

Slika 1. Položaj Požeško-slavonske županije

Izvor: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije, 2013.

1.1.2. Teritorijalno-upravni ustroj

Područje Požeško-slavonske županije čini pet gradova i pet općina. Gradovi su: Kutjevo, Lipik, Pakrac, Pleternica i Požega, a općine: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika. Sjedište županije nalazi se u Požegi.

U obuhvatu 5 gradova nalazi se 154 naselja, dok se preostalih 123 naselja nalaze unutar 5 općina.

Tablica 1. Broj, ukupna površina i gustoća naselja u Požeško-slavonskoj županiji

JLS	Broj naselja	Površina (km ²)	Gustoća naselja (n/1000km ²)
BRESTOVAC	48	279,24	171,90
ČAGLIN	31	179,60	172,61
JAKŠIĆ	10	43,75	228,57
KAPTOL	10	85,49	116,97
KUTJEVO	17	173,61	97,92
LIPIK	26	208,54	124,68
PAKRAC	42	358,08	117,29
PLETERNICA	38	198,13	191,79
POŽEGA	31	133,91	231,50
VELIKA	24	154,88	154,96
ŽUPANIJA UKUPNO	277	1815,23	152,60

Izvor: Središnji registar prostornih jedinica, Obrada: Zavod za prostorno uređenje PSŽ, 2013.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave³ PSŽ je u drugoj skupini, čija je vrijednost indeksa razvijenosti 93,947, a jedinice lokalne samouprave razvrstane su u drugu, treću i četvrtu skupinu, izuzev Grada Požege, koji je svrstan u šestu skupinu.

Tablica 2. Posebna područja u PSŽ

JLS	Pot-pomognuta područja-		Područja koja nisu potpomognuta a područja/ razvojna skupina	Brdsko-planinska područja	Minski sumnjiva područja	Područja od posebne državne skrbi	
	Razvojna skupina	Razvojna skupina				II skupina	III skupina
Požega			6				
Lipik	3				X	X	
Pakrac		4			X	X	
Pleternica	3						
Kutjevo	3						
Brestovac	2				X	X	
Čaglin	2						X
Jakšić		4					
Kaptol	2			X			
Velika	3				X	X	

Izvor: Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 132/17), Zakon o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13, 147/14), Zakonu o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14 i 18/15), obrada podataka RKR PSŽ - PANORA

1.1.3. Reljef i geološka obilježja

Prema prirodno-geografskoj regionalizaciji, županija pripada panonskoj megaregiji i to slavonskom gromadnom gorju te svojim zapadnim dijelom zavali sjeverozapadne Hrvatske. Tako da je i reljef prostora Požeško-slavonske županije podijeljen na dva osnovna tipa: centralni dio su nizine uz rijeke Orljavu, Londžu i Pakru, a okolni dio su obronci planina Papuka, Krndije, Psunja, Požeške gore i Dilja s visinama vrhova od 450 do 980 m nadmorske visine.

1.1.4. Klima

Prostor Požeško-slavonske županije ima umjerenu kontinentalnu klimu s intenzivnim i čestim promjenama vremena koju karakteriziraju:

- srednja je mjesečna temperatura viša od 10°C u više od četiri mjeseca u jednoj godini
- srednja temperatura najhladnijeg mjeseca u godini kreće se između -30°C i -18°C
- ukupne količine oborina kreću se od 700 do 900 mm godišnje
- vjetrovitost je promjenjiva, s karakterističnim slabim vjetrovima, dok su jaki vjetrovi rijetkost.

1.1.5. Tlo

Područje PSŽ je područje dolina, terasa i brežuljaka do cca 200 m nadmorske visine te brda od 200 m do 989 m nadmorske visine prekrivenih travnjacima (livade), obradivim površinama i šumama. Litološku podlogu čine šljunci, pijesak, ilovača, glina, lesoliki sedimenti, lapor, laporoviti vapnenac, škriljevci, konglomerati i pješčenjak različite starosti i prostornog rasporeda.

³ Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN 132/17

Uvažavajući različitost pedogenetskih faktora i njihov utjecaj na formiranje pedosfere, odnosno ukupnog geomorfološkog područja, evidentirane su sljedeće geomorfološke jedinice: riječne i potočne doline, terase i brežuljci manjih nagiba te brežuljci većih nagiba i brda.

Prema reljefnom obilježju, tla se razvrstavaju na ona koja su nastala nanosom u dolinama, mineralna tla i na diluvijalno-aluvijalna zamočvarena tla nastala prvenstveno oko rijeka Orljave, Londže, Pakre i Bijele. Efektivna je vrijednost tala slaba zbog nepovoljnog odnosa vode i zraka. Na dijelu predjela gdje po reljefu prevladava ravničarski predio razvila su se podzolirana i nepotpuno ocjedna tla na kojima nema erozijskih procesa. To je tlo koje ima odliku zbijene zdravice koja je slabo propusna, pa na pojedinim mjestima dolazi do zamočvarenja oborinskim vodama.

1.1.6. Poljoprivredno zemljište i šume

Šumom je pokriveno 45,26% županije (prosjeak RH je 37%). U privatnom je vlasništvu 5,85% šuma i šumskog zemljišta, a 94,15% su šume u državnom vlasništvu. Šumskim zemljištem na području županije gospodare Uprava šuma Požega, Uprava šuma Bjelovar i Uprava šuma Nova Gradiška.

Poljoprivrednim zemljištem pokriveno je 76 233,23 ha ili 41,93% od ukupne površine županije.

Klimatski i drugi prirodni uvjeti omogućavaju uzgoj raznovrsnih kultura te se, uz uređenje zemljišta i melioracijom, plodnost tih površina može dodatno poboljšati. Požeško-slavonska županija raspolaže značajnim površinama za ratarsku proizvodnju te prirodnim pogodnostima i pretpostavkama za razvoj stočarstva (osobito krupnog stočarstva) i za razvoj intenzivne poljoprivredne proizvodnje te na njoj zasnovane prehrambene industrije.

1.1.7. Vode

Požeško-slavonska županija pripada vodnom području sliva rijeke Save. Slivna područja su sliv rijeke Orljave te sliv Ilova - Pakra.

Veća vlažnost gorskog okvira utjecala je na razvoj relativno guste mreže površinskih vodotoka. Cijelo područje sliva rijeke Orljave karakteriziraju zalihe podzemnih voda te velike mogućnosti za izgradnju višenamjenskih akumulacija i mikroakumulacija. Slivno područje Ilova - Pakra smješteno je na zapadu županije na površini od 488 km². Hidrografska je mreža dobro razvijena te kanalizira odvodnju površinskih voda ovoga područja u rijeku Savu.

1.1.8. Mineralne sirovine

Požeško-slavonska županija ima dugu tradiciju iskorištavanja mineralnih sirovina. U proteklom razdoblju bilo je moguće provoditi eksploataciju mineralnih sirovina otkopavanjem i preradom tehničko-građevnog kamena (dolomita, amfibolita i stijena dijabaza). Najveći su kamenolomi tehničko-građevnog kamena na području općine Velika – eksploatacijsko polje (EP) „Pliš – Mališćak“ u površini od cca 35 ha, grada Kutjeva - EP „Vetovo“ površine cca 69 ha i grada Pakraca - EP „Šumetlica“ u površini cca 29 ha.

Provode se i jamski radovi na smeđem ugljenu (postoji pokusni rudnik talk-kloritnog škrljca), vrši se eksploatacija grafita, a aktivni su i kopovi otvorenih ležišta kvarcnog pijeska i analcinskog tufita.

Značajni potencijal eksploatacije su polja na području grada Lipika (ponovno aktiviranje istražnog prostora mineralnih sirovina – tehnički građevni kamen – amfibolit i granit) „Šeovica“ (napušteni kamenolom – planiran za sanaciju), i na području općine Čaglin (ponovno aktiviranje nekadašnjeg istražnog prostora mineralnih sirovina (tehnički građevni kamen) „Duboka“, kao i aktiviranje napuštenog eksploatacijskog polja istražnog prostora (tehnički građevni kamen) „Krndija - Gradac“).

Područje županije nalazi se unutar istražnih prostora za istraživanje ugljikovodika, unutar istražnog prostora „Požeška kotlina“. Važno je istaknuti i postojanje mineralnih i geotermalnih voda koje se koriste u ljekovite i balneološke svrhe (Lječilište Lipik), u rekreativne svrhe (Dubočanka Velika), te za piće (Studenac Lipik).

Za područje Požeško-slavonske županije donesena je rudarsko-geološka studija „Studija potencijala i osnove gospodarenja mineralnim sirovinama na području Požeško-slavonske županije“, 2010. godine. Studijom su utvrđene površine na kojima postoji potencijal za istraživanje ili eksploataciju pojedinih prirodnih mineralnih resursa, uvažavajući ograničenja, kao što su Park prirode Papuk, zaštita arheoloških prostora, vodozaštitna područja, vrijedna agrarna tla, zaštićene šume i dr.

Također, Studija utvrđuje geološki (nulti) ili ukupan potencijal za cementne sirovine, ciglarsku (opekarsku) sirovinu, građevne šljunke i pijeske, kremene pijeske, silikatnu sirovinu, tehničko-građevni kamen i ugljen.

1.1.8.1. Eksploatacija mineralno-termalnih voda

U budućem planskom razvoju moguće je vršiti istražne radove te, ukoliko se pokaže opravdanim, i planirati nove zdence i crpilišta za eksploataciju mineralne i termalne vode (npr. u krugu Opće županijske bolnice Pakrac i dr.).

U posebne vodne resurse na području Požeško-slavonske županije spadaju mineralno-termalne vode na području grada Lipika i općine Velika. Na području grada Lipika nalazi se crpilište mineralne i termalne vode „Kukunjevac“, locirano u nizinskim dijelovima naselja Kukunjevac, Jagma i Dobrovac. Zdenca su cjevovodima spojeni na centralnu crpnu stanicu iz koje se magistralnim cjevovodom voda sprovodi do tvornice „Studenac“ u Lipiku. Koristi se za proizvodnju proizvoda na bazi vode (mineralne i izvorske vode, kao i bezalkoholnih napitaka). Crpilište mineralne i termalne vode nalazi se i u sklopu turističko-lječilišne zone u centru grada Lipika, a voda se koristi za potrebe zdravstveno-lječilišnog kompleksa „Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Lipik“ te za potrebe tvornice „Studenac“.

Na području općine Velika u kojoj su se nalazila kupališta s otvorenim bazenima, nisu definirane granice polja geotermalne vode, ali se korištenje iste planira i u budućnosti. Štoviše, planira se širenje ugostiteljsko-turističko-rekreacijske ponude na ovom prostoru.

1.1.8.2. Minski sumnjiva područja

Na području Požeško-slavonske županije još je uvijek oko 23,20 km² minski sumnjivih površina koje je potrebno pretražiti, odnosno razminirati. Najveći dio nerazminiranih površina odnosi se na grad Pakrac 88,06% ili 20,43 km² i grad Lipik (11,94% ili 2,77 km²).

Plan je da će to područje biti očišćeno od mina u iduće dvije godine. Suradnja s Hrvatskim centrom za razminiranje na visokoj je razini u kontinuiranom rješavanju zahtjeva lokalnog stanovništva o stanju miniranosti pojedinog područja (okućnice, poljoprivredne površine, lovišta). Minski sumnjive površine označene su tablama upozorenja na minsku opasnost, koje se kontinuirano nadziru te u slučaju njihovog nestanka ponovo postavljaju.

1.2. Društvo

1.2.1. Stanovništvo i ljudski resursi

1.2.1.1. Broj stanovnika

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine PSŽ ima 78 034 stanovnika u usporedbi s Popisom stanovništva iz 2001. godine kada je imala 85 831 stanovnika. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, najveći broj stanovnika broji grad Požega s 26 248 stanovnika, slijede grad Pleternica s 11 323 stanovnika i grad Pakrac s 8 460 stanovnika. Od općina na području Požeško-slavonske županije, općina Velika broji najviše stanovnika (5 607 prema popisu iz 2011. godine). Najmanji broj stanovnika ima općina Čaglin (2 723 stanovnika).

U Požeško-slavonskoj županiji nastavljaju se negativni pokazatelji (pad broja stanovnika, negativan prirodni priraštaj i negativan migracijski saldo). Ukupni broj stanovnika u razdoblju 2001. do 2011. pao je za cca 10%.

U 2016. nastavlja se kontinuirano starenje stanovništva. Prosječna starost ukupnog stanovništva Republike Hrvatske iznosila je 42,8 godina (muškarci 41,0; žene 44,5), što ga svrstava među najstarije nacije Europe. Procesu starenja uvelike pridonosi višegodišnje opadanje udjela mladog stanovništva (0 – 19 godina) u ukupnom stanovništvu. Spomenuti udio na razini države u 2016. iznosio je 20,1%, dok je na razini županija najmanji u Primorsko-goranskoj županiji, 16,8%, a najveći u Brodsko-posavskoj županiji, 22,3%.

U Republici Hrvatskoj 51% stanovništva živi u samo pet županija, najviše u Gradu Zagrebu, 802 338 ili 19,2%, i Splitsko-dalmatinskoj županiji, 452 035 ili 10,8%, dok najmanje stanovnika imaju Požeško-slavonska županija, 71 920 ili 1,7%, i Ličko-senjska županija, 46 888 ili 1,1%.

1.2.1.2. Gustoća naseljenosti

Područje Požeško-slavonske Županije obuhvaća površinu od 1 815,23 km² s prosječnom gustoćom naseljenosti od 42,99 stanovnika/km² te se ubraja u skupinu rijetko naseljenih županija Republike Hrvatske. Cijeli prostor županije nema jednaku gustoću naseljenosti. Najgušće je naseljen grad Požega, a najmanje općine Brestovac i Čaglin.

Tablica 3. Pregled gradova i općina u PSŽ

Jedinica lokalne samouprave		Površina km ²	%	Broj stanovnika 2001. g.	Gustoća naseljenosti st/km ²	Broj stanovnika 2011. g.	Gustoća naseljenosti st/km ²
Grad	Požega	133,91	7,38	28 201	210,60	26 248	196,01
	Lipik	208,54	11,49	6674	32,00	6170	29,57
	Pakrac	358,08	19,73	8855	24,73	8460	23,63
	Pleternica	198,13	10,91	12 883	65,02	11 323	57,15
	Kutjevo	173,61	9,56	7472	43,04	6247	35,98
Općina	Brestovac	279,24	15,38	4028	14,42	3726	13,34
	Čaglin	179,6	9,89	3386	18,85	2723	15,16
	Jakšić	43,75	2,41	4437	101,42	4058	92,75
	Kaptol	85,49	4,71	4007	46,87	3472	40,61
	Velika	154,88	8,53	5888	38,02	5607	36,20
UKUPNO:		1815,23	100,00	85 831	47,28	78 034	42,99

Izvor: DZS Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., obrada: Zavod za prostorno uređenje PSŽ 2013. god.

Analiza prirodnog prirasta u razdoblju od 2001. do 2011. godine pokazuje negativna kretanja. U promatranom razdoblju ukupno je 2 349 osoba više umrlo nego je rođeno. Vitalni indeks⁴ na razini PSŽ iznosi 66,1 te se po tom pokazatelju PSŽ nalazi na 14. mjestu u Republici Hrvatskoj, čime se ona ubraja u županije s nižom vrijednošću indeksa.

Godine 2011. gustoća stanovništva u Hrvatskoj iznosila je 75,7 stn./km², što je 65 posto od prosjeka EU-28. Sedam zemalja EU ima nižu gustoću naseljenosti od Hrvatske (Finska, Švedska, Latvija, Litva, Irska, Estonija, Bugarska). Gustoća naseljenosti kontinentalne Hrvatske je 90,1 stn./km², a jadranske Hrvatske 57,2 stn./km². Manja gustoća naseljenosti od one u Požeško-slavonskoj županiji je u Ličko-senjskoj (9,5 stn./km²), Karlovačkoj (35,6 stn./km²), Sisačko-moslavačkoj (38,6 stn./km²) te Virovitičko-podravskoj (41,9 stn./km²).

⁴ Relativni odnos broja rođenih i umrlih osoba

Stanovništvo Hrvatske stari. Godine 2001. prosječna je starost iznosila 39,3 godine, a 2011. godine iznosila je 41,7 godina. Prosječna starost povećala se u svim županijama, a najveća je u Ličko-senjskoj (45,3), Šibensko-kninskoj (44,1) i Primorsko-goranskoj (43,9). Najmlađe je stanovništvo u Međimurskoj (40), Brodsko-posavskoj (40,6) i Splitsko-dalmatinskoj županiji(40,8), dok je u PSŽ prosječna starost 40,9 godina.

1.2.1.3. Migracije stanovništva

Prostorna pokretljivost stanovništva ili migracije stanovništva statistički se mjere dvama pokazateljima – vanjskom i unutarnjom migracijom. Vanjske migracije prema zadnjem popisu u PSŽ je 357 osoba. Prema ovom pokazatelju, PSŽ svrstana je u županije Republike Hrvatske s negativnim migracijskim saldom. Unutarnje migracije prema zadnjem popisu iznose 328 osoba.

Ukupan je migracijski saldo za Požeško-slavonsku županiju negativan i iznosi 685 osoba.

Saldo migracije stanovništva Hrvatske s inozemstvom negativan je u cijelome promatranom razdoblju, od 2011. do danas, te je u 2017. iznosio oko 32 tisuće (točnije, 31.799). Dodamo li tomu približno 17 tisuća manje rođenih nego umrlih, nameće se zaključak da je naša zemlja prošle godine samo prema službenim podacima izgubila oko 49 tisuća stanovnika, a kada bi se tome pribrojili i oni neslužbeni, koji bi uključili i one koji su otišli u inozemstvo, ali se ovdje još nisu odjavili, jasno je kako bi taj broj lako prešao i 50 tisuća godišnje.

U navedenom razdoblju najviše se stanovnika Republike Hrvatske odselilo u Njemačku, Austriju, Irsku, Italiju, Švedsku i Norvešku. U 2016. godini najvišu stopu emigracije (odseljeni na 1000 stanovnika), imale su upravo dvije slavonske županije - Požeško-slavonska (17,2) i Vukovarsko-srijemska (16,7), a najnižu Krapinsko-zagorska županija (4,9). (Izvor: demograf Dražen Živić).

1.2.1.4. Struktura stanovništva po spolu i dobi

Odnosi spolno-dobne strukture stanovništva pokazuju temelj iz kojeg se očitavaju pokazatelji populacije. Od ukupno 78 034 stanovnika na području Županije u 2011. godini više je žena - 40 187 (51,50 %) od muškaraca – 37 847 (48,50 %), slično kao na državnoj razini.

Dobna struktura stanovništva jedan je od pokazatelja vitalnosti i potencijala stanovništva. Dobna struktura stanovništva PSŽ povoljnija je nego na razini RH. stanovništvo je već pri popisu 2001. god. bilo staro (indeks starenja iznosio je za RH 90,7 a u Požeško-slavonskoj 81,05). Prema popisu stanovništva iz 2011. godine indeks starenja iznosi za RH 115, a za PSŽ 99,2. Prosječna dob stanovništva Požeško-slavonske županije je 40,9 godina, a Republike Hrvatske 41,7 godina.

Tablica 4. Dobna struktura stanovništva RH i PSŽ

DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE I POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE						
	Mlado stanovništvo (dobna skupina 0-19 g.)		Zrelo stanovništvo (dobna skupina 20-59 g.)		Staro stanovništvo (dobna skupina 60 i više godina)	
	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
Republika Hrvatska	1 053 240 ili 23,7%	896 605 ili 20,9%	2 409 359 ili 54,3%	2 356 911 ili 55,0%	955 556 ili 21,5%	1 031 373 ili 24,1%
Požeško- slavonska županija	23 037 ili 26,8%	18 572 ili 23,8%	43 775 ili 51,0%	41 039 ili 52,6%	18 671 ili 21,8%	18 423 ili 23,6%

Izvor: DZS, 2001. i 2011. god., Obrada: Zavod za prostorno uređenje PSŽ 2013. god.

1.2.1.5. Udio nacionalnih manjina u Požeško-slavonskoj županiji

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine PSŽ imala je 7 505 stanovnika koji su se izjasnili kao pripadnici nacionalnih manjina, što čini 9,6% ukupne populacije PSŽ. Najveći udio od 6% ima srpska nacionalna manjina. Među brojnim nacionalnim manjinama, pored srpske prisutne su češka, talijanska, albanska, mađarska i slovačka nacionalna manjina.

1.2.1.6. Kućanstva

Prema rezultatima Popisa iz 2011. u Požeško-slavonskoj županiji bilo je 27 029 kućanstava s prosječnim brojem članova od 2,89 članova. Usporedbom s prethodnim popisom iz 2001. godine broj kućanstava smanjio se za 416, a prosječan broj članova kućanstava 2001. godine iznosio je 3,13 članova po kućanstvu.

Broj kućanstava na području Požeško-slavonske županije povećan je u gradu Požegi (+215), općini Brestovac (+88) i općini Velika (+13). U ostalim JLS zabilježen je pad broja kućanstava, a najviše u gradu Kutjebu (-186) i općini Čaglin (-176).

1.2.1.7. Stanovanje

Ukupan je broj stanova u PSŽ prema popisu iz 2011. godine 35 042 što je povećanje od 12,4% u odnosu na 2001. godinu.

Najveći porast ukupnog broja stanova na području Požeško-slavonske županije je u gradu Pakracu (1 082), a jedini pad ukupnog broja stanova je u općini Čaglin (-10).

Zaključci-stanovništvo i ljudski resursi

Stanovništvo i ljudski resursi	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – smanjenje broja stanovnika – starenje stanovništva – smanjen broj stanovništva u dobi 0-19 godina i rast stanovništva u dobi od 65 god. naviše – odlazak radno sposobnih stanovnika van županije 	<ul style="list-style-type: none"> – promicati pronatalitetnu politiku – stvarati gospodarske aktivnosti koje dovode do zapošljavanja radno sposobne populacije – zaustaviti iseljavanje aktivnim zapošljavanjem – povećati standard obitelji aktivnim zapošljavanjem

1.2.2. Zdravstvo i socijalna skrb

1.2.2.1. Zdravstvo

Požeško-slavonska županija osnivač je Opće županijske bolnice Požega, Opće županijske bolnice Pakrac i bolnice hrvatskih veterana, Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Lipik, Doma zdravlja Požeško-slavonske županije, Zavoda za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije, Zavoda za hitnu medicinu Požeško-slavonske županije te Ljekarne Požega. Na području Požeško-slavonske županije, djeluje i 9 ljekarničkih ustanova u privatnom vlasništvu.

Na 100 000 stanovnika PSŽ ima 3,8 bolnica. Gustoća bolnica veća je od prosjeka u EU gdje su 3,0 bolnice na 100 000 stanovnika. Na razini Republike Hrvatske na 1 000 stanovnika dolaze četiri doktora medicine, zubna terapeuta i farmaceuta, dok u PSŽ dolaze tri. Po broju bolničkih postelja, PSŽ je s 81 posteljom na 10 000 stanovnika iznad prosjeka RH (56 bolničkih postelja na 10 000 stanovnika). Čak 13 županija u RH ima manje od 56 postelja na 10 000 stanovnika.

U prosjeku u RH na 10 000 stanovnika dolazi 13,5 liječnika specijalista zaposlenih na stacionarnim odjelima hrvatskih bolnica, a u PSŽ je 13,8 liječnika na 10 000 stanovnika.

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Lipik unazad nekoliko godina intenzivno se obnavlja, a razvija se i zdravstveni turizam. Tijekom 2013. godine u Općoj županijskoj bolnici Požega te Općoj županijskoj bolnici Pakrac pušten je u rad objedinjeni hitni bolnički prijem.

Za obavljanje javne zdravstvene službe Požeško-slavonska županija provela je postupak dodjele koncesija te u veljači 2011. godine sklopila ugovore o koncesiji s 33 koncesionara za obavljanje djelatnosti obiteljske (opće) medicine, 28 za obavljanje dentalne zdravstvene zaštite, 1 za obavljanje zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, 1 za obavljanje laboratorijske dijagnostike, te 15 za obavljanje zdravstvene njege u kući, odnosno u prosincu 2014. godine 1 ugovor o koncesiji za obavljanje djelatnosti medicine rada.

Primarna zdravstvena skrb, sustav hitne službe te preventivne aktivnosti u zdravstvu nisu na zadovoljavajućoj razini. Požeško-slavonska županija u svojim zdravstvenim institucijama nema niti jedan dio namijenjen gerijatriji i palijativnim djelatnostima. Nakon provedenog postupka dodjele koncesija, u travnju 2015. godine sklopila je ugovor o koncesiji s 1 koncesionarom za obavljanje zdravstvene njege u kući na području Grada Lipika, u listopadu 2016. godine sklopila je ugovor o koncesiji s 1 koncesionarom za obavljanje zdravstvene zaštite predškolske djece u Gradu Požegi, u srpnju 2017. godine sklopila je ugovor o koncesiji s 1 koncesionarom za obavljanje zdravstvene zaštite obiteljske (opće) medicine u Gradu Požegi, te također, nakon provedene dodjele koncesije za obavljanje zdravstvene zaštite žena u rujnu 2017. godine sklopila je ugovore o koncesiji s dva koncesionara za obavljanje zdravstvene zaštite žena, jedan ugovor za područje Požege, a drugi za područje Pakraca.

U PSŽ 2012. godine živjelo je 10 566 osoba s invaliditetom (13,5% ukupnog broja stanovništva). Broj ovisnika o drogama u Požeško-slavonskoj županiji usporediv je s kretanjima u RH, broj liječenih ovisnika je stabilan, dok je broj novopridošlih u sustav u opadanju.

Procesom decentralizacije za investicijsko ulaganje, investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova te informatizaciju zdravstvene djelatnosti, u 2014. godini uloženo je 9.276.334,00 kn. U 2015., 2016. i 2017. godini ulaganja u zdravstvene ustanove kojima je osnivač Županija ostala su na razini 2014. Za 2018. godinu predviđeno je 4% povećanje ulaganja u zdravstvene ustanove za investicijsko i tekuće održavanje, te investicijsko ulaganje.

Županija kao osnivač zdravstvenih ustanova prati programe rada i razvoja, financijsko poslovanje kao i poteškoće i probleme s kojima se susreću zdravstvene ustanove. Od travnja 2015. godine u Požegi je u sklopu Doma zdravlja Požeško-slavonske županije započeo s radom Županijski koordinacijski centar za palijativnu skrb. Isti djeluje na području Pakraca od travnja 2017. godine, a oba rade temeljem ugovora koji Dom zdravlja ima sklopljen s HZZO-om. Na isti način je započeo s radom i Mobilni palijativni tim za područje Požege i Pakraca. Isto tako, za potrebe stanovništva naše županije OŽB Požega je ugovorila 14 postelja za palijativnu skrb, a OŽB Pakrac i bolnica hrvatskih veterana 16 postelja. Također, na području županije djeluje jedna volonterska organizacija Palijativni tim Lipa koja broji 39 članova volontera i 45 ambasadora Dobročinstva.

Kontinuirano je prisutan problem nedostatka liječničkog kadra i velike fluktuacije liječnika, na svim razinama, a posebice u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

1.2.2.2. Socijalna skrb

Sustav socijalne skrbi važan je faktor koji doprinosi povećanju kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u zajednicu, koji je potrebno kontinuirano razvijati i poboljšavati.

Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice, druge pravne osobe te obrtnici, fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost te udomiteljske obitelji.

Na području Županije djeluje 9 ustanova socijalne skrbi:

- Centar za socijalnu skrb Požega
- Centar za socijalnu skrb Pakrac
- Dom za starije i nemoćne osobe Požega
- Dom za starije i nemoćne osobe Velika
- Dom za starije i nemoćne osobe Baketarić, Pleternica, privatni dom u vlasništvu obitelji Baketarić
- Dom za starije i nemoćne osobe Anđelak, Lipik, privatni dom u vlasništvu tvrtke „Mimi d.o.o.“, Lipik
- Dom za starije i nemoćne osobe Marino Selo, Gradsko društvo Crvenog križa Pakrac
- Dom za psihički bolesne odrasle osobe Ljeskovica, Republika Hrvatska / MDOMSP
- Centar za pružanje usluga u zajednici Lipik, Republika Hrvatska / MDOMSP

Tri su obiteljska doma za starije i nemoćne: Dario Katić u Požegi (18 korisnika), Marina Galić u Kutjevu (naselje Bektež, za 9 korisnika), Branko Vukašinić, Općina Velika, (10 korisnika) te jedan Obiteljski dom za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima, Snježana Bošković, Općina Čaglin.

Na području županije djeluju i druge pravne osobe i obrtnici koji pružaju socijalne usluge. Pravne osobe pored obavljanja svoje djelatnosti za koju su upisane u sudski registar (primarne djelatnosti) mogu pružati socijalne usluge u zasebnoj organizacijskoj jedinici, bez osnivanja ustanove socijalne skrbi. Na području županije, uz osnovnu djelatnost, usluge smještaja starijim i nemoćnim osobama pruža:

- Kap veselja d.o.o. za graditeljstvo, trgovinu i usluge, Eminovci, kapaciteta 19 mjesta smještaj starijih i nemoćnih osoba
- TIHO-MIR j.d.o.o., Požega, kapacitet za smještaj 8 korisnika starijih i nemoćnih osoba.

Uz navedene, postoje i novi pružatelji socijalnih usluga – usluga pomoći u kući, koje pružaju pravne osobe uz obavljanje svoje djelatnosti (primarne) za koju su osnovane, odnosno upisane u sudski registar ili kod dr. tijela.

Pružatelji socijalnih usluga pomoći u kući su:

1. Poduzetnički centar Pleternica d.o.o.
2. Lipička razvojna agencija d.o.o.
3. “UDRUGA VELIČANKA” sa sjedištem u Velikoj
4. Centar za pomoć u kući Snježana, Dobrogošće, Čaglin

Na razini Županije osnovan je Savjet za socijalnu skrb s ciljem planiranja i razvoja mreže socijalnih usluga i ostvarivanja prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na području Županije.

Na području Županije djeluju i udruge osoba s invaliditetom koje su dijelom usmjerene na zastupanje i zagovaranje prava osoba s invaliditetom, no također pružaju socijalne usluge svojim članovima kao i druge usluge kao što su; pružanje pravnih savjeta, organiziranje grupa za samopomoć, organizacija slobodnog vremena i sportskih događaja, nabavka tehničkih pomagala za osobe s tjelesnim i osjetilnim oštećenjima, te provedba programa za osobne asistente i asistente u nastavi i slično.

Požeško-slavonska županija temeljem sredstava osiguranih u Proračunu Županije za financiranje programa i projekata udruga iz područja socijalne i zdravstvene skrbi i humanitarne djelatnosti, te zaštite i promicanja vrijednosti i istine o Domovinskom ratu od interesa za Požeško-slavonsku županiju svake godine raspisuje Javni poziv za udruge.

Broj korisnika socijalne skrbi na području PSŽ je u porastu te je u 2013. godini iznosio 3,3% ukupnog stanovništva PSŽ. U Republici Hrvatskoj iste je godine broj korisnika socijalne skrbi 2,6% ukupnog stanovništva.

Prema istraživanju o socijalnoj isključenosti⁵ koje je u Hrvatskoj proveo UNDP, najveći udio socijalno isključenih ispitanika zabilježen je u Požeško-slavonskoj županiji (27,7%).⁶

S obzirom na porast starijeg stanovništva (65 godina i više u PSŽ) nedostaju smještajni kapaciteti namijenjeni starijim i nemoćnim osobama. Potrebno je uložiti sredstva u daljnji razvoj kroz institucionalne i izvan institucionalne aktivnosti u skrb za starije, opremu i edukaciju stručnog osoblja, izgradnju novih domova i sl.

Zaključci-Zdravstvo i socijalna skrb

Zdravstvo i socijalna skrb	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – koncentriranost zdravstvenih ustanova u središtu županije – nedostatak medicinskog osoblja – nedostatak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih – pravno neriješen status starijih i nemoćnih osoba, osoba s invaliditetom te djece s posebnim potrebama – nedovoljan broj smještajnih kapaciteta u domovima za starije i nemoćne 	<ul style="list-style-type: none"> – bolja prometna povezanost radi dostupnosti specijalističkih pregleda – bolja opremljenost zdravstvenih institucija (primarna i bolnice) – izgradnja novih smještajnih kapaciteta za starije i nemoćne, osobe s invaliditetom te djece s posebnim potrebama – razvijanje izvaninstitucionalne skrbi za starije, nemoćne i osobe s invaliditetom – razvijanje institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi za djecu s posebnim potrebama – pravno riješiti status starijih i nemoćnih osoba, osoba s invaliditetom te djece s posebnim potrebama

1.2.3. Odgoj, obrazovanje, kultura i sport

1.2.3.1. Predškolski odgoj

Predškolski odgoj je organiziran u deset samostalnih predškolskih ustanova u kojima je u 2010./2011. bilo 1098 djece, 2011./2012.- 1050, 2012./2013. -1044 djece, 2013./2014. -1.134 djece. U 2014/ 2015. u devet vrtića smješteno je 1233 djece, u 2015./2016. Novi vrtići izgrađeni su u Pleternici i Velikoj. U 2017. god u novu mrežu vrtića uvršten je dječji vrtić u Jakšiću. U deset vrtića smješteno je 748 djece. U PSŽ još uvijek sve općine nemaju predškolsku ustanovu, a težnja je da svaka jedinica lokalne samouprave ima barem jednu ustanovu za predškolski odgoj. Evidentan je porast interesa za upis djece u predškolske ustanove i manjak ustanova.

Požeško-slavonska županija ima nedovoljne smještajne kapacitete predškolskih ustanova, nedostatak adekvatnog prostora i nezadovoljavajuću opremljenost istih. Potrebno je osigurati veće kapacitete u postojećim predškolskim ustanovama i osnovati nove ustanove u općinama Brestovac, Kaptol i Čaglin na čijem području nema vrtića.

1.2.3.2. Osnovno školstvo

Sustav osnovnog obrazovanja provodi se u 15 samostalnih matičnih osnovnih škola (12 na području Požeštine i 3 u pakračko-lipičkom području) s ukupno 47 područnih škola. Po posebnom

⁵ U istraživanju koje je proveo UNDP (2006.), socijalna isključenost definirana je na temelju tri prostora prikraćenosti:

1. Ekonomska prikraćenost – kao pokazatelj ekonomske prikraćenosti korišten je prag rizika od siromaštva.
 2. Radna prikraćenost – nesudjelovanje u tržištu rada (uključuje nezaposlene, neovisno o tome traže li posao ili ne, te kućanice).
 3. Sociokulturna prikraćenost (izostanak društvene participacije) – nesudjelovanje u humanitarnom i političkom radu.

⁶ Analitička podloga za izradu strategije regionalnog razvoja RH, EIZ Zagreb, 2015., str. 188.

programu osnovno školstvo organizirano je i za učenike s teškoćama u razvoju (8 odjela LMR i UMR) s ukupno 43 učenika u školskoj godini 2011./2012., u 2012./2013. u 8 odjeljenja s ukupno 44 učenika te u 2013./2014. godini u 9 razrednih odjela s ukupno 44 učenika.

Ukupan broj učenika smanjuje se u osnovnim školama (u 2011./2012. školskoj godini upisano je 7172 učenika, a u 2014./2015. školskoj godini 6434 učenika, u školskoj godini 2015./2016. upisano je 6207, u školskoj godini 2016./2017. upisano je 6068, a u školskoj godini 2017./2018. upisano je 5895 učenika). Zbog deficitarnosti pojedinih zanimanja u školstvu (npr. profesori stranih jezika), prioritet pri dodjeli stipendija studentima u PSŽ imaju studenti deficitarnih zanimanja u školstvu.

Osim smanjenja broja učenika, evidentan je problem područnih škola. Broj učenika u područnim školama u školskoj godini 2017./2018. kreće se od 3 učenika (PŠ Gradište), 4 učenika (PŠ Ivandol, PŠ Djedina rijeka), 5 učenika (PŠ Poreč, PŠ Mitrovac), 6 učenika (PŠ Ruševo, PŠ Zarišć, PŠ Dobrovac), 8 učenika (PŠ Ratkovića, PŠ Kula, PŠ Nova Lipa), 9 učenika (PŠ Ciglenik, PŠ Cerovac, PŠ Treštanovci), 10 učenika (PŠ Tekić), 11 učenika (PŠ Skenderovci, PŠ Ljeskovića), 12 učenika (PŠ Podgorje, PŠ Koprivnica), 13 učenika (PŠ Alilovci, PŠ Rajsavac, PŠ Toranj), 14 učenika (PŠ Zakorenje) do 63 učenika (PŠ Biškupci). 23 područne škole imaju manje od 15 učenika.

Osnovna škola Julija Kempfa ima 8 razrednih odjela LMR sveukupno 23 učenika, UMR sveukupno 22 učenika. Osnovna škola Braće Radića Pakrac ima jedan razredni odjel za djecu s posebnim potrebama s 3 učenika.

Veliki dio zgrada zahtijeva određena ulaganja kako bi se učenicima osigurao kvalitetan prostor za odvijanje nastave. Pitanje je financijske opravdanosti održavanja spomenutih škola u odnosu na društvene i lokalne posljedice koje bi imalo njihovo zatvaranje (škole su često centar društvenog života zajednice).

Ulaganja u školske objekte u proteklom razdoblju bila su značajna. Izgrađeno je nekoliko sportskih dvorana (sportske dvorane u osnovnim školama u Kaptolu, Jakšiću, Velikoj i Pleternici). Škole se također informatički opremaju.

1.2.3.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje organizirano je u osam samostalnih srednjih škola i dvama učeničkim domovima. U školskoj godini 2013./2014. otvoren je u OŠ fra Kaje Adžića u Pleternici dislocirani razred odjela Ekonomske škole, smjer – upravni referent, a u 2015./2016. školskoj godini u istoj školi otvoren je dislocirani razredni odjel Obrtničke škole, smjer – kuhar/konobar. PSŽ donijela je Odluku o osnivanju Srednje škole u Pleternici, a u tijeku je postupak ishoda Rješenja za početak rada. Broj učenika u srednjim školama opada od 2013. do 2018. godine, a povećava se broj odjeljenja, čime se postiže efikasnija nastava⁷. U školskoj godini 2017./2018. upisano je ukupno 3 391 učenik.

Na području srednjoškolskog obrazovanja problem je nedostatan i neodgovarajući školski prostor. Djelomično je rješenje preseljenje Gimnazije u novoizgrađenu zgradu, ali joj nedostaje sportska dvorana. Glazbena škola Požega početkom 2014. godine preselila je u novouređeni prostor, međutim, ostao je problem nedostatka opreme (za koncertnu dvoranu i knjižnicu) te sportske dvorane. Svake se godine ulaže u novu informatičko-tehničku opremu, no još uvijek nedovoljno. Potrebna su i stalna ulaganja u cjeloživotno učenje postojećeg kadra kako bi se odgovorilo na izazove i potrebe razvoja svih segmenata Županije. Također, treba spomenuti da su se decentralizirana sredstva namijenjena pedagoškom standardu srednjih škola i učeničkih domova smanjila s 10.667.650,00 kn iz 2011. godine na 9.730.012,00 kn u 2018. godini.

Na području Republike Hrvatske na kraju školske godine 2015./2016. djelovalo je 440 srednjih škola koje prema metodologiji statističkog prikupljanja podataka uključuju 745 školskih jedinica različitih vrsta, ovisno o vrsti nastavnog plana i programa. Na kraju školske godine 2015./2016. broj učenika manji je za 4,7% u odnosu na kraj školske godine 2014./2015.⁸

⁷ Popis obrazovnih programa u srednjim školama PSŽ-a prikazan je u dokumentu DODATAK 2: Cjelovita analiza stanja, Tablica 20.

⁸ Priopćenje Državnog zavoda za statistiku RH, Zagreb, 28. travnja 2017.- srednje škola, str. 1.

Veća investicijska ulaganja u srednje škole u razdoblju od 2011. do danas su izmjena stolarije (plastenik za uzgoj cvijeća te opremanje laboratorija kemije i prehrambene tehnologije u Poljoprivredno prehrambenoj školi (EU projekt), rekonstrukcija centralnog grijanja i krovišta, izmjena parketa te projekt izmjene vanjske stolarije, I. i II. dio na Tehničkoj školi, vježbenička tvrtka u Ekonomskoj školi, opremanje informatičkog kabineta u Gimnaziji Požega te nabava novih kreveta za potrebe korisnika Đačkog doma Požega. Za ovaj period također je važno naglasiti, osim preseljenja Glazbene škole, i dogradnju četiri nove učionice u Ekonomskoj školi sredstvima dobivenim iz EU.

Domski smještaj učenika organiziran je u dvama učeničkim domovima – Đački dom Požega kao samostalna ustanova i učenički dom u Pakracu koji je u sastavu Srednje škole Pakrac. Kapacitet požeškog učeničkog doma je 126 ležajeva. Pakrački učenički dom ima 155 ležajeva. U školskoj godini 2017./2018. smješteno je 97 učenika u Đačkom domu Požega odnosno 154 učenika u Učeničkom domu Pakrac.

Kapaciteti domskog smještaja u oba doma premaleni su u odnosu na zahtjeve učenika. PSŽ kao osnivač predviđa proširenje i dogradnju starih ili izgradnju novih kapaciteta s obzirom da se planira i izgradnja Centra kompetencija u poljoprivredi i prehrani pri Poljoprivredno-prehrambenoj školi u Požegi.

1.2.3.4. Visokoškolsko obrazovanje

Visokoškolsko obrazovanje u PSŽ odvija se kroz program VUP-a i ZVZG - dislocirani studij fizioterapije u Pakracu. Veleučilište u Požegi (VUP) kao javna visokoškolska ustanova osnovano je 1998. godine, a do sada je upisano 11 895 studenata.

Ukupan broj upisanih studenata na Veleučilištu u Požegi po akademskim godinama svake je godine sve manji. Od akademske godine 2010./2011. broj studenata se s 1987 studenata do godine 2017./2018. smanjio na 994 studenta. Na Veleučilištu u Požegi je od osnutka pa do 2017. godine diplomiralo je 3343 studenta. Broj diplomiranih studenata na Veleučilištu u Požegi u akademskoj godini 2016./2017. bio je 195 studenta. Zbog sve većeg broja studenata koji se dolaze školovati na VUP, a nemaju riješen smještaj, uočena je potreba rješavanja njihovog smještaja izgradnjom studentskog kampusa.

Dislocirani stručni studij fizioterapije u Pakracu – Zdravstveno veleučilište Zagreb, osnovan je 2012. godine. Za obavljanje nastavnog programa studija fizioterapije koriste se prostori na 5 lokacija u Pakracu, Lipiku, Daruvarskim toplicama te Požegi. U akademskoj godini 2012./2013. upisano je u prvu godinu 58 studenata, u 2013./2014. upisano je 49 studenata te 2014./15. upisano je u prvu godinu 43 studenata. U akademskoj godini 2017./2018. u prvu, drugu i treću godinu studija upisna su ukupno 104 studenta. Do 2018. godine upisano je ukupno 150 studenata.

Republika Hrvatska ima 165 visokih učilišta. 110 ih je smješteno u Kontinentalnoj, a 55 u Jadranskoj Hrvatskoj.

1.2.3.5. Cjeloživotno učenje

Program cjeleživotnog učenja uglavnom provodi šest pučkih otvorenih učilišta⁹: Pučko otvoreno učilište *OBRIS*, Požega i Pakrac, Učilište *LINK*, Požega, Škola za strane jezike *Praktikum* (Pučko otvoreno učilište Požega), Požega, Učilište *Maestro*, Požega, Pučko otvoreno učilište *Artes*, Pleternica te Učilište *Znanje*, Požega.

Ove institucije za sada ispunjavaju svoju misiju postojanja. U buduću se predviđa da ove funkcije u pojedinim segmentima preuzmu srednje škole i VUP u vidu Centara kompetencije ili nekog drugog oblika organiziranja.

⁹ Republika Hrvatska ima 165 visokih učilišta, 110 ih je smješteno u Kontinentalnoj Hrvatskoj, a 55 u Jadranskoj Hrvatskoj.

1.2.3.6. Obrazovanje odraslih

Rješenje i suglasnost za obrazovanje odraslih u Požeško-slavonskoj županiji imaju Ekonomska i Obrtnička škola Požega, ali ga ne provode jer nije bilo interesa kandidata¹⁰. Tehnička škola u Požegi u školskoj godini 2011. u suradnji s HZZ PU Požega osposobljavala je 20 osoba za CNC operatere.

1.2.3.7. Kultura

Područje Požeško-slavonske županije povijesna je i prirodna cjelina u kojoj se stoljećima odvijao intenzivan život različitih civilizacija koje su ostavile kulturne tragove svog postojanja i trajanja na ovim prostorima. Brojni raznorodni materijalni dokazi graditeljske baštine od arheoloških lokaliteta, povijesnih i ruralnih cjelina, utvrđenih gradova, sakralnih građevina do pojedinačnih stambenih i javnih zgrada govore o kontinuitetu naseljavanja i kulturi življenja i stanovanja u različitim stilskim, oblikovnim i vremenskim razdobljima.

Bogata kulturna baština Požeško-slavonskoj županiji donosi odgovornost za njeno očuvanje i stvaranje boljih uvjeta za zaštitu kulturnih dobara, ponajprije onih najviše spomeničke kategorije. Radi što učinkovitijeg djelovanja i bolje stručne brige o zaštiti spomenika kulture, Požeško-slavonska županija i Grad Požega založili su se za osnivanje Konzervatorskog odjela (prosinac 1999.) u Požegi čiji se upravni i stručni poslovi odnose na skrb o 88 nepokretnih kulturnih dobara, 20 pokretnih kulturnih dobara, tri zaštićene povijesne cjeline, 19 arheoloških nalazišta, 13 nematerijalnih kulturnih dobara i 26 NOB spomenika. Preventivnu zaštitu ima jedno pokretno kulturno dobro te 38 arheoloških nalazišta.

Na području Požeško-slavonske županije djeluje deset kulturnih ustanova: Gradski muzej Požega, Muzej grada Pakraca, Gradsko kazalište Požega, Gradska knjižnica i čitaonica Požega, Hrvatska knjižnica i čitaonica Pleternica, Narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo, Gradska knjižnica i čitaonica Pakrac, Gradska knjižnica i čitaonica Lipik, Konzervatorski odjel Požega, Državni arhiv, Slavonski Brod - Odjel u Požegi.

KNJIŽNICE

Svi gradovi na području županije imaju knjižnice. Novu, suvremenu zgradu knjižnice od 2014. godine ima Pleternica, a u Požegi je u tijeku proširenje postojeće knjižnice. Problem ostalih knjižnica je nedostatak prostora i nedovoljna sredstva za obnovu knjižnog fonda. Niti jedna od postojećih pet općina nema knjižnice, stoga je Županijska matična služba osnovala knjižnične stacionare u sjedištima općina, Velikoj, Jakšiću i Kaptolu.

Do 2017. godine broj knjižnica na području Požeško-slavonske županije ostao je isti.

KINEMATOGRAFI

Požeško-slavonska županija nema nijedan kinematograf. Prosječna vrijednost u Republici Hrvatskoj su dva kinematografa po županiji u 2012. godini. Ukupno je 2012. godine bilo 77 kinematografa u Hrvatskoj u kojoj samo Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija nemaju kinematograf. U Požegi jednom tjedno udruga GFR Film video prikazuje art-filmove u prostorijama udruge koje imaju kapacitet od tridesetak sjedećih mjesta. Povremeno filmove u Pakracu prikazuje Kulturno-prosvjetno društvo Sloga u Domu doktora Franje Tuđmana.

RADIO I TV PRETPLATNICI

U Republici Hrvatskoj bilo je 2012. godine 873 337 radiopretplatnika i 788 543 TV pretplatnika, a Požeško-slavonska županija imala je 23 385 radiopretplatnika, odnosno 22 004 TV pretplatnika, što je gotovo trostruko manje od hrvatskog prosjeka.¹¹

¹⁰ Tablica 25. u DODATKU 2: Cjelovita analiza stanja.

¹¹ Analitička podloga za izradu strategije regionalnog razvoja RH, EIZ Zagreb, 2015., str. 175.-177.

KULTURNE PRIREDBE

Tijekom godine na području Požeško-slavonske županije održavaju se brojne kulturne, glazbene, književne, filmske, kazališne, likovne i plesne priredbe, a potporom njihova daljnjeg održavanja, nastavlja se i njeguje tradicija i bogatstvo kulturnih događanja na ovim prostorima.

Neke od značajnijih kulturnih priredbi su Hrvatski festival jednogminutnog filma, Aureafest (koji se na tradiciji glazbenog festivala Požega širi na sedam dana trajanja i obuhvaća osim tamburaške i pop glazbe folklor, modu, izradu nakita, festival DJ-a, gastronomske priredbe itd.), Požeške orguljaške večeri, Plesokaz, Ivanjski krijes, Požeško kulturno ljeto, Pakračko ljeto, Lipiku s ljubavlju, Susret pjevačkih zborova u Lipiku, Likovna kolonija Lipiku s ljubavlju, Zlatni glas Zlatne doline, Kaptol, Cvjetići glazbe, Pleternica, Županijski kulturni mozaik, zatim smotre folklor: LIDAS, Pleternica; Dođi diko večeras na sijelo, Brestovac; Čuvajmo običaje zavičaja, Velika; Bekteški susreti, Bektež; Pjesmom u jesen, Jakšić; Poljadija u srcu, Grabarje; smotra u Zagrađu; Katarinski susreti, Gaj; Oj, Požego, sve ti je na glasu, Požega; Običaji starog zavičaja, Pleternica, Naše jaro u Kaptolu, Slovaci Slovacima u Jakšiću. Manifestacija „Noć knjige“ – svjetska manifestacija obilježavanja svjetskog dana knjige i autorskih prava svake godine obilježava se u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega te u Gradskoj knjižnici i čitaonici Lipik gdje se okuplja više od 1000 ljudi svih dobi koji sudjeluju u raznim kulturno-obrazovnim programima.

1.2.3.8. Sport

Na području Požeško-slavonske županije djeluje pet nacionalnih sportskih saveza (nogometni, kuglački, rukometni, košarkaški, stolnoteniski) te sedam županijskih saveza (Županijski školski sportski savez, Županijski nogometni savez, Županijski rukometni savez, Županijski košarkaški savez, Županijski stolnoteniski savez i Županijski kuglački savez.)

Županijski školski sportski savez okuplja školska sportska društva iz šest srednjih škola i 15 osnovnih škola s područja Požeško-slavonske županije. Tijekom godine natjecanja na razini županije okupe oko 1200 učenika u 8 sportova za srednje škole i 12 sportova za osnovne škole. Osim klubova koji su udruženi u strukovne nacionalne saveze, na području Požeško-slavonske županije djeluju klubovi u judu, taekwondou, odbojci, biciklizmu, streljaštvu, samostrelu, šahu, plivanju s oko 500 članova.

U županiji ima 36 registriranih nogometnih igrališta i stadion u Velikoj. Nove školske sportske dvorane u funkciji su u Brestovcu, Lipiku, Pakracu, Kaptolu, Velikoj, Jakšiću i Pleternici, dok starije dvorane imaju Tehnička škola i Osnovna škola u Kutjevu. U Požegi tri osnovne škole nemaju dvoranu, kao ni škole u Trenkovu, Čaglinu i Poljani. Dvorana uz Katoličku osnovnu školu i Katoličku gimnaziju u fazi je rekonstrukcije. Sve navedeno predstavlja velik problem, kako za održavanje nastave tako i za bilo kakve druge dodatne sportske aktivnosti. Kad je riječ o srednjim školama, na indikativnu listu projekata Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta ušao je projekt izgradnje sportske dvorane uz Gimnaziju Požega, a koristili bi je osim učenika Gimnazije i učenici Katoličke gimnazije s pravom javnosti te Glazbene škole Požega. Nositelj i prijavitelj projekta je Požeško-slavonska županija, ukupna vrijednost je 2.148.429,25 €.

U Požegi i Lipiku nalaze se otvoreni bazeni¹², a također postoji i dvadesetak teniskih igrališta. O sportskim objektima na području grada Požega ubuduće će brinuti novoosnovana Javna ustanova za sportske objekte. U Lipiku djeluje Sportski centar.

Iako podaci navode na relativno kvalitetnu opremljenost sportskom infrastrukturom, potrebno je kontinuirano provoditi aktivnosti unapređenja i izgradnje sportskih objekata, prvenstveno zbog podizanja kvalitete života mladih na području Požeško-slavonske županije, kao i unapređenja zdravlja svih stanovnika županije.

¹² bazeni u Velikoj trenutno su zatvoreni i izvan funkcije, vlasnik bazena u Požegi je Grad Požega a u Lipiku vlasnik je privatna tvrtka ITEMA d.o.o., stanje 2016. godine

Zaključci-odgoj,obrazovanje,kultura i sport

Odgoj, obrazovanje, kultura i sport	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – porast djece predškolske dobi koja traže smještaj u predškolske ustanove – manjak dječjih vrtića i jaslica – smanjenje broja učenika u osnovnim školama – dotrajalost objekata područnih osnovnih škola – nedostatak sportske dvorane za tri srednje škole – nedostatak koncertne dvorane u Glazbenoj školi – nedostatak sportskih objekata – nedostatak objekata za kulturne namjene – opadanje broja upisa studenata na Veleučilište u Požegi – nerazmjeran odnos između upisanih i diplomiranih studenata 	<ul style="list-style-type: none"> – izgradnja predškolskih ustanova – pronatalitetna politika na nivou županije – uređenje objekata područnih osnovnih škola – uređenje Poljoprivredno-prehrambene škole kao Centra kompetencija u poljoprivredi i prehrani – izgradnja sportske dvorane u sklopu Gimnazije – izgradnja koncertne dvorane u sklopu Glazbene škole – adaptacija zgrade Poljoprivredno-prehrambene škole – izgradnja adekvatnih sportskih objekata ravnomjerno raspoređenih na području županije – izgradnja objekata za kulturne namjene – jačanje uloge Veleučilišta u Požegi – povećanje iskorištenosti EU fondova u funkciji razvoja predškolskog sustava, srednjeg i visokog obrazovanja

1.2.4. Civilno društvo

U Požeško-slavonskoj županiji, prema podacima Ureda državne uprave, registrirane su 673 udruge civilnog društva. Udruge su prisutne u gotovo svim naseljima, a bave se raznim aktivnostima, od sportskih do prava manjina.

S više od 200 registriranih organizacija, sport je najaktivnije područje nevladinih civilnih udruga, a prate ga društvene organizacije (većinom dobrovoljna vatrogasna društva), kulturne udruge, udruge tehničke kulture, udruge poljoprivrednika, udruge osoba s invaliditetom i one proistekle iz Domovinskog rata. Županija sufinancira 24 udruge osoba s invaliditetom (humanitarno-socijalne udruge) i 25 udruga proisteklih iz Domovinskog rata. Pravna i socijalna zaštita članova, sportska druženja, rekreacija i natjecanja, humanitarna djelatnost i sl. neke su od aktivnosti udruga.

Neke od organizacija civilnog društva predstavljaju manjine te marginalizirane i izdvojene grupe (npr. mladi, žene, umirovljenici). Manji dio organizacija fokusiran je na suvremenu kulturu mladih i netradicionalne (ekstremne) sportove.

Nedostaju organizacije civilnog društva koje se bave suvremenim socijalnim pitanjima kao što su ljudska prava, ravnopravnost spolova, prava djece. Posebno nedostaju OCD-i koji se bave i podupiru participaciju građana u donošenju odluka na lokalnom i regionalnoj (županijskoj) razini kao što su zastupljenost manjinskih predstavnika u tijelima državne uprave na lokalnoj i regionalnoj razini. Kroz rad OCD-ova došlo se do saznanja o nepostojanju politika i programa socijalne uključenosti socijalno isključenih i marginaliziranih grupa i pojedinaca (osobe s invaliditetom, ruralne žene) u društvu, o nepostojanju socijalnih mreža, kontinuirane sektorske i međusektorske koordinacije i suradnje, održivosti, samofinanciranju i podršci na svim razinama (od toga se isključuju udruge proistekle iz Domovinskog rata i sportske udruge). Nedostaju krovne (regionalne) udruge koje djeluju kao servis lokalnim OCD-ima u razvoju do njihove održivosti.

Prema podacima Središnjeg državnog ureda za upravu, najveći broj udruga u Slavoniji i Baranji koncentriran je u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji, dok je broj registriranih udruga znatno manji u Brodsko-posavskoj, Virovitičko-podravskoj te Požeško-slavonskoj županiji. Potrebe udruga s ovog područja, prema ranijim procjenama, očituju se u različitim segmentima ovisno o stupnju razvoja udruge. Udruge na početku svog djelovanja u većini slučajeva susreću se s nedostatkom osnovnih potreba kao što su prostor te tehnička oprema. One pak razvijenije udruge često imaju potrebe u vidu obrazovanja, savjetovanja, konzultacija, kao i stručne literature.

Zaključak-Civilno društvo

Civilno društvo	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – nedostatak prostora za udruge – nedostatak tehničke opreme – nedovoljno obrazovanje za aktivnosti kojima se udruge bave – nedostatak savjetovanja i konzultacija – nedostatak stručne literature – nedostatak udruga koje se bave socijalnim inovacijama i socijalnim poduzetništvom 	<ul style="list-style-type: none"> – osiguravanje potrebnog prostora i opreme za udruge – permanentno obrazovanje članova udruga – nabavka stručne literature – osnivanje krovne (regionalne) udruge koja djeluje kao servis lokalnim udrugama u razvoju do njihove samostalnosti – poticanje udruga u područjima relevantnim za daljnji razvoj županije

1.3. Gospodarstvo

1.3.1. Opća gospodarska situacija u uvjetima globalne ekonomske krize

Prema podacima FINE u poslovnoj 2017. godini podaci za gospodarstvo za Požeško-slavonsku županiju su kako slijedi:

- 844 poduzetnika čine: 739 mikro, 88 malih, 13 srednja i 4 velika poduzetnika,
- struktura 844 poduzetnika sukladno vlasništvu: 19 državno, 812 privatno, 4 zadružno, 9 mješovito,
- poduzetnici koji su obveznici poreza na dobit, ostvarili su ukupni prihodi gotovo 3.955 milijuna kuna (0,70% udjela u ukupnim prihodima Republike Hrvatske), te 9,2 % više nego u 2016. godini,
- ukupni rashodi su iznosili 3.892 milijuna kuna ili 11,2% veći nego u istom razdoblju prethodne godine,
- dobit razdoblja iznosi 188 milijuna kuna dok gubitak razdoblja iznosi 163 milijuna kuna, iz čega proizlazi da je gospodarstvo Županije ostvarilo konačan konsolidiran pozitivan financijski rezultat u iznosu 25 milijuna kuna,
- od 844 poduzetnika: 602 su poslovali s dobiti, a 242 s gubitkom,
- broj zaposlenih na bazi sata rada iznosi 8.748 odnosno 5% više u odnosu na prethodnu godinu (8.333 zaposlena),
- 63 poduzetnika, investitora uložilo je 104 milijun kuna ili 14,1% više nego 2016. godine,
- prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom iznosila je 4.164 kuna, što je za 7,0% više nego prethodne godine, ali i 19,2% niže od prosjeka Republike Hrvatske.

Poduzetnici Požeško-slavonske županije imali su na kraju 2017. godine vrijednost ukupne imovine od 4.852.069.000 milijuna kuna. U strukturi imovine najveći udio ima dugotrajna imovina (53,6%), zatim kratkotrajna imovina (45,9%), plaćeni troškovi budućeg razvoja i obračunati prihodi 0,5%.

Financijski pokazatelji poduzetnika PSŽ u 2017. godini su slijedeći:

- koeficijent tekuće likvidnosti - mjeri sposobnost poduzeća da podmiri svoje kratkoročne obveze (kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze) iznosi 1,07,
- koeficijent financijske stabilnosti (dugotrajna imovina/kapital i dugoročne obveze) iznosi 1,03 što znači da je dugotrajna imovina financirana iz kratkoročnih obveza odnosno da postoji deficit obrtnog kapitala,
- koeficijent zaduženosti pokazuje do koje mjere poduzeće koristi zaduživanje kao oblik financiranja odnosno koliki je postotak imovine nabavljen zaduživanjem (ukupne obveze/ukupna imovina) iznosi 0,68,
- koeficijent obrtaja ukupne imovine pokazuje koliko puta se ukupna imovina obrne u tijeku jedne godine (ukupni prihod/ukupna imovina) iznosi 0,82,
- vrijeme naplate kratkotrajnih potraživanja iznosi 84,55 dana, dok je vrijeme naplate potraživanja od kupaca 70,04 dana,
- ekonomičnost poslovanja - pokazuje koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda (ukupni prihodi/ukupni rashodi) i iznosi 101,64%
- ukupni prihod po zaposlenom iznosio je 452.155 kuna i veći je za 4% nego u prethodnoj godini,
- ukupni rashodi po zaposlenom iznosili su 444.866 kuna i veći su za 6%,
- imovina po zaposlenom iznosila je 554.649 kuna i manja je 1% u odnosu na prethodnu godinu.

Najvažnije gospodarske grane u Požeško-slavonskoj županiji su prerađivačka industrija (32,4%), zatim poslovanje nekretninama (18,3%), poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (14,4%), trgovina na veliko i malo (12,4%) te ostale (javna uprava, obrana, socijalno osiguranje, zdravstvo i socijalna skrb).

Pet najznačajniji poduzetnika PSŽ prema ukupnom prihodu su: Agronom d.o.o. Požega, Kutjevo d.d. Kutjevo, Plamen d.o.o. Požega, Metalija-trans d.o.o. Požega, Alles d.o.o. Požega.

1.3.2. Bruto društveni proizvod i bruto društveni proizvod po stanovniku

Hrvatska se sa svojom razinom razvijenosti, mjerenom BDP-om po stanovniku, sukladno standardnu kupovne moći kao umjetne valute jedinice za koju se može kupiti ista količina robe u različitim zemljama, nalazi se na oko 60% prosječne razvijenosti EU i u posljednjih se godina ta brojka nije značajno promijenila (najveća je promjena od tri postotna boda bila 2008. godine kada je s 63% pala na 60% u 2016. godini). Regionalno, Hrvatska ima nisku razinu razvijenosti jer se u cijelom istočnom dijelu zemlje bilježi nizak postotak prosječne razvijenosti EU. Naime četiri slavonske županije (sve osim Osječko-baranjske županije) nalaze se na trećini razvijenosti EU. Značaj rješavanja problema slabe gospodarske razvijenosti slavonskih županija uočljiv je kroz postojanje „Projekt Slavonije, Baranje i Srijema“ koji je pokrenut kako bi se osiguralo 2,5 milijardi eura iz EZ fondova isključivo za projekte na području pet slavonskih županija.¹³

Bruto domaći proizvod je u 2015. godini na razini Republike Hrvatske iznosio 338,97 milijardi kuna, što je 2,3% više u odnosu na 2014. godinu i predstavlja najbržu dinamiku nominalnog rasta još od 2008. godine. Osim toga, u 2015. godini prekinut je negativan trend kretanja realnog BDP-a, koji je kontinuirani trajao od 2009. godine. Prekidanje negativnog trenda rezultat je prvih povoljnijih kretanja osobne potrošnje i investicija, dok je izvoz roba i usluga samo nastavio pozitivan trend započet 2013. godine.

BDP-a Požeško-slavonske županije u 2015.godini iznosio je 3.394,8 milijuna kuna, što je oko 0,9% ukupno ostvarenog BDP-a RH. BDP po stanovniku u RH 2015. godine iznosio je 80.555 kn/stanovniku, a u PSŽ 46.119 kn/stanovniku.

¹³ Navod iz publikacije Hrvatske gospodarske komore, 2016.godina

Tablica 5. BDP u RH i PSŽ za razdoblje od 2011. do 2015. godine (u EUR-ima)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Republika Hrvatska	10.474	10.315	10.281	10.244	10.597
Požeško-slavonska županija	6.275	6.097	6.137	5.883	6.061
Indeks	59,9	59,1	59,7	57,4	57,2

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore 2015. godinu, bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku Požeško-slavonske županije 6.061 eura što je 57,2% od prosjeka RH. Slabije rezultate ostvarile su samo Brodsko-posavska i Virovitičko-podravka županija.

1.3.3. Tržište rada

1.3.3.1. Zaposlenost

Sveukupna zaposlenost u Požeško-slavonskoj županiji je u porastu. Lagani oporavak započinje 2014. godine i nastavlja se. Prema strukturi zaposlenih 2017. godine (18.714 zaposlenih) 81,9% zaposlenih je kod pravnih osoba (15.325 zaposlenih), 9,5% kod fizičkih osoba, 3,9% u obrtništvu, 2,8% zaposlenih poljoprivrednika te 1,9% samostalne i ostale profesionalne djelatnosti. Udio od samo 2,8% zaposlenih poljoprivrednika je vrlo malen ako se uzme u obzir da je Požeško-slavonska županija poljoprivredna županija. Broj zaposlenih poljoprivrednika iz godine u godinu smanjuje.

Tablica 6. Kretanje zaposlenih u Požeško-slavonskoj županiji (2012. - 2017.)

O p i s	Broj zaposlenih po godinama						%
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Radnici kod pravnih osoba	13.922	13.883	14.162	14.567	15.094	15.325	81,9
Radnici kod fizičkih osoba	1.739	1.659	1.651	1.703	1.793	1.786	9,5
Obrtnici	848	806	848	739	711	725	3,9
Poljoprivrednici	678	599	548	539	523	522	2,8
Samostalna zanimanja	308	324	324	312	381	356	1,9
SVEUKUPNO	17.495	17.271	17.463	17.860	18.502	18.714	100,0

Izvor: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, 2018. godina.

Na području Požeško-slavonske županije ukupan broj korisnika mirovina je 19.226 (starosna, invalidska, obiteljska), tj. 1 zaposlenik mora osiguravati mirovinu za 1,03 umirovljenika. Podiže se društvena svijest oko poticanja i pružanja podrške aktivnostima međugeneracijske solidarnosti aktiviranjem umirovljenika sa iskustvom u realizaciji projekata i aktivnosti usmjerene poduzetničkim pothvatima, tzv. „sijeda/bijela“ ekonomija.

1.3.3.2. Nezaposlenost

Prosječan broj nezaposlenih osoba u Požeško-slavonskoj županiji u 2017. godine bio je 3.646 osoba, što je 1,88 % od ukupno nezaposlenih u Republici Hrvatskoj.

Broj nezaposlenih na razini Republike Hrvatske i u PSŽ u razdoblju od 2015. do 2017. godine se konstantno smanjuje. U PSŽ je smanjenje nezaposlenih u 2017.godini u odnosu na 2015. godinu preko 31%. Stopa nezaposlenosti krajem 2017. godine iznosila je 19% što je najniža stopa u zadnjih sedam godina. Prema obrazovnoj strukturi nezaposlenih osobe bez škole čine 8,2%, sa osnovnom školom 20,0%, srednjom školom (3 godine) 32,4%, srednjom školom (4 godine) 27,1%, višom stručnom 6,7%, a sa fakultetom, magisterijem ili 5,5%.

Vlada Republike Hrvatske je u svom programu za mandat 2016.- 2020. godine istaknula zapošljavanje i stvaranje novih radnih mjesta kao temeljne ciljeve koje želi postići „stvaranjem uvjeta za učinkovitog, razvijenog i uređenog tržišta rada koje će omogućiti dostojan rad, ali i uvažiti specifične potrebe osoba koje su u nepovoljnijem položaju na tržištu rada i postojeće regionalne razlike. Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2017. godini uključuju potpore za zapošljavanje, potpore za samozapošljavanje, obrazovanje nezaposlenih, osposobljavanje na radnom mjestu, stručna osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa, javne radove, potpore za očuvanje radnih mjesta i mjera „Stalni sezonac“. Navedenim mjerama omogućit će se kombiniranje, posebno mjera obrazovanja, a sve u cilju boljeg zapošljavanja.

Tablica 7. Prosječan broj nezaposlenih osoba u Požeško-slavonskoj županiji i Republici Hrvatskoj u 2017. godini prema razini obrazovanja

		UKUPNO	Bez škole i nezavršen a osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina i gimnazija	Prvi stupanj fakulteta , stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija , magisterij, doktorat
Broj nezaposlenih	Požeško-slavonska županija	3.646	300	731	1.180	989	244	202
	Republika Hrvatska	193.967	11.997	39.775	58.474	54.744	12.415	16.562
Udio	Požeško-slavonska županija	100,0	8,2	20,0	32,4	27,1	6,7	5,5
	Republika Hrvatska	100,0	6,2	20,5	30,1	28,2	6,4	8,5

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje 2017., Područni ured Požega

1.3.4. Poslovno okruženje

1.3.4.1. Poslovni subjekti

Na području Požeško-slavonske županije registrirano je ukupno 3.306 poslovnih subjekata (2.306 pravne osobe i 1.000 obrta i djelatnosti slobodnih profesija). Njihov udio u broju poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj iznosi 1,30%. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu prikazan je u Tablici 8.

Tablica 8. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu, stanje na dan 31.12.2016.

Redni broj	Pravni status	Republika Hrvatska	Požeško-slavonska županija	Udio PSŽ u RH (%)
1	2	3	4	5
1.	REGISTRIRANE PRAVNE OSOBE	255.351	2.306	0,90
	Aktivne	144.522	1.309	0,91

1.1. Trgovačka društva			
Registrirane	185.969	1.218	0,65
Aktivne	114.364	789	0,69
1.2. zadruga			
Registrirane	4.241	64	1,51
Aktivne	1.050	18	1,71
1.3. Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije			
Registrirane	65.141	1.024	1,57
Aktivne	29.108	520	1,79
2. Obrti i djelatnosti slobodnih profesija	76.941	1.000	1,30

Izvor: Statistički ljetopis 2017.

U posljednjih 5 godina vidljiv je lagani porast broja aktivnih poslovnih subjekata po gotovo svim statusnim oblicima.

1.3.4.2. Vanjsko-trgovinska razmjena

U ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni Republike Hrvatske, Požeško-slavonska županija ostvaruje niski udio izvoza (oko 0,57%) i uvoza (oko 0,3%). Ukupan izvoz 106 poduzetnika PSŽ u 2017. godini, ostvaren je u iznosu 791.236.000 kuna i manji je za 3% u odnosu na 2016. godinu. U promatranom razdoblju vrijednost uvoza, koji je ostvarilo 77 poduzetnika je porastao za 5,3% u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 303.791.000 kuna. Trgovinski saldo ostvaren je u iznosu od 487.444.000 kuna.

Prerađivačka industrija glavni je izvoznik, a ujedno i uvoznik. Najveći izvoznici s područja Županije su Plamen d.o.o. Požega, Color Emajl d.o.o. Požega, Lipik-Glas d.o.o. Lipik, Spin Valis d.o.o. Požega, Zvečevo d.d. Požega, Kutjevo d.d. Kutjevo, Valis Fagus d.o.o. Požega, D.E.M. d.o.o. Pakrac, Agronom d.o.o. Požega, Orljava d.o.o. Požega.

Najveći izvoznici usluga u cestovnom prijevozu su Straga-trans d.o.o. Lipik i APP d.d. Požega (cestovni prijevoz roba i putnika).

Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije osigurava značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima (tradicionalno zbog prisutnosti sirovina - drvena, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna). Najveći predstavnici na području metaloprerađivačke industrije su istovremeno i najveći proizvođači štednjaka i peći na kruto gorivo te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva u Hrvatskoj. Izvoznici su Plamen d.o.o. i Color-emajl d.o.o, proizvođač kamina i metalne galanterije. U staklarskoj djelatnosti najznačajniji izvoznik je Lipik-Glas d.o.o. Lipik. U drvoprerađivačkoj djelatnosti na području županije djeluje dvadesetak trgovačkih društava od kojih je najznačajniji Spin Vallis d.d. Drvoprerađivačka industrija značajni je izvoznik na zapadnoeuropsko tržište (Italija, Austrija, Slovenija i Njemačka). U sektoru proizvodnje tekstila i tekstilnih proizvoda dominira uslužna prerada u izvozu (tzv. „lohn“ poslovi) te su glavni proizvođači Orljava i Samteks. Najveći izvoz ostvaren je sa zemljama Europske unije (Njemačkom, Italijom, Slovenijom) te Bosnom i Hercegovinom, a najviše se uvozilo iz Italije, Njemačke, Slovenije, Gane te Bosne i Hercegovine.

1.3.4.3. Strana ulaganja

Trenutno nema stranih ulaganja na području Županije, no na području Pakraca i Lipika u proteklih deset godina bilo ih je nekoliko (D.C.M. d.o.o. Pakrac, Lipik-Glas d.o.o., Frutarija d.o.o. i NTC Gaj te Elektra Pakrac). Požeško-slavonska županija nudi i osigurava potencijalnim ulagačima poduzetničku infrastrukturu, pomoć oko ishođenja potrebne dokumentacije za otvaranje poduzeća i izgradnju objekata te razne olakšice kod poslovanja.

1.3.4.4. Poslovna infrastruktura - poduzetničke zone

Poduzetničke zone koje djeluju na području županije u različitim su fazama dovršenosti:

- **Poduzetnička zona u Industrijskoj ulici u Požegi** smještena je na je na 18 ha zemljišta. U zoni posluje 6 poduzetnika s 261 zaposlenikom. Zona je u potpunosti komunalno opremljena, ima plin, struju, vodu, kanalizaciju i telefon.
- **Poduzetnička zona Pleternica** je na površini od 61,97 ha. U zoni je osigurana sva potrebna infrastruktura (cesta, vodovod, kanalizacija, javna rasvjeta, plin, parkirališta). U zoni posluje 8 poduzetnika s oko 200 zaposlenih. Zona ima inkubator površine 1005 m².
- **Poduzetnička zona – Zona male privrede Pakrac** nalazi se na sjevernom dijelu Grada i površine je 5,4 ha. Izgrađena je cjelokupna komunalna infrastruktura rekonstruirana te modernizirana pristupna cesta, kao i interne prometnice u zoni. Zona ima dva inkubatora.
Grad Pakrac ima još i Zonu jug V.
- **Poduzetnička zona Lipik II** površine je 16,9 ha te ima mogućnost priključenja na sustav opskrbe vodom, kanalizacije, električne energije te plina. U zoni posluju 4 poduzetnika.
- **Poduzetnička zona Lipik III**, površine 31,2 ha sa kompletnom infrastrukturom u kojoj posluje 3 poduzetnika
- **Poduzetnička zona Lipik IV**, površine 3,2 ha sa kompletnom infrastrukturom u kojoj posluje 2 poduzetnika
- **Poduzetnička zona Kamenjača - Kutjevo** smještena je na samom ulazu u Kutjevo na površini od 24,19 ha. U zoni je osigurana sva potrebna infrastruktura (cesta, vodovod, kanalizacija, javna rasvjeta, plin, parkirališta. Zona je mješovite namjene tako da je moguće razvijati bilo koju djelatnost. U zoni radi 10 poduzetnika, odnosno oko 120 zaposlenih.
- **Poduzetnička zona Čaglin** smještena je u naselju Čaglin na površini od 1,98 ha. U zoni su osigurani vodovod i kanalizacija, prometna infrastruktura te električna energija.
- **Gospodarska zona Jakšić** nalazi se južno od naselja Jakšić, površine 16,96 ha. U 2015. godini planira se izgradnja djelomične prometne infrastrukture, električne, vodovodne, kanalizacijske, plinske i telekomunikacijske mreže.
- **Poduzetnička zona Velika** potencijalne investitore za novo zapošljavanje djelomično ili u potpunosti oslobađa obveze plaćanja komunalnog doprinosa, odnosno komunalne naknade kroz više godina te osigurava savjetovanje u cijelom postupku realizacije od namjere pokretanja ulaganja, realizacije i ostaloga.
- **Poduzetnička zona Kaptol** nalazi se na području naselja Novi Bešinci i površine je 11,47 ha. U zoni je osigurana vodovodna, visokonaponska te telekomunikacijska mreža. Za sada je u zoni 1 poduzetnik s 5 zaposlenih.
- Na području **općine Brestovac** u prostorno-planskoj dokumentaciji postoji nekoliko osiguranih prostora za izgradnju poduzetničkih zona, ali vjerojatno zbog blizine grada Požege ne postoje zainteresirani poduzetnici koji bi svoj posao razvijali na području općine Brestovac.

U svim zonama i inkubatorima postoje slobodni prostori za nove poduzetnike.

1.3.4.5. Poslovna infrastruktura - poduzetničke potporne institucije

Na području PSŽ djeluju poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori i razvojne agencije kao potporne poduzetničke institucije.

Poduzetnički centri i inkubatori

U Poduzetničkoj zoni Pleternica nalazi se Poduzetnički centar Pleternica kao potporna institucija u poduzetništvu. Centar pomaže poduzetnicima besplatnim savjetima, informiranjem i edukacijom, izradom poslovnih planova, projektnih prijedloga, pružajući marketinške i posredničke usluge i izradu ostale dokumentacije potrebne za razvoj tvrtke. U sklopu Centra radi i Poduzetnički inkubator Pleternica, koja poduzetnicima početnicima pruža inkubaciju prvih pet godina poslovanja pod povoljnijim uvjetima. Inkubator je površine 1 005 m² u kojem je smješteno 7 poduzetnika, a dva mjesta su za sada nepopunjena.

U zoni male privrede Pakrac nalazi se Poduzetnički centar Pakrac s dva poduzetnička inkubatora. Olakšice ponuđene potencijalnim korisnicima su subvencija zakupa prostora u Poduzetničkom inkubatoru, donirana angažirana električna energija, oslobađanje plaćanja komunalnog doprinosa za proizvodne djelatnosti. Poduzetnički centar Pakrac d.o.o. pomaže poduzetnicima kroz savjetovanje i izradu poslovnih planova, ispunjavanje aplikacija za prijave na natječaje, kroz izradu marketinških planova i investicijskih studija. Poduzetnički inkubator Pakrac - prve generacije otvoren je 2000. godine na površini od 1 377 m² u kojem su smještena 4 poduzetnika. Poduzetnički inkubator Pakrac - druge generacije otvoren je 2013. godine kao nastavak aktivnosti jačanja gospodarstva i regionalne konkurentnosti kroz ulaganje u poslovnu infrastrukturu. U njemu se nalaze tri poduzetnika.

Na području grada Lipika otvoren je Poduzetnički inkubator u Donjem Čagliću u zgradi bivše Osnovne škole koja je prenamijenjena u poslovne prostore ukupne površine 370 m².

Grad Požega gradi Poduzetnički inkubator Požega u vrijednosti 18,1 mil kuna. Useljenje u novi inkubator planira se tijekom 2018.godine.

Razvojne agencije

Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije - PANORA d.o.o. osnovana je 2010. godine od strane Požeško-slavonske županije kao jedinog osnivača radi unaprjeđenja gospodarskog i društvenog razvoja županije. **Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije** (Regionalni koordinator PSŽ) kao javna ustanova osnovana je Odlukom Skupštine Požeško-slavonske županije 06. ožujka 2018. godine te je s radom započela 01. srpnja 2018. godine. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije – PANORA d.o.o., izvršila prijenos gospodarske cjeline (prenijela sve svoje zaposlenike, poslove, materijalno – tehnička sredstva i drugu imovinu i imovinska prava te prava i obveze) na javnu ustanovu Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije. Regionalni koordinator razvoja PSŽ dio je hrvatske Kontinentalne regije koja radi na unaprjeđenju gospodarskog i društvenog razvoja županije. Temeljem Pravilnika o Upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba, Regionalni koordinator razvoja je certificiran kao nositelj koordinacije i poticanja regionalnog razvoja u Požeško-slavonskoj županiji. S tim u vezi, Regionalni koordinator razvoja ovlašten je da u Središnju elektroničku bazu razvojnih projekata Ministarstva regionalnog razvoja unositi podatke o razvojnim projektima kojih su korisnici i/ili nositelji javnopravna tijela, te koji se financiraju iz Proračuna Republike Hrvatske i/ili Europske Unije. Razvojni projekti su projekti izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, socijalne, okolišne i energetske te druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, zdravstvenih, društvenih i drugih kapaciteta.

Lipička razvojna agencija LIRA d.o.o. osnovana je od strane Grada Lipika krajem 2013. godine u sklopu lokalnog programa poticanja poduzetništva. LIRA kroz cijelu godinu kreira i provodi projekte i aktivnosti na stvaranju uvjeta za otvaranje radnih mjesta, osmišljavanju, pripremi i provedbi razvojnih projekata za područje Grada Lipika i jačanju svojih kapaciteta.

1.3.5. Gospodarski subjekti

Gospodarstvo Požeško-slavonske županije predstavlja 1.732 gospodarske tvrtke, a velika trgovačka društva, čine svega 0,2% gospodarskih tvrtki u PSŽ.

Tablica 9. Struktura gospodarstva prema veličini gospodarskih subjekata u 2017. godini

STRUKTURA	Gospodarski subjekti	
	Broj	%
1	2	3
1. OBRTNICI	888	51,3
2. MIKRO TRGOVAČKA DRUŠTVA	739	42,7
2. MALA TRGOVAČKA DRUŠTVA	88	5,1
3. SREDNJA TRGOVAČKA DRUŠTVA	13	0,7
MALO GOSPODARSTVO (1+2 +3)	1.728	99,8
4. VELIKA TRGOVAČKA DRUŠTVA	4	0,2
UKUPNO GOSPODARSTVO (1+2+3+4)	1.732	100,0

Izvor: Obrtništvo u brojkama, XII/2017.

Najrašireniji i najznačajniji oblici malog gospodarstva na području Požeško-slavonske županije su obrti te mikro trgovačka društva. Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dohotka ili dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu, a mikro poduzetnici su poduzetnici čija je aktiva do 2,6 milijuna kuna, prihodi do 5,2 milijuna kuna, prosječno 10 zaposlenih radnika tijekom poslovne godine.

1.3.6. Obrtništvo i djelatnosti slobodnih profesija

Na području PSŽ u 2017. godini bilo je ukupno registrirano 888 obrta. Tendencija obrta je u opadanju. Broju smanjenja obrtnika može se pripisati teška gospodarska situacija unatoč potporama koje se mogu ostvariti kako preko državnih, a tako i gradskih odnosno općinskih potpora. U odnosu na broj obrtnika RH u PSŽ je svega 1,14% obrtnika. Od ukupno zaposlenih radnika u 2017.godini (18.714 uposlenih, Tablica 29.-Dodatak 2: Cjelovita analiza stanja) na području PSŽ kod obrtnika je 725, a ukupno zaposleni u slobodnim zanimanjima je 356.

Tablica 10. Aktivna trgovačka društva i obrti 2013. - 2017.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Trgovačka društva	782	913	987	789	811
Obrti	948	928	896	871	888
UKUPNO	1730	1841	1883	1.660	1.699

Izvor: Obrtništvo u brojkama, 2017. godina

Tablica 11. Cehovski ustroj u aktivnim obrtima od 2013.-2017.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Proizvodno zanatstvo	152	145	134	125	132
Uslužno zanatstvo	337	334	334	325	349
Ugostiteljstvo i turizam	121	117	113	106	103
Trgovina	131	127	118	118	109
Prijevoz osoba i stvari	61	57	59	61	60
Ribarstvo i poljoprivreda	81	81	77	75	67
Frizeri, kozmetičari, njega, fitness	65	67	61	61	68
UKUPNO	948	928	896	871	888

Izvor: Obrtništvo u brojkama, 2017.godina

Unazad desetak godina raste broj žena obrtnica. U 2010. godini od 915 ukupno zaposlenih 244 su bile žene, a u 2015. godini od 1594 ukupno zaposlenih u obrtništvu bilo je 699 žena.

Zaključci-gospodarstvo

Gospodarstvo	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – smanjenje broja stanovnika, prirodnim putem i migracije - sve starije stanovništvo – prosječna neto mjesečna plaća manja od prosjeka RH – nepovoljna struktura imovine (ovisnost o vanjskim izvorima) – niska razina BDP-a – nepovoljan odnos zaposlenik - umirovljenik – mirovina na razini 81,11% prosječne RH mirovine – trend pada zaposlenosti – pesimizam u poduzetništvu kao posljedica dugogodišnjih negativnih trendova – poduzetničke barijere – nespremnost za investicije (financijski, kadrovski) – izostanak investicija (nema ni novog zapošljavanja posljedično) – visoka nezaposlenost (oko 20%) – nezaposlenost mladih, čak 34% nezaposlenih mlađe od 30 godina – nedostatak radnih mjesta, osobito za visokoobrazovane i stručnjake – nedovoljan udio poslovnih aktivnosti s visokom dodanom vrijednošću – ostanak mladih u sredinama gdje studiraju – nedostatak koordinacije između relevantnih dionika (obrazovni, javni i poslovni sektor) – nerazvijeno povezivanje poslovnih subjekata (npr. zadrugarstvo) – tendencija opadanja broja obrta i drugih poslovnih subjekata – nelikvidnost unutar poslovnog sektora u interakciji s potrošačkom stranom – ne pridaje se značaj zelenoj ekonomiji 	<ul style="list-style-type: none"> – promjena dobne strukture stanovništva povećavanjem stope nataliteta/smanjenjem migracije – promjena omjera zaposleni/umirovljenik, u korist zaposlenih – smanjivanje stope nezaposlenosti, osobito mladih – promjena strukture gospodarstva povećanjem udjela bolje plaćenih industrija/poslova/zanimanja – povećanje prosječne neto plaće – povećanje razine BDP-a – zaustavljanje negativnih trendova, stvaranje poticajnog optimističnog okružja u poduzetništvu i poslovanju – promjena pristupa poticanja/privlačenja investitora – bolje korištenje vlastitih potencijala (prije svega prirodne nedostatke okrenuti u prednosti) – prometno bolje povezivanje (autoputom) – stvaranje preduvjeta za porast investicija – povećanje razine i broja investicija – održavanje postojećeg broja poslovnih subjekata te osnivanje novih – ojačavanje povezivanja poslovnih subjekata – poboljšanje suradnje svih subjekata koji su vezani uz gospodarstvo (obrazovni sustav, gospodarstvo, JLS...)

1.3.7. Poljoprivreda

1.3.7.1. Poljoprivredne površine

Poljoprivredno zemljište PSŽ prostire se na 50 681 ha ili 27,88% od ukupne površine. Povoljna klima i nizinsko-brežuljkasti prostor omogućava visoke urode poljoprivrednih kultura poput (posebno)

žitarica, industrijskog i aromatičnog bilja, uljarica, povrća, voća i grožđa. Od ukupno raspoloživog poljoprivrednog zemljišta, ARKOD sustavom obuhvaćeno je 50 681 ha poljoprivrednog zemljišta.¹⁴

U strukturi korištenih obradivih površina najveći udjel je oranica i vrtova s više od 90,00% to je posljedica prirodnih i agroekoloških uvjeta. Površina od 50.681 ha rascjepkano je na 51.127 parcela. Fragmentiranost i prevelika usitnjenost parcela problem je Županije kao i Republike Hrvatske i ograničavajući čimbenik razvitka poljoprivrede.

Poljoprivrednu proizvodnju trebalo bi unaprijediti na način da se okrupne poljoprivredne površine, obrade do sada neobrađene površine, podigne razina znanja i svijest proizvođača o važnosti umrežavanja i povezivanja te tržišna orijentacija.

Problem je i skladištenje i prerada proizvoda, nedostaju silosi, hladnjače i proizvodni kapaciteti. Na području Županije ne postoji niti jedan pogon za preradu poljoprivrednih proizvoda, osim klaonice u Požegi.

1.3.7.2. Struktura poljoprivrednih gospodarstava

Poljoprivredna proizvodnja Požeško-slavonske županije bazira na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Struktura organiziranosti u poljoprivredi je 97% OPG-ova, dok je udio pravnih subjekata relativno mali iznosi 3%.

Godine 2017. registrirano je 5 044 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva. Od 2010. do 2017. godine uočava se pad registriranih subjekata u poljoprivredi.

Tablica 12. Broj gospodarstava u Požeško-slavonskoj županiji prema tipu

Broj gospodarstava prema tipu	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Obiteljsko gospodarstvo	5828	5625	5579	5549	5527	5253	5.059	5.044
Obrt	119	119	114	114	111	89	80	80
Trgovačko društvo	45	49	48	50	53	48	45	48
Zadruga	17	18	16	16	17	12	7	5
Ostali	4	4	4	5	5	4	4	4
UKUPNO	6013	5815	5761	5734	5713	5406	5.195	5.181

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRR.) 2017 god.

U strukturi veličine poljoprivrednih gospodarstva u Požeško-slavonskoj županiji ima najviše gospodarstava u kategoriji do 3 ha (2 592 PG-a, 2017.godina) Trend je povećanje broja gospodarstava s više od 50 ha.

Biljna proizvodnja

Prema načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta u Požeško-slavonskoj županiji u 2014. godini najzastupljenije su oranice i vrtovi s 84% odnosno 34.988 ha korištenoga poljoprivrednog zemljišta, dok voćnjaci čine svega 4% odnosno 1.788 ha. Površine pod vinogradima su na 1.532 ha korištenog poljoprivrednog zemljišta.¹⁵

Ratarske kulture

U Požeško-slavonskoj županiji, osim gospodarski i tradicionalno značajnih površina pod pšenicom i kukuruzom, kao dohodovna i tehnološki vrlo primjenjiva proizvodnja obiteljskih gospodarstava je duhan. Prosječan prirod u 2013. godini kod kukuruza je iznosio 6,77 t/ha, kod pšenice 5,30 t/ha, kod ječma 5,00 t/ha. Dominacija tradicionalnih kultura odraz je inertnosti proizvođača, ali posljedično i nedostatka pokušaja ili izostanak praćenja trendova na tržištu. Proizvođači se bave

¹⁴ Tablica 38. u DODATAKU 2: Cjelovita analiza stanja

¹⁵ Program ruralnog razvoja, nacrt, str. 24.

proizvodnjom tradicionalnih proizvoda koji nose niže otkupne cijene, odnosno niže prihode po jedinici površine. Proizvođači, osim što su relativno zastupljeni putem udruga, ne stupaju u konkretnije oblike udruživanja (tipa zadruge, strojni prsteni itd.).

1.3.7.3. Voćarska i vinogradarska proizvodnja

Prema podacima iz 2009. godine Istočno-panonska regija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) obuhvaćaju 20% površina voćnjaka u Republici Hrvatskoj. U ovoj regiji dominira šljiva (56%), zatim slijedi jabuka s 15%, kruška s 8%, orah sa 7%, a udio ostalih voćnih vrsta kreće se u rasponu od 2 do 5%. U Požeško-slavonskoj županiji je 918 ha voćnjaka, gdje dominira šljiva, jabuka, kruška i orah.¹⁶

U Županiji se pod vinovom lozom nalazi 1.602 ha površina smještenih na kutjevačkom, požeško-pleterničkom vinogorju te pakračko-lipičkom vinogorju s kvalitetnim nasadima vinove loze i dugogodišnjom podrumarskom i vinogradarskom tradicijom. Uzgajaju se pretežno bijele vinske sorte, na prvom mjestu je graševina. Uz nju su rajonizacijom vinogradarstva preporučene sorte pinot bijeli i sivi, chardonnay, traminac, rajnski rizling, rizvanac, sauvignon te plamenka bijela i crvena. Za dobivanje obojenih vina preporučene su sorte pinot crni, frankovka, ružica, zweigelt, merlot i gamay.

Po svom sortimentu kutjevačko vinogorje ubraja se među najkvalitetnija hrvatska vinogorja i daje cijenjena i tražena vina visoke i najviše kvalitete. Uz vinogradarstvo i vinarstvo, nastoji se obogatiti turistička ponuda uz rutu vinske ceste južnim obroncima Papuka (vinske kuće, podrumi, kušaonice).

Na području županije postoje brojne udruge voćara, vinogradara i vinara koje organiziraju različita događanja kao sajmove, edukacije, prigodna obilježavanja za svoje članstvo i za širu populaciju te nastoje poduzimati različite druge radnje kako bi unaprijedili svoj položaj na tržištu. U ovom području postoji značajni razvojni potencijal jer sve aktivnosti koje se pojavljuju unutar udruga značajnije se tržišno orijentiraju.

1.3.7.4. Stočarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva u PSŽ i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Udio stada/broja krava PSŽ u RH gotovo je jednak u promatranom razdoblju, oko 2% ukupnog broja u RH. U najvećoj se mjeri uzgajaju krave simentalne i holstein pasmine. Iz Registra stočarskih farmi (baze podataka u kojoj se bilježe sve lokacije na području Republike Hrvatske na kojima se drže domaće životinje) vidljiv je trend smanjenja broja stada i krava na nacionalnoj i na županijskoj razini.¹⁷

Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso), stočarska proizvodnja važna je zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Do pada broja proizvođača mlijeka dolazi prije svega zbog niskih otkupnih cijena mlijeka slabe kvalitete, jer mali proizvođači teško dostižu zahtijevanu kvalitetu. Brojnost uzgojno valjanih svinja daleko je ispod realnih mogućnosti i potreba. U uzgoju na području županije prevladava pasmina landras. Broj nerasta u PSŽ drastično je smanjen u razdoblju od 2011. godine do 2014. godine (19 u 2014. godini). S brojem krmača županija sudjeluje samo oko 1% proizvodnje u Republici Hrvatskoj.¹⁸ Zbog dosta zahtjevnih postupaka provedbe uzgojno-selektorskoga rada u svinjogojstvu još uvijek se mali broj svinjogojaca odlučuje za ovaj uzgoj, a i oni koji to jesu nemaju značajniju brojnost matičnoga stada.

Kretanje broja uzgojno valjanih ovaca u razdoblju od tri godine bilježi značajan pad, na razini županije i Republike Hrvatske¹⁹. Jedan od razloga ovog smanjenja je i sveopća kriza i smanjenje kupovne moći pojedinaca te opredjeljenja za jeftiniju vrstu mesa ili promjenu načina ishrane. U PSŽ

¹⁶ Čmelik, Z. (2010.): Klasični (ekstenzivni) voćnjaci u Hrvatskoj. Pomologia Croatica. 16 (3.-4.).

¹⁷ Tablica 42. DODATAK 2: Cjelovita analiza stanja

¹⁸ Tablica 43. DODATAK 2: Cjelovita analiza stanja

¹⁹ Tablica 44. DODATKA 2: Cjelovita analiza stanja

evidentirano je smanjenje broja uzgojno valjanih koza te nema niti jedno upisano uzgojno valjano grlo. Zbog male količine kozjega mlijeka nema organiziranoga otkupa.

Broj konja u RH u 2014. godini smanjio se za 323 grla ili 1,50% u odnosu na 2013. godinu, ali se u Požeško-slavonskoj županiji broj konja povećao za 79 ili za 21.18%. Broj konja u PSŽ u 2017.godini bio je 562 grla dok je na područje cijele Republike Hrvatske u 2017.godini registrirano ukupno 23 209 grla.

1.3.8. Uzgajalište vodenih organizama

Uzgoj ribe na području županije ima dugu tradiciju zahvaljujući postojećim ribnjacima. Na području PSŽ postoje tri ovlaštenika povlastica za akvakulturu: dva toploводna (šaranska) ribnjaka i jedan hladnokrvni (pastrvski) ribnjak:

1. Ribnjačarstvo Poljana d.d. Kaniška Iva, površine 1.274,65 ha koji se proteže pretežno na području PSŽ na području Grada Lipika. Uzgoj se obavlja u ekološki netaknutom slivu rijeke Ilove, Toplice i Čavlovice. Uzgaja se šaran, amur, som, smuđ, štuka, linjak, karas i jegulja. A društvo ima vlastito mrjestilište, mješaone riblje hrane, velika skladišta te uzgaje na svojim poljoprivrednim površinama velik dio hrane za ribu. Proizvodnja je oko 1.100 tona ribe godišnje.
2. Ribnjaci Abramović, obrt za slatkovodnu akvakulturu, Čaglin, površine 0,44 ha, a uzgaja se riblja mlad
3. Obrt Pastrva – Valis Aurea, Alaginci, bavi se uzgojem pastrve na površini 28,19 m².

Uzgoj vodnih organizama predstavlja perspektivnu granu proizvodnje (duga tradicija, izgrađena infrastruktura, krajobrazna vrijednost, genetski potencijal, znanje, poznata kvaliteta, nove tehnologije).

1.3.9. Pčelarstvo

Područje Požeško-slavonske županije pogodno je za pčelarske aktivnosti zbog svoje bioraznolikosti (intenzivne pčelinje paše poput voćne paše, paše šećerne repice, bagrema, lipe, kestena i suncokreta).

Pčelarstvo u Požeško-slavonskoj županiji, kao i na području cijele Hrvatske, znatno je poraslo u posljednjih 10 godina. Na području PSŽ ima četiri pčelarske udruge s 340 registriranih pčelara s oko 17 000 pčelinjih zajednica. Uz ukupnu prosječnu proizvodnju od 30 kg meda po pčelinjoj zajednici na stacionarnom pčelinjaku to čini dovoljnu količinu proizvoda za zadovoljavanje vlastitih potreba i za izvoz²⁰.

²⁰Izvoz živih pčelinjih zajednica u obliku paketnih rojeva ili tzv. pčela na okvirima obzirom kako zapadne zemlje poput Njemačke i Austrije zadovoljavaju samo 30 posto svojih potreba.

Zaključci – poljoprivreda

Poljoprivreda	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – rascjepkanost poljoprivrednih površina – dominantna gospodarstva s površinom poljoprivrednog zemljišta do 20 ha – niske otkupne cijene – neorganiziranost poljoprivrednih proizvođača – inertnost proizvođača – orijentiranost na tradicionalne kulture, nesklonost ka promjeni kulture, ali i rizici tržišnih kretanja – nedovoljno praćenje tržišta – nepostojanje dovoljnog broja sustava navodnjavanja 	<ul style="list-style-type: none"> – poljoprivredno zemljište staviti u funkciju – poboljšati kvalitetu poljoprivrednih proizvoda – edukacija poljoprivrednih proizvođača – orijentacija i na druge kulture, ne samo tradicionalne – izgradnja sustava navodnjavanja

1.3.10. Šumarstvo

Površine pod šumama i šumskom zemljištu na području županije zauzimaju 81 979,56 ha, što čini 45,16% ukupne površine županije, odnosno 4,06% ukupnog šumskog područja Hrvatske²¹. Najveći je dio šuma u državnom vlasništvu kojim upravljaju uprave Hrvatskih šuma i to Uprava šuma Podružnica Požega s šest šumarija (Čaglin, Kutjevo, Požega, Kamenska, Pleternica i Velika), Uprava šuma Podružnica Bjelovar (Šumarija Pakrac) i Uprava šuma Podružnica Nova Gradiška. U privatnom vlasništvu nalazi se 5,69% šumskog područja Županije.²² Gospodarske šume čine 97,05%, zaštitne 2,55% (Park prirode Papuk), a šume posebne namjene 0,4% ukupne površine šumskog zemljišta. Na šumskom zemljištu prevladavaju bukva, hrast kitnjak i lužnjak, grab, cer, jasen, bagrem, jela i joha. Bukva obuhvaća 49,7%, hrast kitnjak i lužnjak 31,8%, a ostale vrste preostali udio ukupnog šumskog područja.²³

Geografski položaj, dosljedna primjena znanja i tradicija šumarske struke na ovim prostorima, pogodne prirodne karakteristike, povijesne okolnosti i nizak stupanj industrijalizacije pomogli su očuvanju šuma od uništenja te su doprinijeli njihovoj atraktivnosti i biološkoj raznolikosti. Šumama na području županije gospodari se putem Šumskogospodarskih osnova kojima se utvrđuje ekološka, gospodarska i socijalna podloga za biološko poboljšanje šuma i povećanje šumske proizvodnje. Hrvatske šume već stoljećima u svom gospodarenju šumama primjenjuje princip potrajnosti (održivosti) i stoga iz šuma uzimaju znatno manje drveta nego ga priraste i pri izuzimanju odabiru lošija stabla, te proizlazi da su naše šume sve ljepše što se s njima više gospodari. Izgrađenost šumskih cesta u županiji ne zadovoljava, posebno u višim i teže pristupačnim predjelima te je na tom području potrebno uložiti dodatne napore i poboljšati šumsku infrastrukturu.

U svrhu boljeg gospodarenja, potrebno je povećati površine pod šumama, poboljšati njihovu kakvoću te ostvarivati više prihoda od sporednih šumski proizvoda poput drvene biomase i šumskih proizvoda.

U Požeško-slavonskoj županiji još uvijek ima minski sumnjivih područja i to 17,44 km² koje su pretežno šume i šumsko zemljište i to na području Grada Pakraca 15,44 km², a na području Grada Lipika 2 km². Na navedenom području su ograničene mogućnosti provedbe zaštite šuma te održivo gospodarenje šumama i šumskim zemljištem.

²¹ Podaci Državne geodetske uprave

²² Podaci iz HŠ Uprava šuma

²³ Državna geodetska uprava

Zaključci-šumarstvo

Šumarstvo	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> - centraliziran sustav upravljanja šumama (većina je u javnom vlasništvu) - lokalna zajednica dobiva vrlo malen prihod od šumskog bogatstva svoga područja - značajan udio šumskog otpada i biomase nije iskorišten - sušenje šuma uslijed klimatskih promjena - problemi upravljanja privatnim šumama 	<ul style="list-style-type: none"> - gospodarenjem poboljšati kakvoću šuma i proširiti površinu pod šumom - razvijanje programa za kvalitetnije korištenje sporednih šumskih proizvoda - veći prihod od gospodarenja šumskim resursima zadržati na lokalnoj razini

1.3.11. Turizam i ruralni razvoj

Požeško-slavonska županija imala je više turista tijekom osamdesetih godina nego što ih ima danas, što se direktno povezuje s Domovinskim ratom. U tom vremenskom razdoblju uništena je turistička infrastruktura. Iako se u zadnjih nekoliko godina broj turista povećava, to je još uvijek daleko od broja turista koji su posjećivali Požeško-slavonsku županiju u prijeratnom razdoblju.

Neovisno o bogatstvu resursa, osnovne prepreke razvoja turizma u Požeško-slavonskoj županiji očituju se u neorganiziranoj turističkoj ponudi koja ovisi o inicijativama pojedinaca, nepostojanju marketinških i promotivnih aktivnosti, nerazvijenoj turističkoj infrastrukturi, nedostatku smještajnih kapaciteta i neadekvatnom obrazovanom stanovništvu u ugostiteljskom i turističkom sektoru. Nastojanja Turističke zajednice PSŽ i gradova i općina (Požega, Pakraca, Pleternice, Lipika, Kutjeva, Velike, Kaptola i Brestovca) pomalo pokreću aktivnosti. Trude se osmisliti razna događanja na svom području, što ipak nije dovoljno za povećanje prihoda od turizma.

Jedna od prepreka razvoju turizma u PSŽ su nedovoljni smještajni kapaciteti. Na području Požeško-slavonske županije, broj ugostiteljskih objekata, vezanih za potrebe turističke prezentacije, a kategoriziranih u skupine je sljedeći:

- 25 restorana (objekti prehrane),
- 5 kušaonica proizvoda s kontroliranim porijeklom,
- 1 velika vinarija Kutjevo d.d.
- 22 objekata u kojima se nude domaći proizvodi
- 11 objekata koji pružaju usluge smještaja i/ili ugostiteljstva u objektima na OPG
- 35 vinogradarstava.

Prema podacima Turističke zajednice Požeško-slavonske županije smještajni objekti u Požeško-slavonskoj županiji 2017. godine broje ukupno 836 kreveta. Navedeni smještajni objekti raspoređeni su u kategorije, a broj objekata je sljedeći: hotel(1), hotel baština (1), pansion (1), kamp odmoriste (2), kuća stanovnika općine/grada (1), objekti na OPG-u(1), objekti u domaćinstvu (14), apartmani (2), planinski dom (1), prenočište (19), sobe za iznajmljivanje (1) i gostionica (1).

Ukupan broj ležaja u Požeško-slavonskoj županiji u 2017.godine bio je 836. Privatni smještaj bilježi 79,71% od ukupnog broja noćenja, dok hoteli bilježe 20,29%. Najviše noćenja ostvareno je u prenočištima 15.936 što je 51,47% ukupnih noćenja, zatim slijede objekti u domaćinstvu 12,19% (3.775) pansion 10,88% (3.369), hotel 7,52% (2.331) apartman 5,87% (1819), planinarski dom 4,48% (1390), soba za iznajmljivanje 3,10% (960), hotel baština 1,88% (581), objekti na OPG-u 1,12% (346), kamp odmoriste 0,80% (248), nekomercijalni smještaj-kuća stanovnika 0,27% (184).

TZ Požeško-slavonske županije evidentirala je za razdoblje siječanj-prosinac 2017.godine 13.399 dolazaka (povećanje za 14% u odnosu na isto razdoblje 2016.), te 30.962 noćenja (povećanje za 12% u odnosu na isto razdoblje 2016.).

2017.godine domaći turisti ostvarili su 22.107 noćenja (71%), a strani turisti ostvarili su 8.855 ili 29%. TZ Požeško-slavonske županije bilježi najviše noćenja inozemnih gostiju iz Njemačke 14,18 % (4,05% od ukupnih dolazaka), iz Slovenije 8,93% (2,55% od ukupnih dolazaka), te Mađarske 7,34% (2,10% od ukupnih dolazaka).

Ukupan broj noćenja u razdoblju siječanj-prosinac 2017.godine u usporedbi s razdobljem siječanj-prosinac 2016. povećan je za 13% pri čemu su noćenja domaćih gostiju povećano za 9%, dok su strana noćenja povećana za 24%.

Cikloturizam u Požeško-slavonskoj županiji kao selektivni oblik turizma sa 886 km lokalnih staza i 293 km glavnih staza dobiva sve više na važnosti. Mogućnosti i potencijala za razvoj cikloturizma ima u znatnoj mjeri.

Što se tiče razvoja drugih selektivnih oblika turizma i načina smještaja, na području županije, zabilježen je interes za kamp odmorištima.

Budući turistički razvoj Županije morao bi se oslanjati prvenstveno na mogućnosti valorizacije svojih prirodnih potencijala kao što su područja zaštićene prirode (Park prirode Papuk, zaštićeni krajobraz Sovskog jezera), bogata šumska područja, brojni bujni vodotoci, vrijedno poljoprivredno zemljište u okruženju ruralnih naselja, kao brojne i vrijedne potencijalne kulturno-povijesne, arheološke i građevine graditeljske baštine, koje pružaju mogućnosti za budući turistički razvitak ovog područja. U tom se smislu ističu i mogućnosti razvijanja različitih oblika kontinentalnog turizma u skladu s valorizacijom prirodnih i prostornih resursa Županije, poput lovnog, kulturnog, arheološkog, istraživačkog, izletničkog, zdravstveno–rekreacijskog, rekreativnog, ruralnog, ribolovnog, vinskog, ekološkog turizma i sl.

Vinarstvo je duga tradicija ovog područja koje je podijeljeno na tri vinogorja na kojima su uspostavljene i tri vinske ceste: Vinska cesta vinogorja Kutjevo, Vinska cesta vinogorja Požega-Pleternica i Vinska cesta vinogorja Pakrac.

Stoga, Požeško-slavonska županija mora što više raditi na integraciji poljoprivrede i turizma, unaprijediti kvalitetu kroz jednostavnost i prepoznatljivost destinacije kao cjeline, umrežiti svoju ponudu u cjelovite turističke sadržaje kroz kreiranje doživljaja (iskustveni marketing), stalno poticanje inovativnosti (eko-kampovi, kamp odmorišta, kušaonice i slično), razvijati i promovirati turističke proizvode, kao što su: kultura, vino, gastronomija, aktivni odmor, zdravlje i wellnes te dati veći naglasak projektima turizma koji će se realizirati na cijelom području. Istovremeno je potrebno stvaranje pretpostavki za edukaciju kadrova (prekvalifikaciju i dodatno školovanje) kao i edukaciju o stvaranju turističkih proizvoda i njihovu promociju

1.3.12. Lovstvo

Lovstvo na području Požeško-slavonske županije ima dugu tradiciju, a lovišta zauzimaju značajne površine. U brdsko-planinskim lovištima obitava krupna divljač (jelen, srna i divlja svinja), dok je u nizinskim lovištima zastupljenija sitna divljač (zec, fazan, jazavac, lisica, kuna, šljuka, vrana, čavka, svraka). Lovišta u Županiji podijeljena su na 24 zajednička lovišta ukupne površine 55 748 ha i 19 državnih lovišta, ukupne površine 125 550 ha.

Za održivi razvoj lovnog turizma treba obnoviti stare lovačke kuće i ostalu infrastrukturu vezanu uz lovišta ili izgraditi nove turističke objekte te oblikovati nove projekte koji lov spajaju s drugim oblicima turizma. Županija svojim odlukama o donacijama i subvencijama za razvoj i unapređenje lovstva potpomaže lovačkim društvima pri uređenju svojih lovačkih kuća u vidu povećanja smještajnih kapaciteta

1.3.13. Slatkovodni ribolov

Osim uzgajališta vodnih organizama kao gospodarske djelatnosti, postoje potencijali za razvoj sportsko-rekreacijskog ribolova u sklopu razvoja turističke ponude na području Županije. Na području PSŽ za sada djeluje jedan ovlaštenik ribolovnog prava za športski ribolov, ali u posljednje vrijeme pojavljuju se potencijalni investitori za ulaganje u razvoj ribarstva, u čijem je razvojnom planu predviđen uzgoj, proizvodnja i prodaja slatkovodne ribe, međutim potrebno je na državnoj razini riješiti određene probleme koji opterećuju slatkovodno ribarstvo: dobivanje koncesija za korištenje voda, visoke vodnogospodarske naknade, pitanje poljoprivrednog zemljišta, naknade šteta od riboždernih ptica, kao i poticaje u slatkovodnom ribarstvu.

Zaključci-turizam, lovstvo, ribolovstvo

Turizam, lovstvo, ribolovstvo	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – neorganizirana turistička ponuda koja ovisi o inicijativama pojedinaca – nepostojanje marketinških i promotivnih aktivnosti – nerazvijena turistička infrastruktura – nedostatak smještajnih kapaciteta – neadekvatno obrazovano stanovništvo u ugostiteljskom i turističkom sektoru – nedostadni kapaciteti za rad na marketingu u turizmu – neprepoznatljivost turističke destinacije – nepovezanost subjekata u turističkoj ponudi 	<ul style="list-style-type: none"> – stvaranje prepoznatljivih turističkih proizvoda (sinergijom svih relevantnih dionika) – marketinški pristup kroz stvaranje turističkih agencija koje će objediniti postojeću ponudu i biti nositelj daljnjeg razvoja – osnaživanje kroz edukaciju svih dionika u turizmu – upoznati i uvažavati trendove u turističkoj potražnji – stavljanje u funkciju i iskorištavanje prirodnih i drugih potencijala

1.4. Stanje u prostoru/okolišu

1.4.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

1.4.1.1. Onečišćenje tla i zemljišta

Tlo i zemljište

Na području Slavonije i Baranje zabilježeno je zakiseljavanje tla, a procjenjuje se da je najmanje oko 410 ha tla u istočnoj Slavoniji alkalizirano. Za procjenu ostalih degradacijskih procesa (smanjenje biološke raznolikosti tla, zbijanje tla i trajno prekrivanje tla) nisu dostupni kvalitetni podaci.²⁴ U Požeško-slavonskoj županiji do sada nisu evidentirana značajnija zagađenja zemljišta.

Onečišćenje tla minama

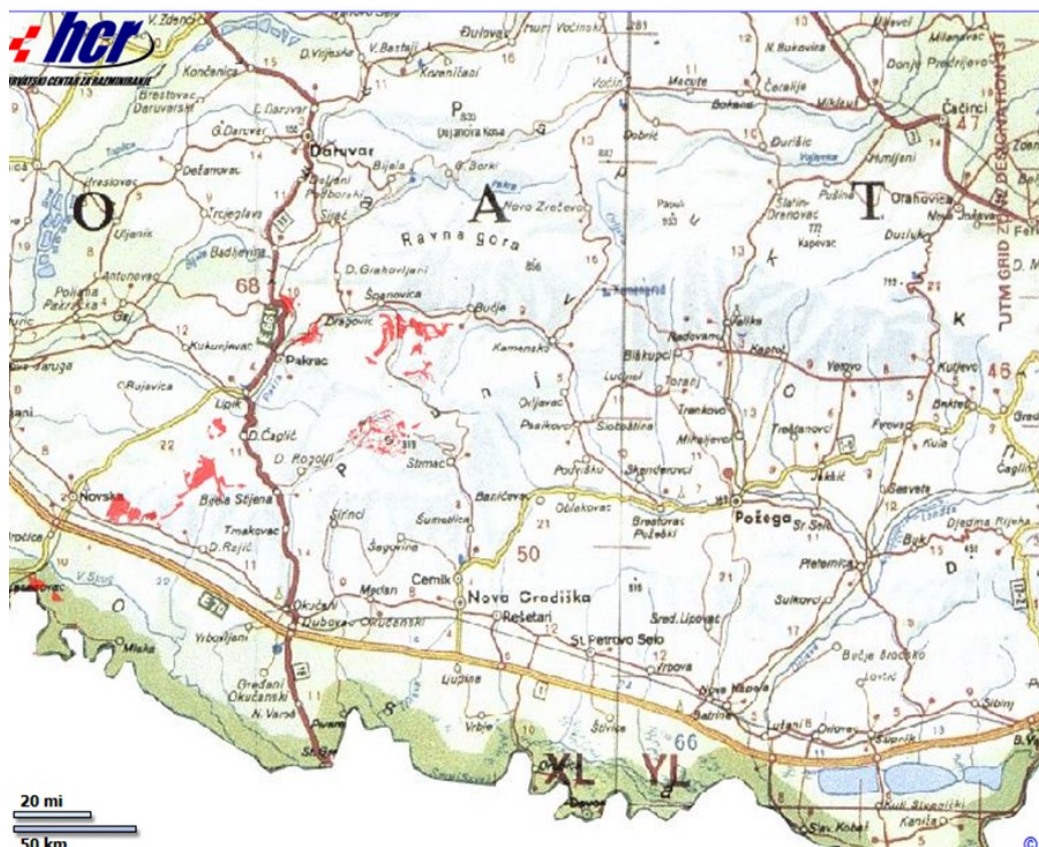
Minski sumnjive površine i dalje su prisutne u Hrvatskoj u 12 županija te na području 96 gradova i općina. U 2012. su godini u odnosu na 2005. minski sumnjive površine smanjene za 39,7%, tako da su krajem 2012. iznosile 691,2 km².²⁵

Onečišćenje tla minama u PSŽ detaljnije je opisano u poglavlju 1.1.8.2. *Minski sumnjiva područja* ovog sažetka analize stanja. Prema najnovijim podacima HCR-a, na području županije još uvijek se 23,20 km² vodi kao minski sumnjivo područje. Najviše nerazminiranih površina nalazi se na području Gradova Pakraca i Lipika i Općina Brestovac i Velika. Razminiranje se provodi u skladu s dostupnim sredstvima i potrebama krajnjih korisnika (okućnice, poljoprivredne površine, koridori infrastrukturnih objekata i sl.).

²⁴ Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj 2014. (za razdoblje 2009. - 2012.), Tlo i zemljište, str. 200.

²⁵ Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj (razdoblje 2009. - 2012.), Tlo i zemljište, str. 200.

Slika 2. Minska situacija Požeško-slavonske županije

Izvor: Web stranica HCR-a, kolovoz 2018.

https://misportal.hcr.hr/HCRweb/faces/simple/Legenda.jspx?_afPfm=2

1.4.1.2. Onečišćenje zraka

U Republici Hrvatskoj se temeljem Zakona o zaštiti zraka (NN, br. 130/11, 47/14, 61/17) te Pravilnika o praćenju kvalitete zraka (NN, br. 79/17) mjerenje onečišćujućih tvari u zraku obavlja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (tijelo odgovorno za upravljanje državnom mrežom je Državni hidrometeorološki zavod), te u lokalnim mrežama (u nadležnosti županija, Grada Zagreba, gradova i općina). Ujedno, u okolini izvora onečišćenja zraka, onečišćivači su dužni osigurati praćenje kvalitete zraka prema rješenju o prihvatljivosti zahvata na okoliš ili rješenju o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša, te su ova mjerenja posebne namjene sastavni dio lokalnih mreža za praćenje kvalitete zraka.

Prema Uredbi o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), područje RH podijeljeno je na pet zona uz izdvojena četiri naseljena područja tj. područja aglomeracije. Područje Požeško-slavonske županije uvršteno je u zonu HR1, a na području županije nema izdvojenih naselja odnosno aglomeracija.

Kvaliteta zraka na području PSŽ I. je kategorije. Moguća prekoračenja graničnih i ciljnih vrijednosti pojedinih onečišćujućih tvari moguća su u blizini većih prometnica i industrijskih središta. Budući da industrije koje bi uzrokovale velika onečišćenja u Požeško-slavonskoj županiji nisu predviđene, za očekivati je da će kvaliteta zraka ostati I. kategorije.

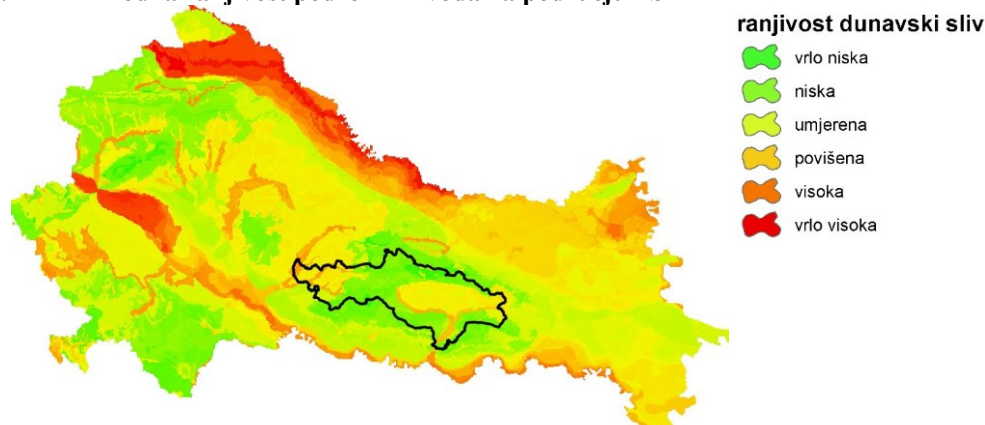
1.4.1.3. Onečišćenje voda

Podzemne vode

Prema Planu upravljanja vodnim područjima (Hrvatske vode, lipanj 2013.), područje županije nalazi se na području vrlo niske i umjerene, a manjim dijelom na području povišene prirodne ranjivosti vodonosnika. Vrlo niska ranjivost vodonosnika karakteristična je za aluvijalne vodonosnike s povoljnom

zaštitnom funkcijom tla i debljinom krovine većom od 30 m. Umjerena je ranjivost karakteristična za aluvijalne vodonosnike razmjerno dobrih hidrauličkih svojstava, ali sa značajnijom zaštitnom funkcijom krovinskih naslaga vodonosnika i tla te za vodonosnike uglavnom slabih hidrauličkih svojstava, s razmjerno malom dubinom do vode i slabim zaštitnim svojstvima nesaturirane zone i tla. Povišena ranjivost karakteristična je za aluvijalne vodonosnike na mjestima gdje je izraženija zaštitna uloga tla ili debljina krovine prelazi 5 m. Na donjoj je slici vidljiva prirodna ranjivost podzemnih voda na području Županije, prema Planu upravljanja vodnim područjima (Hrvatske vode, lipanj 2013.).²⁶

Slika 3. Prirodna ranjivost podzemnih voda na području PSŽ

Izvor: Strateška studija o utjecaju na okoliš Prostornog plana Požeško-slavonske županije, DVOKUT ECRO, Zagreb, srpanj 2014.

Površinske vode

Na području Županije svi gradovi imaju izgrađen sustav javne odvodnje određenog opsega. Općenito, svi postojeći sustavi odvodnje uglavnom pokrivaju centralne dijelove naselja i gradova te imaju više pojedinačnih ispusta u vodotoke. Kod većine manjih i perifernih naselja, odvodnja otpadnih voda riješena je putem sabirnih jama ili individualnih septičkih jama uz ispust otpadnih voda u obližnje vodotoke. Na području Požeško-slavonske županije izgradnja kanalizacijskih sustava i uređaja za pročišćavanje daleko zaostaje za izgradnjom vodoopskrbnih sustava. Odvodnja otpadnih i oborinskih voda riješena je djelomično u gradovima Požega, Pleternica, Pakrac i Lipik, Kutjevo te općinskim središtima Velika, Kaptol i Jakšić. Pored toga, izgrađen je manji broj zasebnih sustava u Hrnjevcu, Vetovu, Ovčarama i Gaju te je djelomično izgrađen sustav odvodnje u naselju Poljana. Priključenost stanovništva na sustave odvodnje je 42%, što je slično prosjeku u RH. Sustavom odvodnje na području Županije obuhvaćeno je oko 36 000 stanovnika.²⁷

U Pakracu, Lipiku i Požegi izgrađeni su centralni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda i to 1. stupanj (mehanička obrada). Analiza kakvoće voda koja se provodi u Županiji pokazuje da je voda lošije kakvoće, što se pogotovo očituje nizvodno od gradova.

Voda za ljudsku potrošnju

Voda za ljudsku potrošnju u PSŽ potječe iz:

- javne vodoopskrbe, 142 naselja s 58 000 stanovnika (74%) – distributeri su Tekija d.o.o. iz Požege za Požeštinu (Požešku dolinu), te Komunalac d.o.o. iz Pakraca za područje Pakraca i Lipika
- zasebnih vodoopskrbnih sustava u Požeštini, 15 naselja – distibuter je Tekija d.o.o.
- lokalnih vodovod, 36 naselja – iz vlastitih mjesnih vodovoda bez vodomjera kojima ne upravlja pravna osoba
- privatnih zdenaca, 84 naselja – iz privatnih bunara.

²⁶ Izvor: Strateška studija o utjecaju na okoliš Prostornog plana Požeško-slavonske županije, DVOKUT ECRO, Zagreb, srpanj 2014.

²⁷ Prema podacima iz Izvješća o stanju okoliša na prostoru Požeško-slavonske županije za razdoblje 2008.- 2012. (PSSG 8/13)

Voda za ljudsku potrebu iz javne vodoopskrbe pod stalnim je zdravstvenim nadzorom.

Na području županije 36 naselja ima vodoopskrbu iz lokalnih vodovoda (vlastitih mjesnih vodovoda) koji nemaju potrebnu opremu, niti stručnjake koji bi osigurali distribuciju zdravstveno ispravne vode za ljudsku potrošnju. Potrošači u 84 naselja nemaju mogućnost korištenja niti javne niti lokalne vodoopskrbe pa koriste vodu iz vlastitih (privatnih) bunara.

1.4.1.4. Izloženosti poplavama i zaštita od poplava²⁸

Požeško-slavonska županija nalazi se u središnjem području Slavonije u međurječju Save i Drave. Sve vode putem glavnih vodotoka Ortljave, Londže i Pakre utječu u rijeku Savu. Na području Županije dva su slivna područja i to „Ortljava-Londža“ površine 131 894 ha (70%) - SEKTOR D.3. i dio sliva „Ilova-Pakra“ površine 56 662 ha (30%) - SEKTOR D.6.

A. Područje maloga sliva Ortljava-Londža, sektor D.3.

Glavni odvodni recipijent svih voda Požeštine je rijeka Ortljava i rijeka Londža te brojni potoci kao Brzaja, Ortljavica, Veličanka, Kaptolka, Vetovka, Vrbova, Kutjevačka Rika i Krajna. Rijeka Ortljava prima i mnoštvo bujica (37 većih bujica, III. i V. kategorije razornosti).

Slika 4. Branjeno područje 3: Područje maloga sliva Ortljava-Londža

Izvor: Provedbeni plan obrane od poplava branjenog područja 3, SEKTOR D - Srednja i donja Sava, Hrvatske vode, ožujak 2014.

Obrana od poplava provodi se na vodotocima koji su djelomično uređeni. Područje uz poljoprivredne površine branjeno je na 25 godišnju veliku vodu, područje u manjim naseljima i uz manje vodotoke brani se na 50 godišnju veliku vodu, a veća naselja i infrastrukture (prometnice, električni i plinski vodovi i sl.) uz veće vodotoke brane se na 100 godišnju veliku vodu.

Za organiziranu obranu od poplave do sada izgrađeni sustavi su nedovoljni, a i to što je izgrađeno nije do sada adekvatno održavano. Učinkovitost obrane i zaštite od velikih voda je upitna. Najveća ugroženost od poplave je u gradu Požegi i Pleternici.

²⁸ Provedbeni planovi obrane od poplava branjenog područja, SEKTOR D - Srednja i donja Sava, Branjena područja 3 i 6, Hrvatske vode, ožujak 2014.

Tablica 13. Objekti na kojima se provode mjere obrane od poplave, Područje maloga sliva Orljava-Londža, primjer

VOĐE Na kojima se provode mjere obrane od poplava sa ukupnom dužinom	OBJEKTI NA KOJIMA SE PROVODE MJERE OBRANA OD POLAVA			CRPNE STANICE na pripadajućem vodotoku	
	Nasipi Duljina lijevoobalnog nasipa	Nasipi Duljina desnoobalnog nasipa	Nasipi Ukupno	Naziv	Kapacitet, površina odvodnje
1	2	3	4	5	6
D.3.1. i D.3.2. Rijeka Orljava 26,237 km	13,115 km	20,317 km	33,432 km	NEMA	
D.3.3. i D.3.4. Rijeka Orljava 13,646 km	7,031 km	7,902 km	14,933 km	NEMA	
D.3.5. Rijeka Orljava 23,271 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	
D.3.6. Potok Gnojnica 6,145 km	0,576 km	NEMA	0,576 km	NEMA	
D.3.7. i D.3.8. Potok Dol 1,970 km	0,100 km	0,100 km	0,200 km	NEMA	
D.3.9. Potok Orljavica 2,610 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	
D.3.10. Potok Kaptolka 15,470 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	
D.3.11. Potok Vetovka 16,395 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	
D.3.12. Potok Vučjak 4,140 km	0,200 km	0,200 km	0,400 km	NEMA	
D.3.13. Potok Brzaja 18,575 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	
D.3.14. i D.3.15. Potok Veličanka 17,390 km	3,868 km	4,903 km	8,771 km	NEMA	
D.3.16. i D.3.17. Rijeka Londža 28,070 km	10,720 km	12,625 km	23,345 km	NEMA	
D.3.18. Akumulacija Londža I. etapa – retencija 4.730.000 m ³			0,485 km	NEMA	Zaplavna površina 232 ha
D.3.19. i D.3.20. Potok Vrbova 7,057 km	2,226 km	1,072 km	3,298 km	NEMA	
D.3.21. retencija Vrbova - Lukač 11,843 km	NEMA	NEMA	0,386 km	NEMA	Zaplavna površina 103 ha
D.3.22. Potok Kutjevačka Rika 14,525 km	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA	

Izvor: Provedbeni plan obrane od poplava branjenog područja, SEKTOR D - Srednja i donja Sava, Hrvatske vode, ožujak 2014.

Tijekom 2014. godine dogodile su se dvije velike poplave, u svibnju i rujnu, za koje je proglašena elementarna nepogoda.

Šteta od poplave 16.9.2014. godine procijenjena je na 14 mil. kuna, od čega u Požegi 850 022 kn, Pleternici 8.283.094 kn i Velikoj 4.832.644 kn.

Investiranje u obranu od poplava

Grad Pleternica ugrožen je od rijeka Orljave, Londže i potoka Vrbova. Izgradnjom retencije na Londži i retencije kod Sesveta na potoku Vrbova donekle su umanjeni utjecaji plavljenja od strane rijeke Londže. Ostaje veliki problem rijeke Orljave. Postoji inicijativa da se u gornjem toku Orljave i Brzaje siječe vodni val u količini od 6 do 8 mil. kubičnih metara, izgradnjom retencije ili akumulacije (akumulacija „Kamenska 1“ i akumulacija „Kamenska 2“).

B. Područje maloga sliva Ilova - Pakra, sektor D.6.

Branjeno područje D.6. područje je uz vodotoke Ilova, Pakra, Garešnica, Toplica, Bijela, Sivornica i akumulacija Popovac. Osnovna su struktura branjenog područja šume, oranice, pašnjaci i livade.

Dužina vodotoka I. i II. reda u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji iznosi cca 430 km (sliv Ilove), a u Požeško-slavonskoj županiji cca 260 km (sliv Pakre). Regulirano ih je cca 400,00 km. Izgrađenih nasipa je oko 190 km. Hidrografsku mrežu sliva čine i brojni umjetni kanali detaljne odvodnje poljoprivrednih površina i vodoopskrbe ribnjaka.

Zbog znatnog pada riječnih dolina, specifičnost sliva je izgradnja većeg broja objekata za smanjenje pada (stepenica) na reguliranim koritima i sustava za denivelaciju vode. Zaštita od štetnog djelovanja voda podrazumijeva odvodnju poljoprivrednih površina i snižavanje nivoa podzemnih voda (dreniranje cca 500,00 ha) što je bilo neophodno za poljoprivredne površine u prethodnom razdoblju od 40-ak godina unazad. Zbog promjene hidrometeoroloških prilika sada su potrebni radovi na kanalima za navodnjavanje.

Ribnjaci na području sliva su Poljana, Riba Garešnica (Kaniška Iva i Hrastovac), Končanica, Poljodar (Blagorodovac). Na slivu ima više akumulacija, a samo akumulacija Raminac je na području PSŽ.

Slika 5. Branjeno područje 6: Područje maloga sliva Ilova-Pakra

Izvor: Provedbeni plan obrane od poplava branjenog područja 6, SEKTOR D - Srednja i donja Sava, Hrvatske vode, ožujak 2014.

Šteta od poplava na području gradova Pakraca i Lipika 19.5.2014. godine iznosila je ukupno 10.235.574 kn, a 16.9.2014. godine ukupno 2.648.681,23 kn.

Investiranje u obranu od poplava

Parcijalna izgradnja nasipa na području sliva slabe su točke u obrani od poplava. Rijeka Ilova nizvodno od ribnjaka Poljana prema granici s branjenim područjem malog sliva „Lonja - Trebež" nema zaštitnih nasipa i redovito dolazi do izlivanja iz korita. U naselju Sirač zbog neregulirane rijeke Bijele često je poplavljen plavi mlin „Vašatko“.

Akumulacija-Šumetlica

Namjena je ove akumulacije rezanje vodnog vala kod poplava, vodosnabdijevanje te navodnjavanje. Tijekom godine 2015. javno poduzeće Hrvatske vode objavilo je javno nadmetanje za građenje nasute brane s pratećim građevinama i bujičnim pregradama uzvodno od pregradnog mjesta te pristupne ceste na kruni brane akumulacije „Šumetlica“ na vodotoku Sivornica u Šumetlici prema ranije ponudbenom troškovniku i tehničkom dijelu dokumentacije za nadmetanje. To je prvi korak u konačnoj izgradnji akumulacije u Šumetlici, koju treba koristiti javni vodovod Pakraca i Lipika.

1.4.1.5. Nekadašnji vojni i industrijski prostori

Na području Požeško-slavonske županije postoje vojni objekti u državnom vlasništvu te industrijski prostori u privatnom vlasništvu koji nisu u svojoj prvobitnoj funkciji. Na županijskoj razini ne postoji baza podataka o ovim objektima. Formiranje baze ovakvih objekata prioritet je za njihovo stavljanje u funkciju i održivo korištenje u budućnosti.

1.4.1.6. Otpad

Odlagališta komunalnog otpada

Zakonom o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17) utvrđuju se mjere za sprječavanje ili smanjenje štetnog djelovanja otpada na ljudsko zdravlje i okoliš na način smanjenja količina otpada u nastanku i/ili proizvodnji te se uređuje gospodarenje otpadom bez uporabe rizičnih postupaka po ljudsko zdravlje i okoliš, uz korištenje vrijednih svojstava otpada.

Sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17) Županije su dužne na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjera gospodarenja otpadom, a više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu sporazumno osigurati zajedničku provedbu mjera gospodarenja otpadom. Županija kao jedinica područne (regionalne) samouprave dužna je u dokumentima prostornog uređenja odrediti odlagališta na kojima će se izgraditi kazete za zbrinjavanje azbesta.

Jedinica lokalne samouprave dužna je na svom području osigurati:

1. javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada,
2. odvojeno prikupljanje otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada,
3. sprječavanje odbacivanja otpada na način suprotan ovom Zakonu te uklanjanje tako odbačenog otpada,
4. provedbu Plana gospodarenja otpadom,
5. donošenje i provedbu plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave,
6. provođenje izobrazno-informativne aktivnosti na svom području,
7. mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada

Izrada Planova gospodarenja otpadom za jedinice lokalne samouprave (općine/gradove) zakonski je propisana. Planovi gospodarenja otpadom za jedinice lokalne samouprave (JLS) izrađuju se za razdoblje od šest godina. JLS dužna je na izrađeni Plan ishoditi prethodnu suglasnost nadležnog županijskog tijela i objaviti Plan u službenom glasilu općine/grada.

a) Komunalni otpad

Na području Požeško-slavonske županije komunalne usluge pružaju tri poduzeća.

1. **KOMUNALAC POŽEGA d.o.o.**, iz Požege, Vukovarska 8, je komunalna tvrtka koja obavlja djelatnost sakupljanja, odvoza i odlaganja miješanog komunalnog i proizvodnog otpada na odlagalištu „Vinogradine“, koji se organizirano prikuplja i odvozi sa područja „Požeštine“ tj. 3 grada (Požega, Pleternica i Kutjevo) i 5 općina (Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika).

Odlagalište „Vinogradine“

Postojeća građevina za gospodarenje otpadom na području Požeštine je odlagalište neopasnog otpada „Vinogradine“. Ukupna površina objekta unutar ograde je 10 ha od čega je 5,7 ha predviđeno za prostor za odlaganje otpada.

Gospodarenje odvojeno sakupljenim korisnim otpadom

U srpnju 2014. započela je implementacija sustava odvojenog sakupljanja korisnog otpada (papir, staklo, plastika) sukladno odredbama zakona. Do sada su obuhvaćena gotovo sva domaćinstva na

području Grada Požege (99%) i dio gospodarskih subjekata (96% - škole, domovi umirovljenika, ustanove, tvrtke itd.). U 2016. god. na području ostalih gradova i općina implementacija je provedena samo u gradskim i općinskim središtima te je u 2017. god. proširen sustav odvojenog sakupljanja korisnog otpada na naselja koja se nalaze na glavnim prometnim pravcima između grada Požege i ostalih gradskih i općinskih središta. Postojeći sustav odvojenog sakupljanja korisnog otpada obuhvaća 76%. U domaćinstvima individualnog stanovanja u gradu Požegi za odvojeno sakupljanje primjenjuju se posude za papir 120 l te vreće za otpadnu plastiku i staklo, dok se u ostalim naseljima primjenjuju samo vreće. Za domaćinstva kolektivnog stanovanja uređuju se zeleni otoci sa spremnicima 1100 l, a u gospodarskim subjektima primjenjuju se spremnici raznih dimenzijama (120 l, 240 l, 1.110 l). Planira se daljnje proširenje i implementacija sustava u domaćinstva i gospodarske subjekte.

Na području Požeštine trenutno postoji 30 zelenih otoka (13 -Grad Požega, 3 – Grad Pleternica, 2 – Grad Kutjevo, 2 – Općina Brestovac, 2 – Općina Čaglin, 3 – Općina Jakšić, 2 – Općina Kaptol, 3 – Općina Velika) na kojima se odvojeno sakuplja otpadni papir, staklo i plastika. U gradu Požegi postavljena su 2 spremnika 2500 l za odlaganje otpadnog tekstila, stare odjeće i obuće te jedan na odlagalištu Vinogradine.

U odnosu na prethodne godine, u 2017.god. zabilježen je značajan porast sakupljenog korisnog otpada na području gradova i općina Požeštine jer se provodi implementacija odvojenog sakupljanja otpada u domaćinstvima i gospodarskim subjektima.

2. **KOMUNALAC d.o.o. iz Pakraca**, Ulica križnog puta 18, je komunalna tvrtka koja obavlja djelatnost sakupljanja, odvoza i zbrinjavanja komunalnog i proizvodnog otpada sa područja gradova Pakraca i Lipika. Usluge iz oblasti komunalnog gospodarstva tvrtke Komunalac d.o.o. iz Pakraca koristi ukupno cca 14 370 stanovnika raspoređenih unutar naselja gradova Pakraca i Lipika. Obuhvaćenost stanovništva odvozom otpada je oko 97 % na području gradova Pakraca i Lipika. Svim korisnicima usluge dani su na korištenje spremnici prema njihovim potrebama. Otpad se odlaže na odlagalište „Crkvište“. **Odlagalište “Crkvište”** se nalazi na lokaciji koja je udaljena 4 km sjeverno od grada Pakraca, na k.č.br. 546/1, z.k.ul. br. 1025 k.o. Kusonje, sa površinom od 3,5 ha.

U 2016. godinini započelo se s radovima na sanaciji odlagališta komunalnog otpada „Crkvište“. U sanaciju odlagališta osim sanacije stare i izgradnje nove kazete za odlaganje otpada uključeno je i izgradnja reciklažnog dvorišta, vage, perilišta kotača i ostalog. Sa 31.12.2017. godine je završeno oko 95 % radova.

3. **LIPKOM d.o.o. iz Lipika**, osnovano i počelo sa radom u 2016. godini za područje Grada Lipika

Tablica 14. Ukupna količina odloženog otpada na službena odlagališta u tonama

Naziv odlagališta	2014.	2015.	2016.	2017.
Odlagalište „Crkvište“	2.215,67	2.236,93	1.991,25	2.139,06
Odlagalište „Vinogradine“	15.867,52	14.686,88	14.781,88	12.281,10
UKUPNO	18.083,19	16.923,81	16.773,13	14.420,16

Izvor podataka: Registar onečišćavanja okoliša, HAOP

Odvojeno sakupljanje korisnog otpada

Odvojeno sakupljanje otpada i to staklene ambalaže, papira i kartona, plastične ambalaže i tekstila, funkcionira na cijelom području gradova Pakraca i Lipika uz pomoć uspostavljenih 30 lokacija „zelenih otoka“, koji sačinjavaju po 3 kontejnera na svakom i to žuti za plastiku, zeleni za staklo i plavi za papir/karton, te na nekim lokacijama (3 lokacije) specijalne kontejnere za sakupljanje tekstilnog otpada (odjeća, obuća ...).

Reciklažna dvorišta

Prema čl. 35. Zakona o održivom gospodarenju otpadom, jedinica lokalne samouprave koja ima više od 1.500 stanovnika dužna je osigurati funkcioniranje najmanje jednog reciklažnog dvorišta i još po jedno na svakih idućih 25.000 stanovnika na svojem području.

Predviđena je izgradnja reciklažnih dvorišta u Industrijskoj ulici u Požegi, Gospodarskoj zoni u Pleternici te odlagalištu otpada „Vinogradine“.

Ostali gradovi i općine (Kutjevo, Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Velika) moći će sklopiti sporazum / ugovor o korištenju reciklažnog dvorišta sa Gradom Požega/ Gradom Pleternica te na taj način korisnicima usluge sa svog područja omogućiti predaju otpada u reciklažnom dvorištu. Planirano je da sporazumi / ugovori budu na snazi dok JLS ne uspostave reciklažna dvorišta na svom području.

Reciklažno dvorište u Poduzetničkoj zoni II u Lipiku je započelo s radom 01. svibnja 2016. godine kojim upravlja novoosnovano poduzeće Lipkom d.o.o. u vlasništvu Grada Lipika. Prikuplja 49 vrsta otpada za građane sa područja grada Lipika, a od početka 2018. godine šest vrsta otpada (papir i kartonska ambalaža, folija/najlon, otpadne gume, elektro otpad, plastika i metal) besplatno mogu donijeti svi građani sa područja Požeško-slavonske županije.

Izgradnja reciklažnih dvorišta na području grada Pakraca predviđena je i na lokacijama odlagališta otpada „Crkvište“ i Poduzetničke zone „PAKRAC V“ u Gradu Pakracu

U nastavku se daje tablica koje prikazuju količine sakupljenog i odloženog komunalnog i proizvodnog otpada (papir i karton, biorazgradivi otpad, miješani komunalni otpad, glomazni otpad, plastična i staklena ambalaža) na području Požeško-slavonske županije koje su sakupile tvrtke Komunalac Požega d.o.o. i Komunalac d.o.o. Pakrac po godinama:

Tablica 15. Količine sakupljenog i odloženog komunalnog i proizvodnog otpada

Područje s kojeg je otpad skupljen	u tonama			
	2014.	2015.	2016.	2017.
Brestovac	407,86	410,97	451,386	413,727
Čaglin	216,99	206,69	220,073	220,243
Jakšić	532,65	508,02	523,284	517,328
Kaptol	370,43	362,11	495,525	360,639
Kutjevo	891,02	832,62	854,15	880,699
Pleternica	1.455,65	1.429,84	1.450,751	1.360,211
Požega	6.306,75	5.995,30	6.229,379	5.909,924
Velika	777,99	742,08	727,256	758,371
Lipik	1.005,30	1.109,50	852,045	864,741
Pakrac	1.172,12	1.162,00	1.137,30	1.347,379
UKUPNO	13.136,73	23.759,13	12.941,149	12.633,262

Izvor: Registar onečišćavanja okoliša, HAOP

Glomazni otpad

Komunalac Požega d.o.o. sakupljanje i odvoz krupnog (glomaznog) otpada vrši na način da korisnike obavještava putem medija i pisanih obavijesti o datumu odvoza istog s određenog područja uz napomenu da se korisnici komunalnih usluga, koji su podmirili svoje financijske obveze, a žele koristiti uslugu odvoza i zbrinjavanja glomaznog otpada, moraju telefonskim putem javiti, te da ne smiju odlagati glomazni otpad na javnu površinu, nego unutar svoje okućnice neposredno uz javnu površinu. Odvoz se na ovaj način obavlja jedanput godišnje. Na području grada Lipika i Pakraca glomazni otpad odvozi Komunalac d.o.o. iz Pakraca po pozivu korisnika usluge.

b) Proizvodni otpad

Proizvodni se otpad po zaposlenom u RH smanjuje u odnosu na 2008., međutim, prisutna su veća odstupanja među županijama. Neopasni proizvodni otpad za 2013. godinu u PSŽ iznosio je 15 704 tone.

c) Opasni otpad

Opasni otpad jest svaki otpad koji je po sastavu i svojstvima određen kao opasan za život i rad ljudi. Na razini RH količina proizvodnog opasnog otpada u prosjeku se smanjuje s 148 kg po zaposlenom 2008. na 48 kg po zaposlenom 2013. godine. U Kontinentalnoj Hrvatskoj taj se pokazatelj smanjio sa 193 kg na 62 kg. Najveće količine proizvodnog opasnog otpada u 2013. po zaposlenom u Kontinentalnoj Hrvatskoj zabilježene su u Karlovačkoj županiji (219 kg) i Sisačko-moslavačkoj županiji (173 kg). Najmanje vrijednosti zabilježene su u Virovitičko-podravskoj (16 kg), i Požeško-slavonskoj županiji (13 kg).

d) Financiranje zaštite okoliša

Investicije i tekući izdaci za zaštitu okoliša u razdoblju 2008. - 2013. prikazani su u tablici 16.

Tablica 16. Investicije i tekući izdaci u zaštitu okoliša po stanovniku u RH, statističkim regijama NUTS 2 i NUTS 3 u razdoblju 2008. - 2013. (u kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Požeško-slavonska županija	52,57	57,68	23,35	54,29	84,19	59,64
Republika Hrvatska	522,69	481,27	505,62	661,39	261,64	486,11

Izvor: Analitička podloga za izradu strategije regionalnog razvoja RH, EIZ Zagreb, 2015., str. 205, DZS, Statistički ljetopis 2014. i 2015., tabela 25-17

Investicije i tekući izdaci zaštite okoliša po stanovniku u RH s 523 kn u 2008. došle su na 486 kn u 2013. godini. U PSŽ investicije i tekući izdaci zaštite okoliša po stanovniku kretali su se od 52,57 kn po stanovniku u 2008. godini do 59,64 kn u 2013. godini. Najslabija godina u investicijama i tekućim izdancima u zaštiti okoliša u PSŽ bila je 2010. godina sa svega 23,35 kn po stanovniku, a najbolja 2012. godina s 84,19 kn po stanovniku.

1.4.1.7. Prirodna baština

Na području Požeško-slavonske županije postoje sljedeće zaštićene prirodne vrijednosti: Park prirode „Papuk“, Značajni krajobraz „Sovsko jezero“, spomenici parkovne arhitekture (Kutjevo - Park oko dvorca, Trenkovo - Park oko dvorca, park u Lipiku – obuhvaća dio vlasništva Grada Lipika, dio vlasništva Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju te dio vlasništva privatne tvrtke ITEMA d.o.o.).

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije upravlja zaštićenim prirodnim vrijednostima: Sovsko jezero, Park u Kutjevju, Park u Trenkovu, Park u Lipiku i NATURA 2000 područjima.

NATURA 2000 područja u Požeško-slavonskoj županiji kvalitetno su izrađena za područja za ptice (prošireno područje granice PP Papuk i područja vezano za Poilovlje s Ribnjacima). Područja značajna za staništa i vrste zahtijevaju doradu. U tijeku je izrada prijedloga korekcija gdje će se pojedina NATURA 2000 područja korigirati u granicama (Orljava, Potoci oko Papuka, Šume na Dilju, Londža, Orljavac, Nurkovac), a u prijedlogu novih NATURA 2000 područja su Sovsko jezero, Livade uz Pačicu, Suhe livade Sinlije-Rudina-Šnjegavić, Donji Emovci, Južna Krndija, Zapadni Papuk, Svinjarevac, Stražemanka.

Park prirode Papuk osnovan je 1999. godine, a od 2015. je UNESCO GEOPARK. Na području Požeško-slavonske županije proteže se na oko 19 000 ha (ukupna površina je oko 33 000 ha).

U PSŽ ne postoji sustavno prikupljanje informacija o okolišu.

Zaključak: Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – izloženost čestim poplavama – neuređenost odlagališta otpada – nepostojanje dovoljnog broja reciklažnih dvorišta – nepostojanje svijesti građana za potrebe odvajanja i sortiranja komunalnog otpada – prijedlog NATURA 2000 nije izrađen stručno i kvalitetno za pSCI područja – provođenje monitoringa (pitanje stručnjaka i financijskih sredstava) – problemi ograničavanja gospodarskih aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> – uređenje vodotoka – izgradnja akumulacija i retencija kao prevencija od poplava – urediti odlagališta otpada i reciklažna dvorišta – podići svijest građana za potrebom o sortiranju otpada i reciklaži – korigiranje mreže NATURA 2000 u PSŽ (izbaciti područja koja nisu vrijedna, a ubaciti područja koja imaju vrijednost te granice) – usklađenje sredstva i stručnih timova s institucijama na provođenju monitoringa – usklađenje zaštitnih i razvojnih potreba kroz uvjete zaštite prirode

1.4.2. Primarna infrastruktura

1.4.2.1. Sustav javne vodoopskrbe

Vodoopskrba stanovništva PSŽ je zadovoljavajuća. Oko 79,4% stanovnika opskrbljuje se iz javnih vodoopskrbnih sustava. Preostalih 20,6% stanovništva još uvijek se opskrbljuje vodom uz korištenje individualnih zahvata ili manjih lokalnih vodovoda.

Ukupne potrebe za vodom (stanovništvo i gospodarstvo) na području Požeško-slavonske županije za 2021. godinu procijenjene su na 32 083 m³/dan (uz pretpostavljeni broj stanovnika 110 487), odnosno cca 371 l/st./dan.

a) Vodoopskrbni sustav „Požega“

Postojeći vodoopskrbni sustav Požege snabdijeva vodom područje triju gradova (Kutjevo, Požegu i Pleternicu) te pet općina (Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika). To je distributivno područje komunalnog poduzeća „Tekija“ d.o.o. Požega. Vodoopskrbni sustav pokriva veliki dio naselja svih gradova i općina. Okosnicu sustava čini vodovod grada Požege sa svojim crpilištima „Luka“ i „Zapadno Polje“, izvorištima/kaptažama i zahvatima Stražemanke, Veličanke, Kutjevačke rike i Bistre na južnim obroncima Papuka i Krndije, vodospremnica „Sv. Vid“ (postojeći 3 000 m³), te „Glavica“ i „Pleternica“ (planirani u izgradnji) i magistralnim cjevovodima koji povezuju glavne objekte i veća naselja. Ukupna dužina cjevovoda je cca 350 km. Prosječna norma potrošnje stanovništva je konstantna i iznosi 120 do 110 l/stn./dan. Dugoročno gledano, vodoopskrbni sustav Požege suočit će se s dvama osnovnim problemima: nedovoljno kvalitetne vode za zadovoljenje rastućih potreba stanovništva i nedostatak odgovarajuće vodoopskrbne mreže (magistralni i spojni cjevovodi) koja bi povezala glavna crpilišta/izvorišta s najvećim centrima potrošnje.

b) Vodoopskrbni sustav „Pakrac-Lipik“

Postojeći vodoopskrbni sustav Pakrac-Lipik distributivno je područje KP „Komunalac“ Pakrac i obuhvaća naselja Gornja Šumetlica, Donja Šumetlica, Kusunje, Prekopakra, Pakrac, Filipovac, Lipik, Klisa, D. Čaglić, Dobrovac, Kukunjevac, Brezine, Gaj, Antunovac, Poljana, Marino selo (2013. godine izgrađen je vodovod i u naseljima Šeovica i Japaga). Okosnicu sustava čini vodozahvat na potoku Sivornica uzvodno od naselja Gornja Šumetlica i vodospremnik „Pakrac“. Za vrijeme Domovinskog rata vodozahvat Gornja Šumetlica te vodospremnik „Pakrac“ bili su na okupiranom području te time

van funkcije vodoopskrbe Pakraca i Lipika. U to vrijeme izgrađena su dva crpilišta „Dobrovac“ (u Dobrovcu, 3 km zapadno od Lipika) - dva bušena zdenca ukupne izdašnosti cca 6 l/s i „Vrtić“ (u Pakracu) - dva bušena zdenca ukupne izdašnosti 5 l/s. Crpilište „Dobrovac“ danas isključivo koristi industrijski pogon Podravka - Studenac, a crpilište „Vrtić“ je pričuvno.

Vodoopskrbni sustav Pakrac-Lipik suočava se s problemima nedovoljne kvalitetne vode u sušnim (ljetnim) mjesecima (male količine vode sa zamuljenjem), gubicima u vodoopskrbnom sustavu (nužna sanacija cijevi), postojanjem magistralnih cjevovoda od azbest-cementnih cijevi (zdravstveno neprihvatljivo).

1.4.2.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Na području PSŽ izgradnja kanalizacijskih sustava i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda zaostaje za izgradnjom vodoopskrbnih sustava. Odvodnja otpadnih i oborinskih voda riješena je djelomično u gradovima Požega, Pleternica, Pakrac, Lipik i Kutjevo te općinskim središtima Velika i Jakšić, a započeta je izgradnja i malih zasebnih sustava u Hrnjevcu, Kaptolu i Vetovu. Kod većine perifernih naselja odvodnja otpadnih voda riješena je putem sabirnih i septičkih jama iz kojih se otpadne vode prelijevaju u vodotoke i dreniraju u podzemlje. U Pakracu, Lipiku i Požegi izgrađeni su centralni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda - 1. stupanj – mehaničko pročišćavanje.

1.4.2.3. Plinoopskrba

Požeško-slavonska županija ima osiguranu opskrbu plinom na području gradova Pakrac i Lipik, Požega, Pleternica, Kutjevo te općina Jakšić i Brestovac. Na području općina Kaptol i Velika započete su aktivnosti oko izgradnje plinske mreže. Stanovništvo općine Čaglin nije iskazalo interes za opskrbu plinom. Transportni plinski sustav u nadležnosti je Plinacro d.o.o. te se sastoji od mreže visokotlačnih magistralnih plinovoda i plinovoda za međunarodni transport ukupne duljine 149.63 km.

Trenutno je obilježje plinskog distributivnog sustava na području Požeško-slavonske županije nepovezanost dijela općinskih središta, odnosno distribucijske mreže u tzv. prsten oko dijela većih naselja. Dijelovi općina Brestovac, Velika i Kaptol u većem dijelu nisu plinificirane. Trenutno područjem Županije prolazi magistralni plinovod Kutina-Dobrovac DN 200/50.

U planu²⁹ je povećati potrošnju i poboljšati opskrbu plinom kao ekonomski i ekološki prihvatljivog energenta u odnosu na druge energente te ga pretvoriti u glavni energent široke potrošnje. Uz izgradnju magistralnih plinovoda, planirana je i daljnja izgradnja gradskih i mjesnih plinovoda koji spajaju dva ili više gradova/općina tako da se omogući korištenje prirodnog plina u što većem broju naselja i kod što većeg broja korisnika.

1.4.2.4. Naftni sustav

Na području Požeško-slavonske županije nalazi se veći dio eksploatacijskog polja ugljikovodika „Janja Lipa“ i vršni sjeveroistočni dio eksploatacijskog polja „Kozarice“. Koncesionar za istraživanje i proizvodnju nafte i plina na proizvodnim poljima je INA d.d., Segment djelatnosti „Istraživanje i proizvodnja nafte i plina“. Plin dobiven iz eksploatacijskih polja vodi se sabirnim plinovodom do otpremne stanice Lipovljani, odakle ide magistralnim plinovodom do rafinerije Sisak na daljnju preradu. Prihod od koncesije za eksploatacijska polja dio je prihoda Požeško-slavonske županije.

1.4.2.5. Elektroenergetika

Požeško-slavonska županija pripada istočnom dijelu hrvatskog elektroenergetskog sustava. Za sada nema vlastite izvore energije (proizvodna postrojenja), nego samo prijenosna postrojenja (dalekovode). Područje PSŽ električnom energijom opskrbljuju tri distributera: DP Elektra Požega –

²⁹Iskazano u planovima glavnih distributera plina na području PSŽ: Plinacro d.o.o. Zagreb, HEP - Pogon distribucije plina Požega, Pakrac – Plin d.o.o. Pakrac i Montcogim - Plinara d.o.o.Pleternica.

najveći distributer na prostoru Županije (82%), DP Elektra Križ, pogon Lipik – distributer gradova Lipika i Pakraca s pripadajućim naseljima i DP Elektra Križ, pogon Daruvar – distributer samo za naselje Badljevinu .

U prostoru dominira zračna mreža s tendencijom njenog premještanja, posebno u urbanim sredinama, pod zemlju, najčešće u koridoru cesta.

Prioriteti PSŽ u elektroenergetskom sustavu su zamjena i rekonstrukcija postojećih dotrajalih objekata i vodova prema tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima. Uz rekonstrukciju i modernizaciju postojećih energetske postrojenja, u razmatranju novih proizvodnih objekata prioritet su postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije (voda, vjetar, sunce, biomasa, otpad) i koja je lako spojiti na postojeću prijenosnu mrežu. Stoga je potrebno poseban naglasak staviti na izgradnju malih hidroelektrana do 5MW (MAHE) na vodotocima Orljave i Brzaje.

Elektroenergetski sustav

Područjem Požeško-slavonske županije prolaze trase dalekovoda. Na području županije smještene su trafostanice naponske razine 400 i 110 kV. Stanje elektroenergetskih objekata na području DP Elektre Požega i DP Križ, pogon Lipik je zadovoljavajuće. Kontinuirano se ulaže u izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih objekata.

Zaključci-Primarna infrastruktura

Primarna infrastruktura	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – gubici u sustavu vodovoda Pakrac-Lipik veći od 48% – magistralni cjevovod izrađen od azbest-cementnih cijevi – nepovezanost vodoopskrbnog sustava – nedovoljna pokrivenost područja sustavom odvodnje – nedovoljno uređaja za pročišćavanje vode – nezadovoljavajući stupanj pročišćavanja otpadnih voda – miješanje oborinske i sanitarne vode – mala zastupljenost plinskih priključaka u domaćinstvima 	<ul style="list-style-type: none"> – smanjiti gubitke u sistemima vodoopskrbe – ukloniti cjevovode od azbest-cementnih cijevi i zamijeniti ih sa, za zdravlje prihvatljivim, novim cijevima – provesti vodoistražne radove za osiguranje novih količina vode za piće – integrirati sustave vodoopskrbe – graditi sustav za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda usporedo s izgradnjom sustava vodoopskrbe – graditi uređaje za pročišćavanje otpadne vode III. kategorije pročišćavanja – graditi odvojene sustave za odvodnju, odvojiti oborinsku od sanitarne otpadne vode – povećati plinifikacijsku mrežu na području županije – omogućiti pristupnost plina kao energenta budućnosti – smanjiti izdatke za vodu i odvod po domaćinstvu

1.4.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

1.4.3.1. Cestovni promet

Na području PSŽ ne ističu se prometni koridori europskog i državnog značenja. Proteklih desetljeća u izgradnju prometnica i drugih prometnih objekata nije se značajnije ulagalo.

Prema kategorizaciji cesta³⁰ na području Županije postoji ukupno 8 državnih, 28 županijskih i 75 lokalnih cestovnih pravaca.

³⁰ Sukladno Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 54/08).

Županijskih i lokalnih cesta ima 512,55 km (233,65 km županijskih i 278,9 km lokalnih cesta) Od ukupne dužine županijskih i lokalnih cesta 19,63% (100,60 km) nije asfaltirano, 11,08% županijskih i 26,78% lokalnih cesta.

Postojeće je stanje državnih cesta na području Županije loše i nezadovoljavajuće u pogledu stupnja uređenosti (nezadovoljavajuća širina i loše stanje kolničke konstrukcije, prolaz trase kroz građevinska područja naselja, miješanje lokalnog i tranzitnog prometa, nedostatak pješačkih i biciklističkih koridora, loša razina sigurnosti te ograničavajući prometno-tehnički elementi horizontalnog i vertikalnog vođenja trase).

Na mreži županijskih cesta potrebno je provesti modernizaciju kolnika te korekciju prometno-tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa. Uz rekonstrukciju, održavanje i uređenje, moguće su i određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase). Sve navedene radnje potrebno je izvoditi uz maksimalno uvažavanje očuvanja prirodnog krajobraza, a u interesu razvoja gospodarskog, turističkog i inog razvoja.

Na području županije potrebno je urediti cijelu mrežu lokalnih cesta. To se prvenstveno odnosi na moderniziranje svih kolnika. Na taj način bio bi osiguran brz i siguran pristup svim površinama na području županije koji su u funkciji stanovanja ili gospodarstva. Na postojećoj mreži treba prvenstveno osigurati puni standard održavanja, uz korekciju kritičnih elemenata trase koje negativno utječu na sigurnost prometa i propusnu moć prometnica.

Javni prijevoz putnika između JSL nije dovoljno razvijen, kao ni lokalni gradski prijevoz. Razlog je nemogućnost ostvarivanja profitabilnosti takvih međugradskih i međuopćinskih linija i mali broj putnika. Ne postoje poticaji za korištenje učinkovitih i ekološki prihvatljivih vozila te infrastrukture za distribuciju alternativnih goriva.

Prema podacima Hrvatskih cesta d.o.o., na području Županije izrađuje se studijska i projektna dokumentacija za izgradnju sljedećih dionica cesta: prometni pravac brze ceste Požega (Brestovac Požeški) – Staro Petrovo Selo (Godinjak - spoj na autoput A3) u dužini od 16,2 km te prometni pravac brze ceste Daruvar - Lipik u dužini od 32,85 km. Oba su ova projekta veoma važna za PSŽ te su ocijenjeni kao strateški razvojni projekti.

Tablica 17. Pokazatelji izgrađenosti postojeće cestovne mreže na području Požeško-slavonske županije

Duljina cesta prema skupinama (km)					
sveukupno (km)	autoceste (km)	državne ceste (km)	županijske ceste (km)	lokalne ceste (km)	ceste na području gradova s više od 35 000 stanovnika (km)
680,5*	0	218,6	200,98*		66,65
687,98				268,40*	

Izvor: HC, Županijska uprava za ceste*, Odluka o razvrstavanju javnih cesta u autoceste, državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste („Narodne novine“, broj 44/12, 130/12), Odluka o cestama na području velikih gradova koje prestaju biti razvrstane u javne ceste („Narodne novine“, broj 44/12).

1.4.3.2. Željeznički promet

Na području Županije 93 km postojećih željezničkih pruga potrebno je obnoviti kroz rekonstrukciju i sanaciju tehničkih elemenata i popratnih građevina u funkciji željezničkog prometa (stajališta). Željezničke pruge II. reda su Banova Jaruga – Daruvar - Pčelić, dužine (L 204), Nova Kapela - Batrina –Pleternica – Našice (L 205) te Pleternica - Požega– Velika (L 206).

Tablica 18. Duljine željezničkih pruga na području PSŽ

Duljine postojećih željezničkih pruga na području Požeško-slavonske županije					
Oznaka pruge	Naziv pruge	Pruga od značaja za međunarodni promet (km)	Pruga od značaja za regionalni promet (km)	Pruga od značaja za lokalni promet (km)	Napomena
Željeznička pruga od značaja za lokalni promet					
L-204	Banova Jaruga - Pčelić			33,249 km	jednokolosječna
L-205	Nova Kapela - Našice	0	0	35,104 km	
L-206	Pleternica - Velika			24,955 km	
Ukupno:				93,308 km	

Izvor: HŽ Infrastruktura, Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga („Narodne novine“, broj 81/06 i 13/07)

Na području županije ne postoji pruga od značenja za međunarodni promet, kao što ne postoji niti pruga s dva kolosijeka.

Slika 6. Željezničke pruge na području PSŽ

Izvor: GIS obrada: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije, 2013.

Programom željezničke infrastrukture za područje Požeško-slavonske županije u sklopu obnove i osuvremenjivanja pruga od značaja za lokalni promet planirana je obnova pruge Banova Jaruga – Pčelić i to na dijelu polaganja pružnog TK kabela.

Željeznički promet na području PSŽ ne zadovoljava potrebe gospodarstva. Slaba je povezanost s glavnim željezničkim pravcima u RH te se uočava neprilagođenost potrebama gospodarstva. Od svih slavonskih županija, PSŽ ima najmanji broj kilometara duljine željeznice na broj stanovnika (839).

1.4.3.3. Zračni promet

U županiji ne postoji infrastruktura zračnog prometa, osim improviziranih poljoprivrednih uzletišta koja se isključivo koriste u poljoprivredne svrhe. Na poljoprivrednim uzletištim na području gradova Pakraca, Lipika, Pleternice i Kutjeva te općine Čaglin i Velika postoje uvjeti za razvoj sportskog i turističkog zrakoplovstva.

Prostornim planom PSŽ planirane su lokacije za smještaj još šest letjelišta (Trenkovo, Gaj, Treštanovci, Ovčara, Bektež i Sapna).

Tablica 19. Popis planiranih letjelišta u naseljima

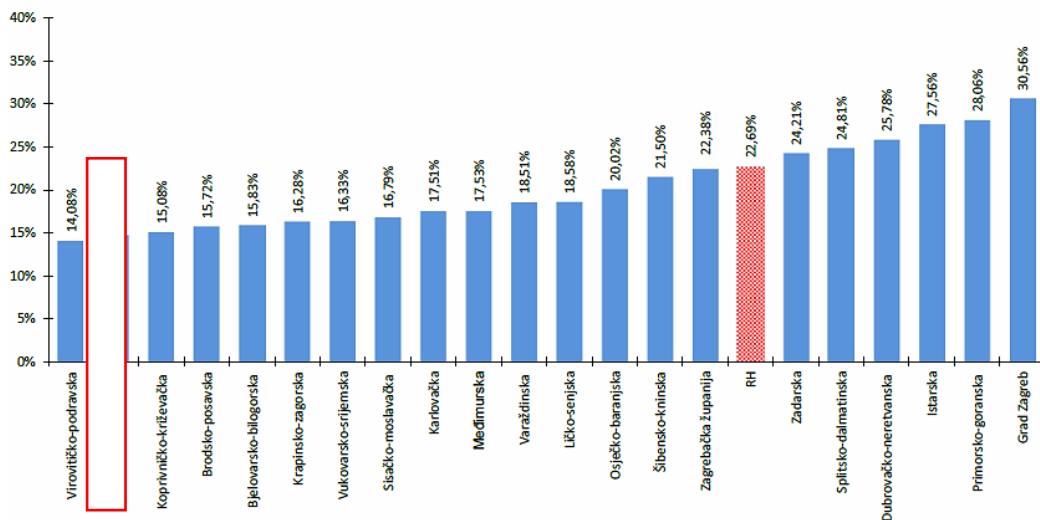
Pokazatelji zračnog prometa na području Požeško–slavonske županije			
Zračni promet JLS	Broj letjelišta i naselje	Prosječna površina (km ²)	Prosječna duljina PSS (km)
Letjelišta			
Pleternica	2 <ul style="list-style-type: none"> • Pleternica • Buk 	0,0346 0,002	0,75 0,13
Lipik	2 <ul style="list-style-type: none"> • Lipik • Gaj 	0,0095 0,0095	0,65 0,65
Pakrac	1 <ul style="list-style-type: none"> • Badljevina 	0,0295	0,65
Velika	1 <ul style="list-style-type: none"> • Trenkovo 	0	0
Kutjevo	3 <ul style="list-style-type: none"> • Kula • Darkovac-Sapna • Ovčara 	0,099 0,026 0,0051	0,43 0,50 0,176

Izvor: Dokumentacija Zavoda za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije, 2013.

1.4.3.4. Pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom

Analizom stanja širokopojasne infrastrukture na razini naselja, kao osnovnih demografskih jedinica naseljenosti, utvrđeno je da 2,0% stanovništva PSŽ (odnosno 1 570 stanovnika) nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom. Pojedina područja još nisu pokrivena širokopojasnom mrežom ili je brzina spora (dijelovi općine Čaglin, grada Lipika i grada Pakraca, osobito brdovita područja). Prema gustoći širokopojasnih priključaka u nepokretnoj širokopojasnoj mreži u RH, Požeško-slavonska županija na pretposljednem je mjestu s postotkom od svega 14,75%.

Tablica 20. Gustoća širokopojasnih priključaka po županijama u RH, nepokretna komunikacijska mreža Q3 2015.

Izvor: http://www.hakom.hr/UserDocsImages/2015/e_trziste/KVA%20HRV%20Q3%202015%20Gusto%C4%87a%20%C5%A1irokopojasnih%20priklju%C4%8Daka%20po%20%C5%BEupanijama.pdf (prosinac 2015.)

1.4.3.5. Kućanstva s pristupom internetu/širokopojasnom internetu

Broj širokopojasnih priključaka u nepokretnoj komunikacijskoj mreži u drugom kvartalu 2016. iznosio je 11 994 kućanstava (45,42% svih kućanstava) za razliku od 1 010 349 kućanstava (66,51%) u RH. Prema ovom pokazatelju PSŽ svrstana je na treće mjesto odozdo u ukupnom poretku RH. Iza nje su Ličko-senjska i Virovitičko-podravska županija. Pristup širokopojasnoj infrastrukturi je sve bolji.

Tablica 21. Udjeli stanovništva koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom po županijama

Županija	Udio stanovništva županije koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom	Ukupni broj stanovnika u županiji koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	2,2%	92 115
Ličko-senjska	10,7%	5 437
Šibensko-kninska	10,3%	11 238
Karlovačka	7,4%	9 591
Brodsko-posavska	7,2%	11 398
Zadarska	6,7%	11 394
Zagrebačka	3,1%	9 928
Bjelovarsko-bilogorska	2,5%	2 992
Sisačko-moslavačka	2,4%	4 237
Požeško-slavonska	2,0%	1 570
Osječko-baranjska	2,0%	6 092
Vukovarsko-srijemska	1,8%	3 293
Virovitičko-podravska	1,6%	1 332
Istarska	1,3%	2 649
Splitsko-dalmatinska	1,0%	4 688
Varaždinska	1,0%	1 752
Krapinsko-zagorska	0,8%	1 085
Primorsko-goranska	0,5%	1 491
Dubrovačko-neretvanska	0,5%	566
Grad Zagreb	0,2%	1 368
Koprivničko-križevačka	0,0%	14
Međimurska	0,0%	0

Izvor: http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Lator_MMPI_studija_Izvr%C5%A1ni_sa%C5%BEetak_final.pdf
(prosinac 2015.)

Zaključci-Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – neadekvatna povezanost lokalnih prometnica s glavnim pravcima – nezadovoljavajuće stanje kolnika županijskih i lokalnih prometnica te stanje tehničkih elemenata županijskih i lokalnih prometnica – nedostatak biciklističke infrastrukture – neodgovarajući uvjeti pješačkog prometa, nema nogostupa – neadekvatan javni prijevoz putnika – neiskorištenost željezničkog transporta – neadekvatno održavanje željezničke infrastrukture – nedovoljna pokrivenost dijela županije sa širokopojasnom infrastrukturom 	<ul style="list-style-type: none"> – bolja povezanost s glavnim prometnicama (autoput) i susjednim županijama – redovno održavanje prometnica – sanacija opasnih mjesta na prometnicama – izgraditi biciklističku infrastrukturu – izgradnja nogostupa za pješački promet – razviti efikasniji javni promet – razviti željeznički promet u službi privrede i putnika – poboljšati održavanje željezničke infrastrukture – planirati pokrivenost županije širokopojasnom infrastrukturom do razine EU-a

1.5. Institucionalni kontekst

Institucionalni okvir za upravljanje razvojem u Požeško-slavonskoj županiji čine niže navedene institucije i grupacije. Njihov je zadatak sudjelovanje u pripremi, izradi i praćenju razvojnih strateških dokumenata, osobito strategija razvoja.

1. Požeško-slavonska županija

Požeško-slavonska županija kroz svoje upravne odjele sudjeluje u izradi svih strateških dokumenata te kontinuirano pruža podršku svim zainteresiranima za ulaganja, pokretanje poslovanja i ostale aktivnosti kojima se želi potaknuti održiv društveno-gospodarski razvoj ovog kraja.

2. Jedinice lokalne samouprave

Općine i gradovi sa svojim upravnim odjelima u kojima rade zaposlenici s iskustvom u pripravi projektnih prijava na različite natječaje ministarstava i korištenju sredstava europskih fondova. Također, općine i gradovi imaju značajno iskustvo u provedbi postupaka javne nabave, u praćenju provedbe projekata, a što je sve vrlo značajno u fazi implementacije različitih razvojnih projekata.

3. HGK Županijska komora Požega

HGK Županijska komora Požega organizacijski je dio poslovnog subjekta Hrvatska gospodarska komora Zagreb, a osnovana je 1994. g. s ciljem da HGK djeluje na području Požeško-slavonske županije. Obvezne su članice HGK trgovačka društva koja obavljaju gospodarsku djelatnost.

Zadaci HGK ŽK Požega su jačanje konkurentne sposobnosti članica, zastupanje interesa članica prema kreatorima gospodarske politike, promocija gospodarstva u zemlji i inozemstvu, unapređenje rada i poslovanja članica kroz udruživanja, poslovno obrazovanje članica, praćenje i analiza gospodarskih kretanja, obavljanje javnih ovlasti (izdavanje dozvola za međunarodni cestovni prijevoz robe, izdavanje certifikata o porijeklu robe i ovjeravanje dokumenata, izdavanja ATA karneta, usklađivanje autobusnih voznih redova na županijskim linijama, izdavanje suglasnosti za poslovne dozvole strancima).

Aktivnosti i usluge Županijske komore Požega proizlaze iz zadataka i poslova određenih statutom HGK: kretanje i trendovi u gospodarstvu Županije, odnosi s inozemstvom i promocija gospodarstva Županije, poticanje i razvijanje malog poduzetništva (poslovne ideje, poslovni planovi), poslovne informacije (baza podataka o poduzećima).

4. HOK Obrtnička komora Požeško-slavonske županije

Hrvatsko obrtništvo ima višestoljetnu tradiciju organiziranja u cehove, udruge i komore. Svrha takve organizacije bila je i ostala zaštita i promicanje interesa obrtništva. Aktivnosti se utvrđuju u godišnjim planovima na osnovi stanja u hrvatskom gospodarstvu i trenda razvoja hrvatskog obrtništva. Potrebno je istaknuti obrazovanje učenika kroz dvojni sustav školovanja i njihovo naukovanje u licenciranim radionicama. Prihvatanje međunarodnih standarda i tržišnih kriterija jedino je dugoročno rješenje u razvoju obrtništva koje osigurava nazočnost na međunarodnom tržištu.

5. Županijski partnerski odbor (vijeće)

Županijski partnerski odbor (vijeće) važno je savjetodavno tijelo koje je nastalo u fazi pripreme Regionalnog operativnog programa. Temeljem nove Uredbe o osnivanju i radu partnerskog vijeća, 28.6.2016. osnovano je Partnersko vijeće PSŽ. Partnersko vijeće ima 35 članova/predstavnik subjekata različitih dijelova društva i prije svega ima savjetodavnu ulogu i odlučuje koja su to područja i projekti od prioritetnog značaja za razvoj županije.

6. Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije

Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije - PANORA d.o.o. osnovana je 2010. godine od strane Požeško-slavonske županije kao jedinog osnivača radi unaprjeđenja gospodarskog i društvenog razvoja županije. **Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije** (Regionalni koordinator PSŽ) kao javna ustanova osnovana je Odlukom Skupštine Požeško-slavonske županije 06. ožujka 2018. godine te je s radom započela 01. srpnja 2018. godine. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije – PANORA d.o.o., izvršila prijenos gospodarske cjeline (prenijela sve svoje zaposlenike, poslove, materijalno – tehnička sredstva i drugu imovinu i imovinska prava te prava i obveze) na javnu ustanovu Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije. Regionalni koordinator razvoja PSŽ dio je hrvatske Kontinentalne regije koja radi na unaprjeđenju gospodarskog i društvenog razvoja županije.

Temeljem Pravilnika o Upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba, Regionalni koordinator razvoja PSŽ je certificiran kao nositelj koordinacije i poticanja regionalnog razvoja u Požeško-slavonskoj županiji te je ovlašten u Središnju elektroničku bazu razvojnih projekata Ministarstva regionalnog razvoja unositi podatke o razvojnim projektima kojih su korisnici i/ili nositelji javnopravna tijela, te koji se financiraju iz Proračuna Republike Hrvatske i/ili Europske Unije. Razvojni projekti su projekti izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, socijalne, okolišne i energetske te druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, zdravstvenih, društvenih i drugih kapaciteta.

7. Lipička razvojna agencija LIRA

Lipička razvojna agencija LIRA d.o.o. osnovana je od strane Grada Lipika kao jedinog osnivača krajem 2013. godine kao društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) u sklopu lokalnog programa poticanja poduzetništva. Lipička razvojna agencija LIRA d.o.o. u koordinaciji sa Skupštinom društva kroz cijelu godinu kreira i provodi projekte i aktivnosti s ciljem ispunjavanja triju strateških ciljeva: stvaranje uvjeta za otvaranje radnih mjesta, kreiranje, priprema i provedba razvojnih projekata za područje Grada Lipika i jačanje Lipičke razvojne agencije LIRA d.o.o.

8. Poduzetnički centar Pakrac

Poduzetnički centar Pakrac d.o.o. osnovan je 2000. godine od strane Grada Pakraca u sklopu lokalnog programa poticanja poduzetništva. Kao takav, PCP prvi je poduzetnički centar osnovan na području Požeško-slavonske županije te jedan od najstarijih u Republici Hrvatskoj. PCP u svom organizacijskom ustroju ima 5 organizacijskih odjela: Razvojno projektni odjel, Knjigovodstveni odjel, Poduzetnički inkubator te upravlja Gradskom sportskom dvoranom i Gradskom tržnicom. Cilj Centra je da kroz svoju djelatnost ima vodeću ulogu u gospodarskom razvoju i poticanju poduzetništva na lokalnoj i regionalnoj razini.

9. Poduzetnički inkubator Pakrac

Poduzetnički inkubator djeluje unutar Poduzetničkog centra Pakrac. Centar pruža usluge poduzetniku kroz dvije komponente: korištenje poslovnog prostora (proizvodni i uredski prostor) kroz (subvencionirani) zakup i pružanje poslovnih usluga.

10. Poduzetnički centar Pleternica

Poduzetnički centar Pleternica je trgovačko društvo u stopostotnom vlasništvu Grada Pleternice. Osnovan je 2006. godine s ciljem poticanja lokalnog razvoja, s naglaskom na razvoj gospodarstva i poduzetništva. Uloga Poduzetničkog centra Pleternica također je osnažiti lokalne kapacitete za izradu projekata koji će se moći financirati iz fondova Europske unije. Prati provođenje strateških dokumenata (strategija).

11. Poduzetnički inkubator Pleternica

Poduzetnički inkubator Pleternica radi u sklopu Poduzetničkog centra Pleternica. Inkubator poduzetnicima početnicima pruža inkubaciju prvih pet godina poslovanja pod povoljnijim uvjetima.

12. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u Požeško-slavonskoj županiji je udruženje znanja, iskustva i volje svojih članova kako bi zajedničkim snagama pridonijeli poboljšanju situacije na tržištu rada naše županije.

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u Požeško-slavonskoj županiji zaživjelo je formiranjem Tematske radne skupine za razvoj ljudskih potencijala 2005. godine, koja je izradila Strategiju razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2006. - 2012.

Strategiju razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. izradilo je Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Požeško-slavonske županije u okviru projekta „Novi pristup za stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja – NANO (engl. New Approach for New Employment Opportunities)“, sufinanciranog sredstvima Europskog socijalnog fonda, iz grant sheme Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja – faza II.

Opći je cilj projekta smanjiti nezaposlenost i „prijetnje“ od nove nezaposlenosti, a njegova je svrha razviti i unaprijediti institucionalni okvir (koji se temelji na partnerstvima) za razvoj ljudskih potencijala te ojačati kapacitete dionika za razvoj i provođenje mjera aktivne politike tržišta rada.

13. Lokalne akcijske grupe - LAG

Lokalne akcijske grupe su tijela osnovana za podršku ruralnim područjima, a objedinjuju predstavnike malih i srednjih poduzeća, lokalne samouprave, neprofitne organizacije i druge dionike iz različitih sektora, koji se zajedno dogovaraju u cilju razvoja njihove regije. LAG je pravna osoba s usvojenim statutom (udruga), definiranim ciljevima i usvojenom lokalnom razvojnom strategijom te mogućnošću lakog pristupanja novim zainteresiranim dionicima. Na osnovu usvojene strategije razvoja područja LAG-a, objavljuje natječaje za dodjelu sredstava, savjetuje, administrira, procjenjuje i bira projekte koji će se financirati. Osim toga, bavi se i drugim aktivnostima poput informiranja, obuke, savjetovanja te provođenja konkretnih aktivnosti.

Na području PSŽ djeluju tri LAG-a:

1. LAG „Barun Trenk“
Obuhvat područja
Grad: Kutjevo, Požega
Općine: Kaptol, Velika, Jakšić i Brestovac
2. LAG „Zeleni trokut“
Obuhvat područja
Gradovi: Novska, Kutina (naselje Janja Lipa), Lipik, Pakrac

Općina: Jasenovac

3. LAG Posavina

Obuhvat područja

Općine: Bebrina, Brodski Stupnik, Nova Kapela, Sibinj, Oriovac, Podcrkavlje (Brodsko-posavska županija), Čaglin (Požeško-slavonska županija)

Svi su LAG-ovi donijeli svoje razvojne strategije do kraja 2020. godine.

Požeško-slavonska županija usvojila je gotovo sve strateške razvojne dokumente značajne za njen razvoj. Svi gradovi i općine donijeli su svoje strategije razvoja.

Navedene su institucije i grupacije kao institucionalni okvir provedbe svojim radom, djelotvornim i učinkovitim praćenjem i provedbom ovih dokumenata čimbenik županijskog i lokalnog razvoja. Realizacijom aktivnosti navedenih u akcijskim planovima ovih dokumenata te godišnjim izvješćima aktivno se prati provedba strateških razvojnih projekata navedenih unutar strategija. Bez donesenih određenih strateških dokumenata, potencijalni prijavitelji s područja Županije ne mogu se prijavljivati za sufinanciranje svojih projekata na natječajima EU fondova. Slijedom spomenutog, postojeće strateške dokumente možemo razmatrati u smislu izvrsnog „alata“ za daljnje uspješno upravljanje županijom.

Zaključak- Institucionalni kontekst

Institucionalni kontekst	
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> – sporo provođenje razvojnih planova i programa, što zbog komplicirane zakonske regulative , a što zbog nepostojanja dovoljne motiviranosti pojedinaca – nedostatak vlastitih sredstava za sufinanciranje projekata iz fondova EU-a – nedostatak investicija, naročito u proizvodne i preradbene kapacitete, kako bi se iskoristili postojeći resursi – nedovoljan broj osoblja za provođenje strateških dokumenata (strategija) 	<ul style="list-style-type: none"> – privlačenje stranih ulaganja i to posebno u prerađivačku proizvodnju – uvođenje novih tehnologija – stvaranje dovoljnih ljudskih kapaciteta u potpornim institucijama (kroz edukaciju) – veća koordinacija i suradnja na svim nivoima

2. REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA

2.1. Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2011. - 2013.

Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2011. - 2013. temeljni je planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj. Strategija je izrađena sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) i usvojena na Županijskoj skupštini 17. ožujka 2011. godine.

Temeljem naputaka nadležnog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, trajanje strategije produžavano je u tri navrata, 2014., 2015. i 2016. godine. Županija podnosi nadležnom Ministarstvu godišnje izvješće o rezultatima provedbe županijske razvojne strategije najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu.

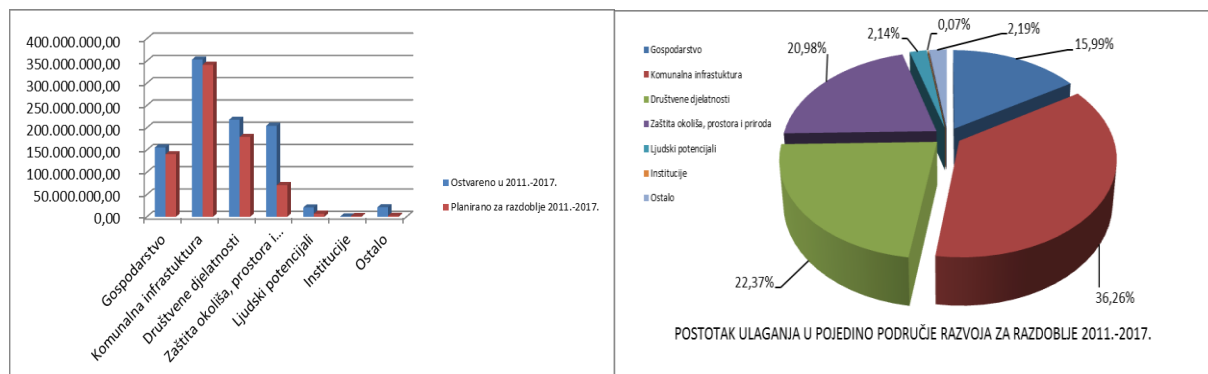
Rezultati provođenja strategije prikazani su kroz sedmogodišnje razdoblje provedbe ŽRS PSŽ (sumirano za 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016. i 2017. godinu). Sve godišnje izvještaje usvojila je Županijska skupština.

Mjere ŽRS PSŽ su za potrebe Izvještaja grupirane na način sukladno područjima razvoja i skupinama mjera definiranih u uputama za izradu Izvještaja o provedbi županijskih razvojnih strategija, odnosno metodologijom izrade izvještaja prema sljedećim područjima razvoja: Gospodarstvo, Komunalna infrastruktura, Društvene djelatnosti, Zaštita okoliša, prostor i priroda, Ljudski potencijali,

Institucije i Ostalo. Izvještaj je sastavljen od financijskih i pokazatelja rezultata za područja razvoja te posebna područja za razdoblje od 2011. -2017. U nastavku su prikazani ključni nalazi izvještaja.

Odnos planiranih i ostvarenih (utrošenih) sredstava za razdoblje od 2011. do kraja 2017. godine prikazan je na Slici 7.

Slika 7. Planirana sredstva za razdoblje 2011. - 2017. i ukupno utrošena sredstva u 2011. -2017. godini i postoci ulaganja

Izvor: RRA PSŽ - PANORA d.o.o., Izvješće o provedbi strategije za period 2011. - 2017.

Za razdoblje od 2011. do 2017.godine bilo je planirano projekata i investicija u ukupnoj vrijednosti od 742.108.810,51 kn. U promatranom je razdoblju realizirano 973.093.388,30 kn, tj. ostvareno je 131,13% od planiranog. Najbolje rezultate imala su područja Ostalo i Ljudski potencijali koji su čak i premašili planirane rezultate s realiziranih 21.267.457,93 kn ili 968,16% odnosno 20.806.336,18 kn ili 304,70%. U tim su područjima planirana sredstva bila relativno mala pa otuda i takvi rezultati.

Komunalna infrastruktura utrošila je 352.845.328,98 kn odnosno 103,43% od planiranih slijede društvene djelatnosti sa 217.692.807,68 kn odnosno 121,50 % od planiranih.

Gospodarstvo s realiziranih 155.624.377,32 kn od planiranih 140.374.213,36 kn ili 110,86%. Pomoć Europske unije kao izvora financiranja razvojnih projekata planirana je sa 175.126.266,51kn, a utrošeno je do kraja 2017.godine 157.039.797,12 kn ili 89,67% što je dosta dobar pokazatelj da se sve više koriste EU sredstva za sufinanciranje projekata.

U gospodarstvu je najveći postotak realizacije ulaganja od 336,77% ostvaren u Mjerama unapređenja, poticanja i razvoja prerađivačke industrije, slijede Mjere za unapređenje, poticanje i razvoj poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, realizirano je 211,27%.

U komunalnoj infrastrukturi najveći postotak ulaganja imaju Mjere izgradnje i održavanja javnih površina i tržnica s realizacijom od 619,88%, a na drugom mjestu su Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - ceste (148,89%). U društvenim djelatnostima Mjere unapređenja i razvoja u području socijalne skrbi realizirane su sa 425,72% te Mjere unapređenja i razvoja u području zdravstva 216,86%.

U području zaštite okoliša, prostora i prirode najviše se ulagalo u mjere unapređenja i razvoja u području gospodarenja otpadom gdje je utrošeno 20.032.220,43 kn. Mjere unapređenja i razvoja u području učinkovitog korištenja energije i obnovljivih izvora energije s realizacijom ulaganja od 180,93% su na drugom mjestu, a treće mjere po ulaganju financijskih sredstava bile su Mjere unapređenja i razvoja u području zaštite voda, mora, zraka i tla sa 139,89%.

U području ljudskih potencijala najviše se uložilo u Mjere socijalnog uključivanja, s realizacijom od 657,26%.

Gledajući cjelokupno razdoblje realizacije Strategije, bilo je planirano 742 milijuna kn, a realizirano je 973 milijuna kuna (131,13%)

Promatrajući po ciljevima, prioritetima i mjerama, najviše se ulagalo u Cilj 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje na okoliš, Prioritet 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture te Mjeru 4: Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture.

Tablica 22. Odnos planiranih i ostvarenih (utrošenih) sredstava 2011. - 2017.

TABLICA 1. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ O PROVEDBI SKUPINE MJERA ŽRS PO PODRUČJIMA RAZVOJA				
Područja razvoja*	Skupina mjera	Planirana sredstva za provedbu skupine mjera (2011.-2017.)	Ukupno utrošena sredstava (2011.-2017.)	Odnos ukupno planiranih i utrošenih sredstava (2011.-2017.)
		Sveukupno	Sveukupno	Sveukupno %
Gospodarstvo	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	14.283.000,00	30.175.948,31	211,27%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja rudarstva	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja prerađivačke industrije	15.368.605,75	51.757.061,36	336,77%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja opskrbe električnom energijom i plinom	4.625.000,00	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja građevinarstva	-	5.000,00	0,00%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja prijevoza	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja ICT sektora	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja, poticanja i razvoja turizma	60.607.345,11	39.501.957,13	65,18%
	Mjere za razvoj poduzetništva (horizontalne mjere)	45.490.262,50	34.184.410,52	75,15%
	Ostalo	0,00	0,00	0,00%
UKUPNO		140.374.213,36	155.624.377,32	110,86%
Komunalna infrastruktura	Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - ceste	125.739.170,45	187.209.078,85	148,89%
	Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - željeznica	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - pomorski i riječni promet	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - zračni promet	-	0,00	0,00%
	Mjere unapređenja i razvoja energetske infrastrukture	0,00	5.092.583,84	0,00%
	Mjere unapređenja i razvoja vodoopskrbe	43.829.072,79	42.864.782,44	97,80%
	Mjere unapređenja i razvoja odvodnje	166.709.730,74	88.131.269,24	52,87%
	Mjere izgradnje i održavanja javnih površina i tržnica	4.251.027,35	26.351.357,48	619,88%
Ostalo	600.000,00	3.196.257,13	532,71%	
UKUPNO		341.129.001,33	352.845.328,98	103,43%
Društvene djelatnosti	Mjere unapređenja i razvoja u području socijalne skrbi	815.000,00	3.469.585,65	425,72%
	Mjere unapređenja i razvoja u području odgoja i obrazovanja	91.086.694,63	94.141.971,31	103,35%
	Mjere unapređenja i razvoja u području kulture te zaštita kulturne baštine	14.629.132,18	6.633.890,63	45,35%
	Mjere unapređenja i razvoja u području zdravstva	44.932.043,15	97.441.071,23	216,86%
	Mjere unapređenja i razvoja u području sporta	22.870.000,00	6.324.623,99	27,65%
	Mjere izgradnje i obnove objekata javne namjene****	4.843.837,50	9.681.664,87	199,88%
	Ostalo	-	0,00	0,00%
UKUPNO		179.176.707,46	217.692.807,68	121,50%
Zaštita okoliša, prostor i priroda	Mjere unapređenja i razvoja u području gospodarenja otpadom	327.370,00	20.032.220,43	6119,14%
	Mjere unapređenja i razvoja u području zaštite voda, mora, zraka i tla	4.994.634,74	6.986.815,04	139,89%
	Mjere unapređenja i razvoja u području učinkovitog korištenja energije i obnovljivih izvora energije	65.469.798,94	118.453.366,29	180,93%
	Mjere planiranja prostornog razvoja	-	75.000,00	0,00%
	Mjere unapređenja i razvoja u području očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštite prirodnih vrijednosti	110.000,00	89.122,00	81,02%
	Mjere razminiranja	-	58.531.767,44	0,00%
Ostalo	-	0,00	0,00%	
UKUPNO		70.901.803,68	204.168.291,20	287,96%
Ljudski potencijali	Mjere unapređenja i razvoja tržišta rada i zapošljavanja	3.002.898,44	10.428.618,71	347,29%
	Mjere stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja	3.475.500,00	7.987.315,75	229,82%
	Mjere socijalnog uključivanja	350.000,00	2.300.401,72	657,26%
	Ostalo	-	90.000,00	0,00%
UKUPNO		6.828.398,44	20.806.336,18	304,70%
Institucije	Mjere unapređenja i razvoja institucija regionalne i lokalne samouprave	1.500.000,00	688.789,00	45,92%
	Mjere unapređenja i razvoja civilnog društva	-	0,00	0,00%
	Ostalo	-	0,00	0,00%
UKUPNO		1.500.000,00	688.789,00	45,92%
Ostalo	Mjere zaštite ljudi i imovine	-	19.952.788,09	0,00%
	Ostalo	2.196.686,24	1.314.669,84	59,85%
UKUPNO		2.196.686,24	21.267.457,93	968,16%
UKUPNO		742.108.810,51	973.093.388,30	131,13%

Izvor: RRA PSŽ-PANORA d.o.o., 2018.

2.2. Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2011. - 2013

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje³¹ (LPZ) i brojni suradnici izradili su novu Strategiju razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. koja sadrži i kratak osvrt na Evaluaciju za prethodno razdoblje provedbe strategije. Evaluacija Strategije razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2011. - 2013. provedena je tijekom 2014. godine zajednički s Institutom za razvoj tržišta rada, Zagreb u suradnji s LPZ-om PSŽ. Zaključci evaluacije navedeni su ispod.

Prioritet 1: Povećanje zapošljavanja kroz ulaganja u ljudske potencijale i jačanje prilagodljivosti svih dionika na tržištu rada.

Mjera 1.1. Potpora jačanju kapaciteta i konkurentnosti MSP sektora

Zaključak: Od triju definiranih indikatora, dva su realizirana (veći broj novih poduzeća i obrta te veći broj polaznika edukacija), s naznakom da u indikatorima nisu postavljene ciljane vrijednosti, dok treći indikator s postavljenom ciljanom vrijednošću (smanjenje broja nezaposlenih za 5%) nije ostvaren.

Mjera 1.2. Poticanje i promicanje prilagodljivosti i pokretljivosti na tržištu rada

Zaključak: Od triju postavljenih indikatora, dva nemaju postavljene ciljane vrijednosti. Indikator većeg broja nezaposlenih koji su zainteresirani za zaposlenje izvan mjesta boravka, nije se mogao izravno mjeriti, no sagledavajući podatke o broju zaposlenih izvan županije, interes je veći. Indikator većeg zapošljavanja radne snage također se može promatrati kroz prikupljene podatke, no zasigurno nije sveobuhvatan. Indikator povećanja broja zaposlenih izvan mjesta boravka je postignut, ostvareno je povećanje od 60%.

Mjera 1.3. Unapređenje rada HZZ-a i ostalih mehanizama potpore razvoju tržišta rada

Zaključak: Postavljeni indikatori ne odražavaju u potpunosti svrhovitost i aktivnosti navedene mjere. Gledajući usko na definirane indikatore, može se utvrditi kako je povećan broj uključenih nezaposlenih u programe obrazovanja i zapošljavanja za 167% (porast od 217% za nezaposlene žene), što istovremeno predstavlja i povećanje u njihovoj aktivnosti traženja posla i usvajanja novih znanja i vještina. Drugi pokazatelj smanjenja broja nezaposlenih nije ostvaren, s obzirom da je umjesto smanjenja stope nezaposlenosti, ona povećana.

Prioritet 2: Promicanje socijalne i profesionalne integracije osoba u nepovoljnom položaju i osoba s posebnim potrebama.

Mjera 2.1. Potpora unapređenju programa pomoći HZZ-a osobama u nepovoljnom položaju osobama s posebnim potrebama

Zaključak: Značajno je povećan broj akcija, programa i projekata koji su usmjereni na zapošljavanje osoba u nepovoljnom položaju s ukupno 17 projekata u razdoblju 2011. - 2013., a u 2010. proveden je samo jedan aktivan projekt. Takve aktivnosti poboljšavaju položaj osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Usprkos tome, povećana je nezaposlenost u svim kategorijama osoba u nepovoljnom položaju te indikator koji predviđa smanjenje njihova broja za 2% nije realiziran.

Mjera 2.2. Potpora unaprjeđenju obrazovnih programa za osobe u nepovoljnom položaju

Zaključak: Slijedom zaključka iz prethodne mjere 2.1. kako su aktivnosti niza projekata izravno djelovale na poboljšanje znanja i vještina osoba u nepovoljnom položaju, dio je projekata bio usmjeren na nova zanimanja i područja potrebna na tržištu rada pri čemu su se razvijali i novi kurikulumi za zanimanja. Jednako kao i u mjeri 2.1., cilj smanjenja broja nezaposlenih osoba za 2% nije postignut.

Mjera 2.3. Potpora olakšanom pristupu tržištu rada i zapošljavanju osoba u nepovoljnom položaju

Zaključak: Za ovu mjeru nisu postavljene ciljane vrijednosti indikatora. Prema prikupljenim podacima, nije utvrđena spremnost poslodavaca za zapošljavanje osoba u nepovoljnom položaju. Povećanje broja programa obrazovanja i osposobljavanja za tu populaciju utvrđeno je u mjerama 1.3. i 2.1., ali je u mjeri 2.1. utvrđeno kako nije postignuto smanjenje broja nezaposlenih osoba u nepovoljnom položaju.

Prioritet 3: Razvoj visokokvalitetnog i fleksibilnog sustava obrazovanja.

Mjera 3.1. Potpora unapređenju pedagoškog standarda odgojno-obrazovnih ustanova s ciljem povećanja kvalitete rada i pristupa obrazovanju

³¹ Strategija razvoja ljudskih potencijala PSŽ 2016. - 2020., stranica 12.-16.

Zaključak: Broj stipendija povećan je za 37,6%, a izdavanja za stipendije za 34%. Utvrđeno je povećanje ulaganja u obrazovne ustanove, s još uvijek vrlo malim udjelom financiranja iz EU fondova. Povećana mobilnost nastavnika i učenika ostvarena je prvenstveno kroz EU projekte mobilnosti. Sveukupno gledajući, svi su indikatori za ovu mjeru ostvareni.

Mjera 3.2. Potpora povezivanju i usklađivanju obrazovanja s tržištem rada

Zaključak: Iako je uvedena nova metoda analize tržišta rada kroz preporuke HZZ-a za upisnu politiku i politiku stipendiranja, prema dostupnim podacima efikasnost te mjere na politiku stipendiranja je ograničena. Stipendije se i dalje dodjeljuju (i to značajnim dijelom od 27%) za zanimanja za koja je u preporukama istaknuto da postoji suficit na tržištu rada. Drugi indikator, vezan za smanjenje broja dugotrajno nezaposlenih za 10% nije ostvaren, s obzirom na povećanje njihova broja za 23,17%.

Mjera 3.3. Potpora jačanju i promoviranju cjeloživotnog obrazovanja

Zaključak: Prema prikupljenim podacima i uspoređujući ih s postavljenim indikatorima, može se utvrditi kako niti jedan od indikatora ove mjere nije ostvaren.

Mjera 3.5. Potpora istraživanju i inovacijama u obrazovanju i istraživačkom sektoru

Zaključak: Indikatori za realizaciju ove mjere samo su djelomično mjerljivi (broj nastavnika uključenih u edukacije) i u tom segmentu ciljevi su ostvareni. Potrebno je daljnje mjerenje, ali i napore usmjeriti na razvoj ljudskih resursa za istraživačko-razvojni rad.

Prioritet 4: Razvoj civilnog sektora za bolje upravljanje.

Mjera 4.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u socioekonomskom kontekstu

Zaključak: Temeljem definiranih indikatora moguće je utvrditi kako je povećan broj udruga te je neznatno povećano i zapošljavanje u civilnom sektoru. Povećanje aktivnosti organizacija civilnog društva demonstrirano je kroz veći broj projekata u kojima su sudjelovale ili su bile nositelji, kao i veći broj potpora Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Također je ostvaren i značajan porast broja članova u udrugama.

Mjera 4.2. Potpora jačanju socijalnog dijaloga

Zaključak: Sustavnog pristupa razvoju socijalnog dijaloga nije bilo u obliku kako je predviđeno mjerom. Temeljem prikupljenih podataka, zaključeno je kako nije ostvareno ciljano smanjenje broja socijalno isključenih osoba, ako ih se promatra kroz brojke korisnika pomoći iz sustava socijalne skrbi.

Mjera 4.3. Potpora razvoju socijalne ekonomije

Zaključak: U promatranom razdoblju nije bilo značajnih ulaganja u socijalno poduzetništvo pa nije niti smanjen broj socijalno isključenih.

2.3. Osnove navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije

Požeško-slavonska županija je 2005. godine donijela „Osnove navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije“³². Ovaj je dokument usklađen s „Nacionalnim planom navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj“. Cilj donošenja su očekivanja da će mjere sustavnog organiziranja infrastrukture u poljoprivredi, okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenja navodnjavanja i novih tehnologija proizvodnje polučiti i učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju. Time će se potaknuti promjena strukture proizvodnje uvođenjem dohodovnijih kultura, koje danas većinom uvozimo, te će projekt u konačnici rezultirati povoljnim makroekonomskim učinkom. Osnovama navodnjavanja definirani su prioriteti u izgradnji sustava prema iskazanom interesu potencijalnih korisnika (Sustav navodnjavanja Kaptol, Sustav navodnjavanja Ramanovci - Bektež, Sustav navodnjavanja Orljava - Londža, Sustav navodnjavanja Pakrac - Lipik, Sustav navodnjavanja Venje - Hrnjevac, Sustav navodnjavanja Soboština).

Provođenju programa prišlo se u skladu s financijskim mogućnostima. Sustavi su građeni zajedničkim sredstvima iz državnog i županijskog proračuna u omjeru odnosa veličine sustava. Na području Županije, do danas su sagrađena i u upotrebi su dva sustava navodnjavanja. Sustav navodnjavanja Kaptol pokriva poljoprivredne površine od cca 100 ha za potrebe povrtlarskih kultura OPG-ova. Iako je planirana površina od 170 ha, za potrebe većih od sadašnjih površina, potrebna je izgradnja nove mikro akumulacije.

³² Ove Osnove i danas su na snazi i bit će sve do ukupne realizacije cjelokupne Osnove navodnjavanja.

Sustav navodnjavanja Ramanovci - Bektež planiran je na površini od 865 ha. Od toga je izgrađen i u upotrebi je sustav na području Ovčara, na površini 365 ha. Koristi se za navodnjavanje površina pod sjemenskim proizvodima Kutjeva d.d. Postojeća akumulacija Kuštrevac je rezervoar vode za navodnjavanje. Za navodnjavanje većih površina potrebna je izgradnja nove akumulacije.

Do sada je u izgradnju sustava uloženo gotovo 10 milijuna kuna. U postupku je izrada projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Orljava - Londža na površini od gotovo 1800 ha. Navedeni sustav planiran je za Kutjevo d.d., OPG-ove s područja grada Pleternice i općine Čaglin. Početak izgradnje navedenog sustava očekuje tijekom 2018. godine.

Na području naše Županije prepoznati su veliki potencijali za razvoj sustava navodnjavanja s obzirom na raspoložive vodene resurse i resurse tla, a izgradnja istih će ići sukladno iskazanom interesu potencijalnih korisnika i financijskim mogućnostima.

2.4. Plan gospodarenja otpadom u Požeško-slavonskoj županiji za razdoblje 2007. - 2015. godine

Plan gospodarenja otpadom izrađen je u skladu sa Zakonom o otpadu (Narodne novine 178/04 i 111/06) i Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (Narodne novine 130/05). Planom gospodarenja otpadom planirane su mjere gospodarenja prema najboljoj dostupnoj tehnologiji koja ne zahtjeva previsoke troškove. Postupanje s otpadom razvija se u skladu s ciljem ostvarivanja integralnog koncepta gospodarenja otpadom, čije su osnove u sprječavanju nenadziranog postupanja s otpadom, iskorištavanju vrijednih svojstava pojedinih vrsta otpada u materijalne svrhe, kontroliranom odlaganju dostatnog otpada i saniranju otpadom onečišćenog tla. Planom su određene mjere prema vrstama otpada (komunalni otpad, građevinski otpad i otpad od rušenja, proizvodni otpad, poljoprivredni i šumsko-drveni otpad, opasni otpad, ambalažni otpad, otpadna vozila, otpadne gume vozila, otpadna električna i elektronička oprema, komunalni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, otpad životinjskog porijekla, otpadna ulja, otpadne baterija i akumulatori, postojana organska zagađivanja, medicinski otpad). Putem komunalnih poduzeća na području PSŽ, velik dio mjera planiranih po pojedinim vrstama otpada proveden je tako da je organizirano sakupljanje otpada po pojedinim vrstama (komunalni otpad, staklo, plastika, tekstilni proizvodi) putem kontejnera za svaku vrstu otpada ili kanti za papir te vreća posebno za staklo, posebno za plastiku. U postupku je ishodenje potrebne dokumentacije za reciklažno dvorište. Prvo reciklažno dvorište na području PSŽ pušteno je u rad u Lipiku tijekom listopada 2015. godine.

U srpnju 2013. godine stupio je na snagu Zakon o održivom gospodarenju otpadom (Narodne novine 94/13), prema kojem jedinice regionalne samouprave ne trebaju izrađivati Planove gospodarenja otpadom. Ta obveza ostaje za jedinice lokalne samouprave, koje svoje planove rade za šestogodišnje razdoblje. Zbog različitih politika gospodarenja otpadom, tijekom godina se mijenjala pozicija Centra za gospodarenje otpadom. Planom je bilo predviđeno da će postojeće odlagalište Vinogradine prerasti u Centar za gospodarenje otpadom, dok će odlagalište Crkvište, odlagalište gradova Pakraca i Lipika, postati pretovarna stanica. Dana 10. srpnja 2015. godine sklopljen je Sporazum o načinu izvršenja zajedničke uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom kojim se uređuje način izvršavanja zajedničke obveze uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Regionalnom centru za gospodarenje otpadom Šagulje. Sporazum su potpisale Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Sisačko-moslavačka županija.

Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. planiran je drugačiji raspored centara/odlagališta, a daljnje aktivnosti na području PSŽ bit će usklađene s novim zakonom i planskim dokumentima.

3. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

3.1. SWOT analiza

SWOT analiza Požeško-slavonske županije izrađena je od strane radnih skupina za pripremu Županijske razvojne strategije. Dobiveni podaci u osnovnoj analizi Županije stvorili su sliku snaga i slabosti te

prilika i prijetnji. Vanjski faktori, prilike i prijetnje mogu utjecati na snage i slabosti, direktno ili indirektno, te pozitivno ili negativno utjecati na razvoj Županije.

Tablica 23. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> – bogatstvo prirodnih resursa i sirovina – tradicija poljoprivredne proizvodnje – tradicija obrtništva – razvijenost uzgoja vinove loze, podrumarstva i vinarstva – postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije – dostupnost osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokog obrazovanja – postojanje osnovne infrastrukture – iskustava za prijavljivanje na EU fondove – bogata kulturna baština i kulturna infrastruktura – multietničko stanovništvo – postojanje strateških razvojnih dokumenata 	<ul style="list-style-type: none"> – nepovoljna demografska kretanja – starenje stanovništva i iseljavanje radno sposobnog stanovništva – nekonkurentnost poduzetništva i gospodarstva – visok postotak dugoročne nezaposlenosti – zaostajanje poljoprivrede, šumarstva i proizvodnje hrane – manjak kvalitetnih razvojnih projekata – neujednačena razvijenost pojedinih dijelova županije – nizak stupanj obrazovanja pojedinih dijelova društva – nedostatna infrastruktura u školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrbi – nedovoljno razvijene aktivnosti vezane za razvoj kulture, sporta i civilnog društva – nedovoljno zaštićen okoliš i priroda – provedba, praćenje i vrednovanje provedbe strateških razvojnih dokumenata
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> – postojanje nacionalnih potpora i EU fondova – izlazak na EU tržište – postojanje nacionalnih programa i strategija – podizanje poduzetničke svijesti, razumijevanja i znanja lokalnog stanovništva – poticanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora na nacionalnoj razini – mogućnost regionalne suradnje – poticanje razvoja poduzetničke i prometne infrastrukture na nacionalnoj razini – poticanje razvoja obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sustava na nacionalnoj razini – razvoj turističkog potencijala – poticanje tvrtki i aktivnosti vezanih uz zbrinjavanje otpada 	<ul style="list-style-type: none"> – nepovoljna ekonomska kretanja u RH – nepovoljna poduzetnička klima u odnosu na EU – česta promjena postojećih zakona i podzakonskih akata – nesređenost stanja katastra i zemljišnih knjiga – neprilagođenost srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja potrebama tržišta rada – nedovršen proces razminiranja – klimatske promjene – rastuća konkurencija

Kako je cilj SWOT analize ujedno prepoznati potrebe te razvojne potencijale Požeško-slavonske županije, u opisnom dijelu SWOT analize detaljnije su opisane slabosti i prijetnje, koje su analizirane u kontekstu razvojnih potreba, te snage i prilike, koje se razmatraju u kontekstu razvojnih potencijala. Time su obje analize poslužile kao svrhovita osnova za izradu mjera za razvoj Županije u predstojećem razdoblju.

SNAGE

- Bogatstvo prirodnih resursa i sirovina

Nezagađeni vodni i zemljišni resursi te očuvan okoliš bogatstvo su Županije. Atraktivni krajolik i prirodni resursi mogu podržavati razvoj, no gospodarski razvoj i povećanje bogatstva bez adekvatnog

upravljanja okolišem mogu ugroziti ovakvo stanje. Slijedom ove značajne snage, svoj razvojni potencijal Županija vidi u stavljanju svojih prirodnih potencijala u gospodarsku funkciju (čista voda, termalni izvori, obradivo zemljište, šume) te u razvoju turizma kroz netaknutu i nezagađenu prirodu (Park prirode Papuk).

- Tradicija poljoprivredne proizvodnje

Poljoprivredna je djelatnost značajna djelatnost Županije zbog povoljne klime i nizinsko-brežuljkastog prostora, a koji omogućuju visoke urode, posebno žitarica, industrijskog i aromatičnog bilja, uljarica, povrća, voća i grožđa.

Iz analize stanja vidljivo je da se poljoprivredna proizvodnja Požeško-slavonske županije bazira na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (5500 OPG-ova).

- Tradicija obrtništva

Postupno širenje poslovnog sektora i aktivan sektor malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva povećava fleksibilnost ekonomije i pruža temelj za ubrzani ekonomski rast. Značajna je podrška javne uprave za razvitak malog i srednjeg poduzetništva (razvija se efektivno partnerstvo javnog i privatnog sektora) i snažne izvozno orijentirane prerađivačke industrije. Županija ima nekoliko snažnih izvozno orijentiranih prerađivačkih industrija koje osiguravaju značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima. Rast poduzetništva temelj je fleksibilnog i visoko akumulativnog lokalnog gospodarstva u budućnosti. Značaj kvalitetnog prostornog rješenja vidljiv je na primjerima poduzetničkih zona u Pakracu, Pleternici i Kutjevu.

- Razvijenost uzgoja vinove loze, podrumarstva i vinarstva

Kutjevačko, požeško-pletarničko te pakračko-lipičko vinogorje ima kvalitetne nasade vinove loze te dugogodišnju podrumarsku i vinogradarsku tradiciju. Po svom sortimentu, kutjevačko vinogorje ubraja se među najkvalitetnija hrvatska vinogorja i daje cijenjena i tražena vina visoke i najviše kvalitete. Uzgajaju se pretežno bijele vinske sorte, a među njima je na prvom mjestu graševina te pinot bijeli i sivi, chardonnay, traminac, rajnski rizling, rizvanac, sauvignon te plamenka bijela i crvena. Za dobivanje obojenih vina preporučene su sorte pinot crni, frankovka, ružica, zweigelt, merlot i gamay.

- Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije

Izvozno orijentirana prerađivačka industrija ima značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima tradicionalno zbog raspoloživosti sirovina (drvena, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna). U drvoprerađivačkoj djelatnosti na području Županije djeluje dvadesetak trgovačkih društava. Drvoprerađivačka industrija značajan je izvoznik na zapadno-europsko tržište (Italije, Austrije, Slovenije i Njemačke). Sektor proizvodnje tekstila i tekstilnih proizvoda jedan je od većih izvoznika u Požeško-slavonskoj županiji s dominantnim udjelom uslužne prerade u izvozu (tzv. „lohn“ poslovi). Najveći predstavnici na području metaloprerađivačke industrije istovremeno su i najveći proizvođači štednjaka i peći na kruto gorivo te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva u Hrvatskoj. Izvozno orijentirana staklarska industrija smještena je u Lipiku, a prehrambena u Požegi.

- Dostupnost osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokog obrazovanja

Sustav odgoja i obrazovanja dostupan je djeci na području Županije od rane dobi kroz osnovne i srednje škole pa sve do fakultetske dobi kroz Veleučilište u Požegi te je jedan od temelja za njihovo pravilno odrastanje te stvaranje predispozicije za njihov razvoj u produktivne članove društva i zajednice. Visokokvalificirano osoblje u obrazovnom sustavu, kao i dobra suradnja obrazovnih institucija s jedinicama lokalne samouprave i privrednog sektora, snaga su obrazovnog sustava na županijskoj razini. Programe cjeloživotnog učenja provode Pučka otvorena učilišta, kojih je šest na području Požeško-slavonske županije.

- Postojanje osnovne infrastrukture (prometna, elektroničko-komunikacijska, obrazovna, zdravstvena i socijalna)

Pod osnovnom infrastrukturom u ovoj analizi podrazumijeva se prometna, elektroničko-komunikacijska, obrazovna, zdravstvena i socijalna infrastruktura. Postojanje ove gospodarske infrastrukture snaga je županije te jedan od bitnih činitelja ekonomskoga rasta. Brzim razvojem novih tehnologija ova infrastruktura zastarijeva te ju je potrebno planski dopunjavati i obnavljati. Razvijena i dostupna

infrastruktura utječe na kvalitetu života i privlačnost Županije za život i poslovanje, odnosno investiranje. Županiju, između ostalog, karakterizira dobra izgrađenost prometne infrastrukturne mreže, jer je cestom i željeznicom povezana na glavne prometne koridore. Dostupnost energenata struje i plina zadovoljava trenutne potrebe stanovništva i gospodarstva. Pokrivenost GMS telekomunikacijskim sistemom gotovo je u potpunosti postignuta. Potreba je dostići razinu prosjeka EU-a.

Razvoj obrazovnog sustava s tendencijom dugoročnog razvoja u skladu je s trenutnim potrebama tržišta: srednje strukovne škole, Veleučilište u Požegi te Pučka otvorena učilišta.

Postojanje prostornih kapaciteta i opreme, stručnog osoblja, adekvatna usluga te tradicija sve su odlike zdravstvenog i socijalnog sustava na području županije. Kako bi se iskoristila ova snaga, brzi razvoj ovih sustava podrazumijeva potrebu obnavljanja i investiranje u novu osnovnu infrastrukturu.

- Iskustva za prijavljivanje na EU fondove

Postoje institucije i udruge na području županije koje su kapacitirane i educirane za procedure prijavljivanja projekata na strukturne i kohezijske fondove Europske unije. Nositelj je takve aktivnosti Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije (osnovana 2010. godine, a od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja PSŽ) te poduzetnički centri u Pakracu, Lipiku i Pleternici, kao i sve jedinice lokalne samouprave. U tome dosta participiraju i organizacije civilnog društva. Gospodarski sektor u tome zaostaje, ali se i za njih održavaju edukacije, koje provodi Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije uz suradnju sa svojim partnerima. Gospodarski sektor, kao i cijela zajednica, ima potrebu za jačanjem znanja i vještina za pripremu i provedbu EU projekata.

- Bogata kulturna baština i kulturna infrastruktura

Županiju karakterizira bogata kulturna baština i infrastruktura, koji mogu poslužiti razvitku turizma. Mnogi lokaliteti i objekti značajan su dio nacionalnog kulturnog identiteta. Velika je potreba za obnovom Zdravstveno-rekreacijskog centra i ergele za uzgoj lipicanaca u Lipiku. Ovo su objekti koji zahtijevaju velika ulaganja, no postoji i veliki broj manjih lokaliteta - dvoraca i vila u ruralnim okruženjima, koji mogu služiti kao podloga za razvoj lokalnog turizma. Postojanje raznih kulturnih manifestacija tijekom godine još je jedan od razloga za veće uključivanje turističke ponude u dio kulturne i gastro baštine.

- Multietničko stanovništvo

Harmonična kulturna raznolikost multietničkog stanovništva podržava društvenu koheziju i efektivnu društvenu aktivnost. Postojanje 17 manjinskih zajednica na području Požeško-slavonske županije pridonosi jačanju tolerancije u društvu i omogućava prevladavanje društvenih posljedica rata, ali i obogaćuje kulturni i društveni život te omogućuje razvoj suvremenog društva u cjelini.

- Postojanje strateških razvojnih dokumenata

Postojanje strateških razvojnih dokumenata od iznimne je važnosti za razvoj lokalne sredine. Donošenje strateških dokumenata nije samo po sebi garancija razvitka. Požeško-slavonska županija usvojila je sve strateške razvojne dokumente značajne za njen lokalni razvoj. Tek djelotvorna i učinkovita provedba i praćenje planiranog čimbenik su razvoja Županije. Realizacijom aktivnosti navedenih u akcijskim planovima ovih dokumenata te godišnjim izvješćima aktivno se prati provedba ovih strateških dokumenata. Bez donesenih određenih strateških dokumenata, potencijalni prijavitelji s područja Županije ne mogu se prijavljivati za sufinanciranje svojih projekata na natječajima EU fondova. Slijedom spomenutog, postojeće strateške dokumente promatramo kao „alat“ za daljnje uspješno upravljanje Županijom.

SLABOSTI

- Nepovoljna demografska kretanja

Županija ima negativnu demografsku sliku što je ključna slabost i prijetnja njenom daljnjem razvoju. Na razini Županije evidentiran je pad ukupnog broja stanovnika između dva popisa stanovništva za 10%. Ovi su trendovi posebno vidljivi u ruralnim područjima gdje je potrebno stvoriti pogodnu klimu za ostanak mladih ljudi.

- Starenje stanovništva i iseljavanje radno sposobnog stanovništva

Problem starenja stanovništva i odlazak radno sposobnih kadrova iz županije i zemlje dodatno su opterećenje za gospodarsko poslovanje. Evidentan je nedostatak radne snage u zdravstvenom i obrazovnom sustavu i poljoprivredi. Razlog je odlaska mladih i radno sposobnog kadra, velika nezaposlenost i ispodprosječne plaće što rezultira niskim životnim standardom što je dodatni problem za zajednicu. Mlado aktivno stanovništvo odlazi u veća središta i druge županije te u inozemstvo u potrazi za boljim životom. Samim time, u manjim mjestima u Požeško-slavonskoj županiji ostaje najčešće staro stanovništvo. U takvim je okolnostima stvaranje osnove za daljnji razvoj i iskorištavanje postojećeg razvojnog potencijala izuzetno otežano.

- Nekonzistentnost poduzetništva i gospodarstva

Neusklađenost sustava obrazovanja s potrebama na tržištu (obrazovni sustav ne prati potrebe gospodarstva, odnosno potražnju na tržištu rada), izrazita centralizacija RH te negativna migracijska bilanca (obrazovanog) stanovništva velika su prepreka razvoju poduzetničkog i gospodarskog razvoja. Postojeći obrazovni kadar napušta županiju i odlazi, odnosno ostaje u većim gradovima.

Prema Strategiji razvoja ljudskih potencijala u Požeško-slavonskoj županiji, više od 60% nezaposlenih posjeduje vještine i kvalifikacije, ali u suficitarnim zanimanjima, odnosno pripremljeni su za tržište rada, međutim, nezaposlenost je poražavajuća. Ovo ukazuje da tržište rada nije u mogućnosti prihvatiti kvalificiranu i visokokvalificiranu radnu snagu pa tako nije spremno ni za pristup visokoproduktivnom i kompleksnom gospodarstvu Europske unije te mu nije konkurentno. U zadnjih nekoliko godina postoji potreba za rješavanjem sive ekonomije koja potkopava legitimno poslovanje i umanjuje proračune lokalnih zajednica.

- Visok postotak dugoročne nezaposlenosti

Dugoročna nezaposlenost uzrokovana je smanjenjem industrijske aktivnosti, sporim rastom novog poslovanja i neadekvatno školovanom radnom snagom. Jedini način održivog povećanja zaposlenosti je osnaživanje lokalne ekonomije koja ima potrebe za lokalnom radnom snagom. Iako to nije lako učiniti, na nekim mjestima (npr. Pleternica, Pakrac) pokazuje se da je upravljanjem moguće omogućiti privatnom sektoru da razvija lokalno gospodarstvo. Dugoročna nezaposlenost češće je uzrokovana neodgovarajućom razinom educiranosti i gospodarskim okolnostima (nedovoljan broj radnih mjesta na tržištu rada) nego gospodarskim razlozima pa će suočavanje s ovim problemima predstavljati trajnu zadaću prvenstveno obrazovnih institucija i aktera u Županiji. Usporedba sa sličnim područjima pokazuje da obnova velikih industrijskih postrojenja nije vjerojatna.

Evidentan je nedostatak radnih mjesta za visokoobrazovane, što ukazuje i na nedostatak radnih mjesta visoke dodane vrijednosti te iziskuje da se razmotre mogućnosti za razvijanje poticajnog poduzetničkog okruženja koje bi mlade obrazovane ljude vratilo kući, a ne da ostaju u sredinama gdje studiraju.

- Zaostajanje poljoprivrede, šumarstva i proizvodnje hrane

Stanje na obiteljskim gospodarstvima moguće je sažeto razmotriti kroz sljedeće osnovne probleme: smanjena reprodukcijaska moć obiteljskih gospodarstava, usitnjeni posjedi, nesigurna proizvodnja (recesija), skupi bankovni krediti, smanjena potrošnja na domaćem tržištu radi uvoza hrane, nepovjerenje prema udrugama i zadrugama te nedostatak adekvatne suvremene tehnologije. Ovo su samo neke od potreba koje zajednica mora u svojim strateškim razvojnim dokumentima staviti u razmatranje i pronaći rješenja.

Problemi koji se tiču obrade zemlje i proizvodnje hrane su: prosječna veličina obiteljskog gospodarstva je 1 - 3 ha, manji dio vlasnika živi isključivo od poljoprivrede, vlasnik zemljišta većinom ima više manjih parcela (veličine do 1ha) veoma udaljenih jednih od drugih, neriješeni vlasnički odnosi, promjene kulture i državni poticaji, zakon o nasljeđivanju, nemogućnost zakupa državnog zemljišta, neusklađenost podataka katastra i gruntovnice te drugi. Kod proizvodnje viška proizvoda postoji problem skladištenja i prerade: silosi, hladnjače te proizvodni kapaciteti. Na području županije ne postoji niti jedan pogon za preradu poljoprivrednih proizvoda.

U usporedbi s drugim dijelovima Slavonije i Hrvatske, Županija se teško može natjecati u proizvodnji velikih količina proizvoda te je ključ gospodarskog razvoja sela u razvoju koji omogućuje očuvanje zdravih ruralnih zajednica. Razina znanja s ovog područja u županiji je trenutno niska. Nadalje, najveći je dio šuma u državnom vlasništvu kojim upravljaju uprave Hrvatskih šuma Požega, Bjelovar i Nova Gradiška, dok je 5,69% šumskog područja Županije u privatnom vlasništvu. Privatni vlasnici šuma

susreću se s mnogim problemima: centraliziran sustav upravljanja šumama, lokalna zajednica dobiva veoma malo od šumskog bogatstva, značajan dio šumskog otpada i biomase nije iskorišten jer nema preradbenih kapaciteta, propadanje šume zbog klimatskih promjena, problem upravljanja šumama. Upravo centralizirani sustav upravljanja šumama jedan je od značajnijih problema.

- Manjak kvalitetnih razvojnih projekata

Slijedom problema vezanih za manjak projektnih ideja i financijskih sredstava za izradu i implementaciju kvalitetnih razvojnih projekata, nameće se jedna od ključnih potreba koju županija treba rješavati zbog svog daljnjeg razvoja. Postoje institucije koje se bave pripremom i prijavom projekata na EU fondove i one su snaga na županijskoj razini. Ulaskom Hrvatske u članstvo Europske unije povećavaju se i novčana sredstva za projekte. Očigledna je potreba za angažiranjem sve većeg broja stručnog kadra koji će raditi na razvojnim projektima koji će biti sufinancirani sredstvima EU-a.

Stoga postoji potreba za obrazovanjem većeg broja novog stručnog osoblja na razini jedinica lokalne samouprave i gospodarstva te njihovo međusobno umrežavanje za pripremu i prijavu dostatnih kvalitetnih razvojnih projekata. Nerješavanje toga problema odražava se u manjku ili nepostojanju razvojnih projekata.

- Neujednačena razvijenost pojedinih dijelova županije

Ključni problem u okviru ove istaknute slabosti županije je nepovezanost gradskih središta (Požega, Pakrac, Lipik), nerazvijenost lokalnog i gradskog prijevoza, loša signalizacija, velik broj neasfaltiranih lokalnih cesta, nepostojanje prometnih koridora europskog i državnog značaja, slabo razvijen željeznički putnički promet te nepovezanost istoga na glavni željeznički pravac Vinkovci - Zagreb. Na pakračko-lipičkom dijelu ratom je razrušena poduzetnička infrastruktura i objekti do danas nisu u cijelosti obnovljeni. Koncentracija zdravstvenih i srednjoškolskih ustanova u središtu je županije, u Požegi, kao što je Opća županijska bolnica, srednje škole, državne i županijske institucije.

- Nizak stupanj obrazovanosti pojedinih dijelova društva

Slijedom naznačene slabosti, izražena je potreba da se veliki postotak osoba bez osnovne i s osnovnom školom te srednjom školom kao trogodišnjim obrazovanjem smanji. Županija kao uređena zajednica zasigurno treba poraditi da osobe bez osnovne škole i s osnovnom školom treba smanjiti na minimalan postotak, možda dovesti sustav do razine da minimalna stručna sprema kod stanovništva bude srednjoškolsko obrazovanje. Velik postotak nezaposlenih sa završenom srednjom trogodišnjom školom može biti posljedica neplaniranog obrazovanja određenog kadra u strukovnim školama, koji nisu usuglašeni s potrebama lokalnog i šireg tržišta rada na čemu se u buduću mora voditi računa. Drugi mogući razlog može biti u neprimjerenim kurikulumima, koji ne daju dovoljno znanja i vještine potrebnih za tržište rada.

- Nedostatna infrastruktura u školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrbi

Kako je područje Požeško-slavonske županije značajno pogodeno ratnim razaranjima u Domovinskom ratu, brojna obrazovna infrastruktura uništena je i devastirana (škole, vrtići i sl.). Zbog nedostatka sredstava nije se dovoljno ulagalo u razvoj institucija te poboljšanje i proširenje školskih kapaciteta zbog čega se javio značajan nedostatak adekvatnih prostora potrebnih za efikasno odvijanje nastave. Velik dio zgrada područnih osnovnih škola u lošem je stanju.

U tom je smislu razvidna potreba rješavanja nedostatnog i neodgovarajućeg školskog prostora (npr. sportske i koncertne dvorane, obnova i rekonstrukcija i sl.), koja je evidentna kod dijela institucija za srednjoškolsko obrazovanje.

Slijedom trenutno nedostatnih ulaganja, izražene su i potrebe za ulaganjem u cjeloživotno učenje na području županije. Primarnu zdravstvenu skrb, sustav hitne službe te preventivne aktivnosti u zdravstvu nisu na zadovoljavajućem nivou. Požeško-slavonska županija u svojim zdravstvenim institucijama nema niti jedan dio namijenjen gerijatriji i palijativnim djelatnostima. S obzirom na porast starijeg stanovništva (65 godina i više) evidentan je deficit u smještajnim kapacitetima namijenjenim starijim i nemoćnim osobama, a s time se javlja i potreba rješavanja istih. Niti javne niti privatne institucije za smještaj starijih i nemoćnih po kapacitetima nisu dostatne za smještaj svih zainteresiranih.

- Nedovoljno razvijene aktivnosti vezane za razvoj kulture, sporta i civilnog društva

Spomenuta slabost naglašava potrebu za trasiranjem ravnomjernog pristupa kulturnim i sportskim aktivnostima i ustanovama u svim dijelovima županije, a koji je sada u velikoj mjeri koncentriran u gradu Požegi. Velik dio općina i gradova nema u dovoljnoj mjeri razvijene kulturne i sportske institucije koje bi poslužile kao baza za poticanje različitih kulturnih i sportskih događanja.

Udruge se na početku svog djelovanja u većini slučajeva susreću s nedostatkom osnovnih potreba kao što su prostor te tehnička oprema. One razvijenije često imaju potrebe u vidu obrazovanja, savjetovanja, konzultacija kao i stručne literature.

- Nedovoljno zaštićen okoliš i priroda

Upravljanje okolišem nedovoljno je razvijeno na prostoru županije, dijelom i zbog naglaska na obnovi osnovne infrastrukture u poslijeratnom razdoblju. Ne postoji sustavno prikupljanje informacija o okolišu koje bi bilo osnova za osnovna prostorna planiranja namijenjena industriji, potencijalnim zagađivačima kao i neškodljivom zbrinjavanju otpada i otpadnih voda. Istaknuti su problem i nedovoljne aktivnosti na lokalnoj razini oko rješavanja adekvatnih odlagališta otpada i reciklaže otpada te pročišćava otpadnih voda III. kategorije pročišćavanja otpadnih voda (najviši stupanj pročišćavanja). Sve navedeno sve više vodi do onečišćenja okoliša. Potrebna je veća aktivnost jedinica lokalne samouprave u rješavanju ove problematike, a što je najuže vezano za djelotvorno i održivo upravljanje razvojem. Rezultat neadekvatnog upravljanja krutim i tekućim otpadom te industrijskim otpadom može uništiti ključna ekološka i kulturna dobra unutar županije.

- Provedba, praćenje i vrednovanje provedbe strateških razvojnih dokumenata

Donošenje i postojanje strateških dokumenata na regionalnoj razini veoma je bitno za lokalnu zajednicu, ali nije i dostatno te garancija razvoja koji oni propisuju. Daleko je važnija provedba i praćenje tih dokumenata.

Često se puta u planiranju takvih dokumenta išlo na nerealne ciljeve i prioritete koji se u zadanom planskom vremenu ne mogu realizirati, što zbog preambicioznog pristupa planiranju pa sve do nedostatka novčanih sredstava za njihovu realizaciju. Dosadašnji nekonzistentan zakonski pristup problematici strateškog planiranja često je rezultirao konfliktnim rješenjima. Često se puta planski dokument donosio po jednoj zakonskoj regulativi, a praćenje i vrednovanje po drugoj. Obaveza vrednovanja - prethodnog, u tijeku te nakon provedbe, uvedena je tek odnedavno. Slabost na lokalnoj razini je nedovoljno obučeno osoblje koje izrađuje strateške razvojne dokumente.

PRILIKE

- Postojanje nacionalnih potpora i EU fondova

Postojanje i korištenje novčanih sredstava iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ s ukupnom indikativnom alokacijom sredstava u iznosu od 6,881 milijardi eura i Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ s ukupnom indikativnom alokacijom sredstava u iznosu od 1,582 milijardi eura za sedmogodišnje razdoblje od 2014. do 2020. te za poljoprivredu i ruralni razvoj 2,026 milijardi eura. Značajne su to mogućnosti za sve potencijalne prijavitelje projekata u Republici Hrvatskoj.

Mogućnost korištenja EU fondova i nacionalnih potpora značajna je prilika za unapređenje razvoja županije te se očekuje značajan doprinos gospodarskom oporavku. Županija je i u predpristupnom periodu koristila razna novčana sredstva, no ulaskom u punopravno članstvo u Europsku uniju ta se mogućnost još više povećala s obzirom na raspoloživ iznos novčanih sredstava, a što je veoma bitan faktor u vrijeme smanjenog stranog ulaganja. Veliki je razvojni potencijal to što je u županiji pojačana i svijest o postojanju tih izvora financiranja i korištenja istih za razvoj i napredak u cjelini.

- Izlazak na EU tržište

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, kako za Hrvatsku tako i za našu županiju, otvorile su se nove tri mogućnosti: slobodno kolanje roba, usluga i radne snage. Budući da županija ima izvoznički orijentirana poduzeća, zasigurno će iskoristiti ovu mogućnost za izlazak na veliko tržište bez barijera i ograničenja, naravno, pod uvjetima koje propisuje to veliko tržište.

Prilika je to za stvaranje i jačanje boljih ekonomskih veza sa susjedima i ostalim europskim zemljama.

- Postojanje nacionalnih programa i strategija

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju napravljeno je usklađivanje nacionalnih programa i strategija s principima, direktivama i propisima Europske unije. Usklađivanjem su se korigirali i određeni nacionalni dokumenti i legislativa na koje se vežu nacionalni programi i strategije.

Postojanje nacionalnih programa i strategija koje su usklađene s propisima Europske unije osnova su za uspješno korištenje instrumenata kohezijske politike. Županije kao regionalne samouprave u izradi svojih programa i strategija usko su vezane na iste takve dokumente višeg reda. Takvi strateški dokumenti veoma su značajni za planiranje razvoja regionalne samouprave te bez njih nije moguće planirati razvoj Županije. Važnost postojanja ovakvih dokumenata vidi se u donedavnom nepostojanju strategije razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja (tek 2014. donesen je Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. što je osnova za povlačenje novaca iz EU fondova), a što je veoma bitno za Slavoniju i, naravno, našu Županiju. Postavlja se pitanje kako planirati sektor poljoprivrede ako ne postoji krovni dokument na nivou države te je zbog toga veoma važno postojanje programa i strategija na nacionalnoj razini.

- Podizanje poduzetničke svijesti, razumijevanja i znanja lokalnog stanovništva

Razvojni je potencijal što Republika Hrvatska kroz svoje institucije te regionalne razvojne agencije županija i gradova i poticajne mjere prema poduzetnicima i obrazovnim institucijama potiče osposobljavanje lokalnog stanovništva u podizanju poduzetničke svijesti i razumijevanja poduzetništva.

U ovim poticajima sve više dolazi do izražaja značaj i smisao modela „quaduple helix“ (koji se zasniva na svrhovitoj suradnji javne uprave, obrazovnih institucija, gospodarskog sektora i civilnog društva) te modela „quintuple helix“ koji uzima u obzir i peti „helix“ – tj. okolišnu komponentu.

- Poticanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora na nacionalnoj razini

Kako se u zadnje vrijeme sve više govori o alternativnim oblicima energije, svakako je prilika županije da se uključi u svjetska razmišljanja i trendove. Poticanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kroz svoje programe uvelike potiče Republika Hrvatska putem programa koje provodi Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti i Ministarstvo graditeljstva, kao i druge institucije. Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ u svojoj Prioritetnoj osi 4: Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije zasigurno će uvelike doprinijeti proizvodnji iz obnovljivih izvora energije. Razvojni potencijal za županiju je poticanje razvoja sustava za korištenje obnovljivih izvora energije, a iskorištavanje ove prilike svakako će doprinijeti konkurentnosti same Županije.

- Mogućnost regionalne suradnje

Ulaskom u Europsku uniju te širenjem mogućnosti korištenja sredstava iz europskih fondova, stvara se mogućnost za jačom regionalnom suradnjom u trgovini, razmjeni roba i usluga.

Razvijanje zajedničkih projekata putem regionalne suradnje razvojni je potencijal od iznimne važnosti za regionalne samouprave, poduzetnike i institucije.

- Poticanje razvoja poduzetničke i prometne infrastrukture na nacionalnoj razini

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta mjerama na nacionalnoj razini potiče razvoj poduzetničkih zona i inkubatora. Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ u svojoj Prioritetnoj osi 3: Poslovna konkurentnost kroz promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora te podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast i inovacijske procese potiče razvoj poduzetničke infrastrukture.

Alocirana sredstva Europske unije na nivou Republike Hrvatske za te namjene u vidu EU fondova za sufinanciranje razvoja poduzetničke infrastrukture prilika su za sve potencijalne prijavitelje na području jedinica lokalne samouprave.

Postoji potreba izmjene i dopune Strategije prometa Republike Hrvatske, a za našu Županiju posebno je značajan prometni koridor mađarska granica - Okučani koji prolazi kroz područje Lipika. Time bi se stvorila prilika za prevladavanje prometne izoliranosti pakračko-lipičkog dijela županije. Program Ministarstva mora, prometa i infrastrukture potiče saniranje željezničkih pravaca te je to velika prilika za saniranje željezničke infrastrukture na području Županije.

- Poticanje razvoja obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sustava na nacionalnoj razini

Razvojni potencijal na nacionalnoj razini je izrada kurikularne reforme školstva što će zasigurno dovesti do boljeg obrazovnog sustava i na županijskoj razini, osobito gledajući strukovne reforme. Planirano osnivanje centara kompetencija u poljoprivredi, turizmu i informatici poboljšalo bi kvalitetu obrazovanja, ne samo za redovne učenike, već i za cjeloživotno učenje odraslih, kao i poduzetnika. Prilika je to i za novi projekt „Centra kompetencija u poljoprivredi i prehrani“ koji razvija Poljoprivredno-prehrambena škola u Požegi. Reformom zdravstva općenito i hitne pomoći unutar zdravstva te osnivanjem regionalnih bolničkih centara poboljšat će se krajnje usluge u zdravstvu za krajnjeg korisnika.

Planiranje izgradnje većeg broja ustanova za smještaj starijih i nemoćnih, staračkih domova te gerijatrije, poboljšat će se i položaj starijih i nemoćnih u Županiji.

- Razvoj turističkog potencijala

Financijski poticaji Ministarstva turizma uz sredstva iz EU fondova namijenjeni razvoju turističkog potencijala dodatni su poticaj razvoju turističke ponude na regionalnoj razini. Postojanje bogate kulturne baštine i kulturne infrastrukture osnova su za poticanje, razvijanje i unapređenje raznih oblika selektivnog turizma poput biciklističkog, jahačkog, lovnog, vjerskog, zdravstvenog i drugih oblika turizma.

- Poticanje tvrtki i aktivnosti vezanih uz zbrinjavanje otpada

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (Fond) te direktive Europske unije u vezi otpada sve više potiču tvrtke i pojedince na reciklažu i kontrolirano odlaganje svake vrste otpada. Novčanim sredstvima putem EU-a i Fonda javnim natječajima potiču se projekti koji daju rješenja za saniranje otpada, reciklažu i njegovo učinkovito uklanjanje iz okoline. Napose se potiču i izgradnja suvremenih odlagališta otpada i reciklažna dvorišta na lokalnim razinama. Potiče se i izgradnja postrojenja za reciklažu biomase i komunalnog otpada, kao i svijest građana za odvajanje otpada po vrstama otpada. Sve spomenuto izrazito su značajne prilike koje bi Županija morala iskoristiti.

PRIJETNJE

- Nepovoljna ekonomska kretanja u RH

Hrvatsko gospodarstvo posljednjih nekoliko godina obilježava recesija, pad gospodarske aktivnosti (u zadnje vrijeme blagi rast) te politička nestabilnost na nacionalnoj razini, a sve je to negativno utjecalo na gotovo sve županije. Poduzetnička je klima negativna, od otvaranja tvrtki, poslovanja pa do zatvaranja poslovanja. Parafiskalni nameti na gospodarstvo u cjelini su preveliki. Takvo okruženje negativno se ocrtava na sva društveno-ekonomska kretanja u Županiji te je velika prijetnja za daljnji razvoj gospodarstva.

- Nepovoljna poduzetnička klima u odnosu na EU

Nedovoljan stupanj ekonomske i administrativne decentralizacije RH i neodgovarajuća razdioba nadležnosti po različitim razinama jedinica lokalne i regionalne samouprave velika su prijetnja za gospodarstvo županije. Ovo je značajna prijetnja stranim i domaćim ulaganjima (preduge i prekomplikirane administrativne procedure).

Poduzetnička klima u Hrvatskoj nepovoljna je u usporedbi s razvijenim članicama Europske unije, što se odražava i na gospodarstvo Požeško-slavonske županije. Prema mjerilima konkurentnosti Požeško-slavonska županija je na začelju jer razvoj privrede, kao i razvoj poduzetništva i dalje uvelike ovisi o gospodarskoj politici na razini države te stanju poduzetništva u ostalim županijama.

- Česta promjena postojećih zakona i podzakonskih akata

Česta i nedovoljno kvalitetna promjena zakonske i podzakonske regulative na nivou države prisiljava poduzetnike na stalne prilagodbe u poslovanju i financijama, što uzrokuje dodatne troškove, nesigurnost i neizvjesnost u njihovom poslovanju te je to izrazito nepoticažno za konkurentnost poduzetništva i ulaganja stranih investitora na području županije.

- Nesređenost stanja katastra i zemljišnih knjiga

Nesređeno stanje u katastru i zemljišnim knjigama općenito, problem je na razini Republike Hrvatske. Sređivanje ovog stanja iziskuje velika materijalna sredstva koja mora osigurati država. Takvo stanje čini ozbiljnu pravnu nesigurnost i onemogućuje ili usporava investicije i projekte, transparentnost u prometu nekretnina te rješavanje prepreka u smislu novih investicija, koje kao podlogu koriste katastarske i zemljišnoknjižne dokumente. Rascjepkanost poljoprivrednih parcela te nepostojanje opredijeljenosti s državne razine za provođenje komasacija velika je prijetnja daljnjem razvoju i konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje.

- Neprilagođenost srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja potrebama tržišta rada

Na državnoj razini za sada nema planirane strategije educiranja kadra za tržište rada, pa često u nekim strukovnim područjima imamo previše određenog kadra (ekonomija i pravo), a u nekim imamo deficitarnost (proizvodna i tehnička zanimanja). Nužna je potreba promjene obrazovanja u strukovnim srednjim školama te na višim i visokim institucijama, a sve u skladu s potrebama rastućeg, naprednog i razvijenog tržišta rada, kao i potrebama lokalne zajednice. Osnivačima obrazovnih institucija (regionalna i lokalna samouprava) ostaje da upozoravaju na problematiku, jer izmjene u kurikularnoj reformi provodi država. Ovo je vrlo ozbiljna prijetnja regionalnom razvoju, jer je cilj svakog osnivača ustanova u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju stvarati kadar za konkurentno tržište rada, a ne suficit koji nema mjesta na tržištu rada. U strukovnim školama zastupljenost praktičnog rada i teoretskog ide u korist teoretskom (npr. učenik koji izučava za mehaničara poljoprivrednim strojevima ne smije na praktičnoj nastavi upravljati traktorom).

- Nedovršen proces razminiranja

Nositelj razminiranja na području svih županija koje su kontaminirane minama je Vlada Republike Hrvatske kroz Hrvatski centar za razminiranje. Minski problem od samog početka prepoznat je kao sigurnosni, gospodarski i ekološki. Novac se osigurava kroz financiranja u Državnom proračunu, zajmovima Svjetske banke i javnih poduzeća Republike Hrvatske, fondovima Europske unije, kao i dobrim i transparentnim odnosima s međunarodnom donatorskom zajednicom i donatorima u zemlji. Sporost u razminiranju kontaminiranih područja velika je prijetnja razvoju jedinica regionalne i lokalne samouprave. Pojedini dijelovi Požeško-slavonske županije i nakon dvadeset dvije godine od završetka Domovinskog rata još uvijek su pod minama, što je izuzetno ozbiljna prijetnja budućem razvoju županije i iskorištavanju njenog razvojnog potencijala. Razminiranje je preduvjet za bilo kakvo dugoročno razvojno planiranje. Ovaj problem posebno teško utječe na razvoj komunalne i prometne infrastrukture te na razvoj ruralnih područja i gospodarenje šumama. Financijska potpora za razminiranje od strane institucija državne uprave i međunarodnih institucija neophodna je za osiguravanje osnovnih preduvjeta za život stanovnika Požeško-slavonske županije .

- Klimatske promjene

Brzi i nekontrolirani tehnološki razvoj donosi i razna zagađenja, koja zagađuju atmosferu stvarajući od atmosferskog omotača „staklenik“ na Zemlji. Značajne su posljedice ovakvog stanja velike klimatske promjene, koje se odražavaju na prirodu i životinjski svijet. Na našim prostorima to se manifestira čestim poplavama, tučom i sušama te propadanjem šuma, što je uistinu velika prijetnja za prirodu, očuvanje okoliša te za proizvodnju i aktivnosti na otvorenom u županiji.

- Rastuća konkurencija

Nepostojanje dostatne poduzetničke inicijative i klime, potpornih institucija i poticajnih novčanih sredstava na nivou države rezultiralo je činjenicom da lokalno poduzetništvo sve više zaostaje za razvijenijima, posebice za onima iz Europske unije. Posebno je teško pogođena poljoprivredna proizvodnja u svim segmentima. Ovo ujedno može biti i prilika za rast i poticaj za učenje ukoliko se rješavanju ove problematike sustavno ne pristupi u dogledno vrijeme na nacionalnoj razini.

3.2. Analiza razvojnih potreba i potencijala za društvo

Sveobuhvatnom analizom društvenih djelatnosti identificiran je niz razvojnih prednosti i mana koje treba uzimati u obzir zbog budućeg razvoja zajednice.

Kvalitetna infrastruktura za predškolsko te osnovnoškolsko obrazovanje dostupni su u svim jedinicama lokalne samouprave, dok su srednjoškolsko te visokoškolsko obrazovanje dostupni samo u Požegi,

središtu županije, i Pakracu. Visoka kvalificiranost osoblja u obrazovnom sustavu te institucija za cjeloživotno učenje osnova su za dobar razvoj društva. Cjeloživotno učenje provode uglavnom Pučka otvorena učilišta na području Požege, Pakraca i Pleternice, ali ne i u ostalim jedinicama lokalne samouprave, što umanjuje konkurentnost stanovništva. Veliki su nedostatak i neadekvatno opremljeni prostori škola/učilišta (nedostatak sportskih dvorana uz neadekvatnu opremljenost postojećih te ne postoji studentski dom, nedovoljan kapacitet đачkih domova).

Multikulturalnost je velika snaga županije, ali nepostojanje dovoljno kvalitetnih programa za razvoj civilnog društva jedna je od slabosti koju će sigurno popraviti postojanje sufinanciranja iz EU fondova i nacionalnih sredstava.

Zdravstvo i socijalna skrb relativno dobro su organizirani, no slabosti se očituju u nedostatku financijskih sredstava, prometnoj nepovezanosti (izoliranosti) između korisnika i pružatelja usluge, nedostatku liječničkog osoblja i medicinskih sestara, nedostatnim smještajnim kapacitetima za starije i nemoćne, nepostojanju gerijatrijskog smještaja te je zabrinjavajući udio starijeg stanovništva koje se povećava, a rezultat su veći troškovi liječenja i socijalna davanja. Prilike za unapređenje društvenih djelatnosti su u umrežavanju obrazovnih institucija, mobilnosti učenika i studenata te povezivanje s privrednim sektorom. Treba jačati kvalitetu svih oblika društvene infrastrukture i usluga kroz oslanjanje na EU fondove kako bi se smanjio utjecaj prijetnji kao što su demografska kretanja, starenje stanovništva, ograničena sredstva jedinica lokalne zajednice, nejednaka razvijanost.

Tablica 24. Razvojne potrebe i potencijali društva

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNI POTENCIJALI
<ul style="list-style-type: none"> – promicanje pronatalitetne politike – zaustaviti iseljavanje i povećati standard obitelji kroz politiku aktivnog zapošljavanja – smanjiti broj osoba bez i s osnovnoškolskom naobrazbom – poduzeti aktivnosti da srednjoškolsko obrazovanje bude minimalni zahtjev za naobrazbu stanovništva – postići bolju opremljenost zdravstvenih institucija (primarne zaštite i bolnice) – izgraditi nove smještajne kapacitete za starije, nemoćne, invalidne osobe te djecu s posebnim potrebama – razviti izvaninstitucionalnu skrb za starije, nemoćne i invalidne osobe kao i za djecu s posebnim potrebama – izgraditi predškolske ustanove – urediti objekte područnih osnovnih škola – stvarati okruženje koje će ići u prilog zadržavanju mladih ljudi u županiji te im povećati kvalitetu života – osnovati „Centar kompetencija u poljoprivredi i prehrani“ – izgraditi sportske školske dvorane – izgraditi koncertnu dvoranu – izgraditi adekvatne sportske i kulturne objekte ravnomjerno raspoređene na području županije – jačati ulogu Veleučilišta u Požegi putem uvođenja atraktivnih programa za izobrazbu budućih studenata – povećati iskorištenost EU fondova u funkciji razvoja predškolskog sustava, srednjeg i visokog obrazovanja – omogućiti razvoj nove infrastrukture u srednjem i visokom obrazovanju te opremanje postojećih prostora – osigurati potrebni prostor i opremu za OCD-ove – obrazovanje članova OCD-ova – osnovati krovnu (regionalnu) OCD koja će 	<ul style="list-style-type: none"> – dobra pokrivenost zdravstvenom i socijalnom infrastrukturom – kvalitetni ljudski potencijali u sustavu zdravstva i socijalne skrbi te školstvu – dobra suradnja obrazovnih institucija te mobilnost učenika i nastavnika – kurikularna reforma – dobra pokrivenost institucija osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja – inicijativa za osnivanje „Centra kompetencija u poljoprivredi i prehrani“ u sklopu Poljoprivredno-prehrambene škole u Požegi – pučka otvorena učilišta – bogata kulturna baština i kulturna infrastruktura – postojanje Veleučilišta u Požegi – poticanje razvoja obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sustava na nacionalnoj razini – postojanje svijesti zajednice o zbrinjavanju starijih, nemoćnih, invalida i djece s posebnim potrebama – izražena multikulturalnost – velik broj OCD-ova na području županije

<p>djelovati kao servis lokalnim udrugama u razvoju do njihove samostalnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – poticanje OCD-a u područjima relevantnim za daljnji razvoj županije – podrška razvoju socijalnih inovacija u županiji – jačanje koncepta „sijede“ ekonomije – osnaživanje upravljanja razvojem županije u području društvenih djelatnosti 	
---	--

3.3. Analiza razvojnih potreba i potencijala za gospodarstvo

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN 132/17, PSŽ je u drugoj skupini, čija je vrijednost indeksa razvijenosti 93,947, a jedinice lokalne samouprave razvrstane su u drugu, treću i četvrtu skupinu, izuzev Grada Požege, koji je svrstan u šestu skupinu

Konkurentnost Požeško-slavonske županije, promatrana u okvirima Republike Hrvatske, najniža je od svih županija i nalazi se na 21. mjestu na ljestvici od 20 županija i Grada Zagreba. Ovu konkurentnost obilježava iseljavanje stanovništva, naročito mladih i obrazovanih, manji broj poduzetničkih zona te nepovoljna obrazovna struktura stanovništva.

Usitnjenost i razjedinjenost poljoprivrednih površina i nedostatak radne snage u ruralnim područjima ograničavajući su čimbenici razvoja poljoprivrede, kao i elementarne nepogode (česte poplave, tuča, suša) i depopulacija i starenje stanovništva u ruralnim područjima.

Očuvani prirodni okoliš i bogati prirodni resursi prednosti su u poslovanju poduzetnika na ovom području.

Tradicija metaloprerađivačke, tekstilne, drvne, prehrambene industrije, razvijenost tradicije uzgoja vinove loze, podrumarstva i proizvodnje vina, izvozna orijentacija poslovnih subjekata, postojanje poduzetničke infrastrukture i poslovnih prostora u pojedinim dijelovima županije, postojanje mreže obrazovnih institucija (strukovne škole, Veleučilište u Požegi, ustanove za obrazovanje odraslih), očuvana priroda i okoliš, te bogata kulturno-povijesna baština (potencijal za razvoj turizma), tradicija obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva okosnice su za budući ekonomski razvoj Požeško-slavonske županije.

Među ključnim gospodarskim i komparativnim prednostima ovog područja ističe se potencijal razvoja svih oblika poduzetništva, uključujući i kontinentalni turizam. Razvoj poduzetništva temelji se na kontinuiranom unapređenju poduzetničkog okruženja u smislu podrške i razvoja poduzetništva kroz usluge potpornih poduzetničkih institucija i poduzetničkih zona.

Kulturno-povijesna baština predstavlja prednost za oblikovanje jedinstvenih turističkih proizvoda i usluga. U turističkoj ponudi Požeško-slavonske županije postoji potreba za povećanjem broja i kvalitete smještajnih i popratnih kapaciteta, snažnije uključivanje i promocija kulturno-povijesnih vrijednosti.

Tablica 25. Razvojne potrebe i potencijali gospodarstva

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNI POTENCIJALI
<ul style="list-style-type: none"> – promijeniti dobnu strukturu stanovništva povećavanjem stope nataliteta/smanjenjem migracije – promijeniti omjer zaposleni/umirovljenik u korist zaposlenih – smanjiti stope nezaposlenosti, osobito mladih – povećati prosječne neto plaće aktivnom politikom zapošljavanja – zaustaviti negativne trendove, stvoriti poticajno „optimistično okruženje“ u poduzetništvu i poslovanju – promijeniti pristup poticanju/privlačenju 	<ul style="list-style-type: none"> – poticanje „zelenog „ poduzetništva – tradicija poduzetništva – obiteljska poljoprivredna gospodarstva – poduzetničke zone – podrška javne uprave poduzetništvu – bogatstvo prirodnih resursa – tradicija poljoprivredne proizvodnje – tradicija uzgoja vinove loze i proizvodnje vina i kvalitetna vinogorja – postojanje poduzetničke infrastrukture – izvozno orijentirana prerađivačka industrija (prehrambena i metaloprerađivačka industrija)

<p>investicija</p> <ul style="list-style-type: none"> – bolje koristiti vlastite potencijale (prije svega prirodne, a nedostatke okrenuti u prednosti) – zaustaviti rast sive ekonomije – stvarati poticajna poduzetnička okruženja – obrazovati stručni kadar jačanjem znanja i vještina za pripremu razvojnih projekata te izradu strateških razvojnih dokumenata, kao i projekata za EU fondove – obnoviti do kraja ratom razorena područja – bolje prometno povezati središte županije s udaljenim dijelovima (Pakrac, Lipik) – prometno se bolje povezati s ostalim županijama (autoputom) – stvoriti preduvjete za porast investicija – podržavati osnivanje novih poslovnih subjekata – jačati povezivanje poslovnih subjekata – poboljšati suradnju svih subjekata koji su vezani uz gospodarstvo (obrazovni sustav, gospodarstvo, jedinice lokalne samouprave) – stvoriti uvjete za razvoj socijalnog poduzetništva – stvoriti uvjete za razvoj pametnih gradova – poticati razvoj energetske učinkovitih gradova u županiji – poljoprivredno zemljište staviti u funkciju – riješiti problem usitnjenih poljoprivrednih posjeda (komasacija) – smanjiti uvoz poljoprivrednih proizvoda – vratiti povjerenje zadrugama te poticati udruživanja – poboljšati kvalitetu poljoprivrednih proizvoda – dodatno educirati poljoprivredne proizvođače kako bi bili konkurentni na tržištu – u poljoprivredi se orijentirati i na druge kulture, ne samo tradicionalne – razviti i koristiti sustave navodnjavanja u poljoprivrednoj proizvodnji – boljim gospodarenjem poboljšati kakvoću šuma u privatnom sektoru te proširiti površinu pod šumom – razviti programe za kvalitetnije korištenje sporednih šumskih proizvoda – veći prihod od gospodarenja šumskim resursima zadržati na lokalnoj razini – stvarati prepoznatljiv turistički proizvod (sinergijom svih relevantnih dionika) – poboljšati turistički marketinški pristup kroz stvaranje turističkih agencija koje će objediniti postojeću ponudu i biti nositelj daljnjeg razvoja – osnažiti edukaciju svih dionika u turizmu – upoznati i uvažavati trendove u turističkoj potražnji – staviti u turističku funkciju iskorištavanje prirodnih i drugih potencijala županije – učinkovito upravljanje razvojem županije u svrhu poticanja gospodarskog razvoja 	<ul style="list-style-type: none"> – očuvanje i jačanje identiteta i tradicionalnih vrijednosti kao osnova razvoja turističke ponude – očuvana i čista priroda – poticanje razvoja sustava za korištenje obnovljivih izvora energije – poticajna ekološka proizvodnja – regionalna suradnja – velik broj kulturnih i povijesnih lokaliteta
--	--

3.4. Analiza razvojnih potreba i potencijala za okoliš i prostor

S obzirom na svoj geografski položaj, Požeško-slavonska županija prilično je prometno izolirana, spoj na autoput (nedostaje brza cesta) te željeznički promet (neusklađen potrebama putnika i privrede). Na

mreži županijskih cesta potrebno je provesti modernizaciju kolnika te korekciju prometno-tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa. Što se tiče željezničkog prometa, Požeško-slavonska županija zaostaje za prosjekom Republike Hrvatske jer ima svega 93 km lokalnih pruga i sve su pruge II. reda.

Na području Požeško-slavonske županije postoje dva veća vodoopskrbna podsustava (Pakrac - Lipik i Požega) te niz manjih lokalnih vodovoda. Podsustav Pakrac - Lipik treba sanirati jer generira 48% gubitaka vode. Na području Požeško-slavonske županije izgradnja kanalizacijskih sustava i uređaja za pročišćavanje daleko zaostaje za izgradnjom sličnih sustava u Republici Hrvatskoj. Nužno je spajanje svih odvodnih sustava u jedan te izgradnja adekvatnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda III. stupnja pročišćavanja. Veliki su problem veoma česte poplave te pojavnost suše. Kako bi se ovaj problem dugoročno riješio, Požeško-slavonska županija u fazi je izvedbe ili pripreme infrastrukturne dokumentacije za akumulaciju „Šumetlica“ i akumulaciju „Kamenska“.

Najveći problem u gospodarenju poljoprivrednim zemljištem na području Požeško-slavonske županije predstavlja onečišćenost minskim eksplozivnim sredstvima. Prema najnovijim podacima HCR-a, na području županije još uvijek se 23,20 km² vodi kao minski sumnjivo područje. Najviše nerazminiranih površina nalazi se na području Gradova Pakraca i Lipika i Općina Brestovac i Velika. Dobra izgrađenost infrastrukture plina i električne energije prednost su za jači razvoj poduzetničke infrastrukture.

Očuvani okoliš i priroda ukazuju na čistoću tala, podzemnih i nadzemnih voda te zraka, što je velika prednost za daljnje očuvanje okoliša i prostora. Kao ključne prednosti Požeško-slavonske županije ističu se kvaliteta i raznolikost prirodnog okoliša (Park prirode Papuk, krajobraz Sovsko jezero te spomenici parkovne arhitekture) te visok stupanj biološke raznolikosti, što je osobito dobra pretpostavka za jačanje turizma.

U području upravljanja otpadom započete su inicijative za selektivnim prikupljanjem otpada. Nedostaju adekvatno uređena reciklažna dvorišta te uređena odlagališta otpada.

Inicijative za korištenjem energije iz obnovljivih izvora energije tek su u začetku. Prirodni resursi voda, vjetar i sunce predstavljaju dobru priliku za korištenje obnovljivih izvora energije uz korištenje nacionalnih i fondova EU za te svrhe.

Tablica 26. Razvojne potrebe i potencijali za okoliš i prostor

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNI POTENCIJALI
<ul style="list-style-type: none"> – urediti vodotoke – izgraditi akumulacije i retencije kao prevenciju od poplava – urediti odlagališta otpada i reciklažna dvorišta – podići svijest građana o potrebi sortiranja otpada i reciklaži – napraviti korekcije mreže NATURA 2000 u PSŽ (izbaciti područja koja nisu vrijedna, a ubaciti područja koja imaju vrijednost) i korigirati granice – uskladiti sredstva i stručne timove s MZOE i HAOP-om na provođenju monitoringa – uskladiti zaštitu i razvojne potrebe kroz uvjete zaštite prirode – smanjiti gubitke u sistemima vodoopskrbe – provesti vodo istražne radove za osiguranje novih količina vode za piće – integrirati sustave vodoopskrbe Požege, Pakraca i Lipika – graditi sustave za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda (III. stupanj pročišćavanja) usporedo s izgradnjom sustava vodoopskrbe – graditi odvojene sustave za odvodnju, odvojiti oborinsku od sanitarne otpadne vode – povećati plinifikacijsku mrežu na području županije te osigurati dovoljne količine plina kao energenta budućnosti – osigurati bolju povezanost s glavnim prometnicama (autoput) i susjednim županijama 	<ul style="list-style-type: none"> – postojanje ispostava Hrvatskih voda na području županije – zaštićene prirodne vrijednosti na području Požeško-slavonske županije – institucije za upravljanje prirodnom baštinom: Javna ustanova „Park prirode Papuk“ i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije – komunalna poduzeća na području županije koja se brinu o vodoopskrbi, kanalizaciji i otpadu – poticanje tvrtki i aktivnosti vezanih uz zbrinjavanje otpada – postojanje javne infrastrukture (voda, struja, plin, telefon, internet) – postojanje nacionalnih potpora i EU fondova – izgrađenost prometne infrastrukture – razvoj zelene mobilnosti – povoljni prirodni resursi za dobivanje energije iz obnovljivih izvora (voda, vjetar, biomasa i dr.) – razvijanje suradnje i učenja temeljem dobrih praksi jačanjem primjene modela cirkularne ekonomije u sustavu gospodarenja otpadom – pokrivenost GMS telekomunikacijskim sustavom

<ul style="list-style-type: none"> – osigurati redovno održavanje prometnica – sanirati opasna mjesta na prometnicama – izgraditi biciklističku infrastrukturu u gradovima i svim većim mjestima – razviti efikasniji javni promet na području županije – razviti željeznički promet u službi privrede i putnika – zalagati se za bolje održavanje željezničke infrastrukture – planirati pokrivenost županije širokopojasnom infrastrukturom do razine EU-a – razminirati minirana područja županije 	
---	--

4. STRATEŠKI OKVIR

4.1. Vizija

Razvojna vizija Požeško-slavonske županije je slika realnosti koju želimo živjeti u Požeško-slavonskoj županiji 2020. godine. Rezultat je ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz Županijske razvojne strategije.

VIZIJA

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA - ZELENA I ZLATNA,
ŽUPANIJA ZADOVOLJNIH LJUDI

Vizijom se promoviraju tri osnovna rasta: *pametna rast* - razvijanje ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji, *održiva rast* - promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija te *uključiva rast* - njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

4.2. Ciljevi

Ciljevi Požeško-slavonske županije prikazuju konzistentan opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih, a povezanih s razdobljem trajanja ŽRS-a.

Ciljevi razvoja Požeško-slavonske županije su:

- Cilj 1: Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj
- Cilj 2: Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj
- Cilj 3: Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost

Tablica 27. Ciljevi, prioriteti i mjere

RB	CILJ	RB	PRIORITET	RB	MJERA		
1.	Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj	1.1.	Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva	1.1.1.	Jačanje zelenog gospodarstva		
				1.1.2.	Poticanje i jačanje MSP		
				1.1.3.	Osnaživanje socijalnog poduzetništva		
				1.1.4.	Jačanje gospodarski podržavajuće infrastrukture i programa		
				1.1.5.	Jačanje regionalne suradnje		
		1.2.	Razvoj ruralnog područja	1.2.1.	Unapređenje kvalitete života u ruralnom području		
				1.2.2.	Razvoj selektivnih oblika turizma		
		1.3.	Očuvanje okoliša i prirode	1.3.1.	Zaštita okoliša i prirode		
				1.3.2.	Povećanje energetske učinkovitosti i korištenje alternativnih izvora energije		
				1.3.3.	Razminiranje cijelog područja Županije		
2.	Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj	2.1.	Jačanje društvenih djelatnosti	2.1.1.	Poticanje razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta		
				2.1.2.	Poticanje razvoja zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj razini		
				2.1.3.	Poticanje razvoja kulture		
				2.1.4.	Poticanje razvoja civilnog društva		
		2.2.	Unapređenje ostale infrastrukture	2.2.1.	Razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice		
				2.2.2.	Pružanje podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim te demografski ugroženim		
		3.	Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost	3.1.	Djelotvorno i učinkovito upravljanje regionalnim razvojem	3.1.1.	Provođenje procesa planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima
						3.1.2.	Povećati učinkovitost upravljanja javnom imovinom na regionalnoj razini
3.2.	Potpora očuvanju, razvoju i promociji slavonskog i multikulturalnog identiteta			3.2.1.	Brendiranje tradicijskih vrijednosti na području PSŽ-a		
				3.2.2.	Razvoj i poticanje multikulturalnosti		

Cilj 1. Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj

Relevantnost

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave razvrstane su prema stupnju razvijenosti (NN 132/17) i to kako slijedi:

PSŽ je u drugoj skupini, čija je vrijednost indeksa razvijenosti 93,947, a jedinice lokalne samouprave razvrstane su u drugu, treću i četvrtu skupinu, izuzev Grada Požege, koji je svrstan u šestu skupinu.

Gospodarstvo PSŽ po većini pokazatelja konkurentnosti (regionalnom indeksu konkurentnosti zauzima 21. mjesto, a po indeksu razvijenosti 17. mjesto) zauzima zadnja mjesta među hrvatskim županijama.

Gospodarski razvoj i rast temelje se prije svega na poduzetništvu, poljoprivredi, industriji i turizmu. Nezaposlenost je posebno izražena među mladima, a među ranjive skupine u tom smislu ulaze i starije osobe. Poduzetnička aktivnost slabija je u ruralnom području nego u ostatku županije, a programi poticanja poduzetništva nisu dovoljni o čemu svjedoče i nepopunjeni kapaciteti poduzetničkih zona i nedostatan broj poduzetničkih potpornih institucija. Zeleno poduzetništvo i zeleno gospodarstvo tek su u začetku. Nedostaje suradnja sa znanstvenom zajednicom.

Očekivani način ostvarenja

Cilj će se ostvariti poticanjem i provedbom aktivnosti usmjerenih na jačanje malog i srednjeg poduzetništva pri čemu će se prednost dati, kroz zeleni i pametni razvoj, i aktivnostima koje imaju potencijal podizanja konkurentnosti uz poštovanje temeljnih vrijednosti održivog razvoja. U skladu s time, poticati će se daljnja prostorna kohezija unutar županijskog područja razvojem zelenog prometa te svekolika kvaliteta života putem aktivnosti izravno usmjerenih na očuvanje i zaštitu okoliša, uključujući promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Nadalje, u sklopu ovog cilja poduprijet će se daljnja ulaganja u obrazovanje kao temeljni čimbenik pametnog rasta te jačanja ekonomske i socijalne kohezije, s naglaskom na inovativne obrazovne procese, programe i tehnologije u svrhu postizanja što pozitivnijeg učinka na ukupan društveno-ekonomski razvoj županije. Poseban naglasak dat će se unaprjeđenju života u ruralnom području, selektivnom turizmu, zaštiti okoliša, razminiranju te povećanju energetske učinkovitosti.

Dosljednost

Cilj 1. usklađen je s ciljevima ključnih strateških dokumenata na nacionalnoj te regionalnoj i lokalnoj razini.

Dokumenti nacionalne razine relevantni za ovaj cilj:

- **Strategija regionalnog razvoja RH za razdoblje do kraja 2020., NN 75/17 (strateški cilj 1. Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja, strateški cilj 2. Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti)**
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode RH za razdoblje od 2017. do 2025. godine, NN 72/17 (dugoročni nacionalni ciljevi: 1. Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, zrak i tla u RH, održati postojeću biološku raznolikost u RH, sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti)
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, NN 55/13 (opći cilj: povećanje atraktivnosti i konkurentnosti hrvatskog turizma do 2020. godine)
- Strategija energetskog razvoja RH do 2020., NN 130/09 (tri temeljna cilja: sigurnost opskrbe energijom, konkurentnost energetskog sustava, održivost energetskog razvoja)
- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020. (opći cilj: povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj)

- Industrijska strategija Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. kojom se potiče jačanje konkurentnosti poduzetnika u industrijskim djelatnostima
- Plan gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2017.-2022., NN 3/17
- Strategija održivog razvoja RH, NN 30/09,
- Nacionalna šumarska politika i strategija , NN 120/03
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016.-2021., NN 66/16
- Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014.-2020. godine
- **Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.** (OPKK), posebno njegove prioritetne osi 3 - Poslovna konkurentnost, Prioritetna os 4 – Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, 6 – Zaštita okoliša i održivost resursa, 7 – Povezanost i mobilnost , 9 – Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
- **Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.** (OPULJP), posebno prioritetna os 3 – Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Na regionalnoj razini cilj se uklapa u ciljeve i prioritete sadržane u :

- Županijskoj razvojnoj strategiji PSŽ do kraja 2020.
- Master planu turizma Požeško-slavonske županije i Brodsko-posavske županije
- Strategiji razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. godine
- Akcijskom planu energetske učinkovitosti PSŽ za razdoblje 2016. - 2018. godine
- Programu zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjena za područje Požeško-slavonske županije.

Na lokalnoj razini cilj je komplementaran s ciljevima sadržanim u:

- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Barun Trenk“ do kraja 2020.
- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“ do kraja 2020.
- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Posavina“ do kraja 2020.
- Razvojnoj strategiji JLS-a (gradova i općina) do kraja 2020.
- Strateškom planu razvoja turizma gradova Lipika i Pakraca.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jediniца	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
Povećan stupanj razvijenosti	Prosječna vrijednost indeksa razvijenosti	%	Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih društveno-ekonomskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	33,8	2013.	60	2020.	5 godina	MRRFEU, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti
Povećan regionalni indeks konkurentnosti	Regionalni indeks konkurentnosti (RIK)	broj	Regionalna konkurentnost mjeri se pomoću kvantitativnih (statističkih pod-indeksa) i kvalitativnih podataka (anketni pod-indeksa) o poslovnom sektoru (poduzeća) i poslovnom okruženju	21	2016.	18	2020.	godišnje	JLS, Nacionalno vijeće za konkurentnost

Cilj 2. Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj

Relevantnost

Ovaj cilj definiran je temeljem razvojnih problema i potreba u PSŽ u području jačanja društvenih djelatnosti te unapređenja ostale infrastrukture.

U području obrazovanja među glavnim razvojnim problemima su nedovoljna uključenost gospodarstva, tijela lokalne i regionalne samouprave u procese oblikovanja studijskih programa i ulaganja gospodarstva u visokoškolsko obrazovanje i znanstvenoistraživački rad, nedovoljna usklađenost s državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, nastavni planovi i programi škola neprilagođeni potrebama gospodarstva i razvoja županije, nedostatak odgovarajućih prostornih kapaciteta i suvremene opreme u obrazovnim ustanovama, nedostatan ljudski resursi u odgojno-obrazovnim ustanovama, neprilagođenost strukovnog obrazovanja europskim standardima, nedovoljna osviještenost stanovništva o potrebama cjeloživotnog obrazovanja.

U području zdravstva i socijalne skrbi glavni su razvojni problemi u PSŽ-u: nedostatak i/ili dotrajnost prostora i opreme zdravstvenih i socijalnih ustanova, nedostatak zdravstvenih kadrova (osobito visokoobrazovanih) i kadrova u području socijalne skrbi (posebno specijaliziranih), potrebe za reorganizacijom i podizanjem kvalitete pružanja pojedinih zdravstvenih i socijalnih usluga i njihove dostupnosti, potreba intenzivnijeg provođenja programa promocije zdravlja i prevencije bolesti na svim razinama zdravstvene zaštite, nedovoljno razvijeni izvaninstitucionalni oblici skrbi za sve korisničke skupine, nepoznavanje mogućnosti koje se u sektoru socijalne skrbi mogu ostvarivati putem društvenog poduzetništva.

U sportu i rekreaciji glavni su razvojni problemi nedovoljan broj obrazovanog i educiranog stručnog kadra, nedovoljna uključenost pojedinih društvenih skupina (npr. marginalne skupine, žene), vrlo loše stanje izgrađenosti sportske infrastrukture, nedovoljna uključenost sportskih programa i manifestacija u turističku ponudu.

U području civilnog društva glavni su razvojni problemi nedovoljna educiranost i informiranost građana o važnosti i vrijednosti civilnog društva, nepostojanje strategije razvoja civilnog društva, nepostojanje institucionalnog okvira za poticanje razvoja civilnog društva, nedovoljna osviještenost građana o važnosti volonterstva, nedovoljno korištenje različitih izvora financiranja programa i aktivnosti OCD-a, nedovoljna osnaženost civilnog sektora u financijskom, tehničkom i ljudskom pogledu. Udruge se na početku svog djelovanja u većini slučajeva susreću s nedostatkom osnovnih potreba kao što su prostor te tehnička oprema. One razvijenije često imaju potrebe u vidu obrazovanja, savjetovanja, konzultacija, kao i stručne literature.

U području komunalne infrastrukture glavni su razvojni problemi neučinkovit sustav vodoopskrbne mreže i sustavi odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, neuspostavljen integrirani sustav gospodarenja otpadom i nesanirana legalna i ilegalna odlagališta otpada. Prometna infrastruktura ima nedovoljnu kvalitetu cestovnih prometnica, nedovoljnu povezanost dijelova županije te tehnički zastarjele i nekonkurentne željezničke pruge, nepovezane s glavnim hrvatskim i međunarodnim željezničkim pravcima. Energetska učinkovitost i u javnom i u privatnom sektoru ne zadovoljava, nedostatan je planiranje i provedba programa korištenja obnovljivih izvora energije, osobito u privatnom sektoru te manjak programa .

Zbog neujednačene razvijenosti pojedinih dijelova županije, potrebno je unaprijediti ostalu infrastrukturu prema potrebama lokalne i regionalne zajednice te napose vodeći računa o podršci prema područjima s razvojnim posebnostima (ruralna i brdsko-planinska te ratom ugrožena područja), osobito ruralnim i demografski ugroženim.

Očekivani način ostvarenja

Ovaj cilj ostvarit će se smanjivanjem i rješavanjem utvrđenih razvojnih problema nizom povezanih mjera koje se odnose na razvoj sustava odgoja, obrazovanja i sporta, prilagodbe potrebama razvoja gospodarstva, poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi, razvoja kulture, razvoja civilnog društva i društvenog poduzetništva. Također, nužno je sustavno i kontinuirano ulaganje u ostalu infrastrukturu.

Dosljednost

Ovaj cilj uklapa se u strateške dokumente na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Dokumenti nacionalne razine relevantni za ovaj cilj:

- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 2014. - 2020. (misija: osigurati kvalitetno obrazovanje dostupno svima i pod jednakim uvjetima, u skladu sa sposobnostima svakog korisnika sustava)
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020. (strateški razvojni pravci: 1. Poboljšanje povezanosti i kontinuiteta u zdravstvu, 2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite, 3. Povećanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenog sustava, 4. Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite, 5. Poboljšanje pokazatelja zdravlja)
- Strategija prostornog razvoja RH, NN 106/17 (prioriteti prostornog razvoja: 4.1. Održivost prostorne organizacije, 4.2. Očuvanost identiteta prostora, 4.3. Prometna dostupnost, 4.4. Razvijanje energetskog sustava RH i povezanost s evropskim te 4.5. Otpornost na promjene)
- Strategija prometnog razvoja RH, NN 84/17 (Strategija predviđa 16 ciljeva primjenjivih na prometni sektor, 37 specifičnih ciljeva i 116 mjera za 6 prometnih sektora: željeznički, cestovni, zračni, pomorski i unutarnju plovidbu, javni gradski, prigradski i regionalni prijevoz)
- Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (ključni cilj: pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijem dijelu stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina)
- Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine (ciljevi: Osigurati ujednačen razvoj i zastupljenost OCD u svim regijama RH, Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i OCD koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima i drugi)
- Strateški plan ministarstva kulture RH 2015. - 2017.

Na regionalnoj razini cilj se uklapa u ciljeve i prioritete sadržane u :

- Županijskoj razvojnoj strategiji PSŽ do kraja 2020.
- Strategiji razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. godine.

Na lokalnoj razini cilj je komplementaran s ciljevima sadržanim u:

- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Barun Trenk“ do kraja 2020.
- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“ do kraja 2020.
- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Posavina“ do kraja 2020.
- Razvojnoj strategiji JLS-a (gradova i općina) do kraja 2020.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedini ca	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
Smanjenje iseljavanja mladih ljudi	Migracijski saldo	Broj	Povećanjem kvalitete kvalitete življenja kroz održiv regionalni razvoj te otvaranjem radnih mjesta povećat će se zanimanje mladih i radno sposobnih za ostanak u županiji	685	2011.	100	2020.	Godišnje	DZS, JLS
Povećanje broja stanovnika	Broj stanovnika	Broj		78.034	2011.	85.000 (8,9%)	2021.	Popis stanovništva	DZS, JLS

Cilj 3. Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost

Relevantnost

U upravljanju regionalnim razvojem, ograničenja i problemi su nedostatna ekipiranost stručnim kadrovima u upravnim i javnim institucijama, manjak znanja, vještina i ljudskih potencijala u JLS-ovima za upravljanje učinkovitim razvojem.

Donošenje i postojanje strateških dokumenata na regionalnoj razini veoma je bitno za lokalnu zajednicu, ali nije i dostatno te garancija razvoja koji oni propisuju. Daleko je važnija provedba i praćenje tih dokumenata.

Često se puta u planiranju takvih dokumenta išlo na nerealne ciljeve i prioritete koji se u zadanom planskom vremenu ne mogu realizirati, što zbog preambicioznog pristupa planiranju pa sve do nedostatka novčanih sredstava za njihovu realizaciju. Dosadašnji nekonzistentan zakonski pristup problematici strateškog planiranja često je rezultirao konfliktnim rješenjima. Upravljanje javnom imovinom na lokalnoj razini često puta je marginalizirano.

Za očuvanje slavonskog identiteta treba razvijati i primjenjivati sustavan pristup cjelovitom brendiranju Slavonije kao regije sa svim njezinim identitetskim sastavnicama (prostornim, prirodnim, kulturnim, povijesnim, gospodarskim, društvenim), kreirati i primijeniti brend Slavonije. Potrebno je povećati kvalitetu slavonskih proizvoda, poticati stvaralaštvo, kreativnost, inovacije zasnovane na izvornosti te osigurati visoku izvrsnost promocije i komunikacije.

Multikulturalizam je jedna od važnih sastavnica županijskog identiteta pa se ovim ciljem utvrđuju aktivnosti za njegovo daljnje afirmiranje kao dio društvenog i sveukupnog razvoja županije.

Očekivani način ostvarenja

Za ostvarenje ovog cilja utvrđene su skupine niza konkretnih mjera za poboljšanje učinkovitog upravljanja regionalnim razvojem i za osnaživanje kapaciteta i opremanje za učinkovito upravljanje javnom imovinom na lokalnoj i regionalnoj razini.

Definirani cilj planira se ostvariti kroz ulaganja u očuvanje slavonskog identiteta, očuvanje i promicanje održivog korištenja kulturne i prirodne baštine u funkciji turističkog razvoja, umrežavanjem svih institucija čije djelovanje obuhvaća sastavnice regionalnog slavonskog identiteta te prezentacijom i promocijom slavonskog identiteta (promocija i afirmacija branda Slavonije kao regije). Potrebno je i poticati razvoj multikulturalizma ulaganjem u obrazovanje za očuvanje etničkog identiteta, osobito u razvoju etničke nastave na svim obrazovnim razinama, očuvanje i promicanje održivog korištenja kulturne i prirodne baštine u funkciji razvoja etničkih zajednica i manjina.

Dosljednost

Ovaj cilj uklapa se u strateške dokumente na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini.

Dokumenti nacionalne razine relevantni za ovaj cilj:

- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (strateški cilj 3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem)
- Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. - 2020. (ključni cilj: osiguranje pravodobne, pouzdane i kvalitetne javne usluge korisnicima radi osiguravanja višeg životnog standarda svih građana i stvaranja poticajne poduzetničke okoline)
- Ustavni zakon o nacionalnim manjinama (članak 7. točka 4. kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanja i zaštite svojih kulturnih dobara i tradicije).

Na regionalnoj razini cilj se uklapa u ciljeve i prioritete sadržane u:

- Županijskoj razvojnoj strategije PSŽ do kraja 2020.
- Strategiji razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. godine.

Na lokalnoj razini cilj je komplementaran s ciljevima sadržanim u:

- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Barun Trenk“ do kraja 2020.

- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“ do kraja 2020.
- Lokalnoj razvojnoj strategiji Lokalne akcijske grupe „Posavina“ do kraja 2020.
- Razvojnoj strategiji JLS-a (gradova i općina) do kraja 2020.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jediniца	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
Povećanje broja projekata i aktivnosti sufinanciranih iz EU fondova	Sufinancirani projekti i sufinancirane aktivnosti	kn	Potpora provedbe projekata i aktivnosti sufinanciranjem iz EU fondova u iznosu do 90%	16,4 mil. kn	2015.	2,5 milijardi kn	2020.	godišnje	Izveštaj o provedbi županijske strategije
Povećan broj projekata i aktivnosti u promociji slavonskog identiteta i multikulturalnosti	Broj projekata i aktivnosti:		Potrebno je povećati kvalitetu slavonskih proizvoda, poticati stvaralaštvo, kreativnost, inovacije zasnovane na izvornosti te osigurati visoku izvrsnost promocije i komunikacije. Multikulturalizam je jedna od važnih sastavnica županijskog identiteta.						
	-identitet	Broj		6	2015.	15	2020.	godišnje	Izveštaj o provedbi županijske strategije
	-multi kulturalnost	Broj		5	2015.	10	2020.	godišnje	

4.3. Razvojni prioriteti i mjere

Razvojni prioritet 1.1. - Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva

Cilj

Cilj je razvojnog prioriteta 1.1. unaprijediti gospodarske aktivnosti na području županije te povećati zaposlenost u gospodarstvu putem poticanja inovacija, zelenog gospodarstva, jačanja gospodarske podržavajuće infrastrukture i programa, poticanja i jačanja MSP, jačanja regionalne suradnje, ulaganja u obrazovanje i jačanje kapaciteta poduzetnika, povezivanja znanstvene zajednice s gospodarstvom te jačanja potpornih institucija i diverzifikacije potpornih programa namijenjenih gospodarstvu.

Opravdanje

Prostorna je raspodjela poduzetničkih aktivnosti nejednaka, sa središtem poduzetničkih aktivnosti u Požegi i Pakracu, a slabijom razinom aktivnosti u ostatku županije. Potencijali za razvoj zelenog, održivog i eko-društvenog gospodarstva su značajni, uzimajući u obzir atraktivne krajolike, bogatu prirodnu i kulturnu baštinu te još uvijek prisutnu tradicijsku poljoprivrednu proizvodnju, no još uvijek nisu poprimili veće razmjere. Imajući u vidu s jedne strane značajne potencijale te s druge velik tržišni potencijal takvog oblika gospodarstva, njegovu ekonomsku stabilnost i značaj za razvoj posebice ruralnih krajeva, to je područje prepoznato kao važna razvojna niša ruralnog područja.

Razvojem zelenog gospodarstva smanjit će se rizici po okoliš te ublažiti klimatske promjene. Cilj zelenog gospodarstva nije samo učinkovitost, nego i prelazak na gospodarstvo sa što manje štetnih otpadnih tvari i CO₂, koje učinkovito koristi i upravlja svojim resursima.

Na području županije postoji tendencija umrežavanja poduzetnika i povezivanje poslovnog sektora sa znanstvenom zajednicom. Veleučilište u Požegi potiče suradnju i surađuje s gospodarstvom i lokalnom zajednicom, no takve inicijative valja ojačati i poticati. Pri tome je važno osigurati i odgovarajuće obrazovne aktivnosti i programe za razvoj poduzetništva, kako bi se postavili temelji za razvoj pametnog, održivog i uključivog rasta.

Posebno treba ojačati malo i srednje poduzetništvo raznim mjerama na županijskoj i nacionalnoj razini te ojačati socijalno poduzetništvo koje stvara inovativna rješenja za neriješene društvene probleme i

rješava poboljšanje životnih uvjeta različitih skupina ljudi. Primarni cilj socijalnog poduzetništva nije iskoristiti tržišne prilike radi ostvarivanja dobiti, nego riješiti društvene probleme.

Promjenom demografske strukture populacije sve više postoji potreba za korištenjem „sijede ili bijele ekonomije“. Te se prilike pojavljuju zahvaljujući tome što rastuća populacija mladih umirovljenika i starijih osoba ima specifične potrebe. Poboljšanje novih proizvoda i usluga za osobe starije dobi smatra se važnim aspektom budućeg gospodarskog rasta i razvoja, osobito usluge u turizmu, rekreaciji te proizvodi i usluge vezane uz zdravstvenu skrb te skrb za starije i nemoćne osobe.

Kvaliteta poduzetničke infrastrukture i dostupnost poduzetničkih potpornih institucija i njihovih programa različita je na području županije, a na području nekih jedinica lokalne samouprave takva podrška poduzetnicima nije organizirana.

Razvijanje zajedničkih projekta putem regionalne suradnje razvojni je potencijal od iznimne važnosti za regionalne samouprave, poduzetnike i institucije.

Opis

Prioritet će se ostvariti provedbom mjera kojima se potiče razvoj zelenog gospodarstva, poticanje i jačanje MSP, osnaživanje socijalnog gospodarstva, jačanje infrastrukture i programa, kao i regionalne suradnje.

Mjere

Mjera 1.1.1. Jačanje zelenog gospodarstva

- poticanje domaćih i stranih ulaganja
- poticanje izvozno orijentiranog gospodarstva
- promocija i uvođenje stimulativnih mjera za razvoj zelenog gospodarstva
- unapređenje infrastrukture zelenog gospodarstva, uključujući u području poljoprivrede
- poticanje eko-inovacija u poduzetništvu
- osiguranje podrške poduzećima, subjektima malog gospodarstva, obrtima i OPG-ima za uvođenje i primjenu novih tehnologija i naprednih materijala
- osnaživanje primjene modela „quintuple helix“ (suradnja javne uprave, akademske zajednice, gospodarskog sektora i civilnog društva, uz istovremeno uvažavanje okolišne komponente) u gospodarstvu
- izrada analize mogućnosti i programa za privlačenje ulaganja u PSŽ
- kontinuirano nastupati prema državnim institucijama s konkretnim prijedlozima za pojednostavljenje administrativnih procedura za nove investicije
- razvijanje sustava potpora i/ili olakšica za male i srednje poduzetnike koji ulažu na području PSŽ i otvaraju nova radna mjesta
- poticanje i razvoj poduzetničkih centara i inkubatora

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.1.1.

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Mjerenje broja novoizgrađenih ili obnovljenih gospodarskih, turističkih ili seljačkih objekata	Broj objekata, centara	Povećanjem poticanja zelenog gospodarstva u vidu stranih i domaćih ulaganja	5	2020.	godišnje	JLS, poduzetnici, TZ
Nabavka strojeva, uvođenje novih linija i tehnologija proizvodnje	Broj strojeva, linija, tehnologija	Povećanjem poticanja zelenog gospodarstva u vidu stranih i domaćih ulaganja	10	2020.	godišnje	JLS, Podaci poduzetnika

Mjera 1.1.2. Poticanje i jačanje MSP

- poticanje udruženja i klastera na ulaganja, razvoj i implementaciju novih tehnoloških rješenja i inovacija
- poticanje aktivnosti istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija poslovnog sektora u svrhu jačanja konkurentnosti njihovih proizvoda i usluga
- poticanje suradnje znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora usmjerenih na razvoj konkurentnog gospodarstva
- poticanje i razvoj poduzetničkih centara i inkubatora
- poticanje stvaranja inovativnih start-up poduzeća
- osmišljavanje i provedba obrazovnih i savjetodavnih programa za poduzetnike
- osmišljavanje i provedba obrazovnih programa za nezaposlene u svrhu njihova samozapošljavanja i uključivanja u poduzetništvo
- poticanje poduzetnika na sudjelovanje u programima cjeloživotnog obrazovanja
- priprema i provedba programa cjeloživotnog obrazovanja u skladu s potrebama poduzetništva i zahtjevima tržišta rada
- poticati zapošljavanje mladih i visokoobrazovanih ljudi
- poticati, zapošljavati i uključivati u poslovne procese osobe s posebnim potrebama
- poticanje i izgradnja poduzetničkih zona

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.1.2.

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Institucionalna podrška obrazovanju za poduzetništvo	broj polaznika edukacija	Jačanje znanja o poduzetničkim vještinama	200	2020.	godišnje	PSŽ, potpome institucije, HZZ
Broj novoizgrađenih, prenamijenjenih ili rekonstruiranih poslovnih objekata na području PSŽ	broj objekata	Raspoloživost kvalitetne poslovne infrastrukture za podršku poduzetničkim aktivnostima	3	2020.	godišnje	PSŽ, poduzetnici
Nabavaka opreme	broj komada	Unapređenje poslovanja u sektoru MSP	20	2020.	godišnje	PSŽ, poduzetnici

Mjera 1.1.3. Osnaživanje socijalnog poduzetništva

- promocija, edukacija i pružanje podrške aktivnostima socijalnog poduzetništva
- jačanje kapaciteta javnih tijela, nevladinih organizacija i drugih aktera za socijalne inovacije
- podrška razvoju i provedbi mjera socijalnih inovacija, posebice u području dugotrajne nezaposlenosti, nezaposlenosti mladih, brige za osobe u riziku od socijalne isključenosti i sl.
- razvoj interkulturalnih aktivnosti usmjerenih na mladež i starije osobe
- poticanje i pružanje podrške aktivnostima međugeneracijske solidarnosti („sijeda/bijela“ ekonomija)
- poticanje i razvoj poduzetničkih aktivnosti kod privatnih subjekata koji pružaju socijalnu skrb

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.1.3.

Definicija	Jedinica	Opis	Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
			Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Osnivanje institucije i udruge za promicanje i pomoć socijalnom poduzetništvu	broj institucija/udruga	Osnivanje institucija i udruge za pomoć socijalnom poduzetništvu	2	2020.	godišnje	PSŽ, OCD-ovi

Mjera 1.1.4. Jačanje gospodarski podržavajuće infrastrukture i programa

- jačanje kapaciteta za upravljanje zonama i poduzetničkim potpornim institucijama
- jačanje kapaciteta potpornih institucija za pružanje podrške poduzetnicima, uključujući razvoj programa za unapređenje i pokretanje poslovanja, edukaciju zaposlenika, izradu analiza inovativnih rješenja i njihovih tržišnih potencijala, razvoj inkubacijskih i predinkubacijskih usluga i sl.
- povezivanje potpornih institucija i razmjena praksi i iskustava
- promocija poduzetničkih potpornih institucija i programa
- educirati kadrove za vođenje inkubatora i drugih oblika potporne infrastrukture
- ulaganje u poduzetničku infrastrukturu i opremanje (izgradnja/proširenje kapaciteta i opremanje zona, inkubatora, razvojnih poduzetničkih parkova i sl.)
- podržati osnivanje start-up i spin-off tvrtki
- razvijati osnovnu poduzetničku infrastrukturu unutar postojećih poslovnih poduzetničkih zona gdje je manjak takve infrastrukture prepreka razvoju malog i srednjeg poduzetništva
- poboljšati i koordinirati institucionalnu infrastrukturu za poticanje poduzetništva
- revitalizirati pojedine dijelove JLS-a, industrijske zone, bivše vojne i druge objekte, čime će se omogućiti korištenje postojećih (fizičkih) resursa

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.1.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja i uređenje poslovne zone i inkubatora	Broj uredenih poslovnih zona i inkubatora	Raspoloživost kvalitetne poslovne infrastrukture za podršku poduzetničkim aktivnostima	10	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
Izrada sektorskih analiza i baza podataka	Broj izrađenih studija	Raspoloživost i unapređenje kvalitetnih sektorskih analiza i baza podataka za podršku poduzetničkim aktivnostima	2	2020.	godišnje	JLS, VUP, Srednje škole, Otvorena učilišta

Mjera 1.1.5. Jačanje regionalne suradnje

- poboljšati međuzupanijsku suradnju u zaštiti okoliša i prirode
- poticati i razvijati prekograničnu suradnju na razvojnim projektima, osobito na CBC (prekogranična suradnja) projektima sa susjednim državama
- jačati partnerske odnose s drugim županijama, europskim grupacijama teritorijalne suradnje, međunarodnim asocijacijama, poglavito usmjerenim na realizaciju relevantnih razvojnih projekata od zajedničkog interesa
- poticati i razvijati zajedničke projekte na regionalnoj razini

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.1.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Projekti uključeni u CBC s mađarskom, BiH i Srbijom	Broj programa	Veliki su doprinos zajednici projekti uključeni u prekograničnu suradnju (CBC)	10	2020.	godišnje	JLS, Ministarstvo regionalnog razvoja, Tajništvo CBC-a
Sporazumi o regionalnoj suradnji	Broj sporazuma	Doprinos razvoju zajednice kroz regionalnu i međunarodnu suradnju	3	2020.	godišnje	PSŽ, JLS-ovi

Razvojni prioritet 1.2. - Razvoj ruralnog područja

Cilj

Cilj je razvojnog prioriteta 1.2. unaprijediti kvalitetu života ruralnog područja kroz sve aktivnosti vezane za ruralno područje.

Posebno se treba razviti kontinentalni turizam selektivnih oblika vezanih za bogati ruralni krajolik i bogatu kulturnu i povijesnu baštinu ruralnih područja.

Težnja je zaustavljanje iseljavanja te demografska obnova ruralnog područja.

Opravdanje

Stanje u ruralnim područjima moguće je sažeto razmotriti kroz sljedeće osnovne probleme:

smanjena reprodukcijaska moć obiteljskih gospodarstava, usitnjeni posjedi, nesigurna proizvodnja (recesija), skupi bankovni krediti, smanjena potrošnja na domaćem tržištu radi uvoza hrane, nepovjerenje prema udrugama i zadrugama te nedostatak adekvatne suvremene tehnologije. Problemi koji se tiču obrade zemlje i proizvodnje hrane su:

prosječna veličina obiteljskog gospodarstva je 1 - 3 ha, manji dio vlasnika živi isključivo od poljoprivrede, vlasnik zemljišta većinom ima više manjih parcela (veličine do 1 ha) veoma udaljenih jednih od drugih, neriješeni vlasnički odnosi, promjene kulture i državni poticaji, zakon o nasljeđivanju, nemogućnost zakupa državnog zemljišta, neusklađenost podataka katastra i gruntovnice te drugi.

Kod proizvodnje viška proizvoda postoji problem skladištenja i prerade. U usporedbi s drugim dijelovima Slavonije i Hrvatske, županija se teško može natjecati u proizvodnji velikih količina proizvoda te je ključ gospodarskog razvoja sela u razvoju koji omogućuje očuvanje zdravih ruralnih zajednica. Razina znanja s ovog područja u županiji trenutno je niska. Navodnjavanje se malo ili uopće ne provodi u poljoprivrednoj proizvodnji.

Privatni vlasnici šuma susreću se s mnogim problemima: centraliziran sustav upravljanja šumama, lokalna zajednica dobiva veoma malo od šumskog bogatstva, značajan dio šumskog otpada i biomase nije iskorišten jer nema preradbenih kapaciteta, propadanje šume zbog klimatskih promjena, problem upravljanja šumama. Upravo centralizirani sustav upravljanja šumama jedan je od značajnijih problema.

Razvojem selektivnog turizma, seoskog, omogućit će se veći poduzetnički zamah u ruralnom području te plasman domaćih proizvoda direktno s njive na stol.

Opis

Prioritet će se ostvariti provedbom mjera kojima se unapređuje kvaliteta života te razvija selektivni oblik turizma, seoski, krajobrazni.

Unapređenje kvalitete života provodit će se određenim aktivnostima kao što su edukacija poljoprivrednika i poduzetnika, poticanje određenih vrsta proizvodnji, poticanje udruživanja, poticanje mladih na ostanak na selu, omogućavanje navodnjavanja usjeva, rješavanje imovinskih odnosa sela komasacijom ili sređivanjem katastarskih i gruntovnih imovinskih stanja na selu.

Kroz mjeru razvoja selektivnog turizma, seoskog, omogućit će se direktno povezivanje poljoprivredne proizvodnje i turističke ponude. Sve ovo omogućit će opstanak i razvoj ruralnog područja.

Mjere

Mjera 1.2.1. Unapređenje kvalitete života u ruralnom području

- povezivati proizvođače hrane, turističke subjekte, dobavljače i potencijalne kupce
- poticati proizvodnju autohtonih tradicijskih i ekoloških proizvoda
- izgraditi i održavati infrastrukturu za preradu i skladištenje poljoprivrednih prehrambenih i nedravnih šumskih proizvoda u ruralnom prostoru te unaprijediti komunalnu i prometnu infrastrukturu

- poticati osnivanje poljoprivrednih zadruga i drugih oblika povezivanja poljoprivrednih proizvođača (proizvođačke organizacije, gospodarska interesna udruženja - klasteri/konzorciji i dr. te osnivanje udruga privatnih vlasnika šuma i udruga sakupljača šumskih proizvoda)
- osigurati potpore mladim poljoprivrednicima, poticaje razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava i razvoju nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima
- poticati razvoj malih multifunkcionalnih poljoprivrednih gospodarstava
- podupirati prijavu projekta iz ruralnog područja PSŽ za korištenje sredstava iz fondova EU-a namijenjenih poljoprivredi i ruralnom razvoju
- provoditi kontinuirano formalno stručno osposobljavanje poljoprivrednika (u srednjim poljoprivrednim školama i na fakultetima) te razvijati sustav cjeloživotnog specijalističkog obrazovanja za specifična znanja i vještine potrebne za jačanje razvoja ruralnih područja
- promovirati, zaštititi i brendirati poljoprivredno-prehrambene proizvode i druge proizvode ruralnog područja, s posebnim naglaskom na proizvode tradicijske poljoprivrede i proizvode autohtonih pasmina i sorata
- planirati, izgraditi i opremiti sustave javnog navodnjavanja s pratećom hidrotehničkom infrastrukturom
- podupirati i inzistirati na provođenju komasacije te sređivanju i usklađivanju katastra i gruntovnice
- planirati akumulacije i retencije za zaštitu od poplava te kao objekte za navodnjavanje (akumulacije)
- poticati i razvijati pomoć poljoprivrednicima za slučaj suše i tuče
- razvijanje poticaja na lokalnoj razini poljoprivrednicima u slučaju nabave stada ili usjeva i sl.

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Poticanje projekata mladih i malih poljoprivrednika	Broj potpomognutih projekata	Zbog demografskog slabljenja sela, ostanak i poticanje mladih na selu doprinos je jačanju ruralnog područja	55	2020.	godišnje	JLS, Ministarstvo poljoprivrede, Agencija za plaćanje u poljoprivredi
Programi za osposobljavanje mladih i drugih poljoprivrednika	Broj programa	Stvaranje povoljnog okruženja za pokretanje i razvoj poljoprivredne proizvodnje primjenjujući najnovija saznanja kroz edukaciju	10	2020.	godišnje	Potporne institucije, JLS, Obrazovne ustanove i Ministarstvo obrazovanja

Mjera 1.2.2. Razvoj selektivnih oblika turizma

- unaprijediti i povećati turističke kapacitete na području županije
- povećati i unaprijediti etno i gastro ponudu
- poticati razvoj prepoznatljivog turističkog proizvoda (branda) županije
- razvoj turističkih proizvoda utemeljenih na tradicionalnim vrijednostima
- razvijati turističku ponudu u zaštićenim prirodnim područjima (Park prirode -Geopark Papuk, Sovsko jezero i sl.)
- poticati obogaćivanje turističke ponude kulturnim sadržajima ponudom novih turističkih proizvoda povezanih s kulturnom baštinom i razvijenih za različite ciljne skupine posjetitelja
- promovirati kulturne vrijednosti kao turistički proizvod
- poticati razvoj i unapređenje kulturnog turizma
- poticati razvoj i unapređenje seoskog i urbanog turizma, biciklizma, jahanja, lovnog turizma, konjičkog, vjerskog, zdravstvenog te drugih oblika turizma
- razvijanje poticaja na lokalnoj razini turističkih aktivnosti za razvoj seoskog turizma

- poticanje i razvijanje turističkih manifestacija regionalnog i lokalnog karaktera
- poticati i razvijati pojedine turističke destinacije ; bivše odmaralište „Zvečevo“, skijaške staze (Nevoljaš i planinarski dom i staza „Omanovac“)
- poticanje i razvoj termalnog turizma (terme Lipik i termalni izvori u Velikoj)

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Povećanje broja turističkih objekata i sadržaja	Broj objekata/broj km	Doprinos zajednici kroz ulaganje u turističke objekte i sadržaje	19	2020.	godišnje	Turističke zajednice, JLS
Investiranje u turističke manifestacije i priredbe	Broj manifestacija	Doprinos zajednici kroz investiranje u postojeće i nove turističke manifestacije	10	2020.	godišnje	Turističke zajednice, JLS, Financijska agencija

Razvojni prioritet 1.3. - Očuvanje okoliša i prirode

Cilj

Cilj je ovog razvojnog prioriteta pridonijeti očuvanju okoliša i prirode kao jednih od glavnih razvojnih resursa i nositelja identiteta područja Požeško-slavonske županije.

Opravdanje

Analizom stanja okoliš i priroda prepoznati su kao jedni od glavnih razvojnih resursa područja županije.

Na području Požeško-slavonske županije postoje zaštićene sljedeće prirodne vrijednosti:

Park prirode „Papuk“, značajni krajobraz (Sovsko jezero) te spomenici parkovne arhitekture u Kutjevu, Trenkovu i Lipiku.

Iako je stanje u okolišu zadovoljavajuće, zbog gospodarskih aktivnosti (uključujući turističku industriju), rješavanja otpada te ispuštanja plinova u atmosferu, u pojedinim dijelovima osjetljivost okoliša je velika, što zahtijeva permanentna ulaganja i provedbu zaštitnih mjera. Na onečišćenje okoliša najviše utječu gospodarstvo, poljoprivreda, a značajnu ugrozu predstavlja zastarjela i neadekvatna komunalna infrastruktura, kao što su kanalizacijska i vodoopskrbna mreža, neadekvatan sustav pročišćavanja voda, ilegalna odlagališta otpada, požari. Za ukupno očuvanje okoliša važan čimbenik predstavljaju i mjere energetske održivog razvoja, uključujući korištenje obnovljivih izvora energije.

Velika su onečišćenja okoliša i prirode zaostala minska područja na području županije.

Na području Požeško-slavonske županije još je uvijek oko 23,20 km² minski sumnjivih površina koje je potrebno pretražiti, odnosno razminirati. Minski sumnjiva područja nalaze se u 2 od ukupno 10 jedinica lokalne samouprave Požeško-slavonske županije.

Opis

Razvojni prioritet 1.3. usmjeren je na zaštitu i očuvanje kvalitete okoliša i prirode osobito savjesnim upravljanjem ovim resursima. Ovaj prioritet ostvarit će se unapređenjem komunalnih usluga i infrastrukture, upravljanjem vodama i otpadnim vodama te otpadom.

Korištenjem obnovljivih izvora energije i provedbom mjera energetske učinkovitosti uvelike će se doprinijeti očuvanju okoliša i prirode.

Razminiranjem sumnjivih minskih područja omogućit će se korištenje čistog okoliša i prirode.

Na taj način omogućit će se korištenje ovih resursa u svim poduzetničkim aktivnostima, poljoprivredi, turizmu i sl.

Prioritet će se ostvariti provedbom triju mjera: zaštitom okoliša i prirode, povećanjem energetske učinkovitosti i korištenjem alternativnih izvora energije te razminiranjem cijelog područja Županije. Poboljšanje komunalnih usluga i infrastrukture predviđeno je primarno u području vodoopskrbe,

odvodnje, kanalizacije i upravljanju otpadom. No aktivnosti će također biti usmjerene na zaštitu rijeka i potoka, prevenciju onečišćenja zraka i zaštitu od požara.

Nadalje, očuvanju okoliša nastojat će se pridonijeti i promocijom energetske održivog razvoja putem provedbe aktivnosti vezanih uz povećanje energetske učinkovitosti i veće korištenje obnovljivih izvora energije.

Mjere

Mjera 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode

- poticati izradu i ažuriranje planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000 i druga područja visoke prirodne vrijednosti
- provesti znanstvena istraživanja radi utvrđivanja vrijednosti zbog kojih su pojedina područja zaštićena ili planirana za zaštitu kroz Prostorni plan PSŽ te zaštićena ekološkom mrežom
- uravnotežiti „zaštitu“ i „održivo korištenje“ prirodne baštine osmišljavanjem planova upravljanja/zaštite/gospodarenja resursima prirodne baštine
- sprečavati daljnji gubitak biološke raznolikosti korištenjem tradicijske poljoprivrede i autohtonih pasmina i sorata
- kadrovski osnažiti institucije u području zaštite prirode
- proširiti i poboljšati prezentiranje prirodne baštine PSŽ u edukativne svrhe, ali i s ciljem osnaživanja prirodnih vrijednosti kao prepoznatljivog turističkog branda
- educirati postojeće i nove kadrove i formirati timove za praćenje, prijavu i implementaciju projekata EU-a u domeni zaštite prirode u institucijama u PSŽ koje se bave zaštitom prirode i okoliša
- analizirati sve postojeće izvore podataka o okolišu
- jačati horizontalnu i vertikalnu suradnju u upravljanju okolišem te osmisliti adekvatan oblik komunikacije s javnosti uz poticanje sudjelovanja javnosti u odlučivanju o pitanjima okoliša
- uskladiti izvještavanje o stanju okoliša na području PSŽ s EU metodologijom praćenja i izvještavanja.
- izraditi Planove upravljanja zaštićenim područjima za značajni krajobraz Sovsko jezero te spomenike parkovne arhitekture Trenkovo-park oko dvorca, Lipik-lječilišni park i Kutjevo-park oko dvorca
- ojačati mehanizme suzbijanja krivolova radi osiguravanja zaštite divljači i ostalih divljih vrsta (edukacije, unaprjeđenje lovočuvarske službe
- poticati edukaciju javnosti o invazivnim vrstama
- izraditi kartu erozije za područje Županije
- provoditi sustavna mjerenja kontrole kvalitete tla
- identificirati vrste i provenijencije šumskog drveća koje su genetski najbolje prilagođene utjecaju klimatskih promjena, a od gospodarske su važnosti
- izraditi Krajobraznu osnovu PSŽ
- provoditi i poticati aktivnosti za reciklažu otpada te razvijati i poticati kružno i zeleno gospodarstvo
- poticati i razvijati izgradnju bioplinskih postrojenja te mini hidroelektrana
- poticati izgradnju solarnih sustava kao alternativnih izvora energije

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Očuvanje bogatstva flore i faune te jačanje svijesti stanovnika-edukacija	Broj polaznika	Radi zaštite prirode provesti prezentiranje i educiranje o prirodnim bogatstvima županije	24	2020.	godišnje	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, JLS, Ustanove za zaštitu

Očuvanje bogatstva flore i faune te jačanje svijesti stanovnika-edukacija	Broj/km	Radi zaštite prirode provesti izgradnju i uređenje edukativnih sadržaja biološka raznolikost, otpad)	1	2020.	godišnje	prirode PSŽ, JLS, Ustanove za zaštitu prirode
---	---------	--	---	-------	----------	---

Mjera 1.3.2. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenje alternativnih izvora energije

- poticati i provoditi mjere, projekte i programe energetske učinkovitosti u zgradama javne i stambene namjene, javne rasvjete (ekološki prihvatljiva)
- promicati i davati potporu programima i inicijativama fizičkih i pravnih subjekata s ciljem većeg korištenja obnovljivih izvora energije
- provoditi informativno-edukativne aktivnosti na temu energetske učinkovitosti i smanjenje emisija CO₂ u svrhu podizanja svijesti građana o učinkovitom korištenju energije
- promicati i davati potporu lokalnoj proizvodnji energije iz obnovljivih izvora
- poticati MSP u primjeni energetski učinkovitih i zelenih rješenja

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Prosječna energija potrebna za grijanje/hlađenje u nadograđenim zgradama javnog sektora - kWh/m ²	kWh/m ²	Primjena mjera energetske učinkovitosti u javnim zgradama	50	2023.	godišnje	JLS, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Doprinos smanjenju potrošnje energije - kWh	kWh/god.	Primjena mjera energetske učinkovitosti - ušteda energije	650.000	2020.	godišnje	JLS, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Povećanje energetske učinkovitosti u javnim i privatnim zgradama	Broj objekata	Primjena mjera energetske učinkovitosti u privatnim zgradama i javnim zgradama	200	2020.	godišnje	JLS, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Količina proizvedene energije	kWh/god.	Primjena korištenja alternativnih izvora energije	70 MWh	2020.	godišnje	JLS, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Mjera 1.3.3. Razminiranje cijelog područja Županije

- razminirati minirana područja
- educirati stanovništvo (osobito učenike, seosko stanovništvo, stariju populaciju) o postojanju potencijalne opasnosti za život na prostorima onečišćenim minama
- detektirati postojanje još uvijek sumnjivih područja pod minama

Pokazatelji ishoda za mjeru 1.3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Površine pod minama	m ²	Razminiranje preostalih minskih područja u cilju zaštite okoliša i razvoja zajednice	0	2020.	godišnje	HCR, županija, JSL-ovi

Razvojni prioritet 2.1. - Jačanje društvenih djelatnosti

Cilj

Provedbom ovog prioriteta omogućit će se izgradnja, dogradnja i rekonstrukcija postojećih i novih školskih objekata te podizanje kapaciteta odgojno-obrazovnog rada u vrtićima, školama i učeničkim domovima. Ojačat će se mreža strukovnih škola i programi sukladno potrebama gospodarstva i tržišta rada. Omogućit će se povećanje zapošljavanja visokoobrazovanih kadrova u gospodarstvu, posebno u ključnim razvojnim djelatnostima. Posebni udio i ulogu preuzet će Veleučilište u Požegi i novi Centar kompetencija u poljoprivredi i prehrani pri Poljoprivredno-prehrambenoj školi u Požegi.

Provedbom prioriteta poboljšat će se kvaliteta, efikasnost i dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga u županiji te pridonijeti smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti ranjivih skupina građana, povećati broj stručno osposobljenog zdravstvenog kadra i kadra u socijalnoj skrbi, modernizirati i unaprijediti oprema, prostori te rad i upravljanje u zdravstvenim i socijalnim ustanovama. Poseban naglasak bit će na poticanju razvoja sporta kod mladih.

Prioritetom 2.1. nastoji se korištenjem kulturne i povijesne baštine kojom obiluje županija valorizirati razvojni potencijal baštine s naglaskom na povezivanje turizma i kulture.

Cilj razvojnog prioriteta je povećati ravnopravno sudjelovanje civilnog društva u izgradnji bogatog i socijalno pravednog, održivog te ekološki osviještenog društva kroz osnaživanje OCD-a i poticanje dijaloga i suradnje između javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Opravdanje

Evidentan je porast interesa za upis djece u predškolske ustanove i manjak ustanova. Težnja je da svaka jedinica lokalne samouprave ima barem jednu ustanovu za predškolski odgoj.

U Požeško-slavonskoj županiji učenici se obrazuju u 15 matičnih osnovnih škola te 47 područnih škola.

Veliki dio zgrada područnih škola zahtijeva određena ulaganja kako bi se učenicima omogućio kvalitetan i potreban prostor za odvijanje nastave. Srednjoškolsko obrazovanje organizirano je u osam srednjih škola i dva učenička doma. Nedostatan i neodgovarajući školski prostor evidentiran je u više srednjoškolskih institucija. Potrebno je znatno ulaganje u cjeloživotno obrazovanje kako bi se odgovorilo sve većim potrebama i zahtjevima privrednog sektora i potrebama zajednice. Za sada cjeloživotno obrazovanje provode pučka otvorena učilišta.

Radi koncentracije medicinskih ustanova u Požegi i Pakracu te teritorijalne udaljenosti i slabe prometne povezanosti udaljenih naselja, javljaju se problemi u dostupnosti zdravstvene skrbi, pogotovo specijalističke zdravstvene skrbi u spomenutim dijelovima Županije. Potrebno je ojačati primarnu zdravstvenu skrb, sustav Hitne službe i uložiti dodatne napore u preventivne aktivnosti.

S obzirom na porast starijeg stanovništva (65 godina i više) evidentan je deficit u smještajnim kapacitetima namijenjenim starijim i nemoćnim osobama. Potrebno je uložiti sredstva u dalji razvoj u institucionalne i izvaninstitucionalne aktivnosti u vezi skrbi za starije te poticati prava rješenja skrbi za starije i nemoćne.

Visokoškolsko obrazovanje odvija se u dvjema institucijama na području Požeško-slavonske županije: Veleučilištu u Požegi te Zdravstvenom veleučilištu Zagreb - dislociranom studiju fizioterapije u Pakracu.

Pristup kulturnim i sportskim aktivnostima i ustanovama nije ravnomjeran u svim područjima Županije, u velikoj mjeri koncentriran je u gradu Požegi. Veliki dio općina i gradova nema u dovoljnoj mjeri razvijene kulturne i sportske institucije.

S više od 200 registriranih OCD-a, sport je najaktivnije područje nevladinih civilnih udruga. Udruge se na početku svog djelovanja u većini slučajeva susreću s nedostatkom osnovnih potreba kao što su prostor te tehnička oprema. One pak razvijenije udruge često imaju potrebe u vidu obrazovanja, savjetovanja, konzultacija, kao i stručne literature.

Opis

Razvojni prioritet pridonosi ostvarenju ciljeva vezanih za usklađenje s Državnim pedagoškim standardima za predškolski odgoj te za osnovnoškolski i srednjoškolski sustav obrazovanja kao i za visokoškolsko obrazovanje. Nužnost je modernizacija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s

ciljem veće mogućnosti zapošljavanja učenika po završetku škole. Veleučilištu u Požegi omogućiti uvođenje novih studijskih i istraživačkih programa u suradnji s gospodarstvom.

U zdravstvu i socijalnoj skrbi prioritet podrazumijeva učinkovite i dostupne kvalitetne zdravstvene i socijalne usluge, povećanje u ulaganje i održavanje objekata, provedbu programa socijalnog uključivanja osoba kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost.

Poticanje razvoja kulture poticat će se aktivnostima povezivanja poduzetnika i institucija u kulturi radi obogaćivanja lokalne ponude. Kulturne i turističke radnike povezati za razvoj poduzetništva zasnovanog na održivom korištenju bogate kulturne baštine i tradicijskih vrijednosti te tako kulturnu baštinu i kulturu općenito bolje integrirati u turističku ponudu.

Ovim prioritetom predviđa se poticanje umrežavanja OCD-ova na lokalnoj razini, unapređenje sustava dodjele potpora OCD-ima, razvijanje volonterstva, društveno odgovornog poslovanja kao važnih elemenata za razvoj socijalne kohezije i civilnog društva te stvaranje uvjeta za razvoj društvenog i socijalnog poduzetništva.

Mjere

Mjera 2.1.1. Poticanje razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta

- osnovati Centar kompetencija, naročito u domeni strukovnih škola sa svom potrebnom infrastrukturom (Centar kompetencija u poljoprivredi i prehrani-Poljoprivredno-prehrambena škola Požega te omogućiti i dr. školama osnivanje centara)
- izgradnja i opremanje zgrade srednje škole u Pleternici
- održavanje i izgradnja infrastrukture u području odgoja, obrazovanja i sporta (izgradnja/obnova/dogradnja/rekonstrukcija postojećih obrazovnih i sportskih objekata, školskih sportskih dvorana, koncertne dvorane, jaslica i dječjih vrtića, igrališta i sl.)
- razvijati nove strukovne kurikulume usklađene s potrebama gospodarstva i tržišta rada
- izgraditi, dograditi i rekonstruirati postojeće, odnosno oformiti nove specijalizirane učionice za strukovnu nastavu (učionice/praktikumi/laboratoriji) i radionice za praktičnu nastavu te ih opremiti tehnološki suvremenom opremom, sredstvima i pomagalicama
- izgraditi, modernizirati i opremiti učeničke domove u skladu s potrebama lokalne zajednice
- uključiti u programe/projekte poticanje mobilnosti sa svrhom trajnog profesionalnog razvoja nastavnika
- osposobljavanje i usavršavanje vještina (dugotrajno) nezaposlenih s potrebama tržišta rada
- poticanje i promoviranje cjeloživotnog obrazovanja
- razvoj i provedba novih studijskih programa VUP-a te unapređenje postojećih u skladu s potrebama na tržištu rada
- razvoj visokog obrazovanja
- izgradnja studentskog doma (kampus)
- izgradnja i proširenje nastavnih poligona i prostorija za stručnu nastavu i znanstvenu djelatnost
- stvaranje pilot-istraživačkih baza
- omogućavanje mobilnosti studenata, profesora i administrativnog osoblja
- izgradnja sportskih školskih objekata
- poticanje ulaganja u školske sportske saveze
- briga za mlade sportaše

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja/dogradnja/rekonstrukcija/adaptacija obrazovnih ustanova (vrtića, osnovnih i srednjih škola,	broj objekata/m ²	Razvoj i poboljšanje infrastrukture u području odgoja i obrazovanja	50	2020.	2 godine	Ministarstvo obrazovanja, srednje škole, VUP

veleučilišta)						
Poboljšana obrazovna struktura stanovništva kroz edukacije (učenici, odrasli)	Broj polaznika	Doprinos programa učenja i cjeloživotnog obrazovanja za smanjenje stope dugotrajno nezaposlenih	120	2020.	godišnje	HZZ, srednje škole i VUP, pučka otvorena učilišta
Nabava školskog namještaja	Broj namještaja	Nabava stolova i stolica, kreveta i ostalog školskog namještaja	100	2020.	godišnje	JLS, osnivači institucija
Nabava nove tehnologije i opreme	Broj komada	Nabava novih laptopa, računala, projektora klima-uređaja i kompleta didaktičke/softverske opreme	50	2020.	godišnje	JLS, osnivači institucija

Mjera 2.1.2. Poticanje razvoja zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj razini

- poboljšati usluge bolničkog liječenja, osobito za ranjive skupine stanovništva
- poboljšati pristup primarnoj, specijalističkoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s fokusom na udaljena i deprivirana područja
- izgraditi/obnoviti/rekonstruirati i opremiti objekte u zdravstvu i socijalnoj skrbi (suvremena oprema i nove tehnologije)
- osnažiti razvoj palijativne i hospicijske skrbi
- osnažiti informatizaciju u zdravstvu u funkciji povećanja učinkovitosti i kvalitete usluga
- razvoj i opremanje dnevnih bolnica i jednodnevne kirurgije
- provesti prilagođavanje zdravstvenih objekata i opreme ekološkim standardima radi poboljšanja energetske učinkovitosti
- osigurati podršku zdravstvenim ustanovama pri prijavama za fondove EU-a
- razvoj i povećanje dostupnosti pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama u socijalnoj skrbi
- poticati prelazak s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture za sve ranjive skupine
- osigurati podizanje kvalitete postojećih socijalnih usluga (licenciranje pružatelja usluga, standardizacija)
- planirati i provoditi specifičnu edukaciju i usavršavanje stručnjaka u socijalnoj skrbi sukladno uočenim potrebama
- izgraditi, opremiti i prilagoditi objekte socijalne skrbi i objekte za zbrinjavanje ljudi u slučaju neposredne ugroze
- potencirati razvoj centara za djecu s posebnim potrebama
- promicati socijalno uključivanje ranjivih skupina kojima prijete rizik od socijalne isključenosti i siromaštvo (djeca, mladi, žene, osobe s invaliditetom i sl.) te borba protiv svih oblika diskriminacije
- promicati socijalno uključivanje ranjivih skupina kojima prijete rizik od socijalne isključenosti (mladi, žene, osobe s invaliditetom i sl.) na tržište rada te borba protiv svih oblika diskriminacije
- podržati razvoj usluga i aktivnosti koje pridonose socijalnom uključivanju žrtava obiteljskog nasilja i prevenciji nasilja u obitelji
- unaprijediti dostupnost i kvalitetu podrške roditeljstvu u zajednici (jačanje roditeljskih kompetencija)
- unaprijediti dostupnost i kvalitetu podrške obiteljima s teškoćama
- osigurati prehranu za djecu i potrebite u riziku od siromaštva

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja, adaptacija i uređenje objekata u području zdravstva i socijalne skrbi	Broj objekata	Unapređenje sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi kroz jednaku dostupnost visokokvalitetnim uslugama u zdravstvu	30	2020.	godišnje	HZZO, Županija kao osnivač
OCD uključene u programe socijalne inkluzije (edukacija, provođenje i sudjelovanje u programima)	Broj osoba uključenih u projekt	Povećanje socijalne uključenosti kroz pomaganje skupinama kojima prijete rizik od socijalne isključenosti	2100	2020.	godišnje	HZZO, Županija kao osnivač, OCD-ovi

Mjera 2.1.3. Poticanje razvoja kulture

- obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti i baštine (arheoloških nalazišta, povijesnih lokaliteta, industrijske baštine, utvrda, dvoraca, manjih kuća, palača, etnološke baštine itd.)
- uređenje i valorizacija bivših vojnih i industrijskih objekata u kulturno-umjetničke, obrazovne i turističke svrhe
- provedba edukacijskih i informativnih aktivnosti za poduzetnike te kulturne i turističke radnike za razvoj poduzetništva zasnovanog na održivom korištenju kulturne baštine i tradicijskih vrijednosti
- povezivanje poduzetnika i institucija u kulturi radi obogaćivanja lokalne ponude
- poboljšanje sustava upravljanja kulturnom baštinom izradom planova upravljanja promidžba odredišta kulturne baštine u turističke svrhe
- osnivanje, izgradnja i obnova knjižnica
- poticanje nabavke i rada bibliobusa
- izgradnja/obnova/rekonstrukcija objekata namijenjenih razvoju kulture
- poticanje rada knjižnica (nabava knjiga i drugih didaktičkih materijala, nabava bibliobusa i sl.)
- izraditi Strateški plan upravljanja kulturno – povijesnom baštinom na razini županije koji će u obzir uzeti održivo gospodarenje kulturnim dobrima.

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Obnovljene i rekonstruirane kulturne znamenitosti i baština	Broj objekata	Valoriziranje kulturnih znamenitosti i baštine obnavljanjem i rekonstrukcijom	15	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, institucije u kulturi
Kulturne manifestacije i programi na području županije	Broj programa	Valoriziranje kulturnih znamenitosti i baštine putem kulturnih manifestacija i programa	30	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, obrazovne institucije, institucije u kulturi, OCD-ovi

Mjera 2.1.4. Poticanje razvoja civilnog društva

- poticati stvaranje centara za umrežavanje i osnaživanje kapaciteta OCD-a različitih društvenih skupina (npr. Centar za mlade, Centar za ženske inicijative, Centar za društvene inovacije, Centar za stradalnike i branitelje Domovinskog rata i sl.)
- razvijati alate za participativno odlučivanje i sudjelovanje OCD-ova u donošenju odluka
- osnažiti OCD-e u pripremi, apliciranju i provođenju projekta i pronalaženju različitih izvora financiranja, apliciranju za EU fondove

- poticati OCD-e na osmišljavanje novih kreativnih inovacija za razvoj društva
- poticati dijalog i suradnju između javnog, civilnog i poslovnog sektora
- razvijati suradnju JLS-a s OCD-ima na zajedničkoj provedbi projekata usmjerenih na zadovoljenje potreba građana

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.1.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Povećanje socijalne uključenosti kroz rad OCD-ova	Broj osoba uključenih u program	Povećanje socijalne uključenosti kroz programe koje provode OCD-ovi	150	2020.	Godišnje	PSŽ, OCD-ovi
Osnivanje, izgradnja i rekonstrukcija objekata za OCD-ove	Broj objekata	Ojačani kapaciteti. Doprinos poboljšanju kvalitete rada OCD-ova kroz poboljšanje uvjeta i prostora za njihov rad	1	2020.	Godišnje	PSŽ, OCD-ovi

Razvojni prioritet 2.2. - Unapređenje ostale infrastrukture

Cilj

Cilj je prioriteta bolja kvaliteta ostale infrastrukture kroz izgradnju, rekonstrukciju i modernizaciju cestovne i željezničke infrastrukture te veća pokrivenost županije javnim prijevozom. Prioritet svojim ostvarenjem osigurava osnažen sustav opskrbe električnom energijom, plinom te moderan, integriran, učinkovit i održiv sustav vodoopskrbe, obrade i pročišćavanja otpadnih voda i zbrinjavanja otpada, rješavanje poplava. Također, osigurava se infrastruktura za širokopojasni internet.

Ovim prioritetom posebice se rješava problematika ostale infrastrukture ruralnog područja te demografski ugroženih područja.

Opravdanje

Na području županije nužna su poboljšanja prometne i željezničke infrastrukture te rješavanje adekvatnog i održivog javnog prijevoza na području cijele županije. Analiza stanja pokazuje da je sustav odvodnje otpadnih voda za kućanstava nedostatan te je nedovoljno razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja industrijskih i kućanskih otpadnih voda. Sustav pročišćavanja komunalnih otpadnih voda nije usklađen sa suvremenim okolišnim standardima. Dotrajala je transportna i distribucijska mreža vodovoda.

Cestovna mreža ne zadovoljava sigurnosne i tehničke uvjete, kontinuirano se smanjuje udio željezničkog prometa. Česte poplave ugrožavaju okoliš i devastiraju prirodu te štete poduzetništvu, gospodarstvu i poljoprivredi. Nužno je poboljšanje i rasprostranjenost širokopojasnog interneta.

Županija ima negativnu demografsku sliku što je ključna slabost i prijetnja njenom daljnjem razvoju. Na razini Županije evidentiran je pad ukupnog broja stanovnika između dva popisa stanovništva za 10%. Ovi su trendovi posebno vidljivi u ruralnim i brdsko-planinskim te ratom ugroženim područjima gdje je potrebno stvoriti pogodnu klimu za ostanak radno sposobnog stanovništva, napose mladih ljudi, te ugodan i pristojan život starijoj populaciji stanovništva.

Opis

Ciljevi razvojnog prioriteta odnose se na poboljšanje infrastrukturnih sustava, a ostvarit će se provedbom sljedećih mjera: razvojem ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice te pružanjem podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim i demografski ugroženima.

Mjere

Mjera 2.2.1. Razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice

- izgradnja, rekonstrukcija i modernizacija prometnica regionalnog i lokalnog karaktera (brza cesta Požega-autocesta A3-izlaz Godinjak, spojna cesta Pakrac-Lipik-autocesta, brze ceste na području PSŽ)
- poticanje i razvijanje međumjesnog putničkog prijevoza (autobus, željeznica)
- razvoj sigurnosne cestovne infrastrukture
- izgradnja/rekonstrukcija/poboljšanje vodovodne mreže
- izgradnja/rekonstrukcija/poboljšanje vodosprema
- unapređenje distribucijske mreže električne energije
- izgradnja primarnog sustava odvodnje oborinskih voda, izgradnja pročistača otpadnih voda
- zbrinjavanje mulja s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
- izgradnja/rekonstrukcija/poboljšanje kanalizacijske mreže
- izgraditi višenamjenske akumulacije „Kamenska“ i „Šumetlica“ na području županije u funkciji prihvata velikog vodnog vala (zaštita od štetnog djelovanja voda, poglavito u vodotocima), stabilizacije vodoopskrbe, osiguranja ekološki prihvatljivog protoka, proizvodnje električne energije, navodnjavanja
- provoditi zaštitu od poplava na svim vodotocima
- izgraditi sustav navodnjavanja „Orljava-Lonža“
- izgraditi akumulacije i retencije gdje se za to pokaže potreba
- izgraditi aglomeracije: Lipik-pakrac, Požega, Pleternica, Kutjevo i Velika
- sanacija ilegalnih odlagališta otpada
- izgradnja/rekonstrukcija odlagališta otpada
- promocija recikliranja i odvajanja otpada
- izgradnja eko boksova, reciklažnih dvorišta u svim JLS-ima
- izgradnja sortirnice i postrojenja za glomazni otpad
- provedba aktivnosti usmjerenih na smanjenje količine otpada (uključujući edukacijske i promotivne kampanje)
- razvoj i izgradnja širokopojasnog internetskog područja
- izgradnja i proširenje plinske mreže
- izgraditi, urediti i obnoviti groblja, tržnice, šetnice i javne površine
- izgradnja mini hidroelektrana na rijeci Orljavi

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja, rekonstrukcija i obnova prometnica i javnih površina	km, odnosno km ²	Poboljšanje prometne infrastrukture i javnih površina	100	2020.	godišnje	PSŽ, Hrvatske ceste
Mjere unapređenja i razvoja vodoopskrbe i odvodnje	km ¹	Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže, sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda te radovi održavanja kanala, obala i ostalih vodnih površina	50	2020.	godišnje	PSŽ, JLS-ovi, Hrvatske vode
Gospodarenje vodama	Broj lokacija	Izgradnja retencija, akumulacija te sustava navodnjavanja	10	2020.	godišnje	PSŽ, JLS-ovi, Hrvatske vode
Poboljšanje sustava gospodarenja otpadom	Broj lokacija	Izgradnja i preuređenje reciklažnih dvorišta i odlagališta otpada	10	2020.	godišnje	PSŽ, JLS-ovi, Komunalna poduzeća

Mjera 2.2.2. Pružanje podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim te demografski ugroženim

- obnoviti i izgraditi objekte za obrazovnu, komunalnu, socijalnu, zdravstvenu i energetska infrastrukturu te za predškolski odgoj
- izgraditi lokalne nerazvrstane ceste
- izgraditi kanalizaciju, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda
- prikupljanje i odlaganje komunalnog otpada (vozila, kontejneri, kante)
- riješiti javnu rasvjetu (ekološki prihvatljivu)
- izgraditi domove za starije i nemoćne osobe i za osobe s posebnim potrebama
- uspostaviti odgovarajuće instrumente financiranja, npr. u obliku mikrokredita, zajmova sa subvencioniranim kamatama, razvoj nepoljoprivredne djelatnosti na ruralnom području
- izgraditi, urediti i obnoviti domove društvene namjene
- izgraditi/obnoviti/rekonstruirati privredne i poduzetničke sadržaje i objekte

Pokazatelji ishoda za mjeru 2.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja, obnova te uređenje objekata u područjima s razvojnim posebnostima (ruralnim te demografski ugroženim područjima)	Broj objekata	Izgradnja objekata (društvenog, socijalnog i privrednog značaja) i infrastrukture od važnosti za razvoj i opstanak na područjima s razvojnim posebnostima	14	2020.	godišnje	PSŽ, JLS
Projekti od esencijalne važnosti za razvoj ruralnih i demografski ugroženih područja	Broj projekata	Projekti od važnosti za razvoj i opstanak na područjima s razvojnim posebnostima	64	2020.	godišnje	PSŽ, JLS

Razvojni prioritet 3.1. - Djelotvorno i učinkovito upravljanje regionalnim razvojem

Cilj

Prioritetom se ostvaruju poboljšanja institucionalnih kapaciteta u sustavu javne uprave i veća učinkovitost pružanja usluga građanima na području županije, veća efikasnost upravljanja javnom imovinom i prihodima. Uključivanje građana u proces pripreme i provedbe razvojnih strateških dokumenata i projekata jedno je od osnovnih načela partnerstva, načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Ono podrazumijeva suradnju između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva.

Osigurava se poboljšanje u pripremi, kandidiranju i provedbi projekata financiranih iz programa Europske unije i drugih programa međunarodne suradnje.

Opravdanje

Postojanje strateških razvojnih dokumenata od iznimne je važnosti za razvoj lokalne sredine. Donošenje strateških dokumenata nije samo po sebi garancija njihovog provođenja. Požeško-slavonska županija usvojila je gotovo sve strateške razvojne dokumente značajne za njen lokalni razvoj. Tek djelotvorno i učinkovito praćenje i provedba ovih dokumenata čimbenik je razvoja županije. Bez donesenih određenih strateških dokumenata, potencijalni prijavitelji s područja županije ne mogu se prijavljivati za sufinanciranje svojih projekata na natječajima EU fondova. Slijedom spomenutog, postojeće strateške dokumente možemo razmatrati u smislu izvrsnog „alata“ za daljnje uspješno upravljanje županijom.

Nažalost, županija nema dovoljno i dostatno razvijene kapacitete (ljudske, financijske, tehničke) za strateško planiranje i provedbu razvojnih programa i projekata utemeljenih na strateškim planovima i

programima. Strateški dokumenti često nisu podloga za planiranje proračuna. Koordinacija s drugim važnim dionicima razvojnog procesa (poslovna zajednica, nevladine organizacije, građani) često je upitna i nedostatna te deklarativna, ograničena prvenstveno na proces planiranja, a izostaje proces provedbe te praćenja i vrednovanje učinaka.

Očigledna je potreba za angažiranjem sve većeg broja stručnog kadra koji će raditi na razvojnim projektima, koji će biti sufinancirani sredstvima EU-a. Stoga postoji potreba za obrazovanjem većeg broja novog stručnog osoblja na razini jedinica lokalne samouprave i gospodarstva te njihovo međusobno umrežavanje za pripremu i prijavu dostatnih kvalitetnih razvojnih projekata. Nerješavanje toga problema odražava se u manjku ili nepostojanju razvojnih projekata.

Upravljanje i raspolaganje nekretninama u vlasništvu lokalnih i regionalnih jedinica (županija) Državni ured za reviziju RH ocijenio je učinkovitim za sedam županija i 19 gradova i šest općina u Republici Hrvatskoj. U slučaju preostale 541 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave raspolaganje i upravljanje nekretninama ocijenjeno je neučinkovitim. Revizijom je ustanovljeno da lokalne jedinice nisu donijele strategiju upravljanja i raspolaganja nekretninama, godišnji plan upravljanja i raspolaganja te da nisu propisale način izvještavanja o njihovom ostvarenju. Također, prilikom stjecanja nekretnina, nisu obavljene analize s ciljem utvrđivanja ekonomske opravdanosti odabranog oblika stjecanja nekretnine te mogućnosti korištenja postojećih nekretnina lokalnih jedinica. Požeško-slavonska županija nije svrstana među onih sedam županija.

Opis

Prioritet se ostvaruje provedbom dviju planiranih mjera.

Ovim prioritetom omogućit će se uspostava učinkovite koordinacije upravnih tijela PSŽ i JLS-a, razvojnih agencija, ustanova i organizacija civilnog društva u pripremi, planiranju, provedbi i praćenju te vrednovanju svih razvojnih strateških dokumenata na području PSŽ. Jačat će kadrovske kapacitete javnog sektora za korištenje instrumenata kohezijske politike, za strateško planiranje regionalnog razvoja, pripremu i provedbu projekata iz programa EU-a i drugih programa međunarodne suradnje (seminari, edukativne radionice, stručna usavršavanja u inozemstvu).

Poboljšat će se okvir za upravljanje javnim trgovačkim društvima i ustanovama gdje je PSŽ osnivač te unaprijediti način upravljanja imovinom i provesti aktivnosti za stavljanje u funkciju imovine u javnom vlasništvu (županija i JLS-ovi).

Mjere

Mjera 3.1.1. Provođenje procesa planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima

- uspostaviti učinkovite koordinacije upravnih tijela PSŽ i JLS-a, razvojnih agencija, ustanova i organizacija civilnog društva u pripremi, planiranju, provedbi i praćenju te vrednovanju svih razvojnih strateških dokumenata na području PSŽ
- jačati kadrovske kapacitete javnog sektora za korištenje instrumenata kohezijske politike, za strateško planiranje regionalnog razvoja, pripremu i provedbu projekata iz programa EU-a i drugih programa međunarodne suradnje (seminari, edukativne radionice, stručna usavršavanja u inozemstvu)
- sustavno informirati i educirati sve dionike s područja PSŽ o mogućnostima korištenja sredstava iz programa Europske unije i drugih programa međunarodne suradnje
- jačati kadrovske kapacitete PSŽ-a i JLS-a za djelotvorno i učinkovito planiranje, provođenje i praćenje provedbe strateških razvojnih projekata
- izrada, izmjena i dopuna planskih prostornih dokumenata na razini županije, gradova i općina
- izrada i provedba strateških dokumenata na razini županije i JLS-ova
- izraditi Strategiju razvoja održivog turizma
- izraditi Strategiju razvoja ljudskih potencijala

Pokazatelji ishoda za mjeru 3.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada, izmjena i dopuna planske prostorne dokumentacije	Broj planova	Izrada, izmjena i dopuna Prostornih planova, generalnih urbanističkih planova i druge planske prostorne dokumentacije	6	2020.	godišnje	JLS-ovi, Zavod za prostorno uređenje PSŽ
Provođenje prijavljenih projekata iz AP Strategije PSŽ za EU-sufinanciranje	Broj uspješno prijavljenih projekata	Upravljanje projektima za koje su se dobila sredstva za sufinanciranje iz EU-fondova	10	2020.	godišnje	JLS-ovi, PSŽ, MRRFEU, potpome poduzetničke institucije
Izrada i provedba strateških dokumenata na području PSŽ	Broj izrađenih strateških dokumenata	Izrada strateških dokumenata i provedba značajnih za razvoj PSŽ	2	2020.	godišnje	JLS-ovi, PSŽ, potpome poduzetničke institucije

Mjera 3.1.2. Povećati učinkovitost upravljanja javnom imovinom na regionalnoj razini

- poboljšati okvir za upravljanje javnim trgovačkim društvima i ustanovama gdje su PSŽ i JLS-ovi osnivači
- unaprijediti način upravljanja imovinom i provesti aktivnosti za stavljanje u funkciju imovine u javnom vlasništvu
- staviti u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja sve „napuštene“ objekte (vojne, društvene i javne)
- staviti u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja poduzetničke zone (kao i ostale pogodne „brownfield“ lokacije)
- podupirati i inzistirati na sređivanju i usklađivanju katastra i gruntovnice
- valorizirati neiskorištenu društvenu imovinu (vojni objekti, napušteni privredni, socijalni, obrazovni i zdravstveni objekti) za izgradnju poduzetničke infrastrukture
- provoditi promociju i marketing aktivnosti poslovnih zona za privlačenje novonastalih mikro i malih poduzeća

Pokazatelji ishoda za mjeru 3.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uskladenje katastra i gruntovnice	ha	Efikasnije i racionalnije upravljanje imovinom usklađenjem podataka katastra i gruntovnice	1.351	2020.	godišnje	UO PSŽ za gospodarstvo i graditeljstvo, katastar i gruntovnica
Briga za javne objekte, infrastrukturu površine u vlasništvu JLS-ova	ha	Efikasnije i racionalnije upravljanje imovinom u vlasništvu JLS-a	4	2020.	godišnje	PSŽ, JLS-ovi, institucije u vlasništvu PSŽ/JLS-ova

Razvojni prioritet 3.2. - Potpora očuvanju, razvoju i promociji slavonskog i multikulturalnog identiteta

Cilj

Cilj je ovoga prioriteta očuvati tradicijske vrijednosti i staviti ih u funkciju nositelja slavonskog identiteta na području županije kroz turizam i druge aktivnosti te tako unaprijediti lokalno gospodarstvo uključujući multikulturalizam kao jednu važnu odrednicu.

Opravdanje

Svijest o potrebi očuvanja slavonskog identiteta i tradicije, osobito s ciljem jačanja gospodarske i turističke atraktivnosti, nije dovoljno razvijena na području županije. Zastupljenost tradicijskih vrijednosti, tradicionalnih proizvoda, zanata, etno i gastro specifičnosti nedovoljna je u oblikovanju turističke ponude, a aktivnosti brendiranja nisu dostatne i većinom su ograničene.

Multikulturalnost, višejezičnost i otvorenost različitostima dio su naslijeđa Požeško-slavonske županije. Trajno njegovanje tih vrijednosti prepoznato je kao neizostavan dio očuvanja tradicijskih vrijednosti uz slavonski identitet.

Opis

U okviru ovog prioriteta predviđene su dvije mjere čiji su fokusi s jedne strane na promociji brendiranja tradicijskih vrijednosti (specifičnosti života, kulturne i prirodne baštine, lokalnih proizvoda) u funkciji turizma i lokalnog razvoja, a s druge na očuvanju identiteta i tradicijskih vrijednosti multikulturalne sredine.

Mjere

Mjera 3.2.1. Brendiranje tradicijskih vrijednosti na području PSŽ-a

- brendirati proizvode i usluge s područja PSŽ-a utemeljene na tradicionalnim vrijednostima i proizvodima
- podupirati etno-gastro aktivnosti, proizvode i projekte
- razviti turističke proizvode utemeljene na tradicionalnim vrijednostima
- razvijati marketinške strategije i planove
- podupirati i poticati održavanje manifestacija s ciljem promocije tradicionalnih proizvoda i vrijednosti

Pokazatelji ishoda za mjeru 3.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Održavanje tradicionalnih manifestacija	Broj manifestacija	Brendiranje proizvoda i usluga s područja PSŽ-a utemeljene na tradicionalnim vrijednostima i proizvodima kroz održavanje manifestacija	15	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, TZ, OCD-ovi
Izgradnja i uređenje infrastrukture u turističke svrhe	Broj objekata	Izgradnja i uređenje te prenamjena objekata u turističke namjene u svrhu brendiranja proizvoda	4	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, TZ, OCD-ovi

Mjera 3.2.2. Razvoj i poticanje multikulturalnosti

- očuvati i razvijati specifičnosti (kulturnu baštinu) nacionalnih manjina i zajednica na području PSŽ
- provesti sve aktivnosti vezane za razvoj multikulturalnog društva i provesti analizu dosadašnjih postignuća i planova budućih aktivnosti u PSŽ
- poticati kontinuirano unapređenje rada institucija i udruga nacionalnih zajednica i nacionalnih manjina
- promicati kulturne i obrazovne programe radi njegovanja izvorne kulturne tradicije te očuvanja nematerijalne i materijalne baštine kroz amaterizam
- poticati pripremu kvalitetnih projekata za korištenje sredstava iz fondova EU-a i drugih međunarodnih i domaćih izvora
- osigurati infrastrukturne preduvjete za razvoj multikulturalizma
- poticati uključivanje šire javnosti PSŽ u aktivnosti nacionalnih zajednica i manjina
- podupirati i poticati održavanje manifestacija nacionalnih manjina s ciljem promocije multikulturalnosti

Pokazatelji ishoda za mjeru 3.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Projekti, aktivnosti te manifestacije na jačanju multikulturalizma	Broj projekata/aktivnosti/manifestacija	Afirmirati i reafirmirati multikulturalizam kao dio društvenog i sveukupnog razvoja PSŽ i njezinog identiteta kroz rad nacionalnih manjina	21	2020.	godišnje	JLS, PSŽ, nacionalne manjine

5. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA TERITORIJALNOM I URBANOM RAZVOJU

5.1. Prostorna politika Županije

Prostorna politika Županije u svemu je usklađena sa Zakonom o prostornom uređenju (NN 153/13 i 65/17) te sa Strategijom prostornog razvoja RH (NN 106/17) i prostornim planovima.

Na razini PSŽ izrađen je niz planova koji se bave teritorijalnim razvojem:

- prostorni plan PSŽ - usvojen 2002. godine te izmjene i dopune u 2015. godini
- gradovi - svi imaju usvojene prostorne planove uređenja grada, generalne urbanističke planove (Požega, Pakrac, Lipik i Kutjevo), urbanističke planove uređenja (Požega, Lipik, Kutjevo i Pleternica), detaljne planove uređenja (Požega, Lipik i Kutjevo), provedbene urbanističke planove (Kutjevo i Pleternica)
- općine - sve imaju usvojene prostorne planove uređenja općine, detaljni plan uređenja (Čaglin), urbanistički plan uređenja (Kaptol, Jakšić i Velika)

Na lokalnoj razini, problematiku teritorijalnog razvoja dijelom su razmatrali prijašnji PUR-ovi gradova i općina, a sada nove razvojne strategije jedinica lokalne samouprave, kao i lokalne razvojne strategije LAG-ova na području PSŽ.

Brigu o prostornom uređenju županije vodi županijski Zavod za prostorno uređenje PSŽ, koji izrađuje, vrši izmjene i dopune planske prostorne dokumentacije i to za županiju i jedinice lokalne samouprave, sukladno zakonskim propisima.

Smjernice županijske politike teritorijalnog razvoja razvidne su u ŽRS PSŽ-a za razdoblje do kraja 2020. godine kroz ostvarenje prioriteta 3.1. Djelotvorno i učinkovito upravljanje regionalnim razvojem, a što se naročito vidi i u indikativnim aktivnostima, mjera 3.1.1. *Provođenje procesa*

planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima te u mjeri 3.1.2. Povećati učinkovitost upravljanja javnom imovinom na regionalnoj razini. Posebni naglasak daje se izradi i ažuriranju prostorne planske dokumentacije i u mjeri 2.2.2. Pružanje podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim te demografski ugroženim. Teritorijalna dimenzija županijske politike izrade i praćenja prostorne planske dokumentacije vidljiva je i u Cilju 1. Povećati konkurentnost županije kroz zeleni i pametni razvoj.

Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske propisano je da Prostorni plan Županije³³ preuzima sustav središnjih naselja u kojima je prikazana disperzija svih središta od razine lokalnog do regionalnog.

Oblik Županije i prostorni položaj Požege i Pakraca karakteriziraju i gravitacijsku usmjerenost istočnog dijela Županije prema gradu Požegi, a zapadnog dijela prema gradu Pakracu, što pogoduje ravnomjernijem policentričnom razvoju prostora Županije, čime se izbjegavaju velike koncentracije stanovništva u jednom središtu.

U sustavu razvojnih žarišta Požega i Pakrac predstavljaju područje koje ima znatniju koncentraciju stanovništva u odnosu na ostala naselja i predstavljaju prostor koji čini radijus gravitacije. On privlači funkcije svakodnevnog življenja i kretanja stanovništva u središte naselja.

Kartografskim prikazom Strategije prostornog uređenja (kat. prik.br. 42-08) dana su postojeća i potencijalna razvojna žarišta - središta, prema kriterijima za:

1. sva naselja s više od 1 000 stanovnika
2. sva općinska središta prema teritorijalnom ustrojstvu RH
3. sva naselja koja se nalaze u središtu područja ($r=3\text{km}$), a imaju više od 1 500 stanovnika.

Prema Strategiji prostornog uređenja, tri su karakteristična kategorijalna osnovna tipa žarišta koncentracije stanovništva u Požeško-slavonskoj županiji:

- kategorija tipa žarišta, **T4** (10 – 30 000 stanovnika i radijusom žarišta $r=3,5\text{ km}$)
- kategorija tipa žarišta, **T5** (5 – 10 000 stanovnika i radijusom žarišta $r=3,0\text{ km}$)
- kategorija tipa žarišta, **T6** (1 - 5000 stanovnika i radijusom žarišta $r=2,5\text{ km}$).

Razvojna žarišta Županije		
tip žarišta	Broj žarišta	Napomena
T4 ($r=3,5\text{ km}$ 10 – 30 000 stn.)	1	regionalno središte županijsko središte
T5 ($r=3\text{ km}$ 5 – 10 000 stn.)	1	manje regionalno središte gradsko središte
T6 ($r=2,5\text{ km}$ 1 – 5 000 stn.)	12	manja gradska središta općinska središta i naselja

Izvor: Zavod za prostorno uređenje PSŽ, 2015. godina

Za žarište tipa T4 i T5 može se reći da je kategorija najznačajnijih žarišta razvoja županije. To su naselja s više od 5 000 stanovnika i 2 000 zaposlenih, dok su tipovi žarišta T6 kategorija novoustrojenih gradova i općinskih sjedišta koji su u razvojnoj fazi procesa organizacije i ustroja svih važnih funkcija gospodarstva te društvenih djelatnosti. Naselja ovog tipa ne karakterizira velik broj stanovnika, već je za njih značajan interes države i Županije te jedinice lokalne samouprave za razvoj privrede.

³³ Tekstualni dio preuzet iz prostornog plana PSŽ, obrada teksta i tablica Zavod za prostorno uređenje PSŽ, 2015. godina

Osnovni podaci o tipovima žarišta Požeško-slavonske županije		
tip žarišta	centralno naselje	br. naselja u radijusu
T4 (r=3,5km) 10 – 30 000 stn.	POŽEGA	9
T5 (r=3,0 km) 5 – 10 000 stn.	PAKRAC	9
	PLETERNICA	7
T6 (r=2,5 km) 1 – 5 000 stn.	LIPIK	3
	KUTJEVO	2
	VELIKA	4
	JAKŠIĆ	5
	KAPTOL	5
	KUKUNJEVAC	0
	VETOVO	2
	BRESTOVAC	7
ČAGLIN	3	

Izvor: Zavod za prostorno uređenje PSŽ, 2015. godina

Naselja Požeško-slavonske županije dijelimo prema sustavu:

Požega – srednje razvojno središte (regionalno središte)

Pakrac – manje razvojno središte (manje regionalno središte)

Pleternica – malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)

Lipik – malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)

Kutjevo – malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)

Velika – malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)

Jakšić – inicijalno razvojno središte (lokalno središte slabije razvijenosti)

Kaptol – inicijalno razvojno središte (lokalno središte slabije razvijenosti).

Sukladno navedenome, opredijeljeno je da općinska središta trebaju generirati razvoj svojih općina, tako su Prostornim planom županije ista uključena u sustav središnjih naselja tzv. „inicijalna razvojna središta“ čime su ta lokalna razvojna središta postala uporišta policentričnog razvoja u mreži naselja.

PLANIRANI SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

Središnje naselje				
Županijsko središte (regionalno središte)	Manje razvojno središte (manje regionalno središte)	Malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)	Malo razvojno središte (područno središte slabije razvijenosti)	Inicijalno razvojno središte (lokalno/općinsko središte)
IV. kategorija	V. kategorija	VI. kategorija	VI. kategorija	VII. kategorija
POŽEGA	PAKRAC	PLETERNICA LIPIK KUTJEVO	VELIKA	JAKŠIĆ KAPTOL BRESTOVAC ČAGLIN

Izvor: Zavod za prostorno uređenje PSŽ, 2015. godina

Kategorija regionalnog središta utvrđena je za županijsko središte Požegu zbog njenog povijesnog i gospodarskog značenja, brojnosti središnjih funkcija, broja stanovnika i kulturnog centra. U odnosu na oblik prostora Županije te loše i nekvalitetne prometne povezanosti s prostorom bivše općine Pakrac, otežana je veza sa zapadnim dijelovima županije.

Kategorija manjeg regionalnog središta utvrđena je za grad Pakrac zbog njegovog gospodarskog značenja, brojnosti središnjih funkcija i broja stanovnika.

Kategorija područnog središta jače razvijenosti utvrđena je za gradove Pleternica, Lipik i Kutjevo zbog njihovog gospodarskog značenja, brojnosti središnjih funkcija i stimuliranja njihovog razvoja kojim bi utjecali i na razvoj okolnih područja.

Kategorija područnog središta slabije razvijenosti utvrđena je za naselje Velika, a kategorija *lokalnog središta slabije razvijenosti* za naselja Jakšić i Kaptol.

Sva su navedena naselja svrstana u navedene kategorije zbog brojnosti središnjih i gospodarskih sadržaja, prostornog položaja i veličine. U svim naseljima potrebno je, osim razvitka društvenih djelatnosti, pojačano poticati razvitak gospodarstva kako bi mogao generirati razvitak okolnog prostora.

Kategorija lokalnih središta utvrđena je za naselja Brestovac i Čaglin prema kriteriju svrstavanja u ovu kategoriju svih općinskih središta kojima Strategijom nije utvrđen stupanj centraliteta.

Ova naselja, osim upravne funkcije, imaju i funkciju opskrbe općinskog prostora robom i uslugama, a osim toga, u njih je potrebno usmjeravati i izgradnju proizvodnih sadržaja ako bi se gospodarski razvijala i prenosila taj razvoj na cjelokupni općinski prostor.

Preko sustava središnjih naselja koji je određen za područje županije, tj. određivanjem pozicije središnjeg naselja unutar sustava (rang naselja), pozicioniraju se osnovne poticajne razvojne aktivnosti. Pod time se prvenstveno misli na ustrojstvo državnih i županijskih ustanova (gospodarstvo, prosvjeta, zdravstvo, kultura, sport, državni uredi, upravni odjeli itd.) kao i ostalih poticajnih funkcija i aktivnosti koje nisu od državnog ili županijskog interesa.

Na taj se način predvide mreže školskih, zdravstvenih, sportskih i upravnih funkcija koje uz gospodarski poticaj promiču razvoj naselja i njihovog gravitacijskog područja.

Time je formirana osnova sustava središnjih naselja na koju se nadovezuju ostala naselja, centri manjih prostornih cjelina (tzv. lokalni centri).

Gradovi i naselja koji imaju više od 1000 stanovnika (4 grada i 10 naselja) definiraju osnovnu demografsku i razvojnu mrežu županije.

Četiri grada (Požega, Pakrac Lipik i Pleternica) čine okosnicu mreže razvoja i relativno su dobro raspoređeni na području županije.

5.2. Politika županije prema gradovima – uloga gradova u poticanju razvoja PSŽ te poveznica ŽRS-a i strategije razvoja urbanih područja

Jedan je od ciljeva kohezijske politike EU za razdoblje 2014. - 2020. potaknuti integrirane strategije koje pospješuju održiv urbani razvoj te jačaju otpornost gradova. Kohezijska politika EU za razdoblje 2014. - 2020. prepoznaje gradove kao pokretače razvoja, inovativnosti i kreativnosti, mjesta u kojima se koncentriraju razvojni potencijali i izazovi.

Zakonom o regionalnom razvoju RH propisana je obveza izrade strategije za tri kategorije urbanih područja (NN 147/14, čl.14., st.2.): urbane aglomeracije (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), veća urbana područja (gradovi s više od 35 000 stanovnika) i manja urbana područja (gradovi s brojem stanovnika između 10 000 i 35 000). Prema ovoj klasifikaciji, u Požeško-slavonskoj županiji jedino grad Požega pripada manjim urbanim područjima.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU u rujnu 2015. godine objavilo je Smjernice za izradu strategija razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje kao temeljni strateški dokument kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja urbanih područja. Smjernice slijede odredbe. Krajem 2015. godine Grad Požega donio je svoju strategiju razvoja urbanog područja (SRUP). Kako je proces izrade Strategije započeo 2014. godine, u definiranju obuhvata, odnosno područja na kojeg će strategija imati utjecaj, nije se uzela u obzir mogućnost širenja urbanog područja i na druge jedinice lokalne samouprave. Nakon donošenja Zakona o regionalnom razvoju i otvaranja mogućnosti za proširenjem urbanog područja, odlukom gradske uprave ipak je zadržan obuhvat strategije kako je to i administrativno određeno, grad Požega s prigradskim naseljima. Ostali gradovi nisu u zakonskoj

obavezi izrade strategije, no neki imaju izrađene svoje strategije za srednjoročno razdoblje, kao npr. Pleternica i Pakrac.

Urbana područja (manje urbano područje, Grad Požega) ustrojena su sa svrhom postizanja učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe urbane dimenzije politike regionalnog razvoja te povlačenja sredstava iz ESI fondova namijenjenih urbanom razvoju.

Možda za buduće razdoblje ili već kao nadopuna postojećoj strategiji urbanog područja, potrebno je razmišljati o proširenju područja i na susjedne JLS-ove, Grad Pleternicu i općinu Jakšić jer su u svakom pogledu ova područja u interaktivnim vezama.

U strategiji razvoja urbanog područja grada Požege, među ostalim je navedeno da ukoliko se ukaže potreba za proširenjem urbanog područja, proces proširenja može se pokrenuti u svakom trenutku uz prethodni dogovor jedinica lokalne samouprave i grada Požege kao središta urbanog područja.

Prema Izvještaju o provedbi Županijske razvojne strategije PSŽ u 2015. godini (Izvješće) u gradove sjedišta županije (Grad Požega) uloženo je oko 41 milijun kuna, predstavljajući tako 30,06% ukupnih ulaganja tijekom 2015. godine i 24,33% od planiranih 169 milijuna kuna investicija u ovo posebno područje za šestogodišnje razdoblje.

Budući da su gradovi nositelji cjelokupnog razvoja u mjerama strategije, jednako se podržavaju svi gradovi na području PSŽ, naročito kroz sljedeće razvojne prioritete i mjere u njima:

- 1.1. Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva
- 1.3. Očuvanje okoliša i prirode
- 2.1. Jačanje društvenih djelatnosti

5.3. Politika Županije prema područjima s razvojnim posebnostima

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave³⁴, PSŽ je u prvoj skupini, čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka Republike Hrvatske, a JLS razvrstane su u drugu skupinu, izuzev Grada Požege koji je svrstan u treću skupinu.

Prema prijašnjim pozitivnim propisima RH, područje PSŽ svrstano je u sljedeća područja s razvojnim posebnostima te su ove podjele korištene u financijskim godišnjim izvještajima za razdoblje od 2011. do 2017. godine u ocjeni provedbe Strategije za razdoblje 2011. - 2017. godine³⁵:

- potpomognuta/ruralna područja: Požeško-slavonska županija, gradovi Kutjevo i Pleternica te općine Brestovac, Čaglin, Jakšić i Velika
- područja posebne državne skrbi/ruralna područja: gradovi Pakrac i Lipik
- brdsko-planinska/ruralna područja: općina Kaptol

Županija posebice brine o razvoju ovih područja, a što je vidljivo i iz ulaganja u proteklom periodu provedbe strategije 2011. - 2017. godine. U ova područja u proteklom razdoblju utrošeno je 57,61% ukupnih ulaganja u 2017. godini ili 16,42% planiranih ulaganja u razdoblju od 2011. - 2017. godine. To je ujedno i najbolji omjer uloženog i planiranog. U proteklom razdoblju ulagalo se u sljedeća područja:

a) Potpomognuta/ruralna područja

1. Komunalna infrastruktura 8,54% od planiranih sredstava - građenje, redovno i investicijsko održavanje županijskih i lokalnih cesta, izgradnja kanalizacijskih mreža i sustava vodoopskrbe
2. Društvene djelatnosti 6,79% od planiranih sredstava - izgradnja knjižnice i čitaonice i dječjih vrtića te adaptacija školskih objekata

³⁴ Ovo se odnosi na Odluku ,NN 158/13, jer se i Izvješće o provedbi strategije za 2017. temelji na toj Odluci. Nova indeksacija stupila je na snagu donošenjem nove Odluke koja važi od 1.1.2018. (NN broj 132/17 od 29. prosinca 2017)

³⁵ Nova podjela ovih područja prikazana je u Tablici 2 ove Strategije i Tablici 5, str.12., u DODATKU 2: Cjelovita analiza stanja

3. Zaštita okoliša, prostora i prirode 157,22% od planiranih sredstava - ekološko zbrinjavanje otpada, smanjenje onečišćenja voda, smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, povećanje energetske učinkovitosti na javnim objektima
4. Ljudski resursi 207,97% od planiranih sredstava - program stručnog usavršavanja za poduzetnike, programi stručnog usavršavanja i cjeloživotno učenje, povećanje socijalne uključenosti

b) Područje posebne državne skrbi/ruralna područja

1. Komunalna infrastruktura 28,27% od planiranih sredstava - izgradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje te rekonstrukcija i izgradnja cesta, rekonstrukcija i modernizacija ulica
2. Gospodarstvo 0,01% od planiranih sredstava - izrada projektne dokumentacije, izgradnja poduzetničke potporne infrastrukture (izgradnja industrijskih i poduzetničkih zona i infrastrukture unutar istih)
3. Društvene djelatnosti 8,02% od planiranih sredstava - obnova kulturnih objekata te adaptacija i održavanje školskih objekata
4. Zaštita okoliša prostora i prirode 1081,49 % više od planiranih sredstava - izgradnja reciklažnih dvorišta i odlagališta otpada te projekti energetske učinkovitosti

c) Brdsko-planinsko područje

1. Komunalna infrastruktura 0,68% od planiranih sredstava - izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
2. Društvene djelatnosti 20,44% od planiranih sredstava - uređenje društvenih domova i područnih škola energetska učinkovitost i obnova objekata u javnom i privatnom vlasništvu
3. Zaštita okoliša, prostora i prirode 23,78% od planiranih sredstava – uklanjanje azbestnih ploča sa škole u Kaptolu

Budući da ovo područje zauzima velik dio prostora županije, Županija će i dalje voditi računa o ravnomjernom razvoju cijele županije pa tako i ovog dijela što je osobito naglašeno i u ovoj Strategiji kroz održiv razvoj naveden u razvojnim prioritetima i mjerama u njima:

- 1.1. Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva
- 1.2. Razvoj ruralnog područja
- 2.2. Unapređenje ostale infrastrukture

6. PROVEDBA

Strategija će se realizirati putem provedbe niza konkretnih projekata koji će poduprijeti ostvarenje definiranih mjera, prioriteta i ciljeva u predviđenom razdoblju. Uspješnost provedbe svih predviđenih projekata, a time i mjera, prioriteta i ciljeva osigurat će se izrađenim Akcijskim planom za razdoblje do kraja 2020. godine. Njime je ostvarena poveznica Strategije i svih očekivanih izvora financiranja njezine provedbe (npr. sredstva javnih proračuna, fondovi EU-a, javno-privatna partnerstva i dr.).

U ŽRS-u se financijskim okvirom daje razrada planiranja sredstava s naznakom izvora sredstava minimalno na razini ciljeva za cjelokupno razdoblje ŽRS. Informacija o alokaciji sastoji se od procjene sredstava, koja se očekuju iz državnog proračuna, uključujući EU fondove (npr. planirana alokacija za regiju), županijskog proračuna i lokalnih proračuna (procjena na osnovi udjela rashoda za razvojne aktivnosti u proračunu unazad 3 godine te projekcija za sljedeće godine). U ŽRS-u naveden je samo indikativni financijski okvir za razdoblje trajanja ŽRS-a, koji je za prve tri godine ŽRS-a detaljno razrađen u Akcijskom planu. Akcijski plan predstavlja zaseban provedbeni dokument za trogodišnje razdoblje u svrhu povezivanja s proračunom, a on je osnova za izradu Plana razvojnih programa koji Županija donosi sukladno Zakonu o proračunu.

6.1. Financijski okvir za provedbu strategije

Akcijski plan temelj je iz kojeg je izveden financijski okvir za provedbu Strategije. Financijskim okvirom daje se sažet uvid u financijsku vrijednost i izvore financiranja ciljeva, prioriteta i mjera za realizaciju Strategije. Ukupna procijenjena vrijednost Strategije do kraja 2020. godine (promatrano kroz tri godine provedbe, od 2018. godine do kraja 2020. godine) iznosi 4,454 milijardi kuna. Najveću financijsku vrijednost ima *Cilj 2. Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj*, na koji će se utrošiti 68,34% ukupno procijenjenih sredstava potrebnih za realizaciju Strategije, a ostatak sredstava uložiti će se u ostvarenje ostalih strateških ciljeva, u *Cilj 1. Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj* 29,57%, a *Cilj 3. Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost* 2,09%

Tablica 28. Financijski okvir provedbe

	Ciljevi i prioriteti	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju*	Izvor financiranja (2018.-2020.)					
			Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori
1.	Povećati konkurentnost PSŽ županije kroz zeleni i pametni razvoj	1.316.552.421,08	59.406.411,57	34.801.155,79	31.656.647,09	1.056.190.964,14	27.550.730,00	106.946.512,49
1.1.	Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva	171.641.643,95	5.432.500,00	608.889,48	9.542.632,09	150.941.665,29	225.000,00	4.890.957,09
1.2.	Razvoj ruralnog područja	728.476.161,39	6.250.787,52	30.100.000,00	12.917.750,00	620.920.191,46	90.000,00	58.197.432,41
1.3.	Očuvanje okoliša i prirode	416.434.615,74	47.723.124,05	4.092.266,31	9.196.265,00	284.329.107,39	27.235.730,00	43.858.122,99
2.	Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj	3.044.080.107,02	1.198.707.861,23	18.744.160,67	85.700.650,82	1.332.545.020,05	354.710.014,25	53.672.400,00
2.1.	Jačanje društvenih djelatnosti	480.961.338,73	32.335.593,98	15.374.160,67	38.643.235,46	356.244.898,62	561.050,00	37.802.400,00
2.2.	Unapređenje ostale infrastrukture	2.563.118.768,29	1.166.372.267,25	3.370.000,00	47.057.415,36	976.300.121,43	354.148.964,25	15.870.000,00
3.	Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost	93.063.869,16	4.754.000,00	456.238,08	11.343.233,00	74.466.898,08	1.230.000,00	813.500,00
3.1.	Djelotvorno i učinkovito upravljanje regionalnim razvojem	16.633.476,16	300.000,00	343.238,08	4.000.000,00	10.405.238,08	1.200.000,00	385.000,00
3.2.	Potpora očuvanju, razvoju i promociji slavonskog i multikulturalnog identiteta	76.430.393,00	4.454.000,00	113.000,00	7.343.233,00	64.061.660,00	30.000,00	428.500,00
SVEUKUPNO		4.453.696.397,26	1.262.868.272,80	54.001.554,54	128.700.530,91	2.463.202.882,27	383.490.744,25	161.432.412,49

6.2. Provedbeni mehanizmi

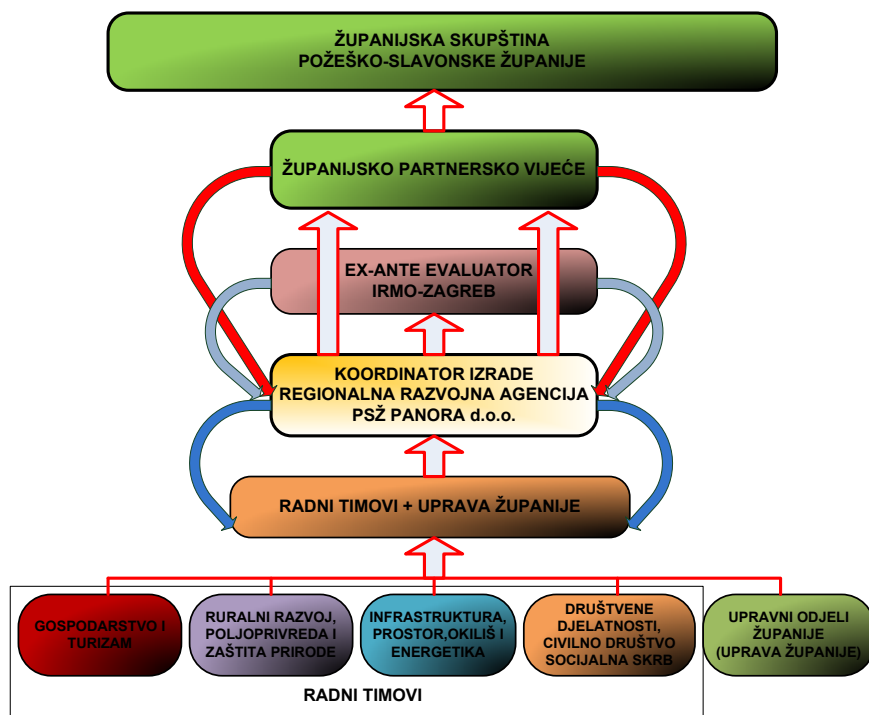
Prilikom izrade i provedbe strategije uključuje se velik broj institucija, organizacija i drugih dionika iz PSŽ, ali i institucija državne uprave koje djeluju na nacionalnoj razini, a važne su za provedbu županijskih i lokalnih razvojnih projekata. To su:

- Županijska skupština
- Partnersko vijeće PSŽ
- županijska uprava
- jedinice lokalne samouprave
- javne ustanove i ministarstva
- privatni sektor
- civilni sektor (OCD)
- Regionalna razvojna agencija PSŽ - PANORA d.o.o. (od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja PSŽ)
- ex-ante (IRMO) i ex-post evaluator
- radni timovi

Izrada ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020.

Zaključkom Župana 9. veljače 2016. godine pristupilo se izradi Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje 2016. - 2020. (radi vremenskog odmaka kasnije preimenovana u Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje do kraja 2020.godine, u daljem tekstu ŽRS PSŽ,). Obnovljeni su i s radom počeli pripremu za izradu strategije i radni timovi potpomognuti svesrdnom pomoći upravnih odjela Županije. Netom iza toga izabran je ex-ante evaluator čiji je zadatak praćenje i vrednovanje izrade strategije. Krajem šestog mjeseca 2016.godine izabrano je novo Županijsko partnersko vijeće koje zamjenjuje dosadašnji Županijski partnerski odbor. Proces donošenja strategije je u sljedećem: radni timovi zajedno s upravnim odjelima pripremaju podatke iz svojih domena djelovanja te sve to dostavljaju koordinatoru na izradi strategije koji onda sukladno Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe oblikuje nacрте pojedinih sastavnica strategije te ih uz konzultacije s ex-ante evaluatorom prosljeđuje savjetodavnom tijelu, Županijskom partnerskom vijeću, koje ga odobrava kao konačne nacрте dijelova dokumenta. Konačni nacrt strateškog dokumenta, Županijske razvojne strategije, usvaja Županijska skupština na prijedlog Župana i Županijskog partnerskog vijeća kao savjetodavnog tijela. Izrada ŽRS predstavlja jedinstven proces organiziran kao niz logičkih koraka, pri čemu svaki prethodni korak uvodi ili određuje elemente ključne za poduzimanje sljedećeg koraka. Prikaz institucionalnog okvira izrade ŽRS prikazan je na donjoj slici.

Slika 8. Grafički prikaz institucionalnog okvira izrade ŽRS PSŽ

Izvor: RRA PSŽ - PANORA d.o.o., 2016. godine

Provedba ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020.

U svrhu provedbe ŽRS-a, Županija donosi Akcijski plan za provedbu ŽRS-a koji omogućuje cjelovit pregled zadaća potrebnih za provedbu ŽRS-a, njihove izvršitelje, financijska sredstva te rokove, pokazatelje i izvršenja.

Strategija regionalnog razvoja Požeško-slavonske županije u provedbenom smislu sastoji se od niza razrađenih projekata s razvojnim učincima koji se mogu dokazati, odnosno Akcijskog plana s konkretnim projektnim aktivnostima. Najznačajniji dionici u provedbi Strategije su:

Županijska skupština

Županijska skupština je predstavničko tijelo izvršne vlasti Županije. Ona usvaja ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020. te prati i usvaja njeno provođenje praćenjem jednogodišnjih Izvješća o provedbi strategije. Putem izvješća prati i rezultate provedbe ŽRS-a nakon roka za provedbe.

Županijska uprava

Županijsku upravu čine Županijska skupština, Ured župana i upravni odjeli Županije. Nositelj izrade ŽRS-a zadužen za praćenje i provedbu je Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo. U svrhu praćenja izrade ŽRS-a PSŽ, osnovan je Glavni županijski tim kojeg čine: župan, zamjenici župana, tajnik skupštine i pročelnik Upravnog odjela za proračun i financije PSŽ. Dosadašnja suradnja Regionalne razvojne agencije PSŽ - PANORA d.o.o. i upravnih odjela kao vertikalna i horizontalna suradnja u provedbi razvojnih strategija, programa i realizaciji razvojnih projekata dobra su osnova za djelotvornu i učinkovitu izradu i provedbu ŽRS-a PSŽ.

Partnersko vijeće PSŽ

Partnersko vijeće osnovano je u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (NN br.147/2014.) i Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskog vijeća (NN 103/2015). Partnersko vijeće županije osniva se kao savjetodavno tijelo.

Županijsko partnerstvo osnovano je radi sudjelovanja u donošenju Županijske razvojne strategije, utvrđivanja prioriteta razvoja na svom području, predlaganja strateških projekata važnih za razvoj jedinica područne (regionalne) samouprave te njihove provedbe i praćenja. Osniva se i djeluje sukladno načelu partnerstva i suradnje, vodeći računa o zastupljenosti različitih dionika razvoja s područja jedinice područne (regionalne) samouprave i zastupljenosti interesa većine stanovništva u jedinici područne (regionalne) samouprave. Broji 35 članova. Administrativne i stručne poslove za potrebe rada županijskog partnerstva obavlja regionalni koordinator za jedinicu područne (regionalne) samouprave, Regionalna razvojna agencija PSŽ - PANORA d.o.o.

Jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave glavni su nositelji pokretanja i provođenja razvoja na svom području, a onda tako u cjelini i na županijskom. Kroz svoje članove u Županijskom partnerskom vijeću aktivno sudjeluju u izradi i provedbi Županijske razvojne strategije. Predlažu razvojne projekte sa svog područja u Bazu županijskih projekata i Akcijski plan. Nositelji su projekata koji su uvršteni u Akcijski plan te će ih direktno provoditi o čemu će najmanje jednom godišnje izvještavati RRA PSŽ za potrebe izrade Izvješća o provedbi strategije PSŽ.

Regionalna razvojna agencija PSŽ (od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja PSŽ)

Županija je osnovala Regionalnu razvojnu agenciju PSŽ - PANORA d.o.o. (RRA PSŽ), koja će uz postojeće Upravne odjele Požeško-slavonske županije i Partnersko vijeće PSŽ organizirati (koordinirati) provedbu ŽRS-a te pripremati Izvješća svake godine o provedbi Županijske razvojne strategije i na taj način informirati Skupštinu i nadležno Ministarstvo o provedbi ŽRS-a. Zadaće regionalnog koordinatora (RRA PSŽ) pri izradi i provedbi Županijske razvojne strategije prema Zakonu su sljedeće:

- koordinira i sudjeluje u izradi Županijske razvojne strategije
- koordinira izradu Akcijskog plana za provedbu Županijske razvojne strategije
- prati i potiče provedbu Županijske razvojne strategije
- koordinira poslove vezane uz središnju bazu projekata
- vodi administrativne poslove za Partnersko vijeće PSŽ

Organizacije civilnog društva (OCD)

Organizacije civilnog društva imaju iskustvo u pripremi i provedbi projekata i imaju važnu ulogu, ne samo u projektima čiji su inicijatori i nositelji, nego i u svim drugim županijskim projektima. Kroz svoje članove u Županijskom partnerskom vijeću aktivno sudjeluju u izradi i provedbi Županijske razvojne strategije.

Javne ustanove

Javne ustanove imaju važnu ulogu u pripremi, izradi i provedbi ŽRS PSŽ (ustanove koje se financiraju iz državnog proračuna i proračuna lokalne samouprave). Svojim organizacijskim kapacitetima i djelokrugom rada te institucije imaju vrlo važnu ulogu u razvijanju i promoviranju suradnje na razvojnim projektima jer omogućuju osnaživanje i uključivanje samih korisnika u njihovu provedbu. Sudjeluju u radu Partnerskog vijeća. Nositelji su projekata koji su uvršteni u Akcijski plan te će ih direktno provoditi o čemu će najmanje jednom godišnje izvještavati RRA PSŽ za potrebe izrade Izvješća o provedbi strategije PSŽ.

Privatni sektor

Privatni je sektor glavni pokretač rasta i razvoja i otvaranja novih radnih mjesta. Prijavljuje svoje projekte u Bazu županijskih projekata te Akcijski plan. Sudjeluje u prijavi svojih projekata na natječaje fondova EU-a te realizacijom tih projekata povećava svoju konkurentnost te doprinosi realizaciji ciljeva i prioriteta ŽRS-a.

Kroz svoje članove u Županijskom partnerskom vijeću aktivno sudjeluju u izradi i provedbi Županijske razvojne strategije. Nositelji su projekata koji su uvršteni u Akcijski plan te će ih direktno provoditi o čemu će najmanje jednom godišnje izvještavati RRA PSŽ za potrebe izrade Izvješća o provedbi strategije PSŽ.

Nadležna ministarstva

Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu i provedbu ŽRS-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku, osobito Ministarstvo za regionalni razvoj i fondove EU-a. Posjeduju značajne ljudske kapacitete.

Ex-ante i ex-post evaluator

Zakon o regionalnom razvoju (NN br.147/2014.) propisuje da se svaki strateški dokument (strategija razvoja županije osobito) kao provedbena politika regionalnog razvoja sustavno prati i vrednuje radi povećavanja djelotvornosti, učinkovitosti i utjecaja na regionalni razvoj. Praćenje i vrednovanje provodi se u fazi izrade dokumenta (ex-ante postupak) te u fazi provedbe (ex-post postupak). Ocjenjivač praćenja i vrednovanja (ex-ante evaluator) na izradi ŽRS-a PSŽ za razdoblje do kraja 2020. godine je Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) iz Zagreba. Ocjenjivač praćenja i vrednovanja za fazu provedbe (ex-post postupak) bit će izabran u fazi provedbe ŽRS-a.

Tablica 29. Pregled ključnih dionika u provedbi ŽRS-a

Institucija/organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Uloga i odgovornosti u implementaciji ŽRS	Vremenski okvir/potrebni resursi
Županijska skupština	Izabrano zastupničko i izvršno tijelo Županije	Usvaja konačnu verziju Županijske razvojne strategije, prati provedbu, ocjenjuje rezultate nakon provedbe.	Usvajanje Županijske razvojne strategije Godišnje prati provedbu ŽRS-a Ocjenjuje i usvaja rezultate nakon provedbe ŽRS-a.
Županijska uprava	Sadrže kapacitete, urede, opremu te pruža potporu i surađuje u izradi programskih dokumenata. Čine je Županijska skupština, ured župana i upravni odjeli. Nositelj izrade i provedbe ŽRS-a je UO za gospodarstvo i graditeljstvo.	Pružaju potporu i suradnju na implementaciji ŽRS-a, odnosno Akcijskom planu.	Rade na praćenju implementacije ŽRS, odnosno na praćenju Akcijskog plana do kraja 2020. Ima dostane kapacitete za praćenje ŽRS-a do kraja 2020. godine.
Partnersko vijeće PSŽ (PV PSŽ)	Osnovano 2016. Djeluje prema zakonskim osnovama, redovito se sastaje, radi i djeluje na principima partnerstva, broji 35 članova.	Redovito se sastaje, te upravlja i koordinira procesom provedbe ŽRS-a, odnosno akcijskog plana: -održava redovito dva puta sjednice tijekom provedbe ŽRS radi razmatranja određenih dokumenata u provedbi	Prati provedbu ŽRS-a i Akcijskog plana do kraja 2020. godine kroz aktivnosti: -praćenje provedbe ŽRS-a -praćenje izrade Izvješća o provedbi ŽRS-a (godišnje) -praćenje izrade Izvješća

		-održava redovito dva puta godišnje sjednice radi razmatranja dokumenata u vezi Izvješća o rezultatima provedbe ŽRS-a.	o provedbi ŽRS-a (prije isteka ukupnog razdoblja provedbe) ŽRS-a -praćenje izrade Izvješća o rezultatima provedbe ŽRS-a.
Jedinice lokalne samouprave	Pokretači razvoja na svom području. Prijavljuju svoje projekte u Bazu županijskih razvojnih projekta. Provode svoje projekte i na taj način doprinose rezultatima ciljeva i prioriteta ŽRS-a.	Preko svojih članova u Partnerskom vijeću PSŽ prate provedbu ŽRS-a i rezultate nakon provedbe ŽRS-a. Provode svoje projekte i na taj način doprinose rezultatima ciljeva i prioriteta ŽRS-a.	Prate provedbu i rezultate ŽRS-a preko članova u Partnerskom vijeću za razdoblje do kraja 2020. godine.
Regionalna razvojna Agencija PSŽ – PANORA (od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja PSŽ)	Koordinira izradom ŽRS, pruža tehničku pomoć, educira i informira dionike, izrađuje godišnja Izvješća o provedbi strategije.	Prati provedbu ŽRS-a, ažurira elektroničku bazu projekata, priprema i provodi projekte te pruža tehničku pomoć u implementaciji ŽRS-a, odnosno Akcijskog plana. Izrađuje godišnja Izvješća o provedbi ŽRS-a.	Prati implementaciju ŽRS-a i Akcijskog plana do kraja 2020. Ima dostatne ljudske kapacitete za praćenje provedbe strateških dokumenata.
Civilni sektor (OCD)	Posjeduju iskustvo u procjeni potreba zajednice i planiranju projekata te privlačenju dodatnih sredstava u regiju.	Sudjeluje aktivno u radu „partnerstva“ te priprema projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti prioriteta ŽRS.	Radi na praćenju ŽRS-a kroz članstvo u PV, odnosno Akcijskog plana do kraja 2020. ili direktno u provođenju svojih projekata. Posjeduje značajan potencijal –iskustvo, članstvo.
Javne ustanove	Imaju jaki potencijal, jake organizacijske i druge kapacitete, ali tek prikupljaju iskustvo u pripremi i implementaciji projekata.	Sudjeluje aktivno u radu „partnerstva“ te priprema projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti prioriteta ŽRS-a.	Aktivno prate implementaciju ŽRS-a i Akcijskog plana do kraja 2020. godine. Posjeduju značajne resurse, ali koji se trebaju dodatno staviti u funkciju implementacije ŽRS-a.
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina koordinacije. Potrebno veće uključivanje gospodarskih subjekata u ruralnom razvoju.	Sudjeluje aktivno u radu „partnerstva“ te priprema i svoje projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti ciljevi i prioriteta ŽRS-a.	Aktivno sudjeluje na implementaciji ŽRS-a, odnosno Akcijskog plana do kraja 2020. Posjeduju značajne resurse, ali koji se trebaju dodatno staviti u funkciju implementacije ŽRS-a.
Nadležna ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu ŽRS-a. Upravljaaju procesom kroz osnovne smjernice i	Putem godišnjih Izvješća prate provedbu ŽRS-a.	Aktivno prate provedbu ŽRS-a, odnosno Akcijskog plana do kraja 2020. godine. Posjeduju značajne resurse koji će i dalje biti u funkciji implementacije

	regulativnu podršku.		ŽRS-a.
Ex-post evaluator	Ocjenjivač strateških dokumenata u njihovoj provedbi (ex-post evaluator) ima dostatan broj osoblja obučenih za praćenje i vrednovanje strateških dokumenata.	Provodi postupak vrednovanja tijekom provedbe.	Provedba vrednovanja tijekom provedbe (nakon dvije do tri godine provedbe ŽRS-a). Provedba vrednovanja tijekom provedbe – Izvješće (prije isteka ukupnog razdoblja provedbe). Provedba vrednovanja nakon provedbe –Izvješće (nakon isteka ukupnog razdoblja provedbe). Imaju dostatan broja osoblja za vrednovanje.

6.3. Popis strateških projekata Županije

Radni timovi i Županijsko partnersko vijeće, koji su uključeni u proces izrade Strategije, usuglasili su se o izboru 18 projekata koji su ocijenjeni strateškima s obzirom na njihov očekivani doprinos razvoju Požeško-slavonske županije:

Broj	Mjera iz Strategije	Naziv projekta	Investicijska vrijednost
1	2.2.1.	Brza cesta Požega - autoput A3 - izlaz Godinjak	450 mil. kn
2	2.2.1.	Spojna cesta Pakrac-Lipik-autocesta (Lipovljani)	300 mil. kn
3	2.2.1.	Akumulacija „Kamenska“	220,0 mil. kn
4	1.2.2.	Terme Lipik - Tradicija i zdravlje	411,6 mil. kn
5	3.2.1.	„Svijet graševine“ - Destinacija vinskog turizma	70,2 mil. kn
6	2.2.1.	Aglomeracije: Lipik - Pakrac, Požega, Pleternica, Kutjevo i Velika	493,2 mil. kn
7	2.2.1.	Akumulacija „Šumetlica“	95,0 mil. kn
8	2.2.1.	Sustav navodnjavanja „Orljava - Londža“	43,0 mil. kn
9	1.3.2.	Mini hidroelektrane na području PSŽ	50,0 mil. kn
10	1.3.2.	Bioplinska postrojenja	500 mil. kn
11	1.2.2.	Odmaralište „Zvečevo“	200 mil. kn
12	1.3.3.	Razminiranje područja pod minama	237 mil. kn
13	2.1.1.	Regionalni centar kompetencija u poljoprivredi i prehrani	32,5 mil. kn
14	2.1.3.	Srednjovjekovni grad Kaptol	37,5 mil. kn
15	2.1.1.	Zgrada srednje škole u Pleternici	20,0 mil. kn
16	2.1.1.	Izgradnja sportske školske dvorane u Gimnaziji u Požegi	25,9 mil. kn
17	1.1.4.	Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Požegi	18,1 mil.kn
18	2.2.1.	Brze ceste na području PSŽ	1.805,90 mil. kn

Sveukupni indikativni troškovi **5.010 mlrd.kn**

Projekti u gornjoj tablici svrstani su prema važnosti strateškog projekta za budući razvoj Županije.

Jedanaest strateških projekata identificirano je u sklopu *Cilja 2 - Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj*, a uglavnom su orijentirani na razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice te poticanje razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta kao i poticanje razvoja kulture.

U okviru *Cilja 1- Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj* planirana je provedba šest strateških projekata, kojima će se pridonijeti jačanju gospodarski podržavajuće infrastrukture i programa, razvoju selektivnih oblika turizma, povećanju energetske učinkovitosti i korištenju alternativnih izvora energije te razminiranju.

Za *Cilj 3 - Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost* istaknut je jedan razvojni projekt s obzirom na brendiranje tradicijskih vrijednosti na području PSŽ-a.

Ukupna je vrijednost svih strateških projekata 5,010 milijardi kuna ili 83,67% ukupno procijenjene financijske vrijednosti Strategije (5,988 milijardi kuna-podatak iz Baze projekata). Ukupna procijenjena financijska vrijednost Strategije odnosi se na ukupan iznos svih prijavljenih projekata bez obzira na vremenski period njihove realizacije. Financijska vrijednost strategije za razdoblje do kraja 2020. godine iznosi 4,454 milijardi kuna i navedena je u Akcijskom planu, promatrano kroz tri godine provedbe strategije. Razlika između ukupno procijenjene vrijednosti svih projekata i financijske vrijednosti projekata u periodu primjene Strategije, odnosi se na projekte koji su u određenom dijelu realizirani u 2017. i/ili će biti realizirani kasnije od 2020. i sljedećim godinama te kao takvi ne ulaze u financijski okvir Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje do kraja 2020.godine.

Tablica koja slijedi svrstava iste ove strateške projekte prema ciljevima, prioritetima i mjerama ove Strategije.

Tablica 30. Županijski strateški projekti za razdoblje do kraja 2020. godine

Br.	Naziv projekta	Nositelj projekta	Partneri	Cilj projekta	Sažetak aktivnosti	Ciljano područje/ Tip projekta*	Pripremljenost projekta i ishodenja dokumentacija	Indikativni ukupni trošak	Izvor financiranja
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Cilj 1. Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj</i>									
<i>Razvojni prioritet 1.1. Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva</i>									
<i>Mjera 1.1.4. Jačanje gospodarski podržavajuće infrastrukture i programa</i>									
1.	Poduzetnički inkubator u Požegi	Grad Požega		Izgradnja inkubatora u Požegi	Izgradnja inkubatora za MSP i start up poduzetnike	Poduzetnička infrastruktura „1“	Ima svu potrebnu dokumentaciju za izvođenje: građ dozvolu, izvedbeni projekt, CBA	18,1 mil. kuna	Grad Požega, fondovi EU-a
<i>Razvojni prioritet 1.2. Razvoj ruralnog područja</i>									
<i>Mjera 1.2.2. Razvoj selektivnih oblika turizma</i>									
2.	Odmaralište „Zvečevo“	Županija	Općina Brestovac	Obnova turističkog kompleksa	Obnova turističkih kapaciteta (ugostiteljski objekti, vodene površine, sportski sadržaji, šetnice i dr.)	Turizam, „2“	Projekti u fazi izrade, neriješeno imovinsko stanje	200 mil. kn	Lokalni, državni i fondovi EU-a
3.	Terme Lipik - Tradicija i zdravlje	Privatni investitor, Toplice Lipik, Grad Lipik	Županija	Obnova turističkog i lječilišnog kompleksa koji je kulturna i prirodna baština	Projekt se sastoji od komponenti: 1. Obnova Kursalona Wandelbahna i perivoja 2. Izgradnja hotela 3. Termalna rivijera 4. Obnova objekata Toplica Lipik 5. Integrirani program obnove kulturne baštine	Zdravstveni turizam „1“	Izrađena je dokumentacija za prve tri komponente, za ostale je u fazi izrade	411,6 mil. kn	Privatni, državni i fondovi EU-a
<i>Razvojni prioritet 1.3. Očuvanje okoliša i prirode</i>									
<i>Mjera 1.3.2. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenje alternativnih izvora energije</i>									
4.	Bioplinska postrojenja	Privatni sektor	Drugi privatnici	Izgradnja deset bioplinskih postrojenja	Izgradnja deset bioplinskih postrojenja u svakom centru JLS-a	alternativni izvori energije „1“	Gotov jedan projekta, ostali nemaju projektnu	500 mil. kn	Privatni, fondovi EU-a

							dokumentaciju		
5.	Mini hidro elektrane na području PSŽ	Lokalni, privatni sektor	Drugi privatnici	Izgradnja deset mini hidro elektrana	„Izgradnja deset mini hidroelektrana na rijekama Orljavi i Brzaji. Na tri lokacije (Ratkovica, Brodski Drenovac i Brestovac) dobivena je građevna dozvola, a na ostale dvije je u tijeku ishodenje dokumentacije. Za ostale lokacije potrebno je napraviti projektnu dokumentaciju.“	alternativni izvori energije „1“	Gotov jedan projekt, dva su pri kraju dobivanja dozvola, kod ostalih treba napraviti projektnu dokumentaciju	50 mil. kn	Lokalni, privatni, fondovi EU-a
Mjera 1.3.3. Razminiranje cijelog područja Županije									
6.	Razminiranje područja pod minama	Županija	Županija, HCR	Razminirati preostala područja pod minama	1. razminiranje poljoprivrednih površina 2. razminiranje šumskog i ostalog područja	Razminiranje „1“	1. provedba u 2017. 2. provedba u 2018.	237 mil. kn	Državni, Fondovi EU-a
Cilj 2. Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj									
Razvojni prioritet 2.1. Jačanje društvenih djelatnosti									
Mjera 2.1.1. Poticanje razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta									
7.	Izgradnja sportske školske dvorane u Gimnaziji u Požegi	Županija	Ministarstvo obrazovanja	Izgradnja polivalentne trodijelne školske sportske dvorane	Izgradnja i opremanje objekta sportske dvorane Gimnazije u Požegi. Objekt će primarno biti namijenjen učenicima triju škola s područja grada Požege (Gimnazija, Katolička gimnazija, Glazbena škola Požega).	Školstvo „1“	Projekt ima važeću građevnu dozvolu, izrada troškovnika opreme je u tijeku	25,9 mil. kn	Državni, lokalni, fondovi EU-a
8.	Zgrada srednje škole u Pleternici	Županija, Grad Pleternica	Ministarstvo obrazovanja	Otvaranje srednje škole	Rekonstrukcija i adaptacija postojeće zgrade i opremanje srednje škole, procjena trajanja: 2 godine	Školstvo „1“	Projekt ima važeće dozvole	20 mil. kn	Lokalni, državni i fondovi EU-a
9.	Regionalni centar kompetencija u poljoprivredi i prehrani	Županija, Poljoprivredno-prehrambena škola Požega	Ministarstvo obrazovanja	Izgradnja centra kompetencija u poljoprivredi i prehrani	Centar kompetencija bit će dio regionalno distribuirane mreže dostatno opremljenih strukovnih škola u sektoru	Školstvo „1“	1. građevinska dozvola za farmu muznih krava 2. idejna rješenja za farmu uzgoja svinja	32,5 mil. kn	Lokalni, državni i fondovi EU-a

					poljoprivrede s visokom razinom stručnosti nastavnika/mentora, u svrhu olakšavanja daljnjeg razvoja i usklađenosti obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada na regionalnoj razini.		te uzgoja na otvorenom crne slavonske svinje 3. idejna rješenja pedološkog i analitičkog laboratorija 4. idejno rješenje hladnjače i linije prerade voća 5. idejno rješenje adaptacije postojeće zgrade škole s praktikumima		
Mjera 2.1.3. Poticanje razvoja kulture									
10.	Srednjovjekovni grad Kaptol	Požeška biskupija	Županija, Ministarstvo kulture	Rekonstrukciju Srednjovjekovnog grada Kaptola	Rekonstrukcija Srednjovjekovnog grada Kaptola, jedne od najočuvanijih utvrda u Slavoniji. U utvrdi će se smjestiti interpretacijski i muzejski centar bogate povijesti ovoga područja te arhiv Požeške biskupije	Kultura „1“	Postoji građevinska dozvola sa svom potrebnom dokumentacijom. U tijeku je izrada izvedbenog projekta s detaljnim troškovnikom.	37,5 mil.kn	fondovi EU-a, ostali izvori
Razvojni prioritet 2.2. Unapređenje ostale infrastrukture									
Mjera 2.2.1. Razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice									
11.	Spojna cesta Pakrac – Lipik –autocesta A3 (Lipovljani)	Hrvatske ceste	Županija	Izgradnja spojne ceste Pakrac – Lipik –autocesta A3 (Lipovljani)	Cesta prolazi kroz dvije županije (Požeško-slavonska i Sisačko-moslavačka), ukupne je duljine 23,7 km, a zbog malih uzdužnih nagiba klasificirana je kao nizinska. Trasa ceste je podijeljena u 3 dionice koje se mogu izvoditi u 3 faze tako da svaka od njih može biti prometno funkcionalna cjelina.	Promet „1“	Izrađeno je Idejno rješenje spojne ceste. Cesta je djelomično usklađena s prostorno-planskom dokumentacijom gradova i županija kojima prolazi, planira se uvrstiti u novi Master plan prometa ove regije koji se izrađuje. Cesta ovog ranga se ne ucrtava u nacionalne planove i	300 mil. kn	Državni, fondovi EU-a

							strategije. Potrebno je izraditi Idejni i glavni projekt te ishoditi dozvole		
12.	Brza cesta Požega - autoput A3 - izlaz Godinjak	Hrvatske ceste	Županija	Izgradnja brze ceste od Požege do spoja na autoput A3 - izlaz Godinjak	Izgradnja dionice brze ceste Požega - Nova Gradiška (Godinjak) preko Brestovca do Godinjaka (autocesta A3). Ukupna je dužina 16,2 km. Dionica je projektirana s dva odvojena kolnika, dvije vozne trake i razdjelnim pojasom za projektiranu brzinu. Planiran je tunel s po dvije tunelske cijevi kroz Babju Goru u dužini 1925 m.	Promet „1“	Izrađena je projektna dokumentacija za trasu brze ceste te Studija utjecaja na okoliš za istu. U postupku je daljnja izrada dokumentacije, nije proveden postupak izvlaštenja i otkupa zemljišta.	450 mil. kn	Državni, fondovi EU-a
13.	Brze ceste na području PSŽ	Hrvatske ceste	Čaglin, Pleternica, Brestovac, Požega, Velika Lipik	Izgradnja brzih cesta na područjima sljedećih JLS-ova: Čaglin, Pleternica, Brestovac, Požega, Velika, Lipik	Izgradnja i opremanje sljedećih dionica: 1. Našice - Lužani 830.400.000,00 kn, L=62,12 km 2. Brestovac - Pleternica 321.600.000,00 kn, L=24,5 km 3. Požega -Velika 211.700.000,00 kn, L=15,8 km 4.Brza cesta Daruvar-Lipik 442 200.000,00 kn, L=32,850 km	Promet „3“	U postupku je izrada potrebne dokumentacije, nije proveden postupak izvlaštenja i otkupa zemljišta. Brza cesta Daruvar-Lipik ima: -izrađenu idejnu dokumentaciju -Studiju utjecaja na okoliš -u postupku je izrada potrebne dokumentacije, - nije proveden postupak izvlaštenja i otkupa zemljišta.	1,805 milijarde kn	Državni, fondovi EU-a
14.	Aglomeracije - Lipik - Pakrac - Požega - Pleternica	Tekija d.o.o. Požega Vode d.o.o. Lipik	Županija, JLS	Uređenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda naselja na području Lipika i Pakraca,	Vodoprivreda „1“	Izrađena projektna dokumentacija	493,2 mil. kn	Državni, fondovi EU-a

	- Kutjevo - Velika				Pleternice i Požege				
15.	Akumulacija „Kamenska“	Hrvatske vode	Županija, JLS	Rješavanje poplava, proizvodnja el. energije, navodnjavanje	Akumulacija je višenamjenska građevina za obranu od poplava, vodoopskrbu, navodnjavanje, energetske korištenje. Visina brane je 28 m, zapremina jezera oko 12 milijuna m ³ . Osim navedene namjene, akumulacija bi omogućila i daljnji razvoj turizma.	Vodoprivreda „1“	Dokumentacija je u tijeku izrade	220 mil. kn	Državni, fondovi EU-a
16.	Akumulacija „Šumetica“	Hrvatske vode	Županija, JLS	Rješavanje poplava, pitka voda, navodnjavanje	Akumulacija je višenamjenska za obranu od poplava, osigurava potrebe za pitkom vodom naselja gradova Pakraca i Lipika, oko 136 l/s te za navodnjavanje.	Vodoprivreda „1“	Proveden natječaj za odabir izvođača radova	95 mil. kn	Državni, fondovi EU-a
17.	Sustav navodnjavanja „Orljava - Londža“	Županija PSŽ	Hrvatske vode	Navodnjavanje poljoprivrednih površina	Izgradnjom sustava navodnjavanja želi se povećati poljoprivredna proizvodnja dohodovnih poljoprivrednih kultura. Izgradnja se planira na cca 1800 ha. Unapređenjem kvalitete obradivih površina želi se zaustaviti degradacija malih seoskih gospodarstava i depopulacija agrarnih prostora.	Vodoprivreda „2“	U postupku je izrada projektne dokumentacije za ishođenje građevinske dozvole - očekuje se u 2017. Početak radova u 2018. Godini.	43 mil. kn	Lokalni, državni, fondovi EU-a
Cilj 3. Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost									
Razvojni prioritet 3.2. Potpora očuvanju, razvoju i promociji slavonskog i multikulturalnog identiteta									
Mjera 3.2.1. Brendiranje tradicijskih vrijednosti na području PSŽ-a									
18.	„Svijet Graševine“ - destinacija vinskog turizma	Županija Grad Kutjevo Grad Pleternica	RRA PANORA	Razviti brand vinske destinacije „Svijet graševine“ koju čine različite	Komponente projekta: - Kuća graševine u Kutjevu 33.600.000,00 kn	Turizam, poduzetništvo „1“	Za komponente u Pleternici i Pakracu izrađena je projektna dokumentacija.	70,2 mil. kn	Lokalni, fondovi EU-a

		Grad Pakrac		posjetiteljske infrastrukture i atrakcije vinskog turizma.	- Muzej bećarca u Pleternici 20.000.000,00 kn - Spahijski podrum u Pakracu 15.000.000,00 kn - brendiranje projekta 1.600.000,00 kn		Za komponentu u Kutjevu dokumentacija je izradi. Izrađen je Strateški nacrt razvoja destinacije vinskog turizma.		
--	--	-------------	--	---	---	--	---	--	--

Sveukupni indikativni troškovi

5,010 mlrd. kn

*Tip projekta:

„1“ Projekt neposredne realizacije (projekti spremni za realizaciju odmah nakon prihvatanja strategije, tj. imaju ili će do trenutka prihvatanja ŽRS-a imati svu potrebnu dokumentaciju)

„2“ Projekt realizacije u srednjoročnom razdoblju (projekti čija provedba može započeti u periodu 1 - 3 godine nakon donošenja ŽRS-a)

„3“ Projekt realizacije u dugoročnom razdoblju (projekti čija provedba može započeti za više od 3 godine nakon donošenja ŽRS-a).

6.4. Mjere zaštite okoliša³⁶

Mjere zaštite okoliša predložene su na temelju analize postojećeg stanja i analize mogućih utjecaja na sastavnice i čimbenike u okolišu realizacijom predmetne Strategije. Obuhvaćaju prijedloge mjera poboljšanja stanja okoliša za rješavanje prepoznatih okolišnih problema, s prijedlogom broja mjere iz Strategije te mjera ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice i čimbenike u okolišu koje se propisuju za umanjivanje potencijalnih negativnih utjecaja na okoliš pri realizaciji aktivnosti iz mjera Strategije.

6.4.1. Mjere poboljšanja stanja okoliša

Sastavnica i čimbenik u okolišu	Okolišni problem	Mjera	Mjera Strategije
Zaštićena područja prirode	Otežano upravljanje zaštićenim područjima prirode zbog nepostojanja planova upravljanja	<i>Izraditi Planove upravljanja zaštićenim područjima za Značajni krajobraz Sovsko jezero te Spomenike parkovne arhitekture Trenkovo-park oko dvorca, Lipik-lječilišni park i Kutjevo-park oko dvorca</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
Bioraznolikost Zaštićena područja prirode Divljač i lovstvo	Krivolov	<i>Ojačati mehanizme suzbijanja krivolova radi osiguravanja zaštite divljači i ostalih divljih vrsta (edukacije, unaprjeđenje lovučvarske službe)</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
	Pritisak invazivnih vrsta	<i>Poticati edukaciju javnosti o invazivnim vrstama</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
Tlo i poljoprivredno zemljište	Erozija tla	<i>Izraditi kartu erozije za područje Županije</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
	Nedostatak podataka o onečišćenosti tla	<i>Provoditi sustavna mjerenja kontrole kvalitete tla</i>	
Šume i šumarstvo Kvaliteta zraka i klimatska obilježja	Dulja sezona šumskih požara Sušenje šuma Pomicanje fenoloških faza šumskog drveća Povećana vjerojatnost pojave ekstremnih vremenskih uvjeta	<i>Identificirati vrste i provenijencije šumskog drveća koje su genetski najbolje prilagođene utjecaju klimatskih promjena, a od gospodarske su važnosti.</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
Krajobrazne karakteristike	Narušavanje prirodnih, kulturnih (antropogenih) i vizualno-živiljajnih karakteristika krajobraza neusklađenom urbanizacijom, infrastrukturnim zahvatima te intenzivnom poljoprivredom	<i>Izraditi Krajobraznu osnovu PSŽ</i>	M 1.3.1. Zaštite okoliša i prirode
Kulturno-povijesna baština	Nepostojanje modela upravljanja kulturnom baštinom (Strateški dokumenti) zbog čega nema njihovog sustavnog održavanja i korištenja	<i>Izraditi Strateški plan upravljanja kulturno – povijesnom baštinom na razini županije koji će u obzir uzeti održivo gospodarenje kulturnim dobrima.</i>	M 2.1.3. Poticanje razvoja kulture

³⁶ Strateška studija utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020.

Kvaliteta života stanovništva	Nepostojanje strateških razvojnih dokumenta iz područja turizma Neorganizirana turistička ponuda Depopulacija uzrokovana velikom emigracijom, posebice mladih, najproduktivnijih i radno sposobnih dobnih skupina	<i>Izraditi Strategiju razvoja održivog turizma</i> <i>Izraditi Strategiju razvoja ljudskih potencijala</i>	M 3.1.1. Provođenje procesa planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima
-------------------------------	---	--	---

6.4.2. Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu

Sastavnica okoliša i čimbenici u okolišu	Mjera i aktivnost iz Strategije	Utjecaj	Mjera zaštite
Bioraznolikost, Divljač i lovstvo	M 1.2.1. Podupirati i inzistirati na provođenju komasacije te sređivanju i usklađivanju katastra i gruntovnice	Stvaranje velikih poljoprivrednih zemljišta s monokulturama dovodi do smanjenja broja divljih vrsta.	<i>U što većoj mjeri očuvati ekološki značajne dijelove na poljoprivrednim površinama.</i>
Bioraznolikost, Divljač i lovstvo	M 1.3.2. Izgradnja 10 mini hidroelektrana na području Županije na rijekama Orljavi i Brzaji	Zauzimanje površine očuvanih staništa u Županiji.	<i>Aktivnosti obrane od poplava, izgradnje sustava za navodnjavanje te korištenja obnovljivih izvora energije (u vidu izgradnje HE) uskladiti s uvjetima očuvanja prirodnih staništa i planirati na način da se omogući migracija divljih vrsta u vodotocima.</i>
	M 2.2.1. Izgradnja sustava navodnjavanja Orljava – Londža Izgradnja akumulacija i retencija po potrebi te izgradnja akumulacija Kamenska Provođenje zaštite od poplava na svim vodotocima	Promjena hidromorfoloških uvjeta rijeka te posljedično utjecaj na vodenu floru i faunu te okolna staništa.	<i>Prilikom planiranja novih hidrotehničkih građevina prednost dati retencijama, s naglaskom na prirodne.</i> <i>Planiranu akumulaciju Kamenska u daljnjim fazama razvoja projekta definirati kao zaštitnu hidrotehničku građevinu na najmanjoj funkcionalnoj razini uz omogućavanje kontinuiranog protoka i adekvatne povezanosti vodotoka koji će zadovoljiti specifične ekološke potrebe ugroženih vrsta.</i> <i>Akumulaciju Kamenska planirati na način da se omogući adekvatan vodni režim koji neće dovesti do narušavanja ugroženih i rijetkih livadnih staništa nizvodno uz rijeku Orljavu.</i>
	M 1.2.1. Izgradnja infrastrukture za preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda te komunalne	Fragmentacija staništa i sprječavanje migracije terestričkih životinja.	<i>Prilikom planiranja linijske infrastrukture izbjegavati površine šumskih staništa, osobito manjih šumskih sastojina.</i> <i>Prilikom planiranja prometne infrastrukture omogućiti adekvatnu propusnost prometnica za divlje vrste.</i>

	<p>infrastrukture</p> <p>M 2.2.1. Spojna cesta Pakrac – Lipik – autocesta A3 (Lipovljani) Brza cesta Požega - autoput A3 - izlaz Godinjak Brze ceste na području PSŽ te ostala prometna infrastruktura</p>	<p>Fragmentacija lovnoproduktivnih površina te povećana mogućnost kolizije divljači s vozilima.</p>	
Šume i šumarstvo	<p>M 1.2.1. Unaprjeđenje komunalne i prometne infrastrukture</p> <p>M 2.2.1., M 2.2.2. Izgradnja linijske infrastrukture (prometnice, dalekovod, plinovod i sl.)</p>	<p>Prenamjena i fragmentacija šuma i šumskog zemljišta te narušavanje stabilnosti šumskog ekosustava.</p>	<p><i>Ukoliko se izgradnja linijske infrastrukture (prometnice, plinovodi, dalekovodi i sl.) planira provoditi na šumskom zemljištu potrebno je maksimalno koristiti postojeće infrastrukturne koridore, izbjeći dodatnu fragmentaciju manjih šumskih kompleksa i narušavanje zaštitnih funkcija šuma (protuerozijska, vodozaštitna), posebice zaštitnih šuma i šuma posebne namjene.</i></p>
	<p>M 1.2.1. Realizacija prateće hidrotehničke infrastrukture za potrebe navodnjavanja (npr. akumulacije) M 2.2.1. Izgradnja akumulacija i retencija gdje se za to pokaže potreba</p>	<p>Prenamjena šuma i šumskog zemljišta, odnosno smanjenje gospodarskih vrijednosti te općekorisnih funkcija šuma.</p>	<p><i>Ukoliko iz tehničkih razloga nije moguće planirati akumulacije i retencije izvan šumskog područja, potrebno je iste realizirati uz izbjegavanje narušavanja karakteristika zaštitnih šuma te šuma posebne namjene.</i></p>
Tlo i poljoprivredno zemljište	<p>M 2.2.1. Prometnice lokalnog i regionalnog karaktera</p> <p>M 1.3.2. Izgradnja 10 bioplinskih postrojenja</p>	<p>Prenamjena i fragmentacija P1 i P2 zemljišta.</p>	<p><i>Prilikom realizacije planiranih aktivnosti osigurati da se prilikom određivanja trasa cesta u što manjoj mjeri zauzimaju i presijecaju P1 i P2 bonitetne klase zemljišta.</i></p> <p><i>Potrebno je izbjegavati planiranje poligonskih zahvata na P1 i P2 poljoprivrednom zemljištu.</i></p>
Površinske i podzemne vode	<p>M 1.3.2. Izgradnja 10 mini hidroelektrana na području Županije na rijekama Orljavi i Brzaji</p> <p>M 2.2.1. Izgradnja akumulacija i retencija gdje se za to pokaže potreba</p>	<p>Promjena hidromorfoloških elementa vodnih tijela: hidrološki režim, kontinuitet toka, morfološki uvjeti i indeks korištenja.</p>	<p><i>U daljnjim fazama razrade projekata hidrotehničkih građevina osigurati da ne dođe do značajnog narušavanja hidromorfoloških elementa vodnog tijela, u skladu s Uredbom o standardu kakvoće voda i Zakonom o vodama, što je potrebno potvrditi odgovarajućim analizama..</i></p>

	M 1.2.1. Izgradnja sustava javnog navodnjavanja M 2.2.1. Sustav navodnjavanja Orpljava-Lonžda	Onečišćenje vodnih tijela tvarima iz poljoprivredne proizvodnje.	<i>Poticati edukaciju korisnika sredstava za zaštitu bilja i biocidnih pripravaka kako bi njihovo korištenje bilo što stručnije i racionalnije.</i> <i>Organizirati edukacijske radionice i seminare te informirati poljoprivrednike o pravilnoj primjeni agrotehničkih mjera.</i>
Krajobrazne karakteristike	M 1.1.1., M 1.1.2., M 1.1.4., M 1.2.1., M 1.2.2., M 2.1.1., M 2.1.2., M 2.1.3., M 2.2.1., M 2.2.2. Aktivnosti gradnje novih elemenata	Promjena krajobraznih karakteristika područja zauzimanjem prostora i stvaranjem novih elemenata.	<i>U daljnjim fazama razvoja uklopiti aktivnosti gradnje u postojeći krajobraz kroz projekte krajobraznog uređenja.</i>
Kulturno-povijesna baština	M 1.1.1., M 1.1.2., M 1.1.4., M 2.1.1., M 2.1.2. M 2.2.1., M 2.2.2. Aktivnosti gradnje novih elemenata	Moguća fizička promjena i/ili promjena prostornih obilježja pojedinačnog kulturnog dobra te moguće narušavanje vizualnog integriteta.	<i>Ishoditi mišljenje nadležnog konzervatorskog odjela za sve aktivnosti koje uključuju rekonstrukciju kulturnih dobra te za ona koja se nalaze u neposrednom i posrednom utjecaju u odnosu na aktivnosti gradnje novih objekata.</i>

Sukladno svemu navedenom, može se zaključiti da ukoliko se propisane mjere zaštite okoliša budu poštivale, provedba Strategije se može smatrati usuglašenom s načelima zaštite prirode i okoliša odnosno **postavljeni strateški ciljevi zaštite okoliša mogu se smatrati ostvarenim.**

7. PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

7.1. Uspostava sustava praćenja i vrednovanja

Praćenje provedbe ŽRS-a obavlja se kontinuirano tijekom čitavog razdoblja provedbe, a o rezultatima provedbe najmanje jednom godišnje izvješćuje se odgovarajuće partnerstvo, odnosno Županijska skupština.

Praćenje provedbe politike regionalnog razvoja određeno je Zakonom o regionalnom razvoju („Narodne novine“ broj 147/2014.). Člankom 49. Županija podnosi Ministarstvu godišnje izvješće o rezultatima provedbe Županijske razvojne strategije najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu.

Tijekom provedbe ŽRS-a Županija prati:

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva, prioriteta i mjera
- ostvarene učinke na razvoj, učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava
- sudjelovanje i doprinos partnerstva
- učinkovitost rukovođenja i organizacije provedbe
- vidljivost ŽRS-a u javnosti županije i jedinicama lokalne samouprave s područja županije.

ŽRS za praćenje provedbe uključuje pokazatelje učinka (impact) i pokazatelje ishoda (outcome/result) kako bi se omogućilo prikupljanje dovoljne količine relevantnih podataka za praćenje provedbe.

Kvantifikacija očekivanih pokazatelja važan je dio izrade ŽRS-a i može biti osobito složena. Uspješna provedba ŽRS-a ovisit će o financijskim sredstvima koje će Županija moći osigurati iz različitih izvora i o uspješnoj provedbi identificiranih razvojnih projekata.

Pokazatelji za praćenje provedbe na razini ciljeva, prioriteta i mjera navedeni su u sklopu poglavlja 4.2. i 4.3. Strategije.

Zakon o regionalnom razvoju („Narodne novine“ broj 147/2014.) u članku 48. propisuje da županijske razvojne strategije, kao osnovni planski dokumenti politike regionalnog razvoja, podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe. Osnova za realizaciju vrednovanja je Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja. Prethodnim vrednovanjem osigurava se da ŽRS bude ocijenjena na temelju sljedećih osnovnih kriterija: opravdanosti, relevantnosti, konzistentnosti, koherentnosti (unutarnje i vanjske) i djelotvornosti. Prethodno vrednovanje pri izradi strategije provela je konzultantska kuća „Institut za razvoj i međunarodne odnose“ (IRMO) iz Zagreba. Sažetak prethodnog vrednovanja sastavni je dio strategije i nalazi se u vidu dokumenta pod nazivom DODATAK 3: Izvještaj o prethodnom vrednovanju.

Vrednovanje tijekom provedbe odgovara na pitanje što je dobro planirano, a što ne, a kako bi se učinile korektivne mjere, tj. poduzeli neophodni koraci koji doprinose uspješnoj realizaciji strategije, u skladu sa zacrtanim ciljevima, prioritetima i mjerama.

Vrednovanje nakon provedbe provodit će se nakon završetka provedbe Županijske razvojne strategije te će sažeto ocijeniti cjelokupni utjecaj/učinak planskog dokumenta, odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost.

8. ŽUPANIJSKO PARTNERSTVO

Zakon o regionalnom razvoju („Narodne novine“ broj 147/2014.) u članku 27. propisuje osnivanje županijskog partnerstva, odnosno partnersko vijeće.

Županijsko partnerstvo osniva se radi sudjelovanja u donošenju Županijske razvojne strategije, utvrđivanja prioriteta razvoja na svom području, predlaganja strateških projekata važnih za razvoj jedinica područne (regionalne) samouprave te njihove provedbe i praćenja.

Županijsko partnersko vijeće osniva se i djeluje sukladno načelu partnerstva i suradnje, vodeći računa o zastupljenosti različitih dionika razvoja s područja jedinice područne (regionalne) samouprave i zastupljenosti interesa većine stanovništva u jedinici područne (regionalne) samouprave.

Način osnivanja i rada te zadaci Županijskog partnerskog vijeća propisani su Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskog vijeća („Narodne novine“ broj 103/2015.). Partnersko vijeće PSŽ osnovano je 28. lipnja 2016. godine Rješenjem Župana.

U radu partnerskog vijeća za područje županije sudjeluju predstavnici:

- regionalne (područne) samouprave i regionalnih koordinatora
- velikih gradova s područja županije
- manjih gradova i općina s područja županije
- visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara
- gospodarskih i socijalnih partnera s područja županije
- organizacija civilnog društva s područja županije.

Partnersko vijeće PSŽ ima 35 članova te je sastavljeno iz sljedećih grupa:

1. Grupa za javnu administraciju
2. Grupa za fizičku infrastrukturu
3. Grupa za socijalnu infrastrukturu
4. Grupa za civilno društvo
5. Grupa za gospodarstvo
6. Grupa za ruralni razvoj

Županijsko partnersko vijeće savjetodavno je tijelo koje se osniva sukladno načelu partnerstva. Ima svoga predsjednika i zamjenika predsjednika te održava svoje sjednice tijekom perioda za koje je

osnovano. Administrativne poslove za partnersko vijeće obavlja regionalni koordinator.

Županijsko partnersko vijeće u svom se radu posebno rukovodi sljedećim načelima:

- *načelo ravnomjerne predstavljenosti partnera* – podrazumijeva da partnersko vijeće omogućava predstavljenost ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora na području za koje se osniva te da se u radu partnerskog vijeća onemogućiti pretežit utjecaj samo jedne kategorije dionika
- *načelo transparentnosti* – odnosi se na postupak utvrđivanja ključnih dionika razvoja, jednako kao i način rada partnerskog vijeća
- *načelo jednakosti članova partnerstva* – podrazumijeva da svaki član partnerskog vijeća može iznijeti stajalište organizacije koju predstavlja te da to mišljenje na prikladan način bude uzeto u razmatranje
- *načelo usuglašavanja* – podrazumijeva da se do odluka partnerskog vijeća dolazi putem pregovaračkog procesa kroz postizanje sporazuma između članova.

Tijekom svoga rada provodi partnerske konzultacije i one se smatraju „učinkovitima“ kada se:

-*provode putem odgovarajućih kanala* koji osiguravaju sudjelovanje članova partnerskog vijeća i davanje njihovih doprinosa te omogućavaju da članovi traže pojašnjenja u bilo kojem trenutku. U pravilu, konzultacijski kanali trebali bi uključivati:

- a) barem 3 redovite sjednice županijskog partnerstva, koje se organiziraju u različitim fazama izrade ŽRS-a (pri analizi stanja/SWOT analizi i identifikaciji potreba i potencijala, pri definiranju ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera te pri identifikaciji strateških projekata), a članove je potrebno obavijestiti unaprijed kako bi mogli planirati svoje sudjelovanje
- b) online konzultacije, kako bi se osiguralo da su najnoviji dokumenti koji se analiziraju dostupni članovima županijskog partnerstva koji iz bilo kojeg razloga nisu mogli sudjelovati na sastancima
- c) jedna završna sjednica partnerskog vijeća na kojoj se predstavlja zadnja verzija ŽRS-a.

-*jamči transparentno i učinkovito* sudjelovanje svih članova županijskog partnerstva.

Javnost rada PV-a osigurava se pravovremenom objavom o aktivnostima na mrežnim stranicama regionalnog koordinatora razvoja, Regionalne razvojne agencije PSŽ - PANORA d.o.o., <http://www.panora.hr/zupanijska-razvojna-strategija>.

Cjelokupan tijek konzultacija koje je provelo Županijsko partnersko vijeće nalazi se u dokumentu pod nazivom DODATAK 1: Rezultati konzultacija s partnerskim vijećem za područje županije (sastavni je dio ove Strategije).

Održane sjednice i konzultacije županijskog Partnerskog (odbora) vijeća:

- sjednica Partnerskog odbora 15.2.2016.
- sjednica Partnerskog vijeća 28.6.2016.
- sjednica Partnerskog vijeća 14.7.2016.
- sjednica Partnerskog vijeća 14.11.2016.
- sjednica Partnerskog vijeća 20.-23.02.2017. (internetska putem e-maila)
- sjednica Partnerskog vijeća 25.9.2018.
- sjednica Partnerskog vijeća 27.11.2018. . (internetska putem e-maila)

9. HORIZONTALNA NAČELA

Prilikom izrade ŽRS-a svi sudionici na izradi stavili su naglasak na dva horizontalna načela:

1. nediskriminaciju
2. održivi razvoj

Načelo nediskriminacije podrazumijeva izbjegavanje svakog oblika socijalne isključenosti i nejednakog postupanja.

Usuglašenost s načelom nediskriminacije vidljiva je iz ravnopravne i pravodobne uključenosti predstavnika svih društvenih skupina i svih sektora već u izradi analize stanja te u svim kasnijim fazama izrade.

U smislu ovog načela, *ravnopravnost spolova* očitovale se u poštivanju istog tretmana i jednakih mogućnosti, a prema istom su principu izbjegnuti i ostali oblici diskriminacije, uključujući one na osnovi rase, etničkog podrijetla, vjere, invaliditeta ili dobi. Sastav radnih timova te Partnerskog vijeća najbolje dokazuje ovo načelo.

Prilikom predlaganja i izrade ciljeva, prioriteta i mjera osobito se vodilo računa o definiranju pokazatelja kojima će se pratiti doprinos ŽRS-a s obzirom na načelo nediskriminacije i to u socijalnoj uključenosti kroz mjere:

- 1.1.3. Osnaživanje socijalnog poduzetništva
- 2.1.2. Poticanje razvoja zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj razini
- 2.1.4. Poticanje razvoja civilnog društva
- 2.2.2. Pružanje podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim te demografski ugroženim
- 3.2.2. Razvoj i poticanje multikulturalnosti

Održivi razvoj podrazumijeva zaštitu okoliša, učinkovitu uporabu resursa, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, bioraznolikost, otpornost na krizne situacije i sprječavanje rizika te istovremeno izbjegavanje ugrožavanja okoliša i nepovratnog gubitka neobnovljivih prirodnih potencijala.

U izradi ciljeva, prioriteta i mjera o ovom načelu posebice se vodilo računa u vidu ekološke održivosti, što uključuje zaštitu okoliša, učinkovito korištenje resursa, bioraznolikost, izbjegavanje ugrožavanja okoliša te je to posebice naglašeno u sljedećim mjerama:

- 1.1.1. Jačanje zelenog gospodarstva
- 1.3.1. Zaštita okoliša i prirode
- 1.3.2. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenje alternativnih izvora energije
- 1.3.3. Razminiranje cijelog područja županije

Navedena su horizontalna načela uključena od samog početka u proces izrade Strategije. Županijska razvojna strategija primjenjuje dvostruki pristup prilikom uključivanja horizontalnih načela kreirajući pritom mjere koje izravno rješavaju pitanja nediskriminacije te održivog razvoja, ali koristi i pristup šire integracije navedenih pitanja kroz sve načine ostvarenja pojedinih mjera.

Praćenje ovih načela u fazi provedbe mjera strategije provodi se u fazi primjene pojedinih razvojnih projekta putem izvješća o praćenju projekta te analizom doprinosa pojedine mjere u vezi primjene i poštivanja ovih načela.

Promicanje ovih načela neće se provoditi isključivo kroz provedbu projekta, nego i kroz sve aktivnosti koje su uključene u izradu i provedbu same strategije kao što su:

- zelena nabava
- korištenje reciklažnog materijala
- poduzimat će se sve aktivnosti kako bi se izbjegla diskriminacija (socijalno isključivanje, nejednaki pristup i sl.)

10. IZVJEŠĆE O PROVEDENOM PRETHODNOM VREDNOVANJU - SAŽETAK

Prethodno vrednovanje Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016. - 2020. - Sažetak³⁷

Uvod

U svrhu realizacije prethodnog vrednovanja *Razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016. – 2020.*, Požeško-slavonska županija angažirala je Institut za razvoj i međunarodne odnose iz Zagreba. Vrednovanje je realizirano u skladu s pristupom i metodologijom koja je propisana *Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja („Narodne novine“ broj 121/15)* kao i *Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (2015.)*.

Proces vrednovanja pratio je pojedine faze izrade Strategije te su uslijedile isporuke rezultata nakon svake faze u izradi Strategije – analize stanja, SWOT analize i analize razvojnih potreba i potencijala, strateškog dijela (vizija, ciljevi, prioriteta i mjere) te provedbenih poglavlja Strategije. Prethodno vrednovanje ove Strategije imalo je dva specifična cilja:

- poboljšati konačnu kvalitetu Strategije kroz ocjenu njene relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti, usklađenosti, dosljednosti, komplementarnosti i održivosti
- omogućiti da rezultati prethodnog vrednovanja posluže kao osnova za kontinuirano unapređivanje politike upravljanja razvojem županije kroz stvaranje osnove za: djelotvorno i učinkovito upravljanje, podizanje razine znanja i vještina uključenih dionika iz područja prethodnog vrednovanja te za osnaživanje odgovornosti ključnih dionika županije za korištenje javnih sredstava i ostvarivanje održivih rezultata ove Strategije.

Zbog vrlo ograničenog vremena koje je Izrađivaču bilo na raspolaganju za izradu Strategije, proces vrednovanja odvijao se vrlo fleksibilno. Primjerice, podrazumijevao je često vraćanje na evaluacijska pitanja iz prethodne faze vrednovanja Strategije, ovisno o fazi gotovosti priloga koji je zaprimljen od strane Izrađivača.

Valja posebno istaknuti da zadatak prethodnog vrednovanja niti u jednom trenutku nije bio shvaćen kao „ocjenjivanje“, već kao kontinuiran timski rad s Izrađivačem, stalna, pa i neformalna „razvojna rasprava“, svrhovita i vrlo bliska suradnja s jednim ciljem – kako zajednički doći do što usklađenijeg, u što većoj mjeri dobro argumentiranog i što lakše provedivog strateškog razvojnog dokumenta kojim se trasira budući razvoj županije, i to ne samo do 2020. godine, već i za bitno dulje razdoblje.

Ocjena analize stanja, SWOT analize i analize razvojnih potreba i potencijala

Evaluatori su dobili na uvid vrlo ekstenzivnu analizu stanja te su predložili da se temeljem tog fakticiteta načini vrlo sažeta analiza stanja, koja prioritarno sadrži: opis i komentar promjena, a naročito ocjene stanja, kao i osvrt na novije razvojne teme značajne za gospodarski i društveni razvoj županije. Tijekom procesa evaluacije, evaluatori su se kontinuirano vraćali na ocjenu analize stanja,

³⁷ Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2016.- 2020. bila je spremna za usvajanje na Županijskoj skupštini tijekom prosinca 2016. ,no zbog Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine,koja je usvojena na Saboru tek 14.7.2017., odgođeno je usvajanje Županijske strategije za 2018. godinu. Zbog vremenskog odmaka Strategija je preimenovana u *Županijsku razvojnu strategiju PSŽ za razdoblje do kraja 2020.*

kako bi se postigla maksimalna unutrašnja usklađenost dokumenta, osigurala potrebna konzistentnost, ali i jasnoća. To je bilo nužno kako bi osigurali neophodnu internu vertikalnu logiku Strategije (usklađenost svih dijelova dokumenta, a gledajući unatrag, poglavito usklađenost mjera u odnosu na SWOT analizu i analizu razvojnih potreba i potencijala, kao i njihovu usklađenost s ključnim problemima navedenim u analizi stanja). Time je prethodno vrednovanje osiguralo opravdanost Strategije, tj. provjerilo je li izgledno da će se predviđenim mjerama pristupiti rješavanju osnovnih razvojnih problema u županiji te istovremeno koristiti postojeći razvojni potencijal za potrebe osnaživanja svih segmenata razvoja županije.

Vrednovanje je potvrdilo da su svi ključni problemi i potrebe vidljivo istaknuti te jasno argumentirani. Evaluatori su u niz navrata obratili posebnu pozornost na sadržajnu ujednačenost, detektirali „klizanje u detalje“, upozoravali na nužnost izbjegavanja općenitih konstatacija te postizanja sažetih i jasnih ocjena stanja. Izrađivaču strategije upućene su konkretne smjernice u svrhu olakšavanja radikalnog sažimanja analize stanja i unapređenja njenog sadržaja na način da se osigura da analiza stanja bude odraz relevantnih ocjena stanja u svim područjima razvoja, da odražava ključne trendove, da sliku stanja u Županiji u odnosu na stanje u RH i EU te da reflektira isključivo probleme i potrebe koji su ključni za njen daljnji razvoj. Evaluatori su uz izdvojene komentare tijekom cijelog procesa dorade analize stanja kontinuirano podržavali Izrađivača i direktnim unosom sugestija za izmjene u samom nacrtu analize stanja. Analiza stanja doradivala se tijekom cijelog procesa izrade Strategije te je veći dio sugestija evaluatora prihvaćen.

SWOT analiza i analiza razvojnih potreba i potencijala

Ocjena same SWOT analize potvrdila je da su prepoznate ključne slabosti i snage, kao i vanjske prilike i prijetnje za daljnji razvoj županije. Primjenom kriterija relevantnosti, konzistentnosti i jasnoće, evaluatori su dali niz sugestija za poboljšanje, ali i sažimanje ekstenzivnog opisa SWOT analize. Posebna je pažnja posvećena detektiranju mogućih nadopuna SWOT analize dodatnim ključnim elementima. U tu svrhu, kao što je to naznačeno i kod analize stanja, vrednovanje je bilo usmjereno i na provjeru odražava li SWOT analiza te analiza razvojnih potreba i potencijala u dovoljnoj mjeri novije razvojne teme koje su značajne za daljnji društveno-gospodarski razvoj županije. Primjerice, radi se o temama kao što su jačanje osnove za razvoj kružnog gospodarstva, podrška pametnoj specijalizaciji, podizanje svijesti i podrška jačanju socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva u županiji, osnaživanje novih oblika održivog razvojnog upravljanja (vladavine), jačanje kulturnih i kreativnih industrija, razvoj zelenog gospodarstva/poduzetništva, zelenog prometa/mobilnosti, zelenih, zdravih i pametnih gradova, razvoj sijede ekonomije i niz drugih. Kao i kod poboljšanja opisa SWOT analize, Izrađivač strategije prihvatio je sugestije evaluatora te su sve spomenute teme inkorporirane i u SWOT analizi i analizi razvojnih potreba i potencijala.

U cjelini, evaluatori su ocijenili da je SWOT analiza u potpunosti usklađena s analizom stanja te da je izvrsna osnova za izradu daljnje kratke analize koju su evaluatori predložili da se svakako izradi – *Analiza razvojnih potreba i potencijala*. Svi su elementi za tu dodatnu analizu već sadržani u Analizi stanja i SWOT analizi s obzirom da je radni tim prilikom rada na opisu SWOT analize dužnu pažnju posvetio ključnim potrebama te razvojnom potencijalu županije. Evaluatori su podržavali Izrađivača u izradi ove dodatne kratke analize te su sve sugestije uvažene. Obje su analize u konačnici dobro opisane te su poslužile kao vrlo argumentirana podloga za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera za daljnji razvoj županije.

Ocjena definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera

Osnovni kriteriji vrednovanja prema kojima je ocjenjena ova faza izrade Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije bili su i ovaj put važnost (*relevantnost*) te naglašeno unutrašnja i vanjska usklađenost (*koherentnost*), komplementarnost mjera, konzistentnost, dosljednost i jasnoća. Vrednovanje je potvrdilo da su zacrtane mjere u okviru triju utvrđenih strateških ciljeva Strategije vidljivo komplementarne s odmah uočljivim i vrlo naglašenim efektom međusobnog osnaživanja prioriteta i mjera u okviru istog cilja, kao i između mjera različitih ciljeva. Ciljevi su jasno razgraničeni, jednostavni, mjerljivi, realni i komplementarni. Oni tvore sinergiju u pogledu

namjeravanih ishoda, onoga što se razvojem županije u razdoblju do 2020. godine, ali i u dužem vremenskom razdoblju, želi postići.

Matrica ciljeva, prioriteta i mjera dobro je strukturirana, s dobrom hijerarhijom i međusobnom povezanosti. Unutrašnja usklađenost mjera u odnosu na analizu stanja, SWOT analizu i analizu razvojnih potreba i potencijala, a kojoj su evaluatori posvetili posebnu pozornost, pokazala se zadovoljavajućom.

Ciljevi, prioriteti i mjere izuzetno su stručno opisani. Relevantnost i očekivani način ostvarenja ciljeva, kao i ciljevi i opravdanost prioriteta, uzorno su obrazloženi. Isto tako, dobro su opisane i mjere, tj. aktivnosti koje one obuhvaćaju. Ovakav detaljan i konzistentno iskazan prikaz strateškog djela Strategije odlična je osnova za provedbu mjera. Dobro ujednačeni opisi, iako malo detaljniji kod nekih mjera, evaluatorima su bili osnova za provjeru nužne unutrašnje usklađenosti/koherentnosti dokumenta, tj. provjeru je li postignuta nužna poveznica mjera u odnosu na utvrđene probleme, potrebe, slabosti i razvojna ograničenja iz analize stanja, SWOT analize te analize razvojnih potreba i potencijala.

U cjelini je strateški dio Strategije – vizija, ciljevi, razvojni prioriteti i mjere kvalitetno izrađen te tvori vrlo mjerodavnu i argumentiranu osnovu za predlaganje i provedbu mnoštva projekata iz svih segmenata razvoja značajnih za županiju.

Prethodnim vrednovanjem provjerena je i vanjska usklađenost dokumenta, tj. usklađenost strateškog dijela Strategije s ključnim nacionalnim strateškim dokumentima, uključujući sve relevantne sektorske dokumente. Ova je usklađenost u svakom pogledu zadovoljavajuća, a Izrađivač Strategije na zgodan je način ukomponirao tu vanjsku usklađenost u dokument.

Ocjena identificiranih provedbenih mehanizama i izrađenog financijskog okvira

U vrijeme pisanja ovog sažetka evaluatorski tim nije imao na raspolaganju u potpunosti dovršen Akcijski plan. Konačni osvrt bit će obuhvaćen cjelovitim Završnim izvješćem o postupku vrednovanja. Za sada je, međutim, svakako moguće pretpostaviti da će se predloženim mjerama Strategije postići očekivana razina ostvarivanja triju strateških ciljeva i utjecaj na sveukupni razvoj u županiji te da će istovremeno unaprijediti upravljanje razvojem županije.

Evaluatori su zaključili da su provedbena poglavlja dobro odrađena. Izrađivaču Strategije upućeno je nekoliko minornih sugestija kako bi ova poglavlja bila usredotočena prvenstveno prema budućoj provedbi Strategije, a ne na njenu izradu te u svrhu postizanja bolje jasnoće i preglednosti ovog dijela Strategije.

U ovoj fazi izrade Strategije evaluatori su ocijenili i kvalitetu sastava i rada partnerstva i procesa konzultacija, a prvenstveno su bili usredotočeni na ocjenu jesu li u proces konzultacija na adekvatan način uključeni svi relevantni dionici iz županije, uključujući i civilno društvo. Evaluatori su sudjelovali na partnerskim Vijećima i internim sastancima koji su bili organizirani nakon njihova uključivanja u proces prethodnog vrednovanja. Temeljem prikupljenih materijala te vlastitog iskustva praćenja i sudjelovanja u konzultacijskom procesu, kvaliteta sastava i rada partnerstva, kao i kvaliteta cjelokupnog konzultacijskog procesa, ocijenjena je odličnim. Značaj ovakvog pristupa poglavito je bio značajan u fazi kada se krenulo prema predlaganju i strateških i ostalih razvojnih projekata značajnih za daljnji razvoj Županije. Ovakav je pristup ujedno i ključna pretpostavka za djelotvornu provedu Strategije.

Zaključak

Suradnja evaluatorskog tima i Izrađivača Strategije bila je kontinuirana, interaktivna i vrlo bliska te je uključivala niz izrazito svrhovitih sadržajnih i metodoloških rasprava što je izuzetno olakšalo postizanje ciljeva vrednovanja. Izrađivač Strategije raspravljao je kontinuirano komentare evaluatora te su one najvećim dijelom prihvaćene.

Temeljem provedenog postupka prethodnog vrednovanja, evaluatori ocjenjuju da Strategija odgovara svrsi i ciljevima koji se njome žele postići, da je izrađena u skladu s metodama i standardima strateškog planiranja te da predstavlja dobar instrument/alat za provedbu županijske razvojne politike ne samo do 2020. godine, već i u bitno dugoročnijem razdoblju. Izuzetno nam je drago da je Izrađivač Strategije u sve dijelove Strategije ukomponirao novije razvojne teme koje su vrlo važne za daljnji razvoj Županije, a vezano za koje se prostor u Hrvatskoj tek otvara. Sve prethodno obrazloženo smatramo neophodnom i vrlo značajnom pretpostavkom za uspješnu provedbu Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016. - 2020.

11. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ- SAŽETAK

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. je temeljni strateški planski dokument u kojem su određeni glavni ciljevi i prioriteta razvoja te projekti koji će svojom realizacijom doprinijeti ostvarenju postavljene vizije područja Požeško-slavonske županije.

Analizom stanja i SWOT analizom prepoznale su se razvojne potrebe i promjene koje se žele postići na razini Županije, a koje su izražene vizijom te hijerarhijom ciljeva, prioriteta i mjera.

Vizijom se promoviraju tri osnovna rasta:

- pametan rast - razvijanje ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji
- održiv rast - promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija
- uključiv rast - njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

Strategija ima tri cilja koja doprinose ostvarenju vizije:

- Cilj 1. Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz zeleni i pametni razvoj
- Cilj 2. Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj
- Cilj 3. Unaprijediti upravljanje regionalnim razvojem te očuvati slavonski identitet i multikulturalnost.

Cilj 1 ima tri prioriteta i deset mjera koje su usmjerene prema stvaranju konkurentnijeg gospodarstva, povećanju zaposlenosti, unaprjeđenju kvalitete života ruralnog područja, razvoju selektivnih oblika kontinentalnog turizma, očuvanju okoliša i prirode kao jednih od glavnih razvojnih resursa i nositelja identiteta područja Požeško-slavonske županije.

Cilj 2 ima dva prioriteta i šest mjera kojima se omogućuje unaprjeđenje sektora odgoja, obrazovanja i sporta, zdravstvene i socijalne skrbi, kulture te civilnog društva u izgradnji socijalno pravednog, održivog te ekološki osviještenog društva. Isto tako, ciljem se nastoji osigurati modernizacija cestovne i željezničke infrastrukture te veća pokrivenost Županije javnim prijevozom, bolji sustav opskrbe električnom energijom, plinom te moderan, integriran, učinkovit i održiv sustav vodoopskrbe, obrade i pročišćavanja otpadnih voda i zbrinjavanja otpada te rješavanje problema poplava.

Cilj 3 ima dva prioriteta i četiri mjere kojima se nastoji ostvariti poboljšanja institucionalnih kapaciteta u sustavu javne uprave i veća učinkovitost pružanja usluga građanima, veća efikasnost upravljanja javnom imovinom i prihodima te očuvanje tradicijske vrijednosti i stavljanje istih u funkciju nositelja slavonskog identiteta na području Županije kroz turizam i druge aktivnosti te tako unaprijediti lokalno gospodarstvo, uključujući multikulturalizam kao jednu važnu odrednicu.

Strategijom je definirano 18 projekata koji su ocijenjeni strateškima s obzirom na njihov očekivani doprinos razvoju Požeško-slavonske županije.

Ključna slabost i prijetnja daljnjem razvoju Požeško-slavonske županije je nepovoljna demografska slika koja, osim negativnog ukupnog kretanja stanovnika (uključuje pojačani trend emigracije te prirodne depopulacije), ima nepovoljnu biološku, obrazovnu te ekonomsku strukturu stanovništva. Ovi su trendovi posebno vidljivi u ruralnim područjima. Težnja i svrha ciljeva, prioriteta i mjera predmetne Strategije je omogućiti zaustavljanje iseljavanja te osigurati demografsku stabilnost Požeško-slavonske županije.

Utjecaji mjera Strategije na sastavnice okoliša i ostale čimbenike u okolišu procijenjeni su metodom ekspertne prosudbe temeljem dostupnih postojećih podataka o karakteristikama aktivnosti mjera Strategije te dostupne nacionalne i međunarodne znanstveno-stručne literature o mogućim utjecajima pojedinih obilježja planiranih aktivnosti i to prema: značajnosti, putu djelovanja, vremenskom trajanju, ukupnom djelovanju i području dostizanja.

Studijom strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš definirani su strateški ciljevi zaštite okoliša koji izražavaju željenu promjenu ili nastavak održavanja očuvanosti i stanja sastavnica okoliša i čimbenika u okolišu:

Strateški ciljevi zaštite okoliša
<i>Očuvati I. kategoriju kvalitete zraka</i>
<i>Očuvati dobro ukupno stanje vodnih tijela</i>
<i>Osigurati održivo upravljanje ugroženim i rijetkim staništima i ekološkim procesima o kojima ovisi</i>
<i>Očuvati i održivo koristiti kulturnu baštinu</i>
<i>Održivo koristiti tlo, poljoprivredno i šumsko zemljište</i>
<i>Očuvati kvalitetu krajobraza</i>
<i>Osigurati dobru kvalitetu života stanovništva u naseljima Županije</i>

Analizom procjene utjecaja se promatra doprinose li ciljevi Strategije, prioriteta i mjere postizanju odabranih strateških ciljeva zaštite okoliša ili ne.

Sve aktivnosti sadržane u mjerama Strategije koje podrazumijevaju izgradnju ili rekonstrukciju infrastrukturnih sustava ili objekata jesu intervencije u prostor u vidu njegova zauzimanja i generiranja negativnog utjecaja fragmentacije, gubitka ili narušavanja vrijednih okolišnih značajki pojedinih sastavnica i čimbenika u okolišu, poput ciljeva očuvanja zaštićenih područja, stanja vodnih tijela, bioraznolikosti, šumskih područja, poljoprivrednog zemljišta ili krajobraznih karakteristika. Navedene intervencije potencijalno mogu emitirati nova opterećenja u okoliš, poput onečišćujućih tvari u različitom stanju, kojima mogu potencijalno generirati pritiske na sastavnice i čimbenike u okolišu.

Značajnost promjene koju uzrokuju aktivnosti gradnje infrastrukturnih sustava te objekata različite namjene, na strateškoj razini nije moguće precizno definirati, budući da ovisi o prostornom kontekstu lokacije istih kao i njihovim obilježjima.

Međutim, poštujući načelo predostrožnosti, za prepoznate negativne utjecaje popisane su mjere zaštite i ublažavanja provedbe mjera Strategije na okoliš, a kojima se ujedno djeluje u smjeru postizanja strateških ciljeva zaštite okoliša. Isto tako, prepoznatim okolišnim problemima, a u okviru svojih zakonskih mogućnosti, Studijom su propisane mjere poboljšanja stanja okoliša.

Mnogim aktivnostima mjera Strategije se inicijalno doprinosi ostvarivanju strateških ciljeva zaštite okoliša, poput uklanjanja izvora onečišćenja provedbom aktivnosti kao što su izgradnja kanalizacije i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, ali i sanacijom divljih odlagališta što će doprinijeti smanjenju postojećeg pritiska na stanje okolišnih značajki pojedinih sastavnica i čimbenika u okolišu. Brojne planirane aktivnosti Strategije koje utječu na razvitak bolje svijesti o prirodnim vrijednostima Županije i važnosti očuvanja istih, kao i korištenje obnovljivih izvora energije te poticanje ekološki prihvatljivog razvoja posredno doprinose ostvarenju postavljenih strateških ciljeva zaštite okoliša.

Strateški ciljevi zaštite okoliša ostvaruju se kroz aktivnosti mjera koje zagovaraju očuvanje i razvitak kulturne baštine (obnova i rekonstrukcija kulturne baštine, poboljšanje sustava upravljanja te razvoj kulturnog turizma), sanaciju degradiranih krajobrazu te ponovno korištenje postojećih neodržanih objekata, tzv. brownfield područja, kroz njihovu novu namjenu i funkciju što ukupno doprinosi kvaliteti prostora te se neposredno odražava i na vizualno-doživljajne elemente krajobrazu. Pojedine mjere propisane Strategijom prepoznate su i kao mjere ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama što dakako poboljšava kvalitetu života stanovništva koje obitava u poplavama ugroženim područjima. Boljoj kvaliteti života te demografskoj obnovi Županije doprinose aktivnosti mjera kojima se želi povećati konkurentnost poljoprivrede u Županiji sa ciljem razvoja na održiv način. To podrazumijeva također i održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta kako bi se zaštitilo tlo kao jedan od prirodnih resursa. Komercijalizacija zemljišta, sustavi za navodnjavanje, potpore za mlade poljoprivrednike te promoviranje poljoprivrednih proizvoda su aktivnosti u svrhu olakšane i isplativije poljoprivredne proizvodnje. Unaprjeđenje prometne, društvene infrastrukture i usluga važna su komponenta društvenog standarda zajednice koja značajno utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te, uz njihovu dostupnost, i na ukupnu kvalitetu života svih društvenih skupina. Jačanjem poticajnog poslovnog i investicijskog okruženja u gospodarskom sektoru stvorit će se veće dodane vrijednosti u proizvodnji te učinkovitije poslovanje, a očuvat će se postojeća i stvoriti veća mogućnost za zapošljavanje. Sve navedeno, u konačnici, ima potencijal sinergijski utjecati na socio-ekonomske pokazatelje Županije.

Preporuča se propisane mjere zaštite okoliša ugraditi u Strategiju kako bi njena provedba bila okolišno prihvatljiva.

Sukladno svemu navedenom, može se zaključiti da ukoliko se propisane mjere zaštite okoliša budu poštivale, provedba Strategije se može smatrati usuglašenom s načelima zaštite prirode i okoliša odnosno **postavljeni strateški ciljevi zaštite okoliša mogu se smatrati ostvarenim.**

DODATAK 1. Rezultati konzultacija s partnerskim vijećem za područje županije

Rezultati konzultacija s Partnerskim vijećem Požeško-slavonske županije

Postojeći Partnerski odbor Požeško-slavonske županije osnovan je 2005. godine. Prema svojim ovlastima i djelokrugu rada bio je savjetodavno tijelo prilikom pripreme, izrade i praćenja provedbe strateških dokumenata sve do 28. lipnja 2016. godine.

Zakon o regionalnom razvoju („Narodne novine“ broj 147/2014.) u članku 27. propisuje osnivanje županijskog partnerstva, odnosno partnersko vijeće. Županijsko partnerstvo osniva se radi sudjelovanja u donošenju županijske razvojne strategije, utvrđivanja prioriteta razvoja na svom području, predlaganja strateških projekata važnih za razvoj jedinica područne (regionalne) samouprave te njihove provedbe i praćenja. Županijsko partnersko vijeće osniva se i djeluje sukladno načelu partnerstva i suradnje, vodeći računa o zastupljenosti različitih dionika razvoja s područja jedinice područne (regionalne) samouprave i zastupljenosti interesa većine stanovništva u jedinici područne (regionalne) samouprave.

Način osnivanja i rada te zadatci Županijskog partnerskog vijeća propisani su Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskog vijeća („Narodne novine“ broj 103/2015.). Partnersko vijeće PSŽ osnovano je 28. lipnja 2016. godine Rješenjem župana.

U radu partnerskog vijeća za područje županije sudjeluju predstavnici:

- regionalne (područne) samouprave i regionalnih koordinatora
- velikih gradova s područja županije
- manjih gradova i općina s područja županije
- visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara
- gospodarskih i socijalnih partnera s područja županije
- organizacija civilnog društva s područja županije.

Partnersko vijeće prije svega djeluje kao savjetodavno tijelo, s ciljem utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini jedinice područne (regionalne) samouprave, predlaganja strateških projekata, te obavljanja drugih poslova u skladu sa Zakonom i Uredbom. Tijelo odgovorno za pripremu planskog dokumenta uključuje u svoj rad Partnersko vijeće, i to prilikom analize i identifikacije potreba razvoja, određivanja i odabira prioriteta i s njima povezanih ciljeva, dodjeljivanja sredstava, utvrđivanja pokazatelja ostvarenja planskog dokumenta, provedbe horizontalnih načela, a predstavnike Partnerskog vijeća uključuje i u odbor za praćenje provedbe planskog dokumenta.

Partnersko vijeće posebno pridonosi prepoznavanju zajedničkih razvojnih prioriteta različitih dionika; prepoznavanju i predlaganju strateških projekata, te praćenju njihovih učinaka na razvoj; stvaranju kapaciteta i mogućnosti za poticanje i ubravanje društveno-gospodarskog razvoja; uspostavi integriranog razvoja uvažavanjem problema i potreba različitih kategorija dionika regionalnog razvoja. Slijedom navedenoga, Partnersko vijeće Požeško-slavonske županije podijeljeno je u šest (6) grupa sukladno određenim potrebama razvoja unutar sektora koji sudjeluju u gospodarskom i društvenom životu županije, te kako bi se lakše organizirao rad na planskim dokumentima, u ovom slučaju izradi Županijske razvojne strategije za razdoblje do kraja 2020. godine:

1. Grupa za javnu administraciju
2. Grupa za fizičku infrastrukturu
3. Grupa za socijalnu infrastrukturu
4. Grupa za civilno društvo
5. Grupa za gospodarstvo
6. Grupa za ruralno gospodarstvo.

Partnersko vijeće Požeško-slavonske županije broji ukupno 35 članova. Članovi Partnerskog vijeća Požeško-slavonske županije razvrstani su po grupama i nazivima institucija, koje su dionici razvoja Požeško-slavonske županije:

I. Grupa za javnu administraciju

1. Požeško-slavonska županija
2. Grad Požega
3. Grad Pakrac
4. Grad Pleternica
5. Grad Kutjevo
6. Grad Lipik
7. Općina Čaglin
8. Općina Jakšić
9. Općina Brestovac
10. Općina Velika
11. Općina Kaptol
12. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Požega

II. Grupa za fizičku infrastrukturu:

13. Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije
14. Hrvatske vode, VGI za mali sliv Orłjava – Londža
15. Tekija d.o.o. Požega
16. Hrvatske šume d.o.o, Uprava šuma podružnica Požega

III. Grupa za socijalnu infrastrukturu:

17. Opća županijska bolnica Požega
18. Dom zdravlja Požeško-slavonske županije
19. Veleučilište u Požegi
20. Poljoprivredna škola Požega
21. Dječji vrtić "Maslačak", Pakrac

IV. Grupa za civilno društvo

22. Udruga slijepih Požeško-slavonske županije
23. Srpski demokratski forum, Pakrac
24. Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata
25. Centar za podršku i razvoj civilnog društva "Delfin", Pakrac
26. Udruga Oppidum, Požega

V. Grupa za gospodarstvo

27. Hrvatska obrtnička komora, Obrtnička komora Požeško-slavonske županije
28. Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Požega
29. Spin Valis d.d. Požega
30. Lipik Glas d.o.o. Lipik
31. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije - PANORA d.o.o.

VI. Grupa za ruralni razvoj

32. Grbić d.o.o. Požega
33. Poljoprivredna zadruga Uzgojno poslovni obrazovni centar Simentalac, UPO Centar Simentalac
34. LAG "Barun Trenk"
35. Poduzetnički centar Pakrac d.o.o.

Administrativne i stručne poslove za potrebe rada Partnerskog vijeća obavlja regionalni koordinator za jedinicu regionalne (područne) samouprave. Regionalni koordinator ima zadatak izvještavati Partnersko Vijeće o obvezama donošenja i provođenja Županijske razvojne strategije, te se aktivno uključiti u izradu i provedbu njenih ključnih dijelova o kojima će posebice ovisiti prihvaćanje i kandidiranje potencijalnih projektnih prijedloga prema izvorima financiranja. U tom smislu Partnersko vijeće imalo je zaista ključnu ulogu pri izradi i odabiru ključnih elemenata Strategije, i to od osnovne analize, preko SWOT analize i odabira vizije, ciljeva, prioriteta i mjera, pa sve do izrade akcijskih planova koji prate Strategiju u svakoj godini za koju se donosi.

Svi dijelovi Strategije nastali su kroz diskusije, prijedloge i prijedloge nacрта Partnerskog vijeća koje ono donosi na svojim sjednicama u razdoblju od mjeseca svibnja 2014. godine do mjeseca studenog 2018. godine. Aktivnosti oko izrade Županijske razvojne strategije bilježene su u

zapisnicima sa svake pojedine sjednice partnerstva iz kojih navodimo relevantne informacije poredane po kronološkom redoslijedu održavanja sjednica:

Naputcima nadležnog ministarstva izrada nove županijske strategije produžavana je sve do 2016. godine. Pripreme za izradu nove strategije PSŽ počele su već 2014. godine pa su zaustavljane do 2016. Zaključkom župana PSŽ od 9. veljače 2016. godine započinje se na izradi nove županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje 2016.-2020. U tablici koja slijedi prikazani su kronološkim redom događanja u vezi rada Partnerskog odbora odnosno Partnerskog vijeća (od 28.06.2016.)

DATUM SJEDNICE	NAZIV TOČKE DNEVNOG REDA VEZANO ZA IZRADU ŽRS ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020.	TIJEK SJEDNICE
09.05.2014.	Predstavljanje procesa izrade nove Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije	<p>Članovima Partnerskog odbora održana je prezentacija procesa izrade nove županijske razvojne strategije (nadalje: ŽRS). Naglašena je važnost ŽRS kroz zakonsku obvezu njenog donošenja, razvojni okvir, kristaliziranje prioriteta i projekata, uključenost javnosti (partnerstvo), različite percepcije javnosti. Također je naglašeno da nova županijska razvojna strategija mora biti usklađena s 11 tematskih ciljeva Europske unije, uz međusektorsku povezanost kao dodatnu vrijednost.</p> <p>Istaknuto je da će dionici u izradi nove ŽRS biti prvenstvo Razvojna agencija, voditelji projektnih timova, vanjski stručnjaci, javnost, dok će Partnerski odbor biti savjetodavno tijelo koje će na kraju tu strategiju odobriti. Pri izradi ranijih strategija Partnerski odbor imao je stalnu ulogu u izradi takvog dokumenta, no ideja sadašnje strategije je da se uključi što veći broj ljudi i šira javnost. Zbog toga će biti formirani različiti i mnogočlani razvojni timovi. Nakon što se u procesu izrade objedine pojedine faze, one će biti prezentirane Partnerskim odborom koji će zatim imati priliku dati svoj doprinos, posebno u tome da se naglase projekti koji su prioritetni, te oni drugi koji će se ostaviti kao rezerva obzirom na ograničene financijske resurse.</p> <p>Timove za izradu strategije, rečeno je, vodit će imenovani voditelji koji će najvećim dijelom biti pročelnici županijskih upravnih odjela, te ravnatelji različitih županijskih ustanova. Općine i gradovi će također imenovati svoje predstavnike u timove za izradu strategije. Uz niz sastanaka i radionica, uzimat će se u obzir mišljenje javnosti.</p> <p>Također, je predviđeno formiranje četiri razvojna tima: 1) gospodarstvo i turizam, 2) ruralni razvoj i poljoprivreda, 3) infrastruktura, prostor, okoliš i energetika, te 4) društvene djelatnosti. Razvojni timovi će brojati 30-40 članova nastojeći uključiti stručnjake iz svih područja, te širu javnost koja će biti pozvana da reagira i komentira sve postavke razvojne strategije.</p> <p>Koraci u izradi podrazumijevaju ustrojbeni, analitički i razvojni dio, očitovanje Partnerskog vijeća, tehničko oblikovanje, usvajanje od strane Županijske skupštine, tisak. Slijedi animiranje javnosti, te strateški dio (SWOT analiza, stablo problema i ciljeva, definiranje prioriteta i mjera itd.).</p>
15.02.2016.	<p>Prezentiranje Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016.-2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza postojećeg stanja (rasprava) - SWOT analiza (rasprava) 	<p>Pred članovima Partnerskog odbora objašnjene su zakonske osnove za donošenje ŽRS ukazujući na dosad donesene dokumente – Analizu postojećeg stanja i SWOT analizu. Objašnjeno je da su dosad, između ostalog, formirani timovi za izradu ŽRS podijeljeni po različitim sektorima, te su stoga obje navedene analize rezultat njihova rada. Svaki tim ima svoga voditelja koji će također pomoći Partnerskom odboru da iste analize razmotre i eventualno predlože njihove izmjene. Odrađeni su ustrojbeni i analitički dio, slijedi strateški dio uz suradnju Partnerskog odbora, a na kraju slijedi usvajanje ŽRS od strane Županijske skupštine.</p>

		<p>Pripremljena prezentacija objasnila je stanje u Županiji po svim segmentima prema kojima treba razvijati buduće projektne ideje.</p> <p>Nadalje je Partnerski odbor, podijeljen u četiri radne grupe pod vodstvom voditelja timova za izradu Strategije, stupnjevao sadržaj SWOT analize prema važnosti sadržaja i prema potrebi isti komentirao. SWOT analiza će, izmijenjena sukladno prijedlozima grupa, ali i konsolidirana u jednu, biti prezentirana na sljedećoj sjednici Partnerstva kako bi s njom bili upoznati svi članovi neovisno o radnoj grupi u koju su bili raspoređeni.</p>
28.06.2016.	<p>Prezentiranje Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje 2016.-2020.:</p> <p>a) Rasprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - DODATAK 2: Cjelovita analiza stanja (5.05.2016.) - SWOT analiza (22.06.2016.) - Razvojne potrebe i potencijali (22.06.2016.) <p>b) Usvajanje gornjih dokumenata</p>	<p>Prema novoj Uredbi o osnivanju i radu partnerskih vijeća osnovano je Partnersko vijeće (PV) PSŽ sa mandatom do kraja 2020. godine. Partnerski odbor koji je do sada bio u funkciji prestaje sa radom.</p> <p>Naglašena je važnost ex-ante evaluatora - Instituta za razvoj i međunarodne odnose – IRMO iz Zagreba, koji prati izradu ŽRS i sugerira njene izmjene i dopune. Ukazano je na mogući hodogram aktivnosti: određivanje vizije, ciljeva, prioriteta i mjera; odabir pet ključnih razvojnih projekata i gotov nacrt ŽRS; javna rasprava; usvajanje ŽRS od strane Županijske skupštine Požeško-slavonske županije.</p> <p>Naglašena važnost sudjelovanja Partnerskog vijeća u donošenju ŽRS - važnost da Vijeće daje svoje mišljenje je li nešto potrebno promijeniti, naglasiti ili dodati. Upravo zbog toga su svi prisutni u materijalima za današnju sjednicu dobili i obrazac za komentare u kojem su mogli unijeti svoja opažanja vezano za dokumente Cjelovite analize stanja, SWOT analize, te Razvojnih potreba i potencijala.</p> <p>Održana rasprava tijekom koje su članovi Partnerskog vijeća mogli postavljati pitanja, komentirati pojedine elemente ŽRS, te predlagati izmjene.</p> <p>Na kraju rasprave donesen je sljedeći zaključak:</p> <p>1.Partnersko vijeće Požeško-slavonske županije razmotrilo je i prihvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) predloženu Analiza stanja s naznakom da će biti skraćena na 35 stranica u konačnoj verziji Strategije, pod naslovom Analiza stanja-sažetak. Duža verzija bit će prilog Strategiji pod naslovom DODATAK 2: Cjelovita analiza stanja. Tijekom izrade cijele Strategije moguća su manje izmjene i dopune Analize stanja. b) predloženu SWOT analizu i analizu razvojnih potreba i potencijala. c) Tijekom izrade cijele Strategije moguće su manje izmjene i dopune SWOT analize, te razvojnih potreba i potencijala. <p>2.Tijekom narednih sedam (7) dana, odnosno do 5. srpnja 2016. godine, članovi Partnerskog vijeća Požeško-slavonske županije mogu putem dokumenta "PV_obrazac za komentare" slati svoje primjedbe i sugestije vezano za gore navedene dokumente. Primjedbe i sugestije šalju se Regionalnoj razvojnoj agenciji Požeško-slavonske županije – PANORA d.o.o. na adrese elektronske pošte (...), te će biti uvrštene u predmetne dokumente.</p>
14.07.2016.	<p>Prezentiranje Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016.-2020. – FAZA II: Vizija, ciljevi, prioriteti i mjere</p> <p>Prezentacija i rasprava</p>	<p>Na sjednici Partnerskog vijeća prisustvuju i predstavnici IRMO Instituta za razvoj i međunarodne odnose, kao ex-ante evaluatora ŽRS koji prati njenu izradu, te sugerira njene izmjene i dopune. Oni također sudjeluju u raspravi.</p> <p>Svi prisutni članovi Partnerskog vijeća pozvani su iznijeti svoja promišljanja i komentare vezano za četiri važna elementa buduće strategije: viziji, ciljevima, prioritetima i mjerama.</p> <p>Za članove PV ranije su pripremljeni štampani materijali u obliku</p>

	<p>FAZE II:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VIZIJA - CILJEVI - PRIORITETI - MJERE 	<p>obrazaca u koje je svaki član mogao upisati svoje viđenje. Obrasci su podijeljeni svim prisutnima, te su ih oni ispunili i predali Razvojnoj agenciji koja će ih nadalje obraditi. Mogli su upisati svoju varijantu vizije, ciljeva, prioriteta i mjera, ili revidirati neku od postojećih koje obrazac navodi.</p> <p>Nakon vrlo konstruktivne rasprave, te slijedom ispunjenih obrazaca i usmenih prijedloga, nastao je sljedeći zaključak:</p> <p>1.VIZIJA</p> <p>Od ponuđene četiri varijante vizije članovi PV izjasnili su se za sljedeće:</p> <p>Varijanta 1.: 8 članova s nadopunom "zadovoljni ljudi", tri nadopune,</p> <p>Varijanta 2.: 5 članova s nadopunom "inovacije", jedna nadopuna,</p> <p>Varijanta 3.: 6 članova s nadopunama, jedna nadopuna bez "zelena", a druga nadopuna bez "kvalitete života",</p> <p>Varijanta 4.: 8 članova s nadopunom, dvije nadopune sa "zlatna".</p> <p>Prijedloga za novu varijantu nije bilo.</p> <p><i>2.Ciljevi, prioriteti i mjere</i></p> <p>a) Predloženi cilj 1. mijenja se u sljedeći naziv: "Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj",</p> <p>b) Mjera pod rednim brojem 1.1.4. mijenja se u sljedeći naziv: "Jačanje podržavajuće gospodarske infrastrukture i programa".</p> <p>3.Indikativna aktivnost zaštite od poplava i izgradnja akumulacija i retencija iz mjere 1.2.1. Unapređenje kvalitete života u ruralnom području premješta se u mjeru 2.2.1. "Razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne zajednice i regionalne zajednice".</p> <p>4.U indikativnim aktivnostima, osim rekonstrukcije i modernizacije, gdje god je primjereno, treba stajati i riječ "izgradnja/građenje".</p> <p>Na kraju su svi članovi PV-a zamoljeni da do kraja mjeseca srpnja dostave svoje pisane primjedbe ili prijedloge, a u vezi raspravljanih tema. Posebice su zamoljeni da pomno pročitaju indikativne aktivnosti koje su navedene u pojedinim mjerama jer iz njih proizlaze konkretni projekti. Svoje komentare poslat će u dostavljenom Excel obrascu.</p> <p>Za sljedeću sjednicu Partnerskog vijeća predviđeno je usvajanje konačnog nacrtu ovih tema.</p>
<p>14.11.2016.</p>	<p>Prezentiranje Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje 2016.-2020. : FAZA III: Vizija, ciljevi, prioriteti i mjere, odabir strateških projekata, izrada nacrtu ŽRS i otvaranje javne rasprave</p> <p>a) Rasprava i usvajanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizija - Ciljevi - Prioriteti - Mjere <p>b) Prijedlog strateških projekata, rasprava i odabir strateških projekata</p> <p>c) Prijedlog za izradu nacrtu ŽRS (uključivo i</p>	<p>Na sjednici Partnerskog vijeća prisustvuju i predstavnici Instituta za razvoj i međunarodne odnose, kao ex-ante evaluatora ŽRS koji prati njenu izradu, te sugerira njene izmjene i dopune. Pohvaljuju trud i napor regionalnog koordinатора Regionalne razvojne agencije Požeško-slavonske županije - PANORA, te izvrsnu suradnju tijekom izrade ŽRS.</p> <p>Članovima Partnerskog vijeća prezentirani su konačni prijedlozi vizije, ciljeva, prioriteta i mjera ŽRS, kao i prijedlog strateških projekata, te im je prezentiran i konačan nacrt Županijske razvojne strategije za razdoblje 2016-2020. s Akcijskim planom.</p> <p>Članovi Partnerskog vijeća pozvani su iznijeti svoja promišljanja i komentare vezano za gore navedene elemente. Slijedom rasprave po svakoj točki nastao je sljedeći zaključak:</p> <p>1. U potpunosti se usvaja prijedlog vizije koji glasi: "Požeško-slavonska županija-zelena i zlatna, županija zadovoljnih ljudi".</p> <p>2. Usvajaju se ciljevi, prioriteti i mjere nacrtu Županijske razvojne strategije za razdoblje 2016-2020., s tim da se dodaju manje izmjene:</p>

	<p>Akcijnski plan) d) Otvaranje javne rasprave</p>	<ul style="list-style-type: none"> - U tekstu naslova, te objašnjenju ciljeva, prioriteta i mjera riječi "Požeško-slavonska županija" ostaju u tekstu Strategije. - U mjeru 1.2.2. Razvoj selektivnih oblika turizma, u posljednjoj rečenici tekstualnog dijela objašnjenja, dodaje se riječ "zdravstvenog", stoga cijela rečenica glasi: "- poticanje razvoja i unapređenja biciklizma, jahanja, lovnog turizma, konjičkog, vjerskog, zdravstvenog te drugih oblika turizma". <p>3. Usvaja se Prijedlog strateških projekata nacrt Županijske razvojne strategije za razdoblje 2016-2020., s tim da se dodaju manje izmjene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kod projekta "Terme Lipik dodaje se 5. komponenta aktivnosti koja se odnosi na obnovu lječilišnog perivoja, kursalona i ostalih relevantnih objekata koji su u vlasništvu Grada Lipika. - kod projekta "Aglomeracije" dodaje se aglomeracija Kutjevo i aglomeracija Velika. - u dodane izmjene uvrštavaju se relevantni financijski iznosi. <p>4. U cijelosti se usvaja nacrt Županijske razvojne strategije za razdoblje 2016.-2020. (uključivo i Akcijnski plan), s tim da se iz naslova, kod brojeva 2016.-2020. izbacuju oznaka "+".</p> <p>5. Nacrt Županijske razvojne strategije za razdoblje 2016-2020. (uključivo i Akcijnski plan) daje se na javnu raspravu u razdoblju od 17.11. do 30.11.2016. godine.</p>
<p>20-23.02.2017. (Internetska sjednica)</p>	<p>I. Usvajanje prijedloga za uvrštavanje dva nova projekta u listu strateških projekata u sklopu Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2017-2020. godina (6.3. Popis strateških projekata županije):</p> <p>1. Srednjovjekovni grad Kaptol (procijenjena vrijednost 37,5 mil.kn) 2. Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Požegi (procijenjena vrijednost 18,1 mil.kn)</p>	<p>Ova sjednica održana je putem Interneta sukladno mogućnosti koja je propisana važećim Poslovnikom Partnerskog vijeća (broj: 63/16-04-3 od 28. lipnja 2016. godine). Članovima Partnerskog vijeća dostavljeno je obrazloženje za ovakav način sazivanja sjednice, kao i relevantni materijali o kojima se trebalo odlučiti. Konkretno, tijekom prethodno održane Javne rasprave u vezi konačnog nacrt Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje 2016.-2020. zaprimljeni su komentari od tri subjekta: 1) Grada Požege, 2) Grada Lipika, te 3) Požeško-slavonske županije, Upravnog odjela za gospodarstvo i graditeljstvo.</p> <p>Grad Požega predložio je šest novih projekata, Grad Lipik jedan projekt, te Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo također jedan projekt.</p> <p>Uži Glavni tim za praćenje izrade Strategije (župan, zamjenici župana, te predstavnici izrađivača Strategije) razmotrili su sve pristigle zahtjeve za uvrštavanjem određenih projekata na listu strateških projekata uvažavajući osnovne kriterije (važnost za cijelu županiju i gotovost projekta za izvođenje) te su predložili da se projekti 1) "Srednjovjekovni grad Kaptol", te 2) "Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Požegi" dodaju na listu strateških projekata, pa bi ih tako bilo ukupno osamnaest. Ostali predloženi projekti bit će uvršteni u Akcijnski plan te je njihova važnost jednaka onima navedenim u listi strateških projekata.</p> <p>O ovim prijedlozima članovi Partnerskog vijeća mogli su se očitovati putem elektronske pošte, i to tako da odgovore sukladno svom stavu, odnosno "slažem se"/"ne slažem se"/"suzdržan sam", iako je također bilo dodatno naglašeno da ukoliko se ne izjasne do određenog datuma (23.02.2017.), smatrat će se da su se pozitivno izjasnili.</p> <p>Od ukupno 35 članova Partnerskog vijeća, izjasnilo se njih 28, i to svi sa stavom "slažem se", pa se stoga može zaključiti da je Partnersko vijeće PSŽ donijelo sljedeći zaključak:</p> <p>I. Usvaja se prijedlog da se projekti:</p> <p>1) Srednjovjekovni grad Kaptol, te 2) Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Požegi dodaju na listu strateških projekata koji su značajni za područje cijele Požeško-slavonske županije, te su u fazi gotovosti za izvođenje.</p>

		<p>II. Ostali predloženi projekti bit će uvršteni u Akcijski plan te je njihova važnost jednaka onima navedenim u listi strateških projekata.</p>
25.9.2018.	<p>Informacija o izradi Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije za razdoblje do kraja 2020.godine</p>	<p>Informacija o izradi Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije za razdoblje do kraja 2020.godine Izvjestitelj-predstavnik izrađivača Studije: Ires-ekologija za zaštitu prirode i okoliša, Zagreb</p> <p>Članovima je prezentirana Strateška studija utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije do 2020. godine od strane ovlaštenog izrađivača Ires-Ekologije. Strateškom studijom su predstavljeni postojeće stanje i mogući razvoj okoliša bez provedbe Strategije, okolišne značajke i problemi, utjecaji na okoliš te prikazane mjere poboljšanja stanja okoliša koje moraju biti uključene u Županijsku strategiju. Mjere Strateške studije u vezi zaštite okoliša, pod točkom 8. Mjere zaštite okoliša, bit će direktno uključene pod istim nazivom u Županijsku strategiju u točki 6.Provedba.</p>
27.11.2018. (internetska sjednica)	<p>Upućivanje konačnog teksta ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020. na usvajanje županijskim vijećnicima</p>	<p>Članovima partnerskog vijeća predstavljeni su svi konačni nacrti strateških dokumenata koji su sastavni dijelovi Županijske razvojne strategije PSŽ za razdoblje do kraja 2020.godine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Županijska razvojna strategija PSŽ do kraja 2020._R8 2. DODATAK 2; Cjelovita analiza stanja_R8_1 3. Akcijski plan Županijske razvojne strategije PSŽ do kraja 2020. 4. ŽRS PSŽ do kraja 2020._Komunikacijska strategija_R4 5. SPUO Županijske razvoje strategije PSŽ do kraja 2020. 6. SPUO Županijske razvoje strategije PSŽ-Netehnički sažetak <p>Na temelju članka 13. stavka 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ br: 147/14, 123/17) i članka 3. Poslovnika o radu Partnerskog vijeća Požeško-slavonske županije, Partnersko vijeće Požeško-slavonske županije na 6. sjednici održanoj 27. studenog 2018.godine, donijelo je</p> <p style="text-align: center;">ZAKLJUČAK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Partnersko vijeće daje pozitivno mišljenje na Županijsku razvoju strategiju za razdoblje do kraja 2020. (s pripadajućom dokumentacijom koju čine: Akcijski plan, Dodatak 2: Cjelovita analiza stanja i Komunikacijska strategija za upravljanje i provedbu Županijske razvojne strategije) koju je izradio Regionalni koordinator razvoja Požeško-slavonske županije, kojom je u obzir uzeta potreba osiguravanja ravnomjernog razvoja svih dijelova županije. 2. Predlaže se Skupštini Požeško-slavonske županije da usvoji Županijsku razvoju strategiju PSŽ za razdoblje do kraja 2020., u tekstu kako je predložena.

DODATAK 2. Cjelovita analiza stanja

Napomena: napravljena je posebna knjiga pod nazivom

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije
za razdoblje do kraja 2020.

DODATAK 2. Cjelovita analiza stanja

i sastavni je dio ove Strategije

DODATAK 3. Izvještaj o prethodnom vrednovanju

Prethodno vrednovanje Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016.-2020.³⁸

1. Uvod

U svrhu realizacije prethodnog vrednovanja *Razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016.-2020.* Požeško-slavonska županija je angažirala Institut za razvoj i međunarodne odnose iz Zagreba. Vrednovanje je realizirano u skladu sa pristupom i metodologijom koja je propisana *Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja ("Narodne novine" broj 121/15)* kao i *Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (2015.)*.

Proces vrednovanja je pratio pojedine faze izrade Strategije te su uslijedile isporuke rezultata nakon svake faze u izradi Strategije – analize stanja, SWOT analize i analize razvojnih potreba i potencijala, strateškog dijela (vizija, ciljevi, prioriteta i mjere) te provedbenih poglavlja Strategije. Prethodno vrednovanje ove Strategije imalo je dva specifična cilja:

- Poboľjšati konačnu kvalitetu Strategije kroz ocjenu njene relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti, usklađenosti, dosljednosti, komplementarnosti i održivosti;
- Omogućiti da rezultati prethodnog vrednovanja posluže kao osnova za kontinuirano unapređivanje politike upravljanja razvojem županije, kroz stvaranje osnove za: djelotvorno i učinkovito upravljanje, podizanje razine znanja i vještina uključenih dionika iz područja prethodnog vrednovanja te za osnaživanje odgovornosti ključnih dionika županije za korištenje javnih sredstava i ostvarivanje održivih rezultata ove Strategije.

Proces prethodnog vrednovanja započeo je u trenutku kada je Izrađivač Strategije imao izrađen prvi Nacrt analize stanja te prvi prijedlog izrađene SWOT analize., tijekom 2016. godine.

Proces je pratio pojedine faze izrade Strategije te su uslijedile slijedeće osnovne isporuke rezultata prethodnog vrednovanja: Vrednovanje SWOT analize s prijedlozima za izradu dodatne analize – *Analize razvojnih potreba i potencijala*, 4. lipanj; Sažetak vrednovanja Analize stanja i SWOT analize za sjednicu Partnerskog Vijeća Županije, 7. lipanj; Vrednovanje analize stanja (dodatni komentari), 12. lipanj; Vrednovanje analize razvojnih potreba i potencijala te drugog nacrta SWOT analize, 22. lipanj; Vrednovanje cjelovitog Nacrta Strategije, 5. studeni; Sažeti zaključak prethodnog vrednovanja za sjednicu Partnerskog Vijeća, 8. studeni; Direktni unos ex ante komentara (uključujući redakcijske)

³⁸ Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje 2016.- 2020. bila je spremna za usvajanje na Županijskoj skupštini tijekom prosinca 2016. , no zbog Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, koja je usvojena na Saboru tek 14.7.2017., odgođeno je usvajanje Županijske strategije za 2018. godinu. Zbog vremenskog odmakta Strategija je preimenovana u *Županijsku razvojnu strategiju PSŽ za razdoblje do kraja 2020. godine*

u zadnji Nacrt Strategije, 17. studeni te Sažetak vrednovanja Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016-2020., 17. studeni.

2. Metodološki pristup u realizaciji prethodnog vrednovanja

Ključni elementi primijenjenog pristupa u prethodnom vrednovanju Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije bili su:

- Vrednovanje Strategije u svim fazama njezine izrade, temeljem uvažavanja kako obveznih tako i dodatnih kriterija vrednovanja, uz korištenje svih relevantnih evaluacijskih pitanja;
- Uvažavanje pristupa i ključnih načela vrednovanja, u skladu sa spomenutim Pravilnikom MRRFEU te dobrom praksom Europske unije,
- Primjena interaktivnog pristupa te kontinuirane i intenzivne suradnje Izrađivača Strategije i izvršitelja vrednovanja (evaluatora).

Evaluatori su ocjenjivali kvalitetu zaprimljenih nacrtu Strategije temeljem primjene sljedećih obveznih kriterija vrednovanja:

- važnosti (*relevantnosti*) - provjerava temelje li se ciljevi i prioritete Strategije na stvarnim razvojnim potrebama i potencijalima, odnosno do koje mjere su ciljevi opravdani u odnosu na potrebe;
- djelotvornosti (*efektivnosti*) - utvrđuje u kolikoj se mjeri očekuje ostvarenje ciljeva Strategije;
- usklađenosti (*koherentnosti*) - uključuje unutarnju i vanjsku usklađenost Strategije, odnosno, interventnu logiku Strategije.

Uz obvezne kriterije, propisane Pravilnikom, evaluatori su prvenstveno koristili sljedeće dodatne kriterije vrednovanja:

- učinkovitost (*efikasnost*) - podrazumijeva postizanje željenog rezultata uz minimalne troškove, odnosno maksimiziranje rezultata unutar zadane razine resursa;
- dosljednost (*konzistentnost*) - osigurava međusobnu povezanost, dosljednost i jasnoću ciljeva i prioriteta u odnosu na viziju politike; te
- *komplementarnost* - provjerava u kojoj mjeri intervencija podržava druge javne politike ali i interno podržavanje (međuosnažujuće/singergijsko) djelovanje mjera u okviru istog, te različitih ciljeva Strategije.

U skladu sa projektnim zadatkom, sam proces vrednovanja odvijao se u tri faze, tj sastojao se od vrednovanja

- analize stanja (osnovne i SWOT analize)
- strateških odrednica budućeg razvoja Požeško-slavonske županije - vizije, ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera (relevantnost strategije; opravdanost ciljeva, prioriteta i mjera; te ocjena konzistentnosti, koherentnosti i utjecaja strategije)
- provedbenih mehanizama Strategije (financijski i institucionalni okvir (uključujući Akcijski plan), strateški projekti, horizontalna načela i dr.)

Prilikom provedbe prethodnog vrednovanja, posebna pažnja se posvetila ocjenjivanju kvalitete sastava i rada partnerstva i procesa konzultacija te ocjeni usklađenosti Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije s ključnim nacionalnim strateškim razvojnim programima.

Posebno se ističe da zadatak prethodnog vrednovanja niti u jednoj fazi nije bio shvaćen kao „ocjenjivanje“, već kao kontinuiran timski rad s Izrađivačem, stalna, pa i neformalna „razvojna rasprava“, svrhovita i vrlo bliska suradnja s jednim ciljem – kako zajednički doći do što usklađenijeg, u što većoj mjeri dobro argumentiranog i što lakše provedivog strateškog razvojnog dokumenta kojim se trasira budućí razvoj županije, i to ne samo do 2020. godine, već i za bitno dulje razdoblje.

U razdoblju između spomenutih isporuka, evaluatori su kontinuirano surađivali sa Izrađivačem strategije, slali neformalne komentare, usmeno i na internim radnim sastancima raspravljali probleme i

dileme, sugerirali rješenja, te predlagali promjene na pojedinačne radne nacрте koje su zaprimali. Svrha takvog pristupa bila je dodatno unapređenje razumijevanja procesa, znanja i vještina i strateškog programiranja i procesa vrednovanja strateškog plana kod Izrađivača Strategije. Evaluatori su mišljenja da ovakav pristup prilikom provedbe procesa evaluacije može biti koristan ključnim dionicima u županiji tijekom same provedbe Strategije.

Također, s ciljem pružanja što konkretnije podrške Izrađivaču, uz prethodno spomenute isporuke evaluatora, tj. Izvještaje i komentare, evaluatori su u svakoj fazi dio sugestija i primjedbi unosili i direktno u zaprimljene Nacrte.

Usljed vrlo ograničenog vremena koje je Izrađivaču bilo na raspolaganju za izradu Strategije, proces vrednovanja odvijao se vrlo fleksibilno. Primjerice, podrazumijevao je često vraćanje na evaluacijska pitanja koja su uzeta u obzir u prethodnoj fazi vrednovanja Strategije, ovisno o fazi gotovosti priloga koji je zaprimljen od strane Izrađivača.

3. Ocjena analize stanja, SWOT analize i analize razvojnih potreba i potencijala

3.1. Analiza stanja

Prilikom vrednovanja ove, prve faze u izradi Strategije, korišteni su sljedeći kriteriji: važnost (relevantnost); u manjoj mjeri usklađenost/koherentnost (u odsustvu skraćene analize stanja koja je zaprimljena naknadno) te kriterij - jasnoća (sažete, precizne i konkretne formulacije).

Pri tome su se koristila prvenstveno sljedećih evaluacijskih pitanja:

- Prepoznaje li analiza stanja ključna razvojna ograničenja u svakom od relevantnih razvojnih segmenata županije?
- Temelji li se analiza na mjerodavnim izvorima podataka te jesu li podaci u analizi stanja interpretirani na adekvatan način?
- Je li analiza stanja interpretirana s obzirom na zapažene trendove u županiji ali i na nacionalnoj pa i EU razini?
- Je li moguće analizu stanja nadopuniti dodatnim ključnim nalazima, usporedbama i ocjenama a kako bi mogla poslužiti kao adekvatna i argumentirana osnova za naredni, strateški dio dokumenta?

Prvu verziju sažete analize stanja, izrađene u skladu sa zadanom metodologijom, evaluatori su dobili koncem naredne, „strateške“ faze u izradi Strategije (*Definiranje vizije, ciljeva, prioriteta i mjera*) te je tada započelo njezino vrednovanje.

Evaluatori su dobili na uvid vrlo ekstenzivnu analizu stanja te su predložili da se temeljem tog fakticiteta načini vrlo sažeta analiza stanja, koja prioritetno sadrži: opis i komentar promjena a naročito ocjene stanja kao i osvrt na novije razvojne teme značajne za gospodarski i društveni razvoj županije.

Tijekom procesa evaluacije evaluatori su se vraćali na ocjenu analize stanja kontinuirano, kako bi se postigla maksimalna unutrašnja usklađenost dokumenta, osigurala potrebna konzistentnost ali i jasnoća. To je bilo nužno već iz razloga kako bi osigurali neophodnu internu vertikalnu logiku Strategije (usklađenost svih dijelova dokumenta, a, gledajući unatrag, poglavito usklađenost mjera u odnosu na SWOT analizu i analizu razvojnih potreba i potencijala kao i njihovu usklađenost sa ključnim problemima navedenim u analizi stanja). Time je prethodno vrednovanje osiguralo opravdanost Strategije, tj. provjerilo da li je izgledno da će se predviđenim mjerama pristupiti rješavanju osnovnih razvojnih problema u županiji, te istovremeno koristiti postojeći razvojni potencijal za potrebe osnaživanja svih segmenata razvoja županije.

Vrednovanje je potvrdilo da su svi ključni problemi i potrebe vidljivo istaknuti te jasno argumentirani u svim poglavljima analize. Raspravila se sa Izrađivačem dilema da li ostaviti tablice problema i

potreba koje su bile popratni dio analize stanja na kraju svakog sektora i u sažetoj verziji. S obzirom da su bile sažete te vrlo kvalitetno izrađene, s aspekta i relevantnosti i konzistentnosti, ali i jasnoće analize, pa i kao podloga za brzo detektirane usklađenosti sa narednim fazama u izradi Strategije, odlučeno je bilo da ostanu integrirane u skraćenoj verziji analize. Međutim, nakon dvije rasprave s Izrađivačem oko zaključaka koji su bili sastavni dio svakog podpogavlja analize stanja, u konačnoj verziji Nacrta Strategije su evaluatori iznijeli argumente zašto takvi zaključci, uz spomenut tablični pregled problema i potreba u svakom sektoru, više nisu imali nikakvu svrhu u bitno skraćenoj verziji analize stanja.

Evaluatori su u niz navrata obratili posebnu pozornost na sadržajnu ujednačenost, detektirali „klizanje u detalje“, upozoravali na nužnost izbjegavanja općenitih konstatacija te postizanja sažetih i jasnih ocjena stanja. Izrađivaču strategije upućene su konkretne smjernice u svrhu olakšavanja radikalnog sažimanja analize stanja i unapređenja njenog sadržaja na način da se osigura da analiza stanja bude odraz relevantnih ocjena stanja u svim područjima razvoja, da odražava ključne trendove, daje sliku stanja u županiji u odnosu na stanje u RH i EU te da reflektira isključivo probleme i potrebe koji su ključni za njen daljnji razvoj. Svakako valja naglasiti da je Izrađivač Strategije izuzetno dobro odradio usporedbu stanja i trendova u pojedinim segmentima razvoja sa istima u Hrvatskoj pa i u EU. Zbog opsežnosti i vrlo pedantno odrađenih usporedbi, evaluatori su čak predložili Izrađivaču da dio tih usporedbi ostane inkorporiran samo u široj, sveobuhvatnoj analizi stanja koja će biti priložena uz Strategiju.

Evaluatori su uz izdvojene pismene komentare i preporuke tijekom cijelog procesa dorade analize stanja kontinuirano podržavali Izrađivača i direktnim unosom sugestija za izmjene u samom nacrtu analize stanja. Temeljem komentara i sugestija evaluatora, sažeta analiza stanja je doradivana tijekom daljnjeg rada na finalizaciji Nacrta Strategije te su evaluatori pomogli u konačnici u dva navrata i sa detaljnom redakcijom ove analize kako bi s aspekta relevantnosti, jasnoće i konzistentnosti, analiza bila što kvalitetnija.

3.2. SWOT analiza i analiza razvojnih potreba i potencijala

Prilikom vrednovanja naslovljene dvije analize, evaluatori su poglavito koristili sljedeća evaluacijska pitanja:

- Identificira li SWOT analiza potencijale ključne za razvoj županije, prepoznaje li sve bitne snage i slabosti te prilike i prijetnje?
- Je li moguće SWOT analizu nadopuniti dodatnim ključnim elementima?

Evaluatori su posebnu pažnju posvetili detektiranju krivo pozicioniranih SWOT elemenata, korigiranju manjih nedosljednosti te sugeriranju nadopuna SWOT analize dodatnim ključnim elementima. Ovo posljednje je sugerirano s obzirom da je SWOT analiza u tablično format bila izrazito sažimana, iako, u opisima su svi elementi bili vrlo argumentirano obrazloženi. Štoviše, sugerirana su u ovom dijelu sažimanja i manje korekcije kako bi se zadržala usredotočenost samo na ključnim SWOT navodima, tj. koncentracija na stvaranje osnove za rješavanje najozbiljnijih razvojnih problema u županiji do 2020. godine.

Ocjena SWOT analize uz korištenje evaluacijskih kriterija i pitanja potvrdila je da su prepoznate ključne slabosti i snage kao i vanjske prilike i prijetnje za daljnji razvoj županije. Primjenom kriterija relevantnosti, konzistentnosti i jasnoće, evaluatori su dali niz sugestija za poboljšanje ali i spomenuto sažimanje ekstenzivnog opisa SWOT analize.

Posebna je pažnja posvećena detektiranju mogućih nadopuna SWOT analize dodatnim ključnim elementima. U tu svrhu, kao što je to naznačeno i kod analize stanja, vrednovanje je bilo usmjereno i na provjeru odražava li SWOT analiza te analiza razvojnih potreba i potencijala u dovoljnoj mjeri novije razvojne teme koje su značajne za daljnji društveno gospodarski razvoj županije. Primjerice, radi se o temama kao što su to jačanje osnove za razvoj kružnog gospodarstva, podrška pametnoj specijalizaciji, podizanje svijesti i podrška jačanju socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva u županiji, osnaživanje novih oblika održivog razvojnog upravljanja (vladavine), jačanje kulturnih i

kreativnih industrija, razvoj zelenog gospodarstva/poduzetništva, zelenog prometa/mobilnosti, zelenih, zdravih i pametnih gradova, razvoj sijede ekonomije i niz drugih. Kao i kod poboljšanja opisa SWOT analize, Izrađivač strategije je prihvatio sugestije evaluatora te su sve spomenute teme inkorporirane i u SWOT analizi i analizi razvojnih potreba i potencijala. One su se poglavito odnosile na polaganje posebne pažnje o usklađenosti SWOT analize u odnosu na analizu stanja, prilikom njenog bitnog sažimanja.

U cjelini, evaluatori su ocijenili da je SWOT analiza u potpunosti usklađena sa analizom stanja te da je izvrsna osnova za izradu daljnje kratke i još „razvojno usmjerene“ analize koju su evaluatori predložili da se svakako izradi – *Analiza razvojnih potreba i potencijala*, a u skladu sa dobrom sugestijom u Smjernicama MRRFEU za izradu županijskih razvojnih strategija. Naime, takva analiza je omogućila da se identificiraju interni razvojni potencijali, tj. prilike, a koje nisu, iz metodoloških razloga, pokrivena u SWOT elementu „mogućnosti“ s obzirom da su tamo identificirane samo one koje dolaze „izvana“. A u slučaju Požeško-slavonske županije je svakako bilo moguće identificirati cijeli niz vrlo značajnih razvojnih potencijala, bitnih s aspekta predlaganja budućih mjera.

Ključni polazni elementi za tu dodatnu analizu su već sadržani u Analizi stanja i SWOT analizi s obzirom da je radni tim prilikom rada na opisu SWOT analize dužnu pažnju posvetio upravo ključnim potrebama te razvojnom potencijalu županije. Evaluatori su podržavali Izrađivača u izradi ove dodatne kratke analize te su sve sugestije uvažene. Obadvije analize su u konačnici dobro opisane, opisi su sažeti na način da se nije dovelo u pitanje uvažavanje kriterija relevantnosti te su, s obzirom na izraženu usklađenost sa svim ključnim problemima i slabostima iz analize stanja, poslužile kao vrlo argumentirana podloga za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera za daljnji razvoj županije.

4. Ocjena definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera

Tijekom procesa vrednovanja ove faze u izradi Strategije, koja se odnosila na definirane strateške ciljeve, prioritete i mjere, korišteni su u prvom redu kriteriji relevantnosti, te unutarnje i vanjske usklađenosti (koherentnosti), komplementarnosti i konzistentnosti.

U svrhu ocjene relevantnosti i unutarnje usklađenosti ovog „strateškog“ dijela Strategije, nužno je bilo u postupku vrednovanja kontinuirano vraćanje na analizu stanja, SWOT analizu kao i predloženu novu analizu – razvojnih potreba i potencijala županije.

U tom smislu, među ostalim, u postupku vrednovanja u ovu je svrhu korišteno i sljedeće evaluacijsko pitanje:

- Jesu li snage i slabosti u SWOT analizi temeljene na konkretnim podacima obrazloženim u analizi stanja te da li su prilike i prijetnje utemeljene na stvarnim eksternim trendovima i okolnostima u kontekstu kojih će se Strategija provoditi?

Kako bi ocijenili relevantnost ciljeva, prioriteta i mjera, evaluatori su prvenstveno koristili sljedeća evaluacijska pitanja:

- Je li način na koji su ciljevi, prioriteta i mjere strukturirani u skladu s prepoznatim razvojnim potrebama i razvojnim mogućnostima, tj. vertikalnom interventnom sektorskom logikom?³⁹
- Jesu li u definiranju ciljeva, prioriteta i mjera vidljivi naglasci na ključnim snagama i slabostima utvrđenim SWOT analizom?
- Predstavljaju li predloženi ciljevi, prioriteta i mjere optimalan način da se u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste i jačaju prepoznate snage te iskoriste sve prepoznate prilike, nastojeći da se istovremeno umanje slabosti kao i moguće prepoznate prijetnje u svim segmentima razvoja

³⁹ Evaluatori su prilikom realizacije vrednovanja jednog segmenta Strategije često usporedo koristili po dva i više kriterija. Nužnost ovakvog simultanog korištenja više kriterija prilikom vrednovanja pojedine faze strateškog dokumenta vidljiva je upravo u ovoj fazi Strategije, tj. u usporednom korištenju kriterija relevantnosti te unutrašnje usklađenosti (vertikalne interventne logike) Strategije.

županije?

- Da li bi se važnost Strategija mogla ojačati dodatnim elementima analize, kako bi se, korektivno, osigurala unutrašnja vertikalna logika dokumenta, u okolnostima kada su identificirane mjere?

Nadovezano na prethodno spomenuto pitanje, relevantnost Strategije u postupku vrednovanja ocijenjena je i kroz odgovore na sljedeća pitanja:

- Temelje li se predloženi ciljevi, prioriteti i mjere na analizi stanja?
- Jesu li mjere definirane na odgovarajući način?

U ovoj su se fazi vrednovanja evaluatori osvrnuli i na predloženu viziju razvoja koju su ocijenili vrlo primjerenom s aspekta razvojnog potencijala županije, štoviše, upravo inspirativnom, a kakva dobra razvojna vizija i treba biti.

Vrednovanje je potvrdilo da su ciljevi jasno razgraničeni, jednostavni, mjerljivi, realni i komplementarni. Oni tvore sinergiju u pogledu namjeravanih ishoda, onoga što se razvojem županije u razdoblju do 2020. godine, ali i u dužem vremenskom razdoblju želi postići.

Matrica ciljeva, prioriteta i mjera dobro je strukturirana, s dobrom hijerarhijom i međusobnom povezanosti. Evaluatori su predložili Izrađivaču manje izmjene u formuliranju ciljeva, prioriteta i mjera, kako bi bili što jasniji i preciznije iskazani. Također su raspravili s Izrađivačem Strategije ali i članovima Partnerskog Vijeća županije i optimalan broj ciljeva, prioriteta i mjera Strategije, imajući u vidu objektivnu činjenicu da se Strategija ipak trasira poglavito za razdoblje do 2020. godine, unatoč činjenici što se ujedno razmatra razvoj županije i u znatno dužem vremenskom razdoblju. U županiji je postignut konsenzus da je koncentracija u ovakvim okolnostima značajna, te Strategija u konačnici sadrži tri strateška cilja, 7 prioriteta i 20 mjera, što evaluatori smatraju opravdanim.

Unutrašnja usklađenost mjera u odnosu na analizu stanja, SWOT analizu i analizu razvojnih potreba i potencijala, a kojoj su evaluatori posvetili posebnu pozornost je u svakom pogledu postignuta.

Iz perspektive vertikalne interventne logike, sva tri definirana strateška cilja, te prioriteti i mjere koji slijede u okviru svakog cilja smatraju se relevantnima, kako s aspekta rješavanja ključnih razvojnih problema županije, tako i s aspekta korištenja njenih razvojnih potencijala. Iz definiranih ciljeva, prioriteta i mjera poglavito su vidljivi naglasci na ključnim slabostima, ali i snagama iz SWOT analize. Primjerice, ključne slabosti, kao što su to nekonkurentno poduzetništvo i gospodarstvo, visok postotak dugoročne nezaposlenosti i manjak kvalitetnih razvojnih projekata rješavat će se kroz realizaciju prve četiri mjere iz prioriteta 1.1. (Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva). Isto tako, identificirane slabosti kao što su to neujednačena razvijenost pojedinih dijelova županije, nizak stupanj obrazovanja pojedinih dijelova društva, nedostatna infrastruktura u školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrbi te nedovoljno razvijene aktivnosti vezano za razvoj kulture, športa i civilnog društva, trebale bi se bitno ublažiti provedbom planiranih mjera u okviru prioriteta 2.1. (jačanje društvenih djelatnosti). Iste, snažne poveznice, vidimo između svih drugih slabosti i prijetnji iz SWOT analize u odnosu na predložene mjere, ali i kroz prepoznate snage i prilike a poglavito prepoznate razvojne potencijale iz naredne analize – one razvojnih potreba i potencijala. Vidljivo je da su u Strategiji prepoznati svi najznačajniji razvojni potencijali i o njima se i te kako vodilo računa prilikom predlaganja, primjerice, svih prioriteta u okviru prvog strateškog cilja (razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva; Razvoj ruralnog područja; te „Očuvanje okoliša i prirode“.

Ciljevi, prioriteti i mjere su ujedno stručno opisani. Relevantnost i očekivani način ostvarenja ciljeva, kao i ciljevi i opravdanost prioriteta su uzorno obrazloženi. Isto tako, dobro su opisane i mjere, tj. aktivnosti koje one obuhvaćaju. Ovakav detaljan i konzistentno iskazan prikaz strateškog djela Strategije odlična je osnova za provedbu mjera. Dobro ujednačeni opisi, iako malo detaljniji kod nekih mjera, su evaluatorima bili osnova za provjeru nužne unutrašnje usklađenosti/kohherentnosti dokumenta. Tj. provjeru da li je postignuta nužna poveznica mjera u odnosu na utvrđene probleme,

potrebe, slabosti i razvojna ograničenja iz analize stanja, SWOT analize te analize razvojnih potreba i potencijala.

Temeljem obrazloženog, vidljivo je da će uspješna realizacija mjera doprinijeti umanjivanju utvrđenih problema/slabosti identificiranih u analizi stanja i SWOT analizi kao i iskorištavanju razvojnih potencijala utvrđenih u analizi razvojnih potreba i potencijala. Spomenuto samo dodatno potvrđuje da je postignuta dobra unutrašnja vertikalna usklađenost/koherentnost županijske razvojne Strategije, a što je izuzetno značajno za njezinu djelotvornu provedbu.

Među mjere koje bi najviše mogle doprinijeti realizaciji pojedinih prioriteta valja izdvojiti, primjerice, one u okviru prioriteta 1.1. (Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva), s obzirom da je kroz identificiranih pet mjera razvidno da se vrlo sveobuhvatno razmišlja o kombinaciji niza mjera, s odmah uočljivim sinergijskim efektom, koje bi trebale potaknuti razvoj gospodarstva u županiji a sve kroz prizmu dva ključna rasta, kako trasirana Strategijom EU 2020 – zeleni i pametan rast i razvoj.

Prilikom dodatne ocjene unutrašnje i vanjske usklađenosti te komplementarnosti Strategije koristila su se i sljedeća evaluacijska pitanja:

- Je li logika podjele Strategije na ciljeve i prioritete jasna te proizlazi li iz osnovnih nalaza analize stanja?
- Jesu li ciljevi komplementarni? Ima li preklapanja među njima?
- Jesu li prioriteti i mjere jasno razgraničeni i komplementarni; postoji li sinergija između ciljeva te između prioriteta i mjera?
- Je li razvidno da realizacija pojedinog prioriteta ili mjere dovodi u pitanje uspješnu realizaciju drugog prioriteta ili mjere?
- Je li Strategija usklađena sa ključnim strateškim dokumentima RH te drugim programskim i planskim dokumentima uključujući i ključne sektorske strategije?

Kao primjer vrlo uočljive komplementarnosti prioriteta unutar istog cilja Strategije vrijedi istaknuti sljedeće: 1.1. (Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva), 1.2. (Razvoj ruralnog područja) i 1.3. (Očuvanje okoliša i prirode), u okviru prvog cilja, a izuzetno među osnažujući efekt prioriteta iz različitih ciljeva vidljiv je kod prioriteta 1.2. (Razvoj ruralnog područja) iz prvog cilja te 2.1. (Jačanje društvenih djelatnosti) i 2.2. (Unapređenje ostale infrastrukture) iz drugog cilja.

Na komplementarnost intervencija evaluatori su gledali kako s aspekta same Strategije, tj. razmatrajući mjere u okviru pojedinih ciljeva Strategije, tako i u odnosu na druge javne politike, a što se razmatralo uz usporedno korištenje kriterija vanjske usklađenosti mjera Strategije s mjerama, prioritetima i ciljevima ključnih nacionalnih strateških dokumenata.

Evaluatori su uočili da je odmah razvidna naglašena međusobna komplementarnost većine mjera u okviru svakog od tri pojedinačna strateška cilja. Tako je primjerice naročito vidljiva snažna komplementarnost mjera u okviru prvog strateškog cilja (Povećati konkurentnost PSŽ kroz zeleni i pametni razvoj), a poglavito ona između mjera u okviru prioriteta 1.1. (Razvoj zelenog i inovativnog gospodarstva), te mjere 1.1.1. (Jačanje zelenog gospodarstva), 1.1.2. (Poticanje i jačanje MSP), 1.1.3. (Osnaživanje socijalnog poduzetništva), 1.1.4. (Jačanje gospodarski podržavajuće infrastrukture i programa) i 1.1.5. (Jačanje regionalne suradnje). Isto tako, odmah je uočljivo moguće među osnažujuće djelovanje mjera 3.1.1. (Provođenje procesa planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima) i 3.1.2. (Povećati učinkovitost upravljanja javnom imovinom na regionalnoj razini) u okviru trećeg cilja.

Vrednovanje je također potvrdilo da su zacrtane mjere u okviru različitih strateških ciljeva Strategije međusobno vidljivo komplementarne s odmah razvidnim efektom međusobnog osnaživanja, kako između prioriteta i mjera u okviru istog cilja tako i između mjera različitih ciljeva. Spomenuta komplementarnost mjera u okviru različitih ciljeva lako je uočljiva, primjerice, između mjera 2.1.3. (Poticanje razvoja kulture) iz drugog cilja sa mjerama 1.3.2. (Povećanje energetske učinkovitosti i

korištenje alternativnih izvora energije) i 1.2.1. (Unapređenje kvalitete života u ruralnom području) iz prvog cilja.

Isti slučaj imamo kod mjere 2.2.2. (Pružanje podrške područjima s razvojnim posebnostima, osobito ruralnim te demografski ugroženim) koja je naglašeno komplementarna sa mjerom 2.2.1. (Razvoj ostale infrastrukture prema potrebama lokalne i regionalne zajednice) iz prioriteta 2.2. (Unapređenje ostale infrastrukture), sa mjerom 1.2.1. (Unapređenje kvalitete života u ruralnom području) iz prioriteta 1.2. (Razvoj ruralnog područja).

Također, lako je uočljiv sinergijski efekt mjere 3.2.2. (Razvoj i poticanje multikulturalnosti) u okviru prioriteta 3.2. (Potpora očuvanju, razvoju i promociji slavonskog i multikulturalnog identiteta) sa mjerom 2.1.4. (Poticanje razvoja civilnog društva) u okviru prioriteta 2.1. (Jačanje društvenih djelatnosti). Spomenuta komplementarnost vidljiva je i kod mjere 2.1.4. (Poticanje razvoja civilnog društva) u odnosu na mjeru 1.1.3. (Osnaživanje socijalnog poduzetništva), ali i kod mjere 2.1.1. (Poticanje razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta) i 2.1.2. (Poticanje razvoja zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj razini) u odnosu na mjeru i mjere 1.2.1. (Unapređenje kvalitete života u ruralnom području). Uočljivih komplementarnosti ima još mnogo a što je izuzetno značajno s obzirom na dalekosežnu važnost efekta međusobnog osnaživanja/podržavanja mjera. Djelotvorna provedba Strategije će u svakom pogledu biti olakšana u situaciji kada je ovakva komplementarnost do ove mjere naglašena.

U cjelini razmatrajući, strateški dio Strategije – vizija, ciljevi, razvojni prioriteti i mjere je kvalitetno izrađen te tvori vrlo mjerodavnu i argumentiranu osnovu za predlaganje i provedbu mnoštva projekata iz svih segmenata razvoja značajnih za županiju.

Prethodnim vrednovanjem provjerena je i vanjska usklađenost dokumenta, tj. usklađenost strateškog dijela Strategije sa ključnim nacionalnim strateškim dokumentima, uključujući sve relevantne sektorske dokumente. Evaluatori su u zasebnom prilogu provjerili vanjsku usklađenost ciljeva, prioriteta i mjera Strategije sa slijedećim strateškim dokumentima na nacionalnoj razini: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (nacrt); Strategija zaštite okoliša Republike Hrvatske; Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine; Energetska strategija; Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.; Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije; Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.; Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016; Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine; Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (nacrt); te Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015.-2020.)

Prilog je ustupljen Izrađivaču Strategije koji ga je na zgodan način ukomponirao u dokument. Ocjena Strategije korištenjem kriterija vanjske usklađenost se u svakom pogledu pokazala zadovoljavajućom.

5. Ocjena identificiranih provedbenih mehanizama i izrađenog financijskog okvira

Prilikom ocjene ove faze izrade Strategije evaluatori su koristili kriterije djelotvornosti (efektivnosti), kao i učinkovitosti (efikasnosti). Vrednovana su provedbena poglavlja te kvaliteta sastava i rada partnerstva i procesa konzultacija.

Ključno je evaluacijsko pitanje prilikom ocjene djelotvornosti bilo procijeniti u kojoj je mjeri vjerojatno da će se utvrđeni strateški ciljevi ostvariti putem provedbenih mehanizama i raspoloživih financijskih resursa. S druge strane, u svrhu ocjene učinkovitosti (efikasnosti) Strategije, ključna evaluacijska pitanja na koja je bilo potrebno odgovoriti bila su sljedeća:

- Je li vjerojatno da će se predloženim mjerama postići očekivana razina ostvarivanja ciljeva i prioriteta, te očekivani utjecaj u ključni segmentima razvoja županije?
- Je li institucionalni sustav za provedbu Strategije kvalitetno osposobljen i adekvatan?
- Jesu li financijski i ljudski resursi predviđeni za provedbu Strategije jasno identificirani i

dovoljni za provedbu?

U vrijeme pisanja ovog Izvještaja evaluatorski tim nije imao na raspolaganju u potpunosti dovršen Akcijski plan. Međutim, nacrt je bio na raspolaganju, te su bili razvidni i svi projekti i aktivnosti koje su bile predložene na razini županije. Evaluatori su napomenuli Izrađivaču da je broj pristiglih projektnih prijedloga izuzetno obiman, no zajednički je zaključeno je da će oni biti pohranjeni u bazu projekata. Strateški odabrani projekti su bili raspravljani te je ocijenjeno da su s aspekta problema s kojima je županija suočena, opravdani za financiranje u razdoblju do 2020. godine.

U svrhu ocjene provedbenih poglavlja prioritetna su bila sljedeća evaluacijska pitanja:

- Je li jasna podjela institucionalnih nadležnosti u provedbi Strategije?
- Je li jasno na koji će se način pratiti i vrednovati provedba Strategije?

Za sada je svakako moguće pretpostaviti da će se predloženim mjerama Strategije postići očekivana razina ostvarivanja tri strateška cilja i utjecaj na sveukupni razvoj u županiji te da će istovremeno unaprijediti upravljanje razvojem županije.

Evaluatori su zaključili da su provedbena poglavlja dobro odrađena. Institucionalni sustav za provedbu Strategije dobro je obrazložen te su utvrđeni osnovni resursi predviđeni za provedbu Strategije. Izrađivaču Strategije upućeno je nekoliko minornih sugestija kako bi ova poglavlja bila usredotočena prvenstveno prema budućoj provedbi Strategije a ne na njenu izradu, te u svrhu postizanja bolje jasnoće i preglednosti ovog dijela Strategije.

U ovoj fazi izrade Strategije evaluatori su ocijenili i kvalitetu sastava i rada partnerstva i procesa konzultacija a prvenstveno su bili usredotočeni na ocjenu jesu li u proces konzultacija na adekvatan način uključeni svi relevantni dionici iz županije, uključujući i civilno društvo. Evaluatori su sudjelovali na Partnerskim Vijećima i internim sastancima koji su bili organizirani nakon njihova uključivanja u proces prethodnog vrednovanja. Temeljem prikupljenih materijala te vlastitog iskustva praćenja i sudjelovanja u konzultacijskom procesu, kvaliteta sastava i rada partnerstva, kao i kvaliteta cjelokupnog konzultacijskog procesa ocijenjena je odličnim. Značaj ovakvog pristupa je poglavito bio značajan u fazi kada se krenulo prema predlaganju i strateških i ostalih razvojnih projekata, značajnih za daljnji razvoj Županije. Ovakav je pristup ujedno i ključna pretpostavka za djelotvornu provedu Strategije.

Strategija sadrži indikativan financijski okvir te pruža informacije o mogućim izvorima financiranja ciljeva i prioriteta Strategije.

Ono što je, međutim, od presudnog značaja su odgovarajući stručni kapaciteti koji su potrebni za realizaciju ciljeva, prioriteta i mjera Strategije, tj. provedbu planiranih projekata. U ovom će smislu poglavito biti značajna djelotvorna realizacija prioriteta 3.1. (Djelotvorno i učinkovito upravljanje regionalnim razvojem) te svakako mjere 3.1.1. (Provođenje procesa planiranja, provedbe i praćenja provedbe te vrednovanja razvojnih strateških dokumenata te upravljanje projektima) Strategije.

6. Zaključak

Suradnja evaluatorskog tima i Izrađivača Strategije bila je kontinuirana, interaktivna, vrlo konstruktivna i bliska te je uključivala niz izrazito svrhovitih sadržajnih i metodoloških rasprava što je izuzetno olakšalo postizanje ciljeva vrednovanja. Izrađivač Strategije je sve ključne sugestije evaluatora prihvatio i ugradio u finalni Nacrt Strategije.

Temeljem provedenog postupka prethodnog vrednovanja evaluatori ocjenjuju da Strategija odgovara svrsi i ciljevima koji se njome žele postići, da je izrađena u skladu s metodama i standardima strateškog planiranja te da predstavlja dobar instrument/alat za provedbu županijske razvojne politike ne samo do 2020. godine već i u bitno dugoročnijem razdoblju.

Izuzetno nam je drago da je Izrađivač Strategije u sve dijelove Strategije ugradio novije razvojne teme koje su vrlo važne za daljnji razvoj Županije, a vezano za koje se prostor u Hrvatskoj tek otvara. Sve prethodno obrazloženo evaluatori smatramo neophodnom i vrlo značajnom pretpostavkom za uspješnu provedbu Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije za razdoblje 2016.-2020.

DODATAK 4. Izvještaj o strateškoj ocjeni utjecaja na okoliš

Izvještaj o strateškoj ocjeni utjecaja na okoliš nalazi se u dokumentu pod nazivom

**Strateška studija utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije
za razdoblje do kraja 2020.-netehnički sažetak**

i sastavni je dio ove ŽRS.

DODATAK 5. Sudionici na izradi ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020.

1. Glavni županijski tim:	2. Nositelj izrade ŽRS-a
6. Alojz Tomašević, župan PSŽ	Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo
7. Vedran Neferović, zamjenik župana za društvene djelatnosti	Požeško-slavonske županije
8. Željko Jakopović, zamjenik župana za gospodarstvo	Branka Kuba, pročelnica
9. Željko Obradović, tajnik Skupštine PSŽ	3. Lektura teksta
10. Damir Jakoubek, pročelnik-Upravni odjel za proračun i financije PSŽ	Gimnazija Požega
	Nataša Puljašić, prof. hrv. jezika i povijesti
4. Partnersko vijeće Požeško-slavonske županije	
I. GRUPA ZA JAVNU ADMINISTRACIJU:	IV. GRUPA ZA CIVILNO DRUŠTVO:
1. Željko Jakopović, Požeško-slavonska županija	22. Zdravko Čop, Udruga slijepih Požeško-slavonske županije
2. Jasminka Vodinelić, Grad Požega	23. Lejla Murić, Srpski demokratski forum, Pakrac
3. Anamarija Blažević, Grad Pakrac	24. Stipan Grgić, Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata
4. Domagoj Katić, Grad Pleternica	25. Mirjana Bilopavlović, Centar za podršku i razvoj civilnog društva "Delfin", Pakrac
5. Josip Budimir, Grad Kutjevo	26. Vedran Ravlić, Udruga Oppidum, Požega
6. Vinko Kasana, Grad Lipik	
7. Dalibor Barđač, Općina Čaglin	V. GRUPA ZA GOSPODARSTVO:
8. Ivica Kovačević, Općina Jakšić	27. Zvonko Martinović, HOK Požega
9. Zdravko Mandić, Općina Brestovac	28. Marko Dumančić, HGK Požega
10. Vjekoslav Potočanac, Općina Velika	29. Miljenko Katranček, Spin Valis d.d. Požega
11. Josip Soudek, Općina Kaptol	30. Danijel Zadjelović, Lipik Glas d.o.o. Lipik
12. Jasminka Antunović, HZZ PU Požega	31. Senka Horvat, RRA PSŽ-PANORA d.o.o.
II. GRUPA ZA FIZIČKU INFRASTRUKTURU:	
13. Mladenko Soldo, Zavod za prostorno uređenje PSŽ	VI. GRUPA ZA RURALNI RAZVOJ:
14. Miroslav Taborski, Hrvatske vode, VGI za mali sliv Orljava – Londža	32. Ivan Grbić, Grbić d.o.o. Požega
15. Mile Beslić, Tekija d.o.o. Požega	33. Miroslav Kovač, Poljoprivredna zadruha Uzgojno poslovni obrazovni centar Simentalac, UPO Centar Simentalac
16. Dražen Dumančić, Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma podružnica Požega	34. Dijana Ferković, LAG "Barun Trenk"
III. GRUPA ZA SOCIJALNU INFRASTRUKTURU:	35. Ivana Orban, Poduzetnički centar Pakrac d.o.o.
17. Vlado Bajić, Opća županijska bolnica Požega	
18. Darko Puljašić, Dom zdravlja PSŽ	
19. Dinko Zima, Veleučilište u Požegi	
20. Marija Grgić, Poljoprivredna škola Požega	
21. Višnja Klobučar, Dječji vrtić "Maslačak", Pakrac	
5. Radni timovi-voditelji	6. Regionalni koordinator
1. Gospodarstvo i turizam Branka Kuba, voditelj tima Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo PSŽ	Regionalna razvojna agencija PSŽ-PANORA d.o.o. (od 1.7.2018. Regionalni koordinator razvoja PSŽ) Koordinacijski tim: Senka Horvat, ravnateljica
2. Ruralni razvoj, poljoprivreda i zaštita okoliša Ivica Samardić, voditelj tima Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima PSŽ	Zdenko Kolarić, koordinator izrade ŽRS PSŽ za razdoblje do kraja 2020. Anton Devčić, voditelj projektnog tima
3. Infrastruktura, prostor, okoliš i energetika	Veronika Peić, stručni suradnik za razvoj i projekte Tomislav Obradović, projekt asistent Stjepan Jakopović, stručni suradnik

- Mladenko Soldo, voditelj tima
Zavod za prostorno uređenje PSŽ
4. Društvene djelatnosti, civilno društvo i socijalna skrb
Vesna Vlašić, voditelj tima
Upravni odjel za društvene djelatnosti PSŽ

7. Ex –ante evaluator

Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO)-
Zagreb
Sanja Tišma, direktorica
Sanja Maleković, ex-ante evaluatorica

8. Ministarstva RH i institucije RH

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
Ministarstvo poljoprivrede
Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse
Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
Ministarstvo turizma
Ministarstvo kulture
Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
Hrvatske šume
Hrvatski zavod za prostorni razvoj

Radni timovi

1. Gospodarstvo i turizam

Anton Devčić, RRA PSŽ
Bojan Petrović, Color trgovina / emajl Požega
Branko Grgić, PSŽ
Dejan Iličić, LRA Lira
Hrvoje Kovačić, TZG Lipik
Ines Marković, Grad Kutjevo
Iva Gamauf, LRA Lira
Ivana Orban, Grad Pakrac
Ivica Kovačić, Grad Pleternica
Luka Balenović, Orljava d.o.o. Požega
Maja Jakobović, TZ PSŽ
Marija Šarić, Poduzetnički centar Pleternica

Marko Dumančić, HGK ŽK Požega
Marko Šostar, Grad Požega
Mile Pavičić, Općina Kaptol
Miljenko Katranček, Spin Valis d.d.
Mirjana Duvnjak, HZZ PU Požega
Mirjana Jeleč Raguž, Veleučilište u Požegi
Silvija Podoljak, TZ Grada Požege
Svjetlana Škrabal, Zvečevo d.d.
Vjekoslav Potočanac, Općina Velika
Zdenko Prskalo, Magma d.o.o.
Zlatko Romić, Kutjevo d.d.
Zvonko Martinović, HOK ŽK Požega

2. Ruralni razvoj, poljoprivreda i zaštita okoliša

Ana Japarić, PSŽ
Damir Rosipal, predstavnik eko-proizvođača
Damir Vinković, Hrvatska poljoprivredna agencija PSŽ
Davorin Krakar, Pčelarska udruga "Zlatna dolina"
Dijana Ferković, LAG "Papuk-Krndija"
Đurđica Kšenek, Poljoprivredno savjetodavna služba PSŽ, Podružnica Kaptol
Elvira Mirković, PSŽ
Ivan Ivić, predstavnik uzgajivača crnih slavonskih svinja
Ivan Šnajder, Veleučilište u Požegi
Josip Markulin, PSŽ
Kristina Gajić, Poljoprivredno-prehrambena škola Požega
Kristina Pavlik, PSŽ
Marijana Grizelj-Paulić, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem PSŽ

Matej Šarić, PSŽ
Mato Devčić, predstavnik uzgajivača duhana
Miroslav Kovač, Poljoprivredna zadruga Uzgojno poslovni obrazovni centar Simentalac, UPO Centar Simentalac
Nataša Abramović, predstavnik malih ribnjčara Čaglin
Perica Oroz, Klaster proizvođača povrća "Zlatna dolina"
Renata Obradović, PSŽ
Roberta Markota, PSŽ
Vilim Budiščak, Kutjevo d.d.
Vlatka Švajda Bartaky, LAG "Papuk-Krndija"
Zdravko Vujnović, Lovački savez PSŽ

3. Infrastruktura, prostor, okoliš i energetika

Anton Devčić, RRA PSŽ
Dimitrije Stojković, Hrvatske vode
Goran Radonić, JU PP Papuk
Gordana Boban, Zavod za prostorno uređenje PSŽ
Irena Tutić, Grad Lipik
Ljuban Čolić, PSŽ
Marija Čar, Grad Pakrac
Marija Tešija, Komunalac Požega

Matea Tadić, RRA PSŽ
Mile Beslić, Tekija d.o.o. Požega
Miroslav Taborski, Hrvatske vode, VGI za mali sliv
Orljava – Londža
Ratko Kaučić, HEP DP Požega
Renata Obradović, PSŽ
Snježana Adžić, Županijska uprava za ceste
Vinko Murar, Grad Kutjevo
Vjekoslav Potočanac, Općina Velika

4. Društvene djelatnosti, civilno društvo i socijalna skrb

Aleksandra Pavlović, Gradska knjižnica i čitaonica, Požega
Andrijana Butja Marinović, OŠ Dragutina Lermana, Brestovac
Hrvoje Galić, OŠ fra Kaje Adžića, Pleternica
Boško Obradović, OŠ Mladost, Jakšić
Sanja Delač, OŠ Braće Radića, Pakrac
Dario Čilić, Srednja škola, Pakrac
Darko Kelemen, Specijalna bolnica za med. rehabilitaciju Lipik
Darko Puljašić, Dom zdravlja PSŽ, Požega
Fabijan Barišić, Zavod za hitnu medicinu PSŽ, Požega
Iva Šnajder, Obrtnička škola, Požega
Jasna Molnar-Kukić, Gradska knjižnica i čitaonica Lipik
Jelena Hihlik, Gradski Muzej Pakrac, Pakrac
Josip Matuha, Đački dom, Požega
Marija Grgić, Poljoprivredno-prehrambena škola, Požega
Marija Samardžija, OŠ Antuna Kanižlića, Požega

Marinka Parac, Ekonomska škola, Požega
Marko Matanović, Udruga dragovoljaca i veterana PSŽ
Mato Matijević, Zavod za javno zdravstvo PSŽ, Požega
Miljenko Crnjac, OŠ Zdenka Turkovića, Kutjevo
Mirjana Jeleč Raguž, Veleučilište u Požegi
Monika Lucić Fider, Gradska knjižnica, Pakrac
Nino Diklić, OŠ Vilima Kurajca, Kaptol
Pavle Bucić, Gimnazija, Požega
Vesna Baltić, Dom za starije i nemoćne Velika
Sanja Klaić, Vrtić "Kockica", Požega
Slađana Švajda, OŠ Stjepana Radića, Čaglin
Tibor Nagy, OŠ Grigora Viteza, Poljana
Valentin Veljko Škorvaga, Glazbena škola, Požega
Vedran Ravlić, Udruga Oppidum, Požega
Ružica Alaber, Dom za starije i nemoćne Požega
Vlado Bajić, Opća županijska bolnica Požega
Vlasta Cvjetojević, OŠ Dobriše Cesarića, Požega
Zdravko Barun, OŠ I.G. Kovačić, Velika
Zoran Galić, Tehnička škola, Požega